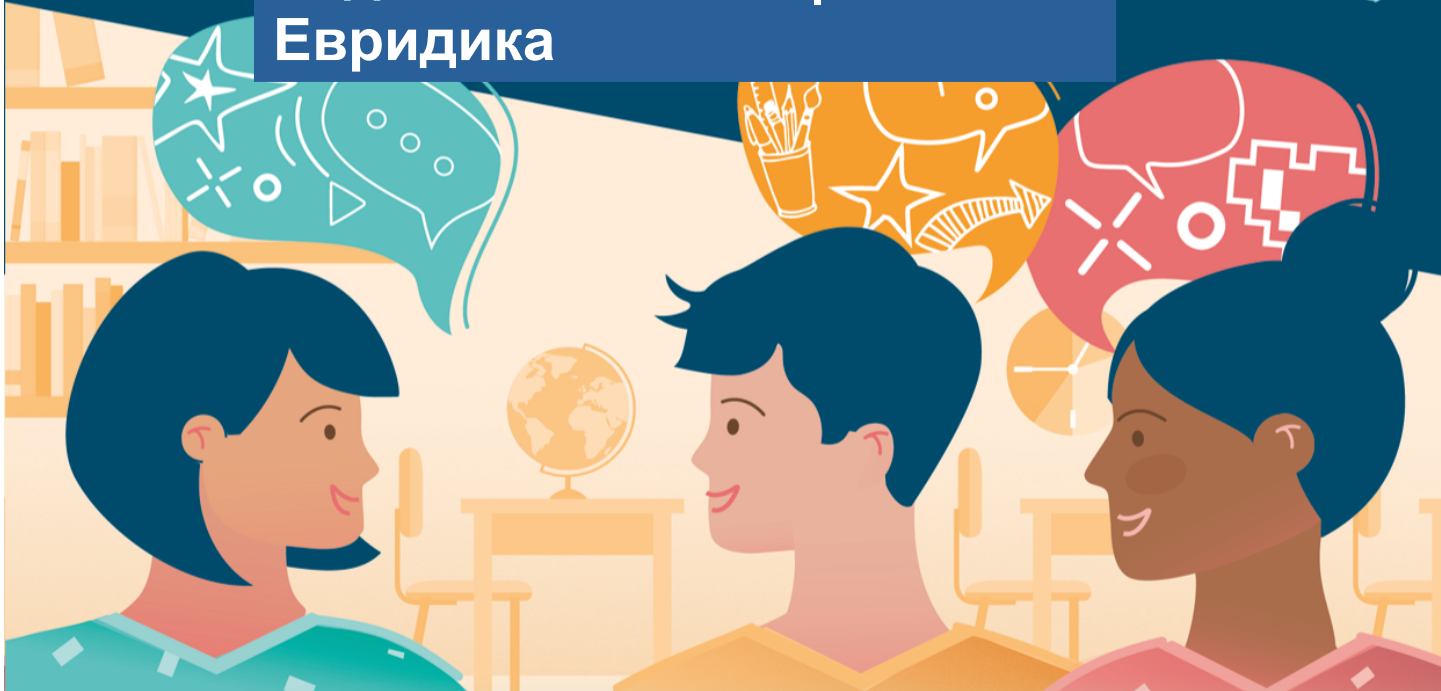

Европейска
комисия

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа

Издание за 2023 г. | Евридика

Спорт
Жан Моне
Младостта
Висше образование
Професионално
образование и обучение
Образование за
възрастни

Еразъм+

Обогатяване на живота, отваряне на **Училищно образование**

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Повече информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (<http://europa.eu>).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2023 г.

Печат ISBN 978—92—9488—108—3 ISSN 1830—2076 doi:10.2797/737474 EC-XA-22—001-EN-C

PDF ISBN 978—92—9488—107—6 doi:10.2797/529032 EC-XA-22—001-EN-N

© **Европейска изпълнителна агенция за образование и култура, 2023 г.**

Политиката на Комисията за повторна употреба се прилага с Решение 2011/833/ЕС на Комисията от 12 декември 2011 г. относно повторната употреба на документи на Комисията (ОВ L 330, 14.12.2011 г., стр. 39 — <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Освен ако не е посочено друго, повторното използване на този документ е разрешено съгласно лиценза Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Това означава, че повторната употреба е разрешена, при условие че е даден подходящ кредит и са посочени всички промени.

За всяко използване или възпроизвеждане на елементи, които не са собственост на ЕС, може да е необходимо разрешение да бъде поискано директно от съответните носители на права. ЕС не притежава авторското право по отношение на изображения, които не носят индикатора за авторското право © Европейски съюз.

КРЕДИТИ

Снимка на корицата: © Julia Tim/stock.adobe.com; © всичко геврек/stock.adobe.com;

© Alice/stock.adobe.com; © VectorPunks/stock.adobe.com;

© ok_creation/stock.adobe.com.

Eŭropo Demokratio Esperanto

Документ, изготвен от Pierre Dieumegard за [Европа-демократия-Есперанто](#)

Целта на този „временен“ документ е да позволи на повече хора в Европейския съюз да се запознаят с документи, изготвени от Европейския съюз (и финансирани от техните данъци). **Без превод хората са изключени от дебата.**

Тозидокумент беше [само на английски език в pdf-file](#). От този първоначален файл, ние направихме odt-файл, изготвен от Libre Office софтуер, за машинен превод на други езици. [Резултатите вече са достъпни на всички официални езици.](#)

Желателно е администрацията на ЕС да поеме превода на важни документи. „Важни документи“ са не само законите и подзаконовите актове, но и важната информация, необходима за вземането на информирани решения заедно.

За да обсъдим заедно общото ни бъдеще и да дадем възможност за надеждни преводи, международният език есперанто би бил много полезен поради своята простота, редовност и точност.

Свържете се с нас:

[Kontakto \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Основни данни за преподаването на езици в училищата в Европа Издание 2023

Доклад на Евридика

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Този документ е публикуван от Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА; Отдел „Платформа, изследвания и анализ“).

Моля, цитирайте тази публикация като:

Европейска комисия/ЕАСЕА/Eurydice, 2023 г. *Ключови данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.*, доклад „Евридика“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Ръкописът е завършен през февруари 2023 г.

© Европейска изпълнителна агенция за образование и култура, 2023 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че източникът е посочен.

Европейска изпълнителна агенция за образование и култура

Отдел „Платформи, проучвания и анализи“

Avenue du Bourget 1 (J-70 — отдел А6)

BE-1049 Брюксел

Тел. + 32 22995058

Факс + 32 22921971

Имейл адрес: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Уебсайт: <http://eurydice.eacea.ec.europa.eu>

ПРЕДГОВОР

Един известен философ веднъж казал: Границите на моя език означават границите на моя свят. Но когато вашият език стане два езика, три или десет езика, тогава границите наистина започват да се развиват. В езиците ние мислим, чувстваме, мислим и планираме. Те диктуват как предаваме нашето знание, вяра, опит, желание. Езикът е начинът, по който разкриваме себе си и как разбираме другите. В края на краищата, ние използваме езици, за да внесем промяна в обществото и да измислим бъдещето си.

По този начин езиците са от основно значение за нашия живот и играят основна роля в образованието.

Европа е езиково разнообразен континент. Езиковото многообразие също е реалност в много от нашите училища. Тази реалност носи богати възможности за всички студенти, по-специално чрез насърчаване на техния интерес към широкия свят и развиване на техните межкултурни умения. Независимо от това, трябва да обърнем внимание на подходящата подкрепа на учениците, които учат в училище на език, различен от техния дом или първи език.

Подкрепата за езиковото многообразие и изучаването на езици е постоянна линия на политиката на Европейския съюз (ЕС). Собственото езиково многообразие на Европа и амбицията на ЕС на ранен етап да създаде общо пространство, в което хората да могат да се движат свободно през границите разумно призовават за сериозни ангажименти за насърчаване на изучаването на езици.

В областта на образованието, по-конкретно, нашата цел е да изградим европейско пространство за образование, в което всички млади хора да получават качествено образование. В този контекст владеенето на езици е ключова компетентност, която отваря врати за ненадминати учебни преживявания в Европа и извън нея. Всъщност в продължение на много години ние провеждаме политика, която насърчава всички млади хора да придобият чуждоезикови компетентности от ранна възраст, така че до края на средното образование да могат да овладеят два езика, в допълнение към езика на училищното образование. Усилията трябва да продължат и дори да се ускорят в тази посока.

За да успеем да осигурим качествено езиково образование в училищата, ние се застъпваме за всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици. Нашият подход обхваща многоезичието в училищата и насърчава развитието на обща езикова осведоменост сред преподавателите. Например чрез програмата „Еразъм+“ се насърчава съвместното преподаване между преподаватели по езици и други учители, като се използват новаторски, приобщаващи и многоезични подходи за преподаване и се насърчава учебният опит в чужбина за студенти и учители.

Настоящият доклад предоставя данни и сравнителни анализи за поучителен поглед върху езиковото обучение в европейските страни. Например можете да откриете, че в целия ЕС учениците в началното образование изучават чужд език от по-млада възраст от всякога. Английският е най-ученият чужд език, като над 98 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование го изучават на равнище ЕС.

По отношение на втория чужд език обаче са необходими повече усилия, тъй като не виждаме забележимо подобрение.

Уверен съм, че този доклад ще бъде от голяма подкрепа за създателите на политики в областта на образованието и заинтересованите страни, като разработва и прилага политики в тази област и в

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

крайна сметка ще работи за подобряване на преподаването на езици в нашите училища и за активно насърчаване на езиковото многообразие.

Мария Габриел

Комисар, отговарящ за иновациите, научните изследвания, културата, образованието и младежта

Съдържание

ПРЕДГОВОР.....	6
КОДОВЕ И СЪКРАЩЕНИЯ.....	12
ВЪВЕДЕНИЕ.....	14
РЕЗЮМЕ.....	18
ГЛАВА А: КОНТЕКСТ.....	26
ГЛАВА Б — ОРГАНИЗАЦИЯ.....	36
РАЗДЕЛ I — СТРУКТУРИ.....	36
РАЗДЕЛ II — РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ПРЕДЛАГАНИ ЕЗИЦИ.....	51
ГЛАВА В УЧАСТИЕ.....	68
РАЗДЕЛ I — БРОЙ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, НАУЧЕНИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ.....	68
РАЗДЕЛ II — ЧУЖДЕСТРАННИ ЕЗИЦИ, ИЗУЧАВАНИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ.....	83
ГЛАВА D УЧИТЕЛИ.....	101
РАЗДЕЛ I — КВАЛИФИКАЦИИ И ОБУЧЕНИЕ.....	101
РАЗДЕЛ II — ТРАНСНАЦИОНАЛНА МОБИЛНОСТ.....	112
ГЛАВА Д ПРОЦЕС НА ПРЕПОДАВАНЕ.....	124
РАЗДЕЛ I — ВРЕМЕ ЗА ОБУЧЕНИЕ И РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО.....	124
РАЗДЕЛ II — МЕРКИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ТЕСТВАНЕТО И ИЗУЧАВАНЕТО НА ЕЗИЦИ.....	144
РЕФЕРЕНЦИИ.....	152
РЕЧНИК.....	154
СТАТИСТИЧЕСКИ БАЗИ ДАННИ И ТЕРМИНОЛОГИЯ.....	159
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	161
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ПОДРОБНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ.....	161
ПРИЛОЖЕНИЕ 2: CLIL В НАЧАЛНОТО И ОБЩОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ.....	179
ПОТВЪРЖДЕНИЯ.....	184

Индекс на фигурата

Фигура А1: Държавни езици и регионални, малцинствени или нетериториални езици с официален статут, 2021/2022 г.....	27
Фигура А2: Процент на 15-годишните ученици, които основно говорят различен език у дома от езика на училищното образование, 2018.....	30
Фигура А3: Процент на имигрантските и неимигрантските 15-годишни ученици по език, говорен у дома, 2018.....	33
Фигура А4: Процент на 15-годишните ученици, посещаващи училища, в които повече от 25 % от учениците говорят предимно различен език у дома от езика на училищното образование, 2018 г.....	35
Фигура Б1: Начална възраст, на която първият и вторият чужд език са задължителни дисциплини за всички ученици в предучилищно, основно и/или общо средно образование (ISCED 0—3), 2021/2022.	38
Фигура Б2: Период, през който изучаването на чужд език е било задължително в предучилищно, основно и/или общо средно образование (ISCED 0—3) през 2021/2022 г. и разлики спрямо 2002/2003 г.	40
Фигура Б3: Период, през който изучаването на два чужди езика е било задължително в началното и/или общото средно образование (ISCED 1—3) през 2021/2022 г., и разлики с 2002/2003 г.....	44
Фигура Б4: Чужди езици, предоставени като право и като задължителни предмети за всички ученици в начално и/или общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	46
Фигура Б5: Разлика между студентите с общо образование и учащите в ПОО по броя на годините, прекарани в изучаване на един чужд език като задължителен предмет, 2021/2022 г.....	48
Фигура Б6: Разлика между студентите с общо образование и учащите в ПОО по броя на годините, прекарани в изучаване на два чужди езика едновременно като задължителни предмети, 2021/2022.	49
Фигура Б7: Специфични чужди езици, задължителни за всички ученици в началното и прогимназиалното образование (ISCED 1—2), 2021/2022.....	52
Фигура Б8: Чужди езици, посочени в ръководните документи на най-високо ниво за основно и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	54
Фигура Б9: Регионални или малцинствени езици, изрично посочени в ръководните документи на високо равнище за начално и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	58
Фигура Б9: Регионални или малцинствени езици, изрично посочени в ръководните документи на високо равнище за начално и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	59
Фигура Б10: Изучаването на класически гръцки и латински език в общото средно образование (ISCED 2—3), 2021/2022.....	62
Фигура Б11: Право на преподаване на домашен език за студенти от мигрантски произход в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	64
Фигура Б12: Наличие на програми CLIL и статут на езиците, използвани в CLIL в основното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	66
Фигура В1а: Процент на учениците, изучаващи чужди езици в началното образование (ISCED 1), по брой езици, 2020 г.....	70
Фигура В1б: Процент на учениците, изучаващи поне един чужд език в началното образование (ISCED 1), по възраст, 2020 г.....	70
Фигура В2: Тенденции в процента на учениците, изучаващи поне един чужд език в началното образование (ISCED 1), 2013 г. и 2020 г.....	72
Фигура В3: Процент на учениците, изучаващи чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), по брой езици, 2020 г.....	74

Фигура В4: Тенденции в процента на учениците, изучаващи два или повече чужди езика в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), 2013 г. и 2020 г.....	75
Фигура В5: Процент на учениците, изучаващи чужди езици в гимназиалния етап на средното образование (ISCED 3), по брой езици, 2020 г.....	77
Фигура С6: Тенденции в процента на учениците, изучаващи два или повече чужди езика в гимназиалния етап на средното образование (ISCED 3), 2013 г. и 2020 г.....	79
Фигура С7: Среден брой на изучаваните чужди езици на ученик в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.....	81
Фигура С8: Най-ученият чужд език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.....	84
Фигура В9: Държави с висок процент студенти (над 90 %) изучаващи английски език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.....	86
Фигура С10: Вторият най-учен чужд език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.....	88
Фигура С11: Чужди езици, различни от английски, френски, немски и испански, усвоени от най-малко 10 % от учениците в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2020 г.....	89
Фигура С12: Тенденции в процентите на учениците, изучаващи английски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г.....	91
Фигура В13: Тенденции в процентите на студентите, изучаващи френски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г.....	93
Фигура С14: Тенденции в процентите на учениците, изучаващи немски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г.....	95
Фигура С15: Тенденции в процента на учениците, изучаващи испански език в общото средно образование (ISCED 2—3), 2013 г. и 2020 г.....	97
Фигура С16: Разлики в процентите на студентите, изучаващи английски език в общото и професионалното гимназиално образование (ISCED 3), 2020 г.....	99
Фигура Г1: Степен на специализация на преподавателите по чужди езици в началното образование (ISCED 1), 2021/2022 г.....	102
Фигура Г2: Квалификации, необходими за работа в училища, осигуряващи обучение по CLIL тип А в начално и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	104
Фигура Г3: Процент на учителите в прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2), които са преминали обучение по преподаване в многоезична или мултикултурна среда, 2018 г.....	107
Фигура Г4: Примери за ключови термини, описващи дейностите по ДПР, свързани с „езикова осведоменост в училищата“, 2021/2022 г.....	110
Фигура D5: Наличие на препоръки от най-високо равнище относно съдържанието на ИТЕ за бъдещи учители по чужди езици и периода, който ще бъде изразходван в целевата езикова държава, 2021/2022 г.....	113
Фигура D6: Процент на съвременните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са били в чужбина за професионални цели, 2013 г. и 2018 г.....	115
Фигура Г7: Схеми за финансиране, предоставени от органи на високо равнище в подкрепа на транснационалната мобилност на учители по чужди езици в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022.....	116
Фигура D8: Процент на мобилните съвременни учители по чужд език в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са заминали в чужбина за професионални цели с подкрепата на програма за мобилност, 2018 г.....	118
Фигура D9: Процент на мобилните учители в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2) по професионални причини за заминаване в чужбина, равнище на ЕС, 2018 г.....	120
Фигура D10: Процент на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2) за дълъг и кратък престой в чужбина, 2018 г.....	123

Фигура Е1: Брой часове задължително чуждоезиково обучение през условна година в началното и редовното задължително общообразователно образование, 2020/2021 г.....	126
Фигура Е2: Брой часове на условна година, разпределени за преподаване на първия и втория чужд език като задължителни предмети в редовното задължително общообразователно образование, 2020/2021 г.....	129
Фигура Е3: Връзка между времето за обучение за първия чужд език и броя на класовете, през които този език се преподава в редовно задължително общообразователно образование, 2020/2021 г.....	132
Фигура Е4: Обучение, разпределено на чужди езици като задължителни предмети, като дял от общата продължителност на обучението в началното и редовното задължително общо средно образование, 2020/2021 г.....	135
Фигура Е5: Промени (в проценти) на препоръчаното минимално време за обучение за условна година, разпределено за чужди езици като задължителни предмети между 2013/2014 г. и 2020/2021 г.....	137
Фигура Е6: Очаквано минимално равнище на придобиване на първия и втория чужд език в края на прогимназиалния и общия гимназиален етап на средното образование (ISCED 2—4), 2021/2022.....	141
Фигура Е7: Чужди езици, изпитани чрез национални тестове за общо гимназиално образование (ISCED 3), 2021/2022.....	145
Фигура Е8: Изпитване на езика на училищното образование в края на предучилищното образование (ISCED 0) и/или началото на началното образование (ISCED 1), 2021/2022 г.....	148
Фигура Е9: Мерки за подпомагане на изучаването на езици за новопристигнали студенти мигранти в началното и прогимназиалното образование (ISCED 1—2), 2021/2022.....	150

КОДОВЕ И СЪКРАЩЕНИЯ

Кодове на държавите

ЕС Европейски съюз	TOVA Е Италия	Европейската асоциация за свободна търговия и страните кандидатки
Държави членки	CY Кипър	
ДА БЪДЕ Белгия	LV Латвия	АЛ Албания
Бъдете fr Белгия — френска общност	LT Литва	БА Босна и Херцеговина
Да се де Белгия — немскоговорящи community	ЛУ Люксембург	Р Швейцария
Да бъде nl Белгия — Фламандска общност	HU Унгария	Е Исландия
БГ България	MT Малта	ЛИ Лихтенщайн
CZ Чехия	NL Нидерландия	АЗ Черна гора
ДК Дания	В Австрия	МК Северна Македония
ДЕ Германия	PL Полша	НЕ Норвегия
ЕЕ Естония	PT Португалия	RS Сърбия
IE Ирландия	PO Румъния	TR Türkiye
ЕЛ Гърция	SI Словения	
ES Испания	SK Словакия	
FR Франция	FI Финландия	
HR Хърватия	SE Швеция	

Други кодове

(:) или: Данните не са налични

Неучастие в събирането на данни

(-) или — Не се прилага

Съкращения и акроними

CEFR Обща европейска референтна рамка за езиците

CLIL Интегрирано обучение по съдържание и език

CPD продължаващо професионално развитие

ECTS Европейска система за трансфер и натрупване на кредити

ISCED Международна стандартна класификация на образованието

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

ISO Международна организация за стандартизация

И Т.Н. първоначално обучение на учителите

ОИСР Организация за икономическо сътрудничество и развитие

ПИЗА Програма за международно оценяване на учениците

ТАЛИС Международно проучване на преподаването и ученето

ВЕТЕРИНАРЕН ЛЕКАР професионално образование и обучение

ВЪВЕДЕНИЕ

Езиците са част от културата. Като такива, те допринасят напълно за изграждането на лична и колективна идентичност. Всъщност, всеки език предлага специфична визия за живота. Следователно езиковото многообразие се цени и ценено в демократичните общества. Езиците също са усъвършенствани инструменти, които позволяват на човешките същества да се ангажират в смислени взаимоотношения един с друг и да се отнасят към света като цяло. Следователно владенето на езици е истински портал към по-обогатяващи преживявания и възможности в живота.

Европа е езиково разнообразен континент. Това разнообразие включва не само официалните езици на държавите, но и регионалните или малцинствените езици, говорени в продължение на векове на европейска територия, да не говорим за езиците, донесени от мигрантите. От самото начало зачитането на езиковото многообразие се разглежда като ключов принцип на Европейския съюз и е вписано в най-основния му закон — Договора за Европейския¹ съюз.

КОНТЕКСТ НА ПОЛИТИКАТА

Изучаването на езици играе съществена роля за реализирането на европейския проект. Ефективните компетентности на повече от един език оказват пряко влияние върху способността на европейските граждани да се възползват от възможностите за образование, обучение и работа в цяла Европа⁽²⁾. Изучаването на езици може също така да засили европейското измерение в образованието и обучението: тя развива интереса на учащите се към, разбирането и оценяването на други култури и в крайна сметка насърчава европейска идентичност, която е приобщаваща и отворена за други култури.

Езиковите компетентности са в основата на визията за европейско пространство за образование, изложена в съобщението на Европейската комисия „Укрепване на европейската идентичност чрез образование и обучение“. В съответствие с тази вдъхновяваща перспектива Европа следва да бъде място, където „обучението, ученето и научните изследвания не са възпрепятствани от границите“. Континент... където, освен майчиния си език, говоренето на два други езика се е превърнало в³ норма. Насърчаването на изучаването на езици и многоезичието също е част от визията за висококачествено образование и е от ключово значение за мобилността, сътрудничеството и взаимното разбирателство през границите.

Грамотността и многоезичните компетентности действително са сред осемте ключови компетентности за учене през целия живот, включени в европейската референтна рамка⁽⁴⁾.

Да се гарантира, че всички студенти се възползват от преподаването на два чужди езика от ранна възраст, е амбициозна цел, формулирана за първи път през 2002 г. от държавните и правителствените ръководители, събрани в⁵ Барселона. Тази цел беше потвърдена наскоро в препоръката на Съвета от

- 1 Съюзът „зачита богатото си културно и езиково многообразие и гарантира опазването и укрепването на европейското културно наследство“ (член 3, параграф 4)
- 2 „Компетентността се определя като комбинация от знания, умения и нагласи“ (Препоръка на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот, ОВ С 189, 4.6.2018 г.).
- 3 Съобщение на Комисията „Укрепване на европейската идентичност чрез образование и култура“, COM(2017) 673 final, стр. 11.
- 4 Препоръка на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот, ОВ С 189, 4.6.2018 г.
- 5 Заключение на председателството — Европейски съвет от Барселона, 15 и 16 март 2002 г., С/02/930.

май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици. По-конкретно, препоръката приканва държавите членки „да предвидят начини да помогнат на всички млади хора да придобият преди края на гимназиалния етап на средното образование и обучение — в допълнение към езиците на училищното образование — когато е възможно, ниво на компетентност на поне още един европейски език, което им позволява да използват езика ефективно за социални, учебни и професионални цели, и да насърчават придобиването на допълнителен (трети) език до ниво, което им позволява да взаимодействат със степен на владеене“⁽⁶⁾.

Всъщност в препоръката на Съвета от 2019 г. целта е да се постигне още една стъпка напред, тъй като тя има за цел да промени начина на мислене на създателите на политики и специалистите в областта на образованието, като ги вдъхнови да приемат всеобхватни политики в областта на езиковото образование и иновативни и приобщаващи методи и стратегии за езиково обучение. Целта е да се подобрят общите езикови компетентности на учениците, т.е. техните компетенции на езика на училищното образование, чуждите езици⁷ и домашните езици в конкретния случай на деца с многоезичен произход.

Този всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици може да бъде постигнат по-специално чрез подпомагане на развитието на езиковата осведоменост в училищата, което изисква участието на целия училищен персонал в непрекъснато обмисляне на езиковото измерение във всички аспекти на училищния живот. Езиковите училища следва да предоставят приобщаваща рамка за изучаване на езици, като оценяват езиковото многообразие на учащите и го използват като учебен ресурс, като същевременно включват родители, други лица, полагащи грижи, и по-широката местна общност в езиковото образование.

Неотдавна в резолюцията на Съвета относно нова стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и след това (2021—2030 г.), приета през февруари 2021 г.⁽⁸⁾, беше определена подкрепата за преподаването и изучаването на езици и многоезичието като конкретно действие за европейско сътрудничество с цел гарантиране на качество, справедливост, приобщаване и успех в образованието и обучението.

И накрая, наскоро приетата препоръка на Съвета относно начините за постигане на успех в училище⁽⁹⁾ има за цел да насърчава по-добри резултати в областта на образованието за всички ученици, независимо от конкретните им обстоятелства (напр. социално-икономически произход) и благосъстоянието в училище. В този контекст се подчертават специфичните нужди на студентите от мигрантски произход, по-специално по отношение на подкрепата за езиково обучение.

6 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 17.

7 Проучването на Европейския съюз относно компетентностите на студентите по чужди езици показва, че само 42 % от 15-годишните ученици са достигнали ниво на „независим потребител“ (B1/B2 в Общата европейска референтна рамка за езиците) при първия усвоен чужд език, а 25 % са достигнали това ниво на втори чужд език. Освен това значителен брой студенти (14 % за първия чужд език и 20 % за втория чужд език) не са достигнали нивото на „основния потребител“ (т.е. ниво преди A1 в Общата европейска референтна рамка за езиците) (Европейска комисия, 2012 г.).

8 Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство на образование и след това (2021—2030 г.), ОВ С 66, 26.2.2021 г.

9 Препоръка на Съвета от 28 ноември 2022 г. относно начините за постигане на успех в училище и за замяна на препоръката на Съвета от 28 юни 2011 г. относно политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище, ОВ С 469, 9.12.2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДОКЛАДА

Това пето издание на „Ключови данни за преподаването на езици в училище в Европа“, което естествено се основава на предишното издание, предоставя надеждни данни по много въпроси, свързани с преподаването на езици в училищата в Европа. Чуждите езици са фокусът на тази публикация, въпреки че се разглеждат и други езици (регионални или малцинствени езици, класически езици и т.н.). Фокусът на проучването е политическата рамка, в която се провежда действителното преподаване на чужди езици. Въпреки това, когато са налични, статистическите данни помагат да се осигури по-основателна картина.

Докладът включва 51 показателя. Всяка от тях съдържа графики, обяснителен текст и заглавие, обобщаващо основната констатация. Показателите са организирани в пет глави:

Глава А започва с очертаване на всички официални езици в Европа и продължава с обсъждането на езиковото многообразие в днешните класни стаи.

Глава Б обсъжда чуждоезиковото осигуряване в учебната програма. Първият раздел е съсредоточен върху броя на предоставените чужди езици, а във втория — конкретните езици, които са предоставени.

Глава В се фокусира върху степента на участие на учениците в изучаването на езици. Първият раздел разглежда броя на чуждите езици, изучавани от учениците според нивото на образование и пътя, докато вторият изследва кои чужди езици учат учениците.

Глава D е посветена на учителите по чужди езици. В първия раздел са разгледани редица въпроси, свързани с квалификацията на учителите, степента им на специализация по предмети и възможностите за обучение, с които разполагат. Вторият раздел разглежда транснационалната мобилност на учителите по чужди езици.

Глава Д започва с проучване на времето за обучение, посветено на чуждите езици, и очакваните резултати от обучението на първите два чужди езика, които учениците изучават. В него също така се разглеждат езиковите тестове и мерките за подкрепа на студентите мигранти в общото образование.

Главите са придружени от речник, който обяснява използваните ключови понятия. Приложенията предоставят допълнителна информация по различни аспекти на доклада.

ИЗТОЧНИЦИ НА ДАННИ И МЕТОДОЛОГИЯ

Основният източник на данни за настоящия доклад е мрежата „Евридика“, която предостави качествена информация за политиките и мерките в областта на (чуждестранното) езиково обучение в училищата. Тази информация беше събрана чрез въпросник, попълнен през януари и февруари 2022 г. от национални експерти/представители на мрежата. Основният източник на информация са регламентите/препоръките, учебните програми и други ръководни документи, издадени от образователните органи на най-високо ниво. Референтната година е учебната 2021/2022 година. Беше използвана и информация от съвместното събиране на данни за времето за обучение по линия на „Евридика-Организация за икономическо сътрудничество и развитие“ (ОИСР) за периода 2020/2021 г. (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2021a).

Данните от „Евридика“ се допълват от данни на Евростат и данни от две международни проучвания, проведени от ОИСР: програмата за международно оценяване на учениците за 2018 г. (PISA) и Международното проучване за преподаване и учене през 2018 г. (TALIS). Статистическите данни на Евростат за периода 2019—2020 г. като референтна година предоставят информация за процента на участие на учениците в изучаването на езици в училищата. Студентският въпросник за PISA за 2018 г. беше използван за изчисляване на дела на учениците, които говорят език у дома, различен от езика

на училищното образование. Въпросникът за учителите за TALIS за 2018 г. беше използван, за да се даде известна представа за транснационалната мобилност на учителите по (чужди) езици и възможностите им да се обучават да преподават в многоезични училища.

Настоящият доклад е съсредоточен главно върху основното и общото средно образование. Някои показатели обаче обхващат предучилищното образование и професионалното средно образование. В повечето случаи са включени само държавни училища (с изключение на Белгия, Ирландия и Нидерландия, където се вземат предвид частните училища, които зависят от правителството).

Докладът обхваща 39 системи за образование и обучение в 37-те държави членки ⁽¹⁰⁾ на мрежата „Евридика“ (27-те държави — членки на Европейския съюз, и Албания, Босна и Херцеговина, Швейцария, Исландия, Лихтенщайн, Черна гора, Северна Македония, Норвегия, Сърбия и Тюркие).

През учебната 2021/2022 г., която е референтната година за повечето показатели, специфичните мерки, приложени в отговор на пандемията от COVID-19, оказаха влияние върху организацията на училищното образование в много европейски държави. Мерки от временен характер не се съобщават в настоящата публикация, която представя „нормалния“ контекст, в който учениците учат (чужди) езици.

10 Броят на системите за образование и обучение е по-висок от броя на държавите. Това е така, защото Белгия се счита за три системи за образование и обучение (Френска общност на Белгия, фламандска общност на Белгия и немскоезична общност на Белгия).

РЕЗЮМЕ

Езиковото многообразие е част от европейската ДНК. Мозайката от европейски езици включва не само официалните езици на държавите, но и регионалните или малцинствените езици, говорени в продължение на векове на европейска територия, да не говорим за езиците, донесени от мигрантите. В този контекст изучаването на езици е необходимост за много хора; нещо повече, това е възможност за всички, което води до нова работа или възможности за учене. Освен това, като част от културата, езиците допринасят за изграждането на лична и колективна идентичност. Всъщност, всеки език предлага специфична визия за живота. Следователно езиковото многообразие се цени и ценено в демократичните общества.

Изучаването на езици играе съществена роля за осъществяването на европейския проект, по-специално за постигането на европейското пространство за образование⁽¹¹⁾, истинско общо пространство за висококачествено образование и учене през целия живот за всички, отвъд границите. В този контекст многоезичието се признава за една от осемте ключови компетентности, необходими за личностна реализация, здравословен и устойчив начин на живот, пригодност за заетост, активно гражданство и социално приобщаване, както е посочено в препоръката на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот⁽¹²⁾.

Препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици е насочена към повишаване на цялостните езикови компетентности на учениците. Подобряването на изучаването на чужди езици в училищата също е основна цел. С оглед на тази цел в препоръката държавите членки се приканват да „помогнат на всички млади хора преди края на гимназиалния етап на средното образование и обучение — в допълнение към езиците на обучение — когато е възможно, да придобият ниво на компетентност на поне още един европейски език, което им позволява да използват езика ефективно за социални, учебни и професионални цели, и да насърчават придобиването на допълнителен (трети) език до ниво, което им позволява да взаимодействат със степен на владеене“⁽¹³⁾.

Издание за 2023 г. на *Ключови данни за преподаването на езици в училищата в Европа* е петото издание на доклада. Разбира се, тя се основава на четирите предишни публикации. Както и при предишните издания, това ново издание има за цел да допринесе за наблюдението на развитието на политиката в областта на преподаването на чужди езици в училищата в Европа. Докато чуждите езици са в центъра на разследването, се вземат предвид и други езици (регионални или малцинствени езици, класически езици и т.н.).

По-конкретно, настоящият доклад включва 51 показателя, обхващащи широк спектър от теми, свързани с (чуждестранната) езикова политика на равнището на Европейския съюз (ЕС) и на национално равнище, като например:

- предоставяне на (чужди) езици в учебната програма;
- броя и обхвата на изучаваните от студентите езици;
- времето за обучение, посветено на преподаването на чужди езици;
- очакваните нива на придобиване на първия и втория чужд език;
- езикова подкрепа за новопристигнали студенти мигранти и преподаване на домашен език;
- профили и квалификации на преподавателите по чужди езици;

11 За повече информация относно Европейското пространство за образование, моля, посетете уебсайта на Комисията (<https://education.ec.europa.eu/about-eea>).

12 Препоръка на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот, ОВ С 189, 4.6.2018 г.

13 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 17.

- транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици.

Основният източник на данни в доклада е мрежата „Евридика“, която предостави качествена информация за политиките и мерките в областта на (чуждестранното) езиково обучение в училищата (¹⁴). Данните от „Евридика“ се допълват от данни на Евростат и данни от две международни проучвания, проведени от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие: програмата за международно оценяване на студентите за 2018 г. и Международното проучване за преподаване и учене за ¹⁵2018 г.

Докладът обхваща 39 образователни системи в 37-те държави членки (¹⁶) на мрежата „Евридика“ (27-те държави — членки на ЕС, и Албания, Босна и Херцеговина, Швейцария, Исландия, Лихтенщайн, Черна гора, Северна Македония, Норвегия, Сърбия и Тюркие).

В сравнение с преди почти две десетилетия учениците в началното образование изучават чужд език от по-ранна възраст в по-голямата част от образователните системи.

В по-голямата част от образователните системи всички ученици трябва да започнат да изучават чужд език на възраст между 6 и 8 години. В шест образователни системи (немскоезичната общност на Белгия, Гърция, Кипър, Люксембург, Малта и Полша) това изискване е наложено още по-рано (вж. фигура B1). През последните две десетилетия около две трети от образователните системи са увеличили продължителността на задължителното изучаване на чужди езици с 1 до 7 години. Във всички случаи това увеличение се дължи на понижаването на началната възраст, на която първият чужд език е задължителен предмет (вж. фигура B2). Тази тенденция отразява призива, отправен от Европейския съвет на заседанието му в Барселона през 2002 г., който прикани държавите от ЕС да предприемат действия за „подобряване на овладяването на основните умения, по-специално чрез преподаване на най-малко два чужди езика от най-ранна възраст“ (¹⁷).

Задължението за изучаване на поне един чужд език от ранните години на началното образование (или дори предучилищното образование) в повечето образователни системи обяснява много високия процент на учащите в началното образование на равнище ЕС, изучаващи поне един чужд език (86,1 %) през 2020 г. (вж. фигура B1a). В сравнение с 2013 г. това е увеличение с 6,7 процентни пункта (вж. фигура B2). През 2020 г. по-малко от половината от всички студенти, посещаващи начално образование, са научили поне един чужд език само в три образователни системи (френска и фламандска общност на Белгия и Нидерландия) (вж. фигура B1). В тези образователни системи изучаването на чужд език като задължителен предмет започва сравнително късно в началното образование (вж. фигура B1). Това обяснява защо делът, който се отнася до учениците в цялото начално образование, е относително нисък.

Изучаването на втори чужд език обикновено започва в края на основното образование или в прогимназиалния етап на средното образование.

14 Референтната година е 2021/2022 г., с изключение на данните за времето на обучение, за които е 2020/2021 г. Тези данни се отнасят най-вече до общото образование.

15 За статистическите данни на Евростат 2019/2020 е референтната година, с изключение на динамичните редове, за които референтните години са 2012/2013 и 2019/2020. Статистическите данни на Евростат предоставят информация за процента на участие в изучаването на езици на учениците в училищата. Контекстуалните въпросници на проучванията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие бяха използвани за решаване на проблемите на учениците, които говорят език, различен от езика на училищното образование у дома (Програма за международно оценяване на учениците) и (чужди) преподаватели по транснационална мобилност и възможности да се обучават да преподават в многоезични училища (Международно проучване за преподаване и учене).

16 Броят на системите за образование и обучение е по-голям от броя на държавите. Това е така, защото Белгия има три системи за образование и обучение (Френска общност на Белгия, Фламандска общност на Белгия и Немскоговореща общност на Белгия).

17 Заключение на председателството — Европейски съвет в Барселона, 15 и 16 март 2002 г., C/02/930, стр. 19.

През 2020 г. на равнище ЕС 59,2 % от учениците в прогимназиалния етап на средното образование са изучавали два или повече чужди езика (вж. фигура В3). Учениците започват да изучават втори чужд език като задължителен предмет в късните години на началното образование или в ранните години на прогимназиалния етап на средното образование в повечето образователни системи (вж. фигура Б1). Съществуват обаче и други модели, които могат отчасти да обяснят относително niskия общ процент на студентите, изучаващи най-малко два чужди езика на това ниво на образование на равнище ЕС. Например в осем образователни системи (България, Унгария, Австрия, Словения, Словакия, Лихтенщайн, Норвегия и Türkiye) изучаването на два чужди езика става задължително за всички ученици с общообразователен курс само когато достигнат гимназиален етап на средното образование. Освен това в седем образователни системи (френската общност на Белгия, Германия, Ирландия, Испания, Хърватия, Швеция и Албания) няма политика, която да превръща изучаването на два чужди езика в изискване за всички студенти (вж. фигура Б1).

В някои държави изучаването на два езика е по-скоро право, отколкото задължение

Вместо да направят два чужди езика задължителни за всички студенти, националните учебни програми могат да предоставят други начини да се гарантира, че всички ученици имат възможност да научат два или повече чужди езика. Например в Испания, Хърватия и Швеция изучаването на два чужди езика никога не е изискване за всички ученици. Въпреки това, всички общообразователни студенти имат право да правят това по време на своето образование. Тази възможност се предоставя за първи път в началото на прогимназиалния етап на средното образование (в Испания) или в края на основното образование (в Хърватия и Швеция) (вж. фигура Б4).

Между 2013 г. и 2020 г. на равнището на Европейския съюз почти няма промяна в процента на учениците, изучаващи най-малко два чужди езика в прогимназиалния етап на средното образование.

На равнище ЕС делът на учащите, изучаващи най-малко два чужди езика в прогимназиалния етап на средното образование, се е увеличил само с 0,8 процентни пункта между 2013 г. и 2020 г. Разликата е по-малка от 10 процентни пункта в повечето държави. Сред тези държави (т.е. с разлика от по-малко от 10 процентни пункта) малко повече от половината показват процент, който все още е по-нисък от 90 % през 2020 г., което предполага възможност за подобряване на процента на участие на учениците, изучаващи два или повече чужди езика (вж. фигура В4).

В три образователни системи, а именно Фламандската общност на Белгия, Чехия и Франция, процентът нарасна с най-малко 15 процентни пункта. В други две държави (Словения и Словакия) тенденцията е обратна: делът на учениците от прогимназиален етап на средното образование, изучаващи два или повече чужди езика, е намалял с повече от 25 процентни пункта⁽¹⁸⁾. Могат да бъдат установени различни причини за тези промени. Например в Словакия намалението може да е свързано с премахването на изискването всеки студент да изучава два чужди езика по време на прогимназиалния етап на средното образование (вж. фигура Б3).

Студентите в областта на професионалното образование и обучение нямат същите възможности да изучават два чужди езика като техните колеги в общото образование.

През 2020 г. на равнище ЕС делът на учащите се в областта на професионалното образование и обучение (ПОО) в гимназиалния етап на средното образование, които изучават два или повече езика, е бил 35,1 %. Това е с близо 25 процентни пункта по-малко от техните колеги в общото образование (60,0 %). В общия гимназиален етап на средното образование най-малко 90 % от студентите са научили два или повече чужди езика в 13 образователни системи, докато в професионалното гимназиално образование този процент е достигнат само в Румъния. По подобен начин има само една държава, в която повече от 30,0 % от учениците в целия общ гимназиален етап на средното образование не учат чужди езици (Португалия), в сравнение с шест в професионалното гимназиално образование (Дания, Германия, Естония, Испания, Литва и Исландия) (вж. фигура В5). В сравнение с

18 В Полша също се наблюдава значителен спад в дела на учениците от прогимназиалния етап на средното образование, изучаващи два или повече чужди езика. Това намаление се дължи на реорганизацията на училищните оценки на различните равнища на образование, като понастоящем прогимназиалното образование се състои от четири класа, от които два не включват задължително второ чуждоезиково обучение. Началната степен и броят на годините на задължителното второ чуждоезиково обучение обаче остават непроменени (вж. фигура В4).

2013 г. процентът на учащите в ПОО в гимназиалния етап на средното образование, които изучават два или повече езика, е останал по-скоро стабилен в повечето държави (вж. фигура B6).

Тези статистически данни отразяват истински разликите в езиковото предоставяне, както е посочено в официалните учебни програми за учащите с общообразователно образование, от една страна, и студентите от ПОО, от друга страна. Всъщност в 19 образователни системи до края на средното образование учащите в ПОО ще са научили два езика като задължителни предмети в продължение на по-малко години, отколкото техните колеги в общото образование (вж. фигура B6).

Английският, като чужд език, е единствен по рода си.

В почти всички европейски страни английският е чуждият език, който учениците научават най-много по време на основното и средното образование (вж. фигура C8). През 2020 г. повече от 90 % от студентите са научили английски език на поне едно образователно ниво (т.е. основно, прогимназиално или средно образование) в почти всички европейски държави. В 11 държави повече от 90 % от учениците са научили английски език на всички обхванати нива на образование (вж. фигура C9).

Високият процент ученици, изучаващи английски език, са свързани с факта, че английският език е задължителен чужд език в 21 образователни системи на начално и/или прогимназиално ниво (вж. фигура B7). В още по-голяма степен образователните системи трябва да фигурират в учебната програма на специфични образователни нива във всички училища (вж. фигура B8a).

Между 2013 и 2020 г. се наблюдава значително увеличение на процента на участие на учениците, изучаващи английски език в началното образование.

През 2020 г. на равнище ЕС процентът на студентите, изучаващи английски език, е 98,3 % в прогимназиалния етап на средното образование и 95,7 % в общото гимназиално образование. През 2013 г. в по-голямата част от образователните системи 90 % или повече студенти в по-ниско и общо гимназиално образование също са научили английски език. Това означава, че в тези две образователни нива процентът на учениците, изучаващи английски език, е както стабилен, така и висок (вж. фигури C12b и C12c).

В началното образование картината е малко по-различна: само в около една трета от образователните системи най-малко 90 % от всички ученици учат английски език през 2013 г. и 2020 г. Между тези две референтни години в осем образователни системи (Дания, Гърция, Латвия, Португалия, Румъния, Словения, Финландия и Швеция) изучаването на английски език се е увеличило с най-малко 10 процентни пункта (вж. фигура C12a). Това увеличение може да бъде обяснено с два факта, посочени по-горе: учениците започват да изучават чужд език от по-ранна възраст, а английският е най-ученият чужд език в почти всички страни.

През 2020 г. на равнище Европейски съюз френският и немският език бяха най-популярният избор за втория чужд език.

Френският и/или немският език трябва да бъдат посочени в учебната програма в около една четвърт от образователните системи (вж. фигура B8a). Освен това в някои образователни системи френският и/или немският език са задължителни (вж. фигура B7). Такъв е по-специално случаят в многоезичните държави, където те са държавни езици, например в Белгия, Люксембург и Швейцария (вж. фигура A1). Официалните документи също често се позовават на френски и/или немски език сред езиците, които училищата могат да решат да включат в учебните си дейности (вж. фигура B8b).

През 2020 г. на равнище ЕС френският е вторият най-учен чужд език в началното и прогимназиалното образование. То е било научено от 5,5 % и 30,6 % от учениците в тези две нива, съответно. Немският е вторият най-учен чужд език в ЕС в гимназиалния етап на средното образование, като 20,0 % от студентите го приемат като предмет (вж. фигура C10).

В сравнение с 2013 г. процентът на студентите, изучаващи френски или немски език, остава стабилен в повечето държави (вж. фигури C13 и C14).

През 2020 г. испанският е вторият най-учен чужд език в пет държави.

Образователните власти в повечето европейски страни поставят по-малко акцент върху испанския, отколкото върху английския, френския или немския език. В действителност нито една европейска държава не посочва испанския като задължителен чужд език за всички ученици през най-малко една учебна година (вж. фигура B7) и само две държави (Швеция и Норвегия) изискват всички училища на

специфични образователни нива да предоставят на учениците възможност да научат испански (вж. фигура Б8а).

През 2020 г. на равнище ЕС испанският беше усвоен от 17,7 % от студентите в прогимназиалния етап на средното образование и 18,0 % от студентите в гимназиален етап на средното образование. Това е вторият най-учен чужд език (с най-малко 10 % от студентите, които го изучават) в прогимназиалния етап на средното образование в Ирландия, в гимназиалния етап на средното образование в Германия, както и в прогимназиалния етап на средното образование във Франция, Швеция и Норвегия (вж. фигура С10).

Подобно на наблюдаваните тенденции при изучаването на френски и немски език, процентът на учениците, изучаващи испански език, също остана стабилен в по-голямата част от държавите в сравнение с 2013 г. (вж. фигура С15).

През 2020 г. чужди езици, различни от английски, френски, немски и испански, са били изучавани много по-рядко в Европа.

През 2020 г. езици, различни от английски, френски, немски и испански, обикновено са изучавани само в няколко държави, най-вече по исторически причини или поради географска близост (вж. фигура С11). Италиански (в Хърватия, Малта, Австрия и Словения), руски (в България, Чехия, Естония, Латвия, Литва, Полша и Словакия), датски (в Исландия), нидерландски (във френската общност Белгия), естонски (в Естония) и шведски (във Финландия) са единствените други чужди езици, изучавани от най-малко 10 % от учениците в начално или общо средно образование в която и да е европейска страна (вж. фигура С11).

Въпреки това, в няколко страни учебната програма определя други езици, които училищата могат да предоставят, като китайски, арабски, турски, японски и португалски. Обхватът на посочените чужди езици е най-високият в общия гимназиален етап на средното образование (вж. фигура Б8б). Освен това на това образователно равнище в няколко държави в Европа съществуват национални тестове на по-малко изучавани езици, които водят до получаване на сертификат. Такъв е например случаят с китайския език, за който в около една четвърт от държавите е наличен национален тест, водещ до сертификат. Франция, Норвегия и Германия са трите държави с най-голям брой чужди езици, за които има такъв национален тест: Съответно 60, 45 и 24 (вж. фигура Е7).

В началното образование времето за обучение, посветено на чужди езици, е малка част от общото време за обучение в повечето страни.

В основното образование, в повечето образователни системи, времето за обучение, посветено на чуждите езици като задължителни предмети, представлява между 5 % и 10 % от общото време за обучение, предназначено за преподаване на цялата задължителна учебна програма. Този дял достига 10 % до 19 % в задължителните класове на общото средно образование, по време на които учениците изучават един или понякога два чужди езика (вж. фигура Д4).

В началното образование броят на часовете, посветени на преподаването на чужди езици като задължителни предмети, е между 30 и 69 часа на условна година в повечето образователни системи (вж. фигура Е1а). Сравнително малкият брой часове, наблюдавани в някои образователни системи, може отчасти да се обясни с факта, че преподаването на чужди езици не е задължително във всички степени на началното образование.

В задължителните степени на общото средно образование броят на учебните часове за условна година варира от около 75 часа (в Хърватия, Албания и Норвегия) до около 185 часа (в България, Дания, Франция и Лихтенщайн (*гимназия*)) (вж. фигура Е1б). С 373 часа Люксембург е изключителен случай: Френският и немският, два от трите държавни езика, които се изучават от ученици от ранна възраст (вж. фигура Б1), се считат за чужди езици в учебната програма.

Между 2014 и 2021 г. значителни промени в времето за обучение, посветено на чужди езици, са настъпили само в малка част от държавите.

Между 2014 и 2021 г. времето за обучение, посветено на чуждите езици като задължителни предмети, остана относително стабилно в повечето образователни системи. В началното образование, сред образователните системи с разлики между двете референтни години, времето за обучение, посветено на чужди езици, в повечето случаи се е увеличило. Най-големите увеличения — над 50 %, се наблюдават в Дания и Финландия (вж. фигура Е5).

Когато се разглеждат задължителните оценки на общото средно образование, броят на страните със забележима промяна в броя на учебните часове е доста подобен на броя на страните, в които няма или почти няма промяна. Сред страните с разлика няма ясна тенденция. Освен това разликите са по-малки от тези в началното образование. Дания е единствената държава с особено голямо увеличение (100 %) (вж. фигура Д5). В тази страна изучаването на втори чужд език е станало задължително за всички студенти, докато преди то е било незадължително (вж. фигура Б3).

Очаква се студентите да достигнат ниво В2 от Общата европейска референтна рамка за езиците на първия си чужд език до края на общото средно образование

Почти всички страни използват Общата европейска референтна рамка за езиците, създадена от Съвета на Европа, за да определят международно сравними нива на владеене на чужди езици. За първия чужд език повечето страни изискват студентите да достигнат ниво А2 в края на прогимназиалния етап на средното образование и ниво В2 в края на общото гимназиално образование. Учебните програми в Гърция и Исландия определят ниво С1 като най-високото ниво на завършено средно образование в края на общото средно образование. За втория чужд език в повечето страни минималните изисквания са ниво А2 в края на прогимназиалния етап на средното образование и ниво В1 в края на общото гимназиално образование. Само Италия и Исландия са определили минималното изискване на по-високо ниво от В1 за ученици с общ профил в края на тяхното образование (съответно В2 и С1) (вж. фигура Д6).

Когато се сравняват нивата на завършеност на учениците за първия и втория чужд език, обикновено се очаква да бъдат по-високи за първия чужд език, отколкото за втория. Само в малка част от държавите се очакват резултати за първия и втория език, идентични в една и съща референтна точка. Тази разлика в степента на завършеност между първия и втория чужд език не е изненадваща, тъй като вторият чужд език се изучава в продължение на по-малко години във всички образователни системи (вж. фигури В2 и В3). Времето за обучение за втория чужд език също е по-ниско (вж. фигура Д2).

В много страни регионалните или малцинствените езици и класическите езици също са включени в учебната програма.

В повечето европейски държави законодателството официално признава поне един регионален или малцинствен език (вж. фигура А1). Това официално признаване често изисква насърчаване на използването на тези езици в различни области на обществения живот, включително в образованието. Някои държави обаче, като например Франция, не признават регионалните и малцинствените езици като официални езици и въпреки това предвиждат тези езици в своите ръководни документи от най-високо равнище, свързани с образованието (вж. фигура Б9). Освен това в почти половината от държавите програмите за интегрирано обучение по съдържание и езици (CLIL) включват регионални или малцинствени езици като езици за обучение наред с държавните езици (вж. фигура Б12).

Въз основа на съдържанието на учебната програма, преподаването на класически гръцки и/или латински се провежда най-вече в общата гимназиална степен на средното образование. Тези езици рядко са задължителни. Класическият гръцки език е задължителен само за всички студенти в Гърция и Кипър в прогимназиален и общ гимназиален етап на средното образование. Латинският език е задължителен предмет за всички студенти в Румъния (долна степен на средното образование) и в Хърватия, Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия (общо средно образование). В редица допълнителни образователни системи класическият гръцки и/или латински език е задължителен само за студенти, които следват специфични образователни пътеки (вж. фигура Б10).

На равнището на Европейския съюз около един на всеки седем 15-годишни ученици посещава езиково хетерогенно училище.

Езиковите хетерогенни училища, определени за целите на настоящия доклад като училища, в които повече от 25 % от учениците говорят език, различен от езика на училищното образование, са доста често срещани в много европейски страни. През 2018 г. на равнище ЕС 13,3 % от 15-годишните ученици са посещавали езиково хетерогенни училища (вж. фигура А4). Това отчасти може да се обясни с националния езиков контекст: някои държави имат няколко езика на държавата и/или регионални, малцинствени или нетериториални езици (вж. фигура А1). Тази констатация е тясно свързана и с дела на учениците от мигрантски произход, които не говорят езика на училищното образование у дома (вж. фигура А3).

През 2018 г. само малка част от учителите на равнище ЕС са докладвали, че са били обучени да преподават на многоезични класове по време на първоначалното си образование на учители (24,5 %) или продължаващото професионално развитие (20,1 %). Кипър е имал най-голям дял учители, които са се обучавали да преподават такива класове по време на първоначалното образование на учителите (48,0 %) и продължаващото професионално развитие (37,7 %) (вж. фигура D3).

Преподаването на домашен език се насърчава или подкрепя финансово от малцинство от държави

Много образователни органи на най-високо равнище в Европа предприемат мерки в подкрепа на изучаването на езици за новопристигналите студенти мигранти в началното и прогимназиалното образование. Най-популярната мярка е допълнителните класове на езика на училищното образование; те се насърчават или получават финансова подкрепа в почти всички образователни системи (вж. фигура E9). Диагностичните тестове на езика на училищното образование в края на предучилищното образование или началото на началното образование се препоръчват или изискват от органите на висшето образование в малко по-малко от половината от образователните системи. В малка част от тях тези препоръки или изисквания се отнасят до цялото население на училище, а не само до конкретни групи ученици (новопристигнали ученици мигранти, тези, които говорят у дома език, различен от езика на училищното образование и т.н.) (вж. фигура E8).

Насърчаването или финансовото подпомагане на часовете по майчин език на новопристигналите студенти мигранти е много по-рядко срещано в сравнение с допълнителните часове по езика на училищното образование, тъй като малко повече от една трета от държавите го правят (вж. фигура E9). В по-малък брой държави (Естония, Литва, Австрия, Словения, Швеция и Норвегия) студентите от мигрантски произход имат право при определени условия на преподаване на домашен език (вж. фигура B11).

Необходимостта от компетентни учители по чужди езици в началното образование и програмите за интегрирано обучение по съдържание и езици доведе до различни политически отговори в цяла Европа.

През последните две десетилетия преподаването на чужди езици придоби почва в началното образование (вж. фигура B2). Ето защо въпросът за компетентностите на основните учители в преподаването на чужди езици е възникнал в много държави. Този въпрос се отнася по-специално до степента на специализация на тези, които преподават чужди езици, тъй като традиционно общообразователните учители (т.е. тези, които преподават всички или повечето предмети) предоставят учебната програма на това ниво.

В цяла Европа съществуват три подхода за възлагане на учители да преподават чужди езици в началното образование; всяка от тях се среща в около една трета от държавите. Първо, отговорността за преподаването на чужди езици се възлага само на специализираните учители (т.е. тези, които са специализирани в преподаването на ограничен брой предмети). Второ, тази отговорност се поставя в ръцете на общопрактикуващите учители. Накрая, както общите, така и специализираните учители могат да преподават чужди езици (вж. фигура Г1).

В около две трети от страните, които предоставят програми CLIL, където поне някои предмети се преподават на чужд език, учителите, предоставящи този вид програми, трябва да притежават специфични (допълнителни) квалификации. Най-често тези учители трябва да докажат, че притежават достатъчно познания по езика, на който се предоставя програмата CLIL. Минималното изисквано владение на чужди езици обикновено съответства на ниво B2 или ниво C1 от Общата европейска референтна рамка за езиците (вж. фигура Г2).

Между 2013 и 2018 г. на равнището на Европейския съюз процентът на преподавателите по чужди езици, които са били в чужбина за професионални цели, се е увеличил с 14,6 процентни пункта

Ученето или преподаването в чужбина е обогатяващ опит за всеки учител или бъдещ учител. Това важи още повече за преподавателите по чужди езици, тъй като посещенията в чужбина допринасят за развитието на езиковите им умения и знанията и разбирането на културата на страната, в която се говори езикът, който преподават.

През 2018 г. на равнище ЕС около 70 % от преподавателите по чужди езици, които преподават в прогимназиален етап на средното образование, съобщават, че са били в чужбина поне веднъж за професионални цели по време на първоначалното образование на учителите или по време на работа. Испания, Нидерландия и Исландия са имали най-голям дял от мобилните учители по чужди езици, като над 80 % от тях са докладвали за транснационална мобилност (вж. фигура Г6).

Във всички държави този дял се е увеличил в сравнение с 2013 г. На равнище ЕС той се е увеличил с 14,6 процентни пункта. Най-голямо увеличение се наблюдава в Нидерландия (26 процентни пункта) (вж. фигура Г6).

На равнището на Европейския съюз транснационалната мобилност на повече от един на всеки четирима мобилни учители по чужди езици е подкрепена от програма на Европейския съюз.

Програмите на ЕС играят важна роля в транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици. През 2018 г. в по-голямата част от образователните системи процентът на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование, които са заминали в чужбина за професионални цели по програма на ЕС, е значително по-висок от процента на тези, които са преминали в чужбина по национална или регионална програма. На равнище ЕС тези проценти са съответно 27,4 % и 15,7 % (вж. фигура Г8).

За разлика от тази тенденция приносът на програмите на ЕС и на националните или регионалните програми за транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование е приблизително сходен във Фламандската общност на Белгия, Франция, Хърватия, Кипър и Унгария (вж. фигура Г8).

На равнище Европейски съюз преподаването в чужбина се съобщава като професионална причина за пътуване в чужбина от една трета от мобилните учители по чужди езици.

През 2018 г. на равнище ЕС основните професионални причини за заминаване в чужбина (докладвани от повече от половината мобилни учители по чужд език в прогимназиален етап на средното образование) бяха „езиково обучение“, „обучение като част от тяхното обучение на учители“, и „придружаване на посещаващи ученици“. Други по-рядко срещани професионални причини за заминаване в чужбина (докладвани от около 40 % или по-малко учители по чужд език в прогимназиален етап на средното образование) са „установяване на контакт с училища в чужбина“, „преподаване“, и „обучение на други тематични области“ (вж. фигура Г9).

През 2018 г. в почти всички държави по-голямата част от мобилните учители по чужди езици съобщават, че остават в чужбина за по-малко от 3 месеца (т.е. кратък престой). Испания, Франция и Италия са изключения от този модел, тъй като по-голямата част от мобилните учители по чужди езици заявяват, че остават в чужбина за по-дълго време (вж. фигура D10).

ГЛАВА А: КОНТЕКСТ

Европа се характеризира с богата мозайка от езици, всеки от които въплъщава специфична културна история. Езиците могат да се говорят в цели държави или могат да имат регионална основа в рамките на държавите. Също така е обичайно страните да споделят езици със съседите си около своите граници, като по този начин отразяват общата им история.

Към многоезичния характер на Европа може да се подходи от различни гледни точки, един от които е официалното признаване на езици от европейските или националните органи. Ето защо настоящата глава започва с очертаване на всички официални езици на 37-те европейски държави, участващи в настоящия доклад (вж. фигура А1). Тази информация се основава на данните, предоставени от мрежата „Евридика“.

За да се подчертае допълнително езиковото многообразие в Европа, в главата се разглежда и процентът на учениците в европейските държави, които не говорят езика на училищното образование у дома (вж. фигури А2 и А3) и степента на езикова разнородност в училищата в Европа (вж. фигура А4). Тези показатели се основават на данни от Програмата за международно оценяване на учениците (PISA) 2018 г. ⁽¹⁹⁾. Те показват данни за всички държави, участващи в настоящия доклад, с изключение на Лихтенщайн, който не е участвал в проучването PISA от 2018 г.

ЗАЕДНО С ДЪРЖАВНИЯ СИ ЕЗИК (ИЛИ ЕЗИЦИ), ПОВЕЧЕТО ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ ОФИЦИАЛНО ПРИЗНАВАТ ДОПЪЛНИТЕЛНИ ЕЗИЦИ.

Европейският съюз (ЕС) има 24 официални езика, всички от които са държавни езици в поне една от неговите държави членки ⁽²⁰⁾. Регламентите и другите документи с общо приложение се изготвят на 24-те официални езика. Официалните езици на ЕС са по-малко, отколкото държавите членки, тъй като някои от тях споделят общи езици: Немски, гръцки, английски, френски, холандски и шведски са официални държавни езици в повече от една държава. Наред с 24-те официални езика на ЕС, два допълнителни езика са държавни езици в държавите — членки на ЕС (турският е един от двата държавни езика в Кипър, а люксембургският е един от трите държавни езика в Люксембург). По този начин държавите — членки на ЕС, имат общо 26 държавни езика.

В повечето европейски държави (държави членки на ЕС и държави извън ЕС²¹ само един език се признава за държавен език (фигура А1). Ирландия, Кипър, Малта и Финландия имат по два езика. В Белгия, Люксембург и Босна и Херцеговина има три държавни езика. В Белгия обаче държавните езици се използват в определени езикови области и не се признават за административни езици на цялата територия на страната (само регион Брюксел-столица е двуезичен, като се използват нидерландски и френски). По същия начин, въпреки че Швейцария има четири официални държавни езика, повечето от нейните кантони са едноезични. Немският е единственият официален език в 17 швейцарски кантона, 4 кантона са френски, а 1 кантон е италиански. В допълнение, 3 кантона са двуезични (немски и френски), докато 1 е триезичен (немски, италиански и романски).

Повече от половината от страните, обхванати от настоящия доклад, официално признават регионалните или малцинствените езици в рамките на своите граници за правни или административни цели. Наличието на тези езици (и техният брой) зависи от различни фактори, като културната и политическата история на всяка страна, географското ѝ положение, размера и/или броя на държавните езици. Статутът на официално признат регионален или малцинствен език обикновено се предоставя на езиците в рамките на определен географски район — често регион — в който те са широко говорени. Обикновено определена част от населението трябва да говори малцинствения език,

19 За подробности относно проучването на PISA вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

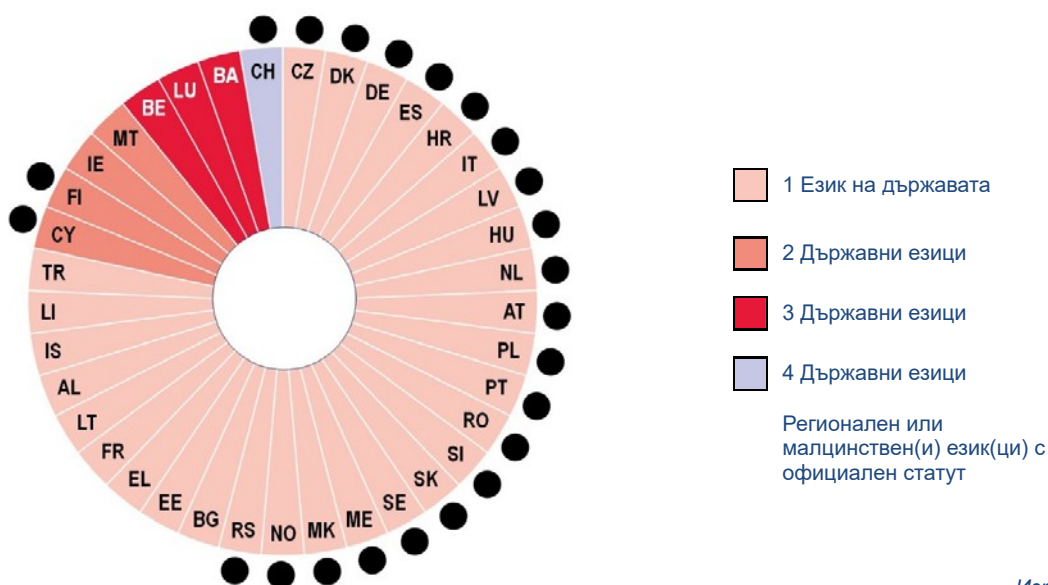
20 Английски, български, гръцки, датски, естонски, испански, ирландски, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, хърватски, чешки и шведски.

21 Обхватът на този доклад по държави надхвърля границите на държавите от ЕС. За подробности относно покритието на страната вж. въведението към доклада.

за да може езикът да бъде класифициран като официален език. Например в Словакия и Сърбия малцинствен език е официално признат и може да се използва за правни и административни цели във всяка местна административна единица, където малцинственото население представлява най-малко 15 % от общия брой жители. В Полша, Румъния и Северна Македония прагът е определен на 20 %. В Унгария, ако малцинственото население надвишава 10 %, самоуправляващата се власт на местното малцинство може да изиска малцинственият език да се използва в допълнение към държавния език в наредбите на местните власти, официалните формуляри и таблата за публично оповестяване, както и в местните медии. Ако малцинственото население надвишава 20 % от общия брой жители, допълнителни права могат да бъдат предоставени при поискване. Например, могат да бъдат наети местни държавни служители, които говорят малцинствен език.

Броят на официално признатите регионални или малцинствени езици варира в различните държави. Латвия, Нидерландия и Португалия имат само един официален регионален език. Италия, Унгария, Полша, Румъния и Сърбия имат повече от 10 официални регионални или малцинствени езика. Някои регионални или малцинствени езици са официално признати в няколко държави. По-конкретно, някои славянски езици (чешки, хърватски, полски, словашки и украински), както и немски и унгарски, са признати за регионални или малцинствени езици в повече от три държави от ЕС.

Друга част от езиковата картина в Европа е съществуването на нетериториални езици, т.е. „езици, използвани от граждани на държавата, които се различават от езика или езиците, използвани от останалата част от населението на държавата, но които, въпреки че традиционно се използват на територията на държавата, не могат да бъдат идентифицирани с определена област от нея“ (Съвет на Европа, 1992 г.). Романът е типичен пример за нетериториален език. Той е официално признат език в 11 европейски страни, а именно Чехия, Германия, Унгария, Австрия, Полша, Румъния, Словакия, Финландия, Швеция, Северна Македония и Сърбия.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 1 Фигура А1: Държавни езици и регионални, малцинствени или нетериториални езици с официален статут, 2021/2022 г.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

	Език(ци) на държавата	Регионален и/или малцинствен(и) език(ци) с официален статут		Език(ци) на държавата	Регионален и/или малцинствен(и) език(ци) с официален статут
ДА	Немски, френски, холандски		PL	Полски	Беларуски, чешки, кашубски, немски, иврит, арменски, Караим, литовски, романски, руски, словашки, татар, украински, идиш
БЪДЕ			PT	Португалски	Мирандезе
БГ	Български		PO	Румънски	Български, чешки, немски, гръцки, хърватски, унгарски, италиански, полски, ромски, руски, словашки, сръбски, турски, украински
CZ	Чешки	Немски, полски, ромски, словашки	SI	Словенски	Унгарски, италиански
DK	Датски	Немски, Фарьорски, гренландски	SK	Словашки	Български, чешки, немски, хърватски, унгарски, полски, ромски, русин, украински
ДЕ	Немски	Датски, фризийски, нискогермански, романски, сорбски	FI	Финландски, шведски	Роман, Сами
ЕЕ	Естонски		SE	Шведски	Фински, Meänkieli, Romany, Sami, Yiddish
IE	Български, ирландски		AL	Албански	
ЕЛ	Гръцки		BA	Босненски, хърватски, сръбски	
ES	Испански	Каталонски, Валенсия, баски, галисийски, окситански	P	Немски, френски, италиански, романски	Франкопровансал, Йениш
FR	Френски				
HR	Хърватски	Чешки, унгарски, италиански, словашки, сръбски	E	Исландски	
ТОВА	Италиански	Каталонски, немски, гръцки, френски, франкопровансал, фриулиански, хърватски, Latin, Occitan, словенски, албански, сардински	ЛИ	Немски	
Е			AZ	Черна гора	Босненски, хърватски, албански, сръбски
CY	Гръцки, турски	Кипърски арабски, арменски	МК	Македонски	Босненски, ромски, албански, сръбски, турски
LV	Латвийски	Лив (ливонски)	HE	Норвежки (две форми: Бокмол и Нинорск)	Финландски, Kven, Sami
LT	Литовски		RS	Сръбски	Босненски, български, чешки, черногорски, хърватски, унгарски, македонски, ромски, румънски, Русин, словашки, албански
ЛУ	Немски, френски, люксембургски		TR	Турски	
HU	Унгарски	Български, немски, гръцки, хърватски, арменски, полски, ромски, румънски, Русин, словашки, словенски, сръбски, украински			
MT	Английски, малтийски				
NL	Холандски	Фризийски			
B	Немски	Чешки, хърватски, унгарски, ромски, словашки, словенски			

Фигура А1 (продължение): Държавни езици и регионални, малцинствени или нетериториални езици с официален статут, 2021/2022 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра групира регионалните, малцинствените и нетериториалните езици с официален статут в рубриката „регионални или малцинствени езици с официален статут“.

Езиците в таблицата са изброени по азбучен ред в съответствие с техния код на Международната организация по стандартизация (ISO) 639—3 (вж. <http://www.sil.org/iso639-3/>, последно достъпен: 27 юни 2022 г.). Езиците, които нямат код по ISO 639—3, са посочени в специфичните за всяка държава бележки.

За определенията на „нетериториален език“, „официален език“, „регионален или малцинствен език“ и „държавен език“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr, BE nl), България, Чехия, Дания, Германия, Естония, Ирландия, Гърция, Испания, Франция, Хърватия, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Унгария, Малта, Нидерландия, Австрия, Португалия, Румъния, Словения, Словакия, Финландия, Швеция, Босна и Херцеговина, Исландия, Норвегия и Türkiye: всички тези държави са предоставили статут на официален език на своите жестомимични езици.

Белгия: различните държавни езици се използват само в определени области.

Испания: испанският език на държавата съжителства с други езици в някои автономни общности (вижте езиците, изброени в таблицата) и споделя с тях статута на официален език. Официалните езици също са езици на училищното образование. Освен изброените езици, астурийският език, който няма официален статут, е защитен от закона. Той се преподава в началното и общото средно образование в автономната област Астурия (вж. фигура Б9).

Унгария: Бояш, диалект на римляните, също е официално признат език.

Австрия: регионалният/малцинственият език хърватски се отнася до Бургенландски.

Полша: в допълнение към езиците, посочени в таблицата, Лемко е и официално признат малцинствен език.

Словакия: в допълнение към езиците, посочени в таблицата, през 2014—2015 г. бяха официално признати руски и сръбски. Тези два езика обаче все още не са добавени в ключовата правна рамка относно използването на езиците на националните малцинства (Закон 184/1999) и следователно не са посочени в таблицата.

Финландия: Финландското право не признава официалните малцинствени езици, но Романството и Сами (вж. изброените езици) имат статут на защитени в различни правни документи.

Швейцария: различните държавни езици се използват само в определени области. Що се отнася до регионалните и малцинствените езици, в допълнение към езиците, посочени в таблицата, Фрайнк-Комту също е официално признат малцинствен език.

Мозайката от европейски езици не би била пълна, без да се споменават жестомимични езици. Понастоящем повечето държави, обхванати от настоящия доклад, официално признават своя(те) жестомимичен(и) език(ци)²². В държави, в които няма такова признаване, съществуват общи правни рамки, които установяват правото на хората със слухови или говорни увреждания да общуват на жестомимичен език (напр. Полша и Сърбия).

ОКОЛО ЕДИН НА ВСЕКИ ДЕСЕТ 15-ГОДИШНИ В ЕС НЕ ГОВОРИ ЕЗИКА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ У ДОМА

Проучването на PISA позволява да се оцени процентът на 15-годишните ученици, които говорят (и не говорят) езика на теста PISA у дома, който се счита за пълномощник за говорене на езика на училищното образование.

На равнище ЕС 88,5 % от 15-годишните ученици говорят предимно езика на училищното образование у дома, докато 11,5 % говорят различен език.

На фигура А2 са показани процентите на 15-годишните ученици от европейските държави (държави — членки на ЕС, и държави извън ЕС), които основно говорят език у дома, различен от езика на училищното образование.

Сред страните с най-висок процент (20 % или повече) от 15-годишните ученици, които говорят у дома език, който се различава от езика на училищното образование, Люксембург и Малта имат най-голям дял от учениците, които го правят. В Люксембург 82,9 % от 15-годишните ученици не говорят езика на училищното образование у дома. В тази страна 40,3 % от учениците посочват, че у дома говорят предимно люксембургски⁽²³⁾, немски език, който е един от трите официални езика на Люксембург (вж. фигура А1), но не се използва в училище. В Малта, която е двуезична страна, всички ученици са взели

22 Вж. специфичните за всяка държава бележки, свързани с фигура А1.

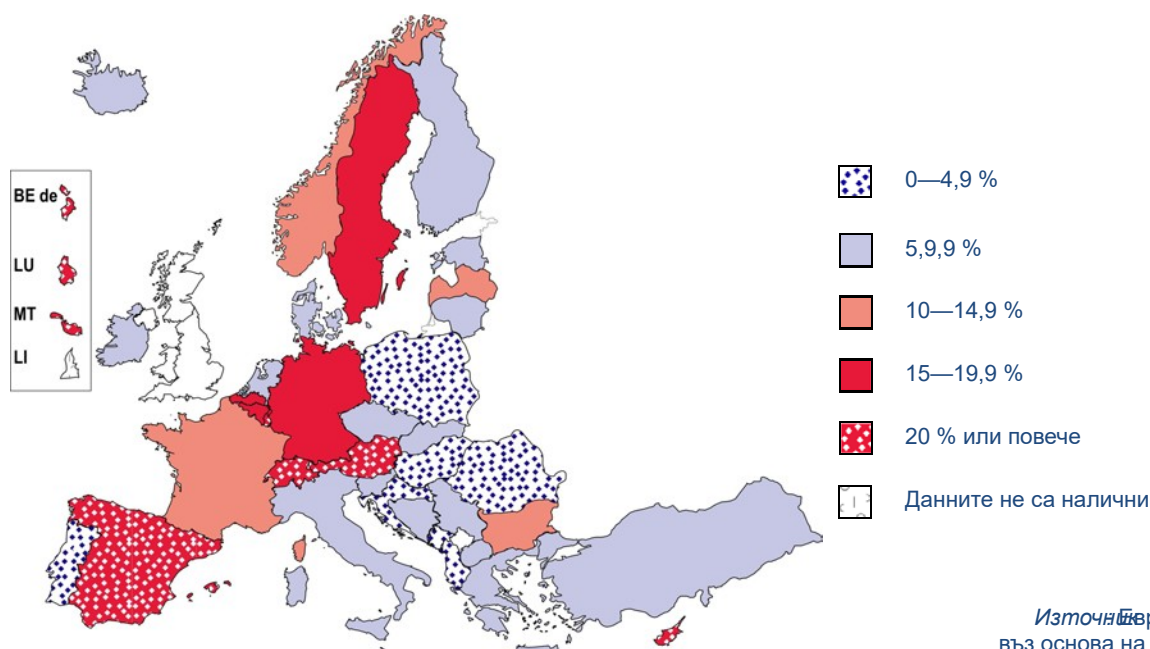
теста PISA на английски език, един от двата езика, широко използвани в контекста на училищното образование. 82,8 % от учениците говорят на различен език у дома. Повечето ученици (75,2 %) говорят малтийски език у дома.

Швейцария също така има относително висок процент от 15-годишните, които говорят предимно език у дома, който е различен от езика на училищното образование (27,0 %). В тази многоезична страна повечето ученици, които говорят немски, френски или италиански (или техните диалекти), говорят един и същ език у дома и в училище. Въпреки това, много ученици говорят у дома език, който се различава от езика на училищното образование.

Други страни (или образователни системи), в които 20 % или повече от 15-годишните ученици говорят предимно език, различен от езика на училищното образование, са немскоговорящата общност в Белгия (24,1 %), Кипър (22,3 %), Испания (20,6 %) и Австрия (20,5 %). Те са следвани от другите две белгийски образователни системи (френска и фламандска общност), Германия и Швеция, където 17 % до 18 % от учениците говорят предимно език, различен от езика на училищното образование.

За разлика от всички горепосочени страни, Полша има особено хомогенно население на 15 години, като само 1,7 % от учениците говорят различен език у дома от езика на училищното образование. Процентът е също така сравнително нисък — под 5 % — в Хърватия, Унгария, Португалия, Румъния, Албания и Черна гора.

В повече от половината от страните с данни (20 държави) между 5 % и 15 % от 15-годишните ученици говорят предимно у дома език, който се различава от езика на училищното образование.

Фигура 2 Фигура A2: Процент на 15-годишните ученици, които основно говорят различен език у дома от езика на училищното образование, 2018

23 Процентът на студентите, които говорят специфични езици у дома, представени в текста, се основава на информацията, предоставена от проучването PISA (за връзката към базата данни PISA вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“). Тези данни не са показани на фигурата или приложение 1.

Обяснителни бележки

Данните се изчисляват въз основа на въпроса на PISA: „Какъв език говорите у дома през повечето време?“ (ST022Q01TA). Категорията на изследването „Език на теста“ (език 1) се използва като пълномощник за говоренето на същия език у дома, както в училище.

Говоренето на диалект на определен език у дома се счита за говорене на стандартния език. Този подход е използван в повечето държави, участващи в проучването PISA. Тъй като подходът все още не е приложен към немскоезичната общност на Белгия и Италия, диалектите са съответно прекодирани.

Вж. приложение 1 за данните и стандартните грешки (S.E.s.). За допълнителна информация относно PISA вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

По отношение на развитието между 2003 и 2018 г. процентът на учениците, които говорят предимно език у дома, различен от езика на училищното образование, се е увеличил най-значително — с 14,9 процентни пункта — в Швейцария (вж. приложение 1). Увеличението също е забележително — около 10 процентни пункта — във френската общност на Белгия, Германия и Швеция. В повечето от тези страни увеличението се наблюдава главно между 2003 и 2015 г. В Германия обаче процентът на учениците, които говорят предимно различен език у дома от езика на училищното образование, се е увеличил с 4,1 процентни пункта между 2003 и 2015 г. и с 6,0 процентни пункта между 2015 и 2018 г. Това може да се обясни с факта, че страната е получила над 1 милион търсеци убежище — предимно хора, бягащи от войната в Афганистан, Ирак и Сирия — през 2015 и 2016 г.

УЧЕНИЦИТЕ, КОИТО НЕ ГОВОРЯТ ЕЗИКА НА ОБРАЗОВАНИЕТО У ДОМА, НЕ СЕ СРЕЦАТ САМО СРЕД ИМИГРАНТСКОТО НАСЕЛЕНИЕ.

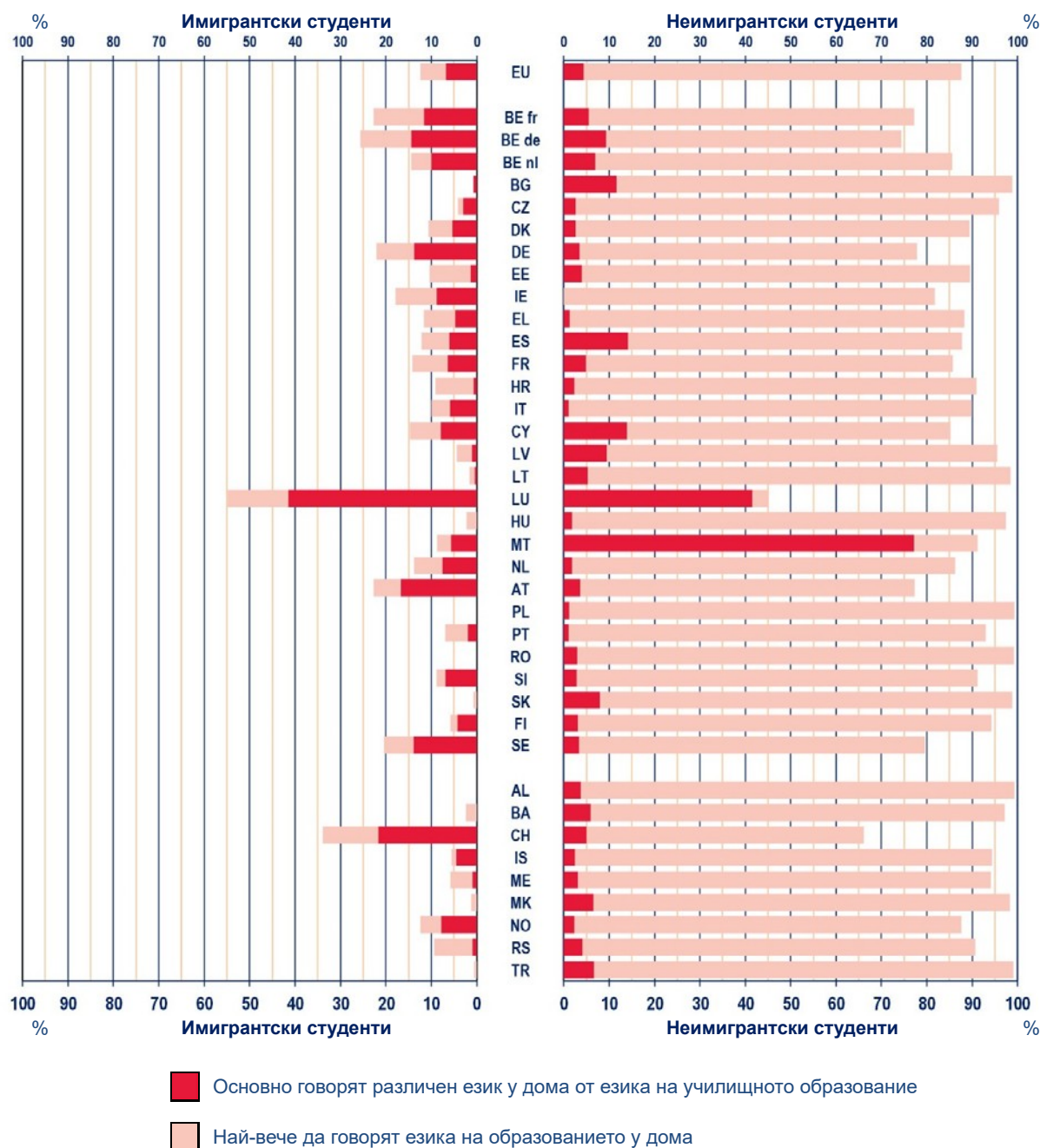
Идентифицирането на населението, което не говори езика на училищното образование у дома, може да помогне за осигуряване на по-подходящи мерки за езикова подкрепа. Фигура А3 показва процента на учениците, които говорят, а не говорят, на един и същ език в училище и у дома сред имигрантското и неимигрантското население. Имигрантското и неимигрантското население се определят въз основа на родното място на родителите. Студентът се определя като „имигрант“, ако и двамата му родители са родени в чужбина. Студентите имигранти могат да бъдат родени в страната си на пребиваване (имигранти от второ поколение) или родени в чужбина (имигранти от първо поколение). Студентът се счита за „неимигрант“, ако поне един от родителите му е роден в държавата, в която пребивава.

Както показва фигурата, наличието на родители, родени в чужбина, не означава непременно, че ученикът не говори езика на училищното образование у дома. На равнище ЕС 5,6 % от 15-годишните ученици са имигранти, които говорят предимно езика на училищното образование у дома (данните са светлочервени от лявата страна на фигурата). Само малко по-висок процент от 15-годишните ученици — 6,9 % — са имигранти, които не говорят езика на училищното образование у дома (данни в тъмно червено от лявата страна на фигурата). С други думи, около половината от 15-годишните ученици в ЕС, чиито родители са родени в чужбина, посочват, че говорят езика на училищното образование у дома.

Обратно, да бъдеш неимигрант не означава непременно, че ученикът говори езика на образованието у дома. На равнище ЕС 4,4 % от 15-годишните са неимигранти, които не говорят езика на училищното образование у дома (данни в тъмночервен цвят от дясната страна на фигурата).

Преминавайки от данни на равнище ЕС към данни на национално равнище, цифрата показва, че положението в страната се различава значително, когато става въпрос за съотношението на студентите имигранти сред студентското население (общо от двете категории от лявата страна на фигурата). В редица страни (или образователни системи) 20 % или повече от 15-годишните студенти са имигранти (френска и немскоговоряща общност на Белгия, Германия, Люксембург, Австрия, Швеция и Швейцария). Във всички тези страни най-малко половината от всички студенти имигранти говорят различен език у дома от езика на училищното образование (сравнете данните в светлочервено и тъмночервено от лявата страна на фигурата). В страни с по-нисък процент на 15-годишни студенти от мигрантски произход (по-малко от 20 %) ситуацията варира. Например в Естония, Хърватия и Сърбия, в които около 10 % от 15-годишното студентско население са имигранти, почти всички имигранти говорят езика на училищното образование у дома. За разлика от това в Словения, където делът на имигрантите в студентското население е сравним, по-голямата част от учениците имигранти (около 80 %) говорят език, различен от езика на училищното образование.

Когато става въпрос за неимигрантски студенти (от дясната страна на фигурата), Люксембург и Малта имат най-екстремни модели. В Малта 77,2 % от 15-годишните ученици са неимигранти, които основно говорят различен език у дома от езика на теста PISA. Това е така, защото повечето ученици в Малта говорят малтийски у дома, докато в училище използват английски и малтийски език, като първият е езикът, на който са преминали теста PISA (за повече подробности вж. анализа, свързан с фигура A2). В Люксембург 41,5 % от 15-годишните са неимигранти, които основно говорят език у дома, различен от езика на училищното образование (за повече подробности вж. анализа, свързан с фигура A2). Други страни с относително висок процент на неимигрантски ученици, които говорят различен език у дома от езика на училищното образование (повече от 10 %) са България, Испания и Кипър.

Източник: Евридика, въз основа на PISA 2018.

Фигура 3 Фигура А3: Процент на имигрантските и неимигрантските 15-годишни ученици по език, говорен у дома, 2018

Обяснителни бележки

Данните се изчисляват въз основа на въпроса на PISA: „Какъв език говорите у дома през повечето време?“ (ST022Q01TA). Категорията на изследването „Език на теста“ (език 1) се използва като пълномощник за говоренето на същия език у дома, както в училище.

Говоренето на диалект на определен език у дома се счита за говорене на стандартния език. Този подход е използван в повечето държави, участващи в проучването PISA. Тъй като подходът все още не е приложен към немскоезичната общност на Белгия и Италия, диалектите са съответно прекодирани.

Категорията „имигрантски студенти“ съответства на студентите, чиито родители са родени в чужбина. Тази категория обединява две отделни категории имигранти по PISA, а именно (1) студентът и двамата родители са родени в чужбина (т.е. имигранти от първо поколение); и (2) студентът е роден в страната на теста, но и двамата родители са родени в чужбина (т.е. имигранти от второ поколение).

Вж. приложение 1 за данните и S.E.s. За допълнителна информация относно PISA вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

Специфични за всяка държава бележки

България, Ирландия, Унгария, Полша, Румъния, Словакия, Албания, Босна и Херцеговина, Северна Македония и Турция: поне една категория студенти не е показана на фигурата, тъй като извадката е била недостатъчна (съдържаща по-малко от 30 студенти). Вж. приложение 1 за подробности за съответната категория или категории.

ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ СЕ РАЗЛИЧАВАТ ЗНАЧИТЕЛНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРОЦЕНТА НА УЧЕНИЦИТЕ В ЕЗИКОВИТЕ ХЕТЕРОГЕННИ УЧИЛИЩА

Преподаването и ученето в езикови хетерогенни контексти може да предостави възможност на учениците да се запознаят с други езици и култури и следователно могат да обогатят училищния опит. Същевременно обаче езиковото многообразие в студентското население може да бъде предизвикателство за учителите, студентите и в по-общ план за съответните образователни системи. Може да са необходими конкретни мерки за подпомагане на учениците при усвояването на езика на училищното образование и за подпомагане на учителите в управлението на многоезични, а в някои случаи и на мултикултурни класове.

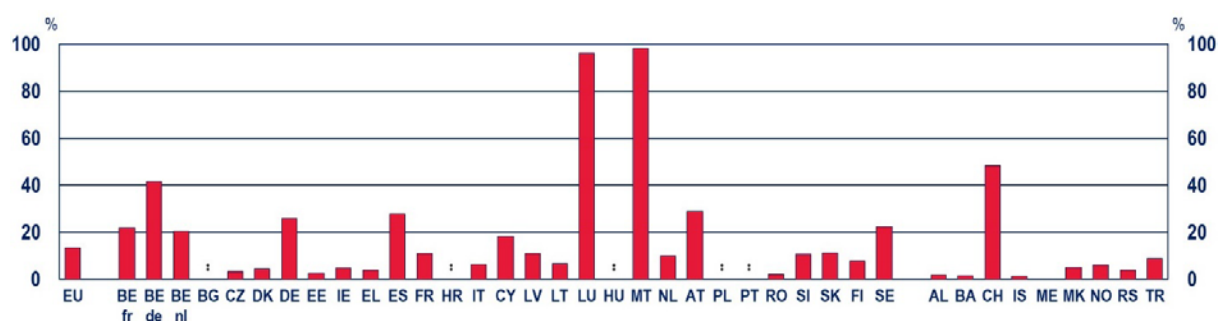
Езиковата хетерогенност в училищата, определена тук като повече от 25 % от учениците, които говорят език, различен от езика на училищното образование, варира в отделните държави (вж. фигура A4). Това отчасти може да се обясни с националния езиков контекст: някои държави имат няколко езика на държавата и/или регионални, малцинствени или нетериториални езици (вж. фигура A1). Той също така е тясно свързан с процента на учениците от мигрантски произход, които не говорят езика на училищното образование у дома (вж. фигура A3). Други фактори, които могат да повлияят на езиковата хетерогенност в училищата, включват например градоустройството (със или без жилищна сегрегация) и политиките, свързани с избора на училище.

На равнище ЕС 13,3 % от 15-годишните ученици посещават езикови хетерогенни училища.

Люксембург и Малта имат най-висок процент от 15-годишните ученици, посещаващи езикови хетерогенни училища (съответно 96,2 % и 98,0 %). В Люксембург много ученици говорят люксембургски у дома, което е един от трите официални езика на Люксембург (вж. фигура A1), но не се използва в училище (вж. анализа, свързан с фигура A2). В Малта повечето ученици говорят малтийски у дома, докато в училище използват английски и малтийски език, като първият е езикът, на който са преминали теста PISA (вж. анализа, свързан с фигура A2).

В допълнение към Люксембург и Малта, Белгия, Германия, Испания, Австрия, Швеция и Швейцария също регистрират относително висок процент от 15-годишните ученици в езикови хетерогенни училища (над 20 %).

За разлика от това в редица европейски държави по-малко от 5 % от 15-годишните ученици посещават езикови хетерогенни училища (Чехия, Дания, Естония, Ирландия, Гърция, Румъния, Албания, Босна и Херцеговина, Исландия и Сърбия).

Източник: Евридика, въз основа на PISA 2018.

Фигура 4 Фигура А4: Процент на 15-годишните ученици, посещаващи училища, в които повече от 25 % от учениците говорят предимно различен език у дома от езика на училищното образование, 2018 г.

Обяснителни бележки

Данните се изчисляват въз основа на въпроса на PISA: „Какъв език говорите у дома през повечето време?“ (ST022Q01TA). Категорията на изследването „Език на теста“ (език 1) се използва като пълномощник за говоренето на същия език у дома, както в училище.

Говоренето на диалект на определен език у дома се счита за говорене на стандартния език. Този подход е използван в повечето държави, участващи в проучването PISA. Тъй като подходът все още не е приложен към немскоезичната общност на Белгия и Италия, диалектите са съответно прекодирани.

Вж. приложение 1 за данните и S.E.s. За допълнителна информация относно PISA вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

Специфични за всяка държава бележки

Хърватия, Унгария, Полша и Португалия: извадката е недостатъчна (съдържа по-малко от 30 ученици и/или по-малко от пет училища).

Австрия и Словения: извадковата единица е програма в рамките на едно училище, а не на цялото училище.

ГЛАВА Б — ОРГАНИЗАЦИЯ

РАЗДЕЛ I — СТРУКТУРИ

Езиковите компетентности са от решаващо значение за мобилността, сътрудничеството и взаимното разбирателство в Европа. Те също така играят важна роля в изграждането на европейското пространство за образование — истинско общо пространство за висококачествено образование и учене през целия живот през границите ⁽²⁴⁾. През 2002 г. държавните и правителствените ръководители на ЕС се събраха в Барселона и призоваха за по-нататъшни действия за „подобряване на овладяването на основните умения, по-специално чрез преподаване на най-малко два чужди езика от най-ранна възраст“ ⁽²⁵⁾. Целта всички млади хора да придобият компетентности на два езика в допълнение към езика на училищното образование до края на гимназиалния етап на средното си образование наскоро беше потвърдена в препоръката на Съвета от май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици ⁽²⁶⁾.

Настоящият раздел се съсредоточава върху предоставянето на чужд език на предучилищно, основно и средно ниво, както е посочено в националните учебни програми или други ръководни документи от най-високо ниво. Тя хвърля светлина върху броя на чуждите езици, които са задължителни за всички студенти, и за колко време те са задължителни. Тя първо разглежда възрастта, от която всички ученици в предучилищното, началното и общото средно образование трябва да започнат да изучават първи и втори чужд език (вж. фигура Б1). В него се разглежда броят на годините, през които първият и вторият чужд език са задължителни за всички ученици да учат, и се изследват промените в тази продължителност от 2003 г. насам (вж. фигури В2 и В3). Той допълва картината на предоставянето на чужди езици в началното и общото средно образование, като подчертава правото на всички студенти да избират чужди езици като част от незадължителните си предмети в учебната програма (вж. фигура Б4).

Този раздел завършва с обсъждане на разликите между студентите в областта на професионалното образование и обучение (ПОО) и студентите с общо образование по отношение на задължителното изучаване на чужди езици. По-конкретно, в него се разглежда разликата в броя на годините, за които студентите в общото образование/ПОО трябва да учат един или два чужди езика (вж. фигури В5 и В6).

Всички показатели в този раздел се основават на данни, събрани чрез мрежата „Евридика“, обхващащи 39 образователни системи в 37 държави ⁽²⁷⁾.

ИЗУЧАВАНЕТО НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ СТАВА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ПРЕДИ 6 ГОДИНИ В ШЕСТ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СИСТЕМИ

На фигура В1 е показана началната възраст на първия и втория чужд език, преподавани като задължителни предмети за всички ученици в началното и общото средно образование. В някои случаи обхватът се разширява, така че да обхване и предучилищното образование.

В повечето образователни системи началната възраст на първия чужд език, преподаван като задължителен предмет, варира от 6 до 8 години, което съответства на първата година или годините на началното или задължителното образование. В шест образователни системи първият чужд език се въвежда преди навършване на 6 години: на 3-годишна възраст в немскоговорящата общност на

24 За повече информация относно Европейското пространство за образование, моля, посетете уебсайта на Комисията (<https://education.ec.europa.eu/about-eea>).

25 Заключение на председателството — Европейски съвет от Барселона, 15 и 16 март 2002 г., С/02/930, стр. 19.

26 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 8.

27 За подробности относно обхвата на настоящия доклад вж. въведението към доклада.

Белгия, Люксембург и Полша, на възраст 4 години в Гърция и на 5-годишна възраст в Кипър и Малта. В тези страни, с изключение на Малта, изискването за изучаване на първия чужд език започва в предучилищното образование и се прилага за всички деца на това образователно ниво ⁽²⁸⁾.

Училищата в Естония, Швеция и Исландия имат известна свобода да определят степента, в която първият чужд език е въведен като задължителен предмет. Образователните органи от най-високо ниво определят възрастова (или класна) група за въвеждането на чужди езици: между 7 и 9 години в Естония и Швеция и между 6 и 9 години в Исландия. Училищата в Естония (вж. фигура В16) и Исландия ⁽²⁹⁾ най-често започват чуждоезиково обучение, когато учениците са на 9 години. В Швеция изучаването на чужди езици обикновено започва на 7-годишна възраст.

Последните възрасти, на които всички ученици трябва да започнат да изучават чужд език, са на 10 години. Такъв е случаят в някои части на Френската общност на Белгия и във Фламандската общност на Белгия.

Ирландия е единствената страна, в която изучаването на чужд език в училище не е задължително. В Ирландия всички ученици учат английски и ирландски, нито един от които не се разглежда като чужд език.

В повечето образователни системи (32 от 39) е задължително всички ученици в общото образование да изучават два чужди езика едновременно в даден момент от своето образование.

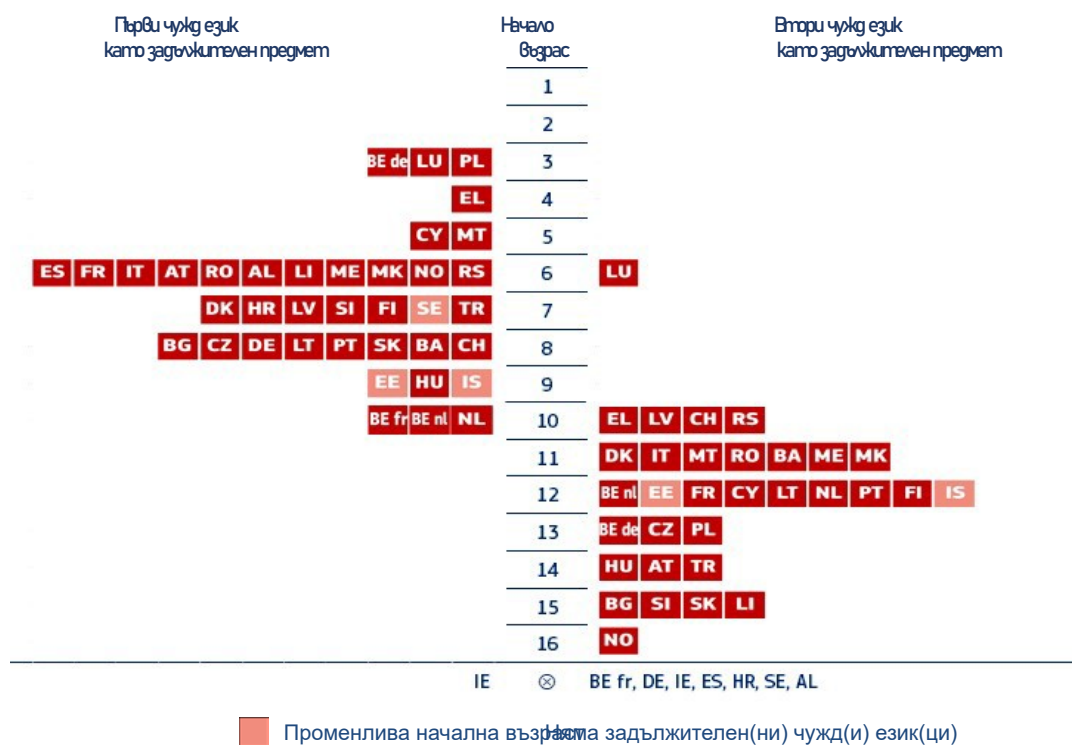
В повечето случаи началната възраст за изучаване на втори чужд език като задължителен предмет варира от 11 до 13 години. Това съответства на края на основното образование или началото на средното образование. Студентите в Гърция, Латвия, Швейцария и Сърбия започват да изучават втори чужд език по-рано от 10-годишна възраст, което съответства на втората половина на основното образование. Люксембург се откроява, тъй като всички ученици трябва да научат втори чужд език от 6-годишна възраст. В другия край на скалата в Норвегия изучаването на втори чужд език става задължително за всички ученици в гимназиален етап на средното образование, когато са на 16 години. В България, Унгария, Австрия, Словения, Словакия, Лихтенщайн и Türkiye два чужди езика са задължителни и за всички общообразователи в гимназиалния етап на средното образование от 14 или 15 години.

В Естония и Исландия, какъвто е случаят с първия чужд език като задължителен предмет, централните образователни органи изискват от училищата да въведат втория чужд език в рамките на определен възрастов диапазон (10—12 години). В Исландия, според наличните национални статистически данни, учениците обикновено започват да изучават втори чужд език на 12-годишна ³⁰възраст.

28 В настоящия доклад, ако всички деца започнат да изучават чужд език в предучилищното образование в даден момент, началната възраст се счита за възрастта, на която или предучилищното образование е задължително, или мястото в публично субсидираните предучилищни заведения е гарантирано за всички деца. Например в Гърция и Кипър предучилищното образование е задължително съответно от 4 и 5 години. Междувременно в немскоговорящата общност на Белгия, Люксембург и Полша е гарантирано място за всички деца на възраст от 3 години (или дори по-рано в случая на немскоговорящата общност на Белгия). За повече информация вж. Европейската комисия/EACEA/Eurydice (2021б).

29 https://px.hagstofa.is/pxen/pxweb/en/Samfelag/Samfelag_skolamal_2_grunnskolestig_0_gsNemendur/SKO02110.px?rxid=832f99cd-f008-441f-bbe9-d5f251db3ce9

30 https://px.hagstofa.is/pxen/pxweb/en/Samfelag/Samfelag_skolamal_2_grunnskolestig_0_gsNemendur/SKO02110.px?rxid=832f99cd-f008-441f-bbe9-d5f251db3ce9

Източник: Това е Евридика.

Фигура 5 Фигура Б1: Начална възраст, на която първият и вторият чужд език са задължителни дисциплини за всички ученици в предучилищно, основно и/или общо средно образование (ISCED 0—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

Тази цифра се отнася главно до езиците, описани като „чужди“(или „модерни“) в учебната програма. Регионалните и/или малцинствените езици (вж. фигура Б9) и класическите езици (вж. фигура Б10) се включват само когато учебната програма ги определя като алтернатива на чуждите езици.

Началната възраст отразява нормалната възраст на учениците, когато започва преподаването на чужди езици (условна възраст на учениците); те не вземат предвид ранното или късното влизане в училище, повторението на оценките или други прекъсвания на обучението.

„Втори език“ означава език, който се изучава от учениците в допълнение към първия, което води до едновременно изучаване на два различни езика.

Информацията се основава на учебната програма или други ръководни документи, издадени от образователните органи от най-високо ниво.

За определенията на „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език като задължителен предмет“, „начални документи“ и „образователни органи от най-високо ниво“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): само в регион Брюксел-столица и валонските общини със специфичен езиков статут студентите започват да изучават първия чужд език като задължителен предмет от 8-годишна възраст, докато в другите части на френската общност на Белгия те започват от 10-годишна възраст. След продължаващата реформа на учебните програми началната възраст за изучаване на първия чужд език ще бъде 8 години за всички ученици от 2023/2024 г., а вторият чужд език ще стане задължителен за всички ученици на възраст между 13 и 14 години, считано от 2027/2028 г.

Белгия (BE de): въпреки че от учениците не се изисква по закон да изучават два чужди езика, във всички общи средни училища учениците трябва да започнат да учат английски език в допълнение към първия си чужд език (френски) най-късно от 13-годишна възраст.

Германия: в шест провинции учениците трябва да започнат да изучават първия чужд език от 6-годишна възраст.

Естония, Швеция и Исландия: фигурата показва възрастта, на която учениците най-често започват да изучават първия и/или втория чужд език.

Испания: тази цифра представя най-широко разпространената ситуация в цяла Испания. В някои автономни общности изучаването на два езика е задължително от 12-годишна възраст (напр. Галисия и Паис Васко) и 10-годишна възраст (например Андалусия и Канария).

Холандия: задължително е да се изучава чужд език по време на началното образование. На практика това се случва на възраст между 10 и 12 години, но училищата могат да организират тази разпоредба на по-ранен етап.

Босна и Херцеговина: на фигурата е представена ситуацията в областта на Република Сръбска. Във Федерация Босна и Херцеговина и в област Брчко някои ученици започват да изучават първия си чужд език като задължителен предмет от 6 или 7 години, а вторият — от 10-годишна възраст.

Швейцария: три кантона имат различна начална възраст за втория език, т.е. 12 години.

УЧЕНИЦИТЕ ИЗУЧАВАТ ПЪРВИЯ ЧУЖД ЕЗИК ЗА ВСЕ ПО-ГОЛЯМ БРОЙ ГОДИНИ

Фигура Б2 илюстрира броя на годините, през които студентите в предучилищното, началното и общото средно образование трябва да изучават един чужд език. Тя показва също така разликата в броя на годините между 2002/2003 г. и 2021/2022 г.

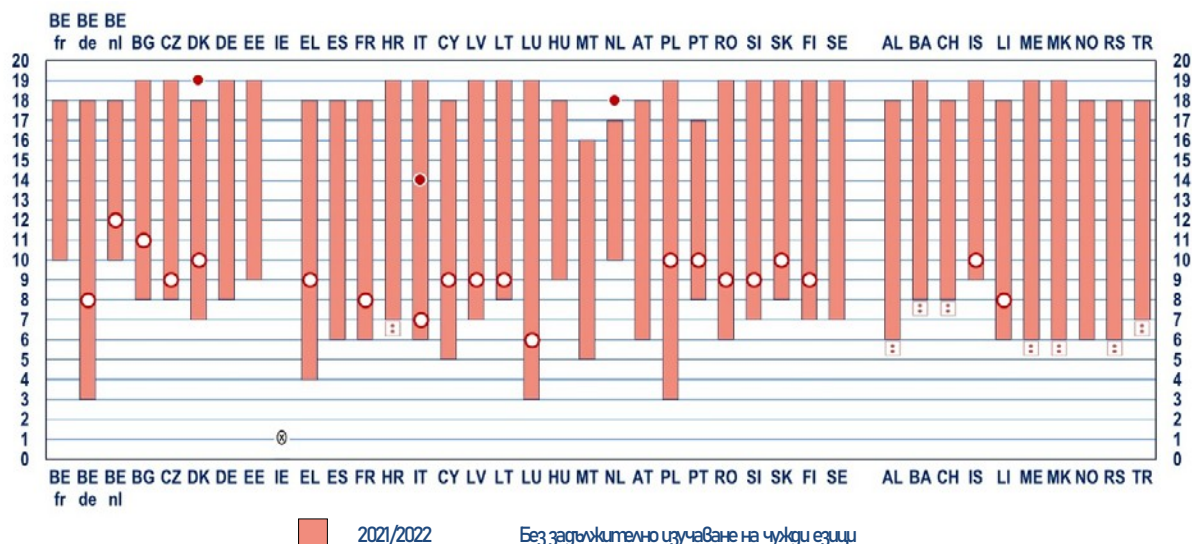
През 2021/2022 г. продължителността на изучаването на поне един чужд език като задължителен предмет варира от 7 до 16 години в европейските държави. Основният фактор, който определя продължителността на задължителното изучаване на чужди езици, е възрастта, от която езиковото обучение е задължително, която варира от 3 до 10 години. Всъщност, след като започне задължителното обучение, изискването всички студенти да изучават чужд език обикновено продължават до последната или предпоследната година на гимназиалния етап на средното образование. Единственото изключение е в Малта, където изискването за изучаване на чужд език спира в края на задължителното образование.

Три основни групи образователни системи могат да бъдат идентифицирани въз основа на продължителността на изучаването на поне един чужд език. Най-често учениците трябва да научат чужд език в продължение на 11 до 13 години. Това засяга две трети от образователните системи. В тези образователни системи учениците започват да изучават чужд език на възраст между 6 и 8 години (с изключение на Кипър и Малта) и завършват на 18 или 19 години (с изключение на Малта). Във втора и по-малка група от осем образователни системи студентите изучават чужд език в продължение на 7—10 години. Тази група включва всички образователни системи, при които изучаването на чужд език става задължително за всички ученици, след като са навършили 9 или 10 години (френските и фламандските общности на Белгия, Естония, Унгария, Нидерландия и Исландия), както и Швейцария и Португалия. И накрая, изучаването на първи чужд език продължава повече от 13 години само в четири държави: 16 години в Люксембург и Полша, 15 години в немскоезичната общност на Белгия и 14 години в Гърция. Това са и единствените образователни системи, в които изучаването на първи чужд език започва преди 5 години.

Както показва фигура Б2, през последните две десетилетия около две трети от образователните системи, за които има данни, са увеличили продължителността на задължителното изучаване на чужди езици. Във всички тези образователни системи продължителността се увеличава, като се намалява възрастта, в която изучаването на първия чужд език става задължително в сравнение с началото на 21-ви век. От 2003 г. насам най-значителните промени са настъпили в немскоезичната общност на Белгия, Гърция, Италия, Кипър и Полша, където периодът на задължително изучаване на чужди езици е удължен с между 4 години (в Кипър) и 7 години (в Полша). В тези страни, с изключение на Италия, сега студентите трябва да започнат да изучават чужд език в предучилищното образование, докато преди 20 години те започнаха да учат само един в началното образование. Италия е единствената държава, в която увеличаването на продължителността на задължителното изучаване

на чужди езици е резултат не само от понижаването на началната възраст, но и от удължаването на чуждоезиковото обучение до края на общото средно образование.

От 2003 г. насам девет други образователни системи (България, Дания, Франция, Латвия, Португалия, Румъния, Словения, Словакия и Лихтенщайн) увеличават продължителността на изучаването на чужди езици с 2 или 3 години, като променят началната възраст на това обучение на между 6 и 8 години. Във Фламандската общност Белгия и Люксембург броят на годините, прекарани в изучаване на първия чужд език като задължителен предмет, също се е увеличил съответно с 2 и 3 години от 2003 г. насам. Във фламандската общност на Белгия обаче настоящата начална възраст (10 години) все още е по-висока, отколкото в повечето образователни системи, докато в Люксембург тя е по-ниска (3 години).

	Начална възраст, ако е различна от 2021/2022 г.	Възраст на говорене, ако е различна от 2021/2022 г.	Не е наличен за 2002/2003 г.
2002/2003			☒

Източник: Това е Евридика.

Фигура 6 Фигура Б2: Период, през който изучаването на чужд език е било задължително в предучилищно, основно и/или общо средно образование (ISCED 0—3) през 2021/2022 г. и разлики спрямо 2002/2003 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра се отнася главно до езиците, описани като „чужди“(или „модерни“) в учебната програма. Регионалните и/или малцинствените езици (вж. фигура Б9) и класическите езици (вж. фигура Б10) се включват само когато учебната програма ги определя като алтернатива на чуждите езици.

Информацията се основава на учебната програма или други ръководни документи, издадени от образователните органи от най-високо ниво.

За определенията на „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език като задължителен предмет“, ръководни документи и „органи за образование от най-високо ниво“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): само в регион Брюксел-столица и валонските общности със специфичен езиков статут изучаването на чужди езици е задължително за период от 10 години. В останалите части на френската общност на Белгия тя продължава 8 години.

След продължаващата реформа на учебните програми, началната възраст за изучаване на първия чужд език ще бъде 8 години за всички ученици, считано от 2023/2024 г.

Белгия (BE nl): разликата от 2002/2003 отразява положението на фламандската общност, с изключение на Брюксел, където броят на учебните години е намалял в съответствие с действащите разпоредби в останалата част на Общността.

Дания: има прекъсване в динамичните редове поради промяна в методологията, използвана за определяне на възрастта, на която задължителното изучаване на чужди езици завършва.

Естония и Финландия: през 2002/2003 г. образователните органи уточняват единствено, че учениците трябва да започнат да изучават чужд език като задължителен предмет на възраст между 7 и 9 години. Такъв беше случаят в Естония през 2021/2022 г. Във Финландия от 2021/2022 г. тази възрастова гъвкавост (т.е. начална възраст между 7 и 9 години) е заменена с фиксирана начална възраст (7 години).

Ирландия: преподаването на чужди езици не е задължително. Официалните езици, английски и ирландски, се преподават на всички ученици.

Испания: тази цифра представя най-широко разпространената ситуация в цяла Испания. От 2006 г. автономните общности са в състояние да решат да направят изучаването на чужд език задължително за децата, посещаващи предучилищно образование.

Това увеличава продължителността на изучаването на чужди езици в някои от тях.

Холандия: задължително е учениците да научат чужд език по време на началното образование. На практика това се случва на възраст между 10 и 12 години, но училищата могат да организират тази разпоредба на по-ранен етап.

Швеция: през 2002/2003 г. образователните органи посочват само, че учениците трябва да започнат да изучават чужд език като задължителен предмет на възраст между 7 и 10 години, а през 2021/2022 г. — на възраст между 7 и 9 години.

И накрая, през последните две десетилетия продължителността, за която е задължително изучаването на първия чужд език, също беше удължена с 1 година в Чехия, Литва и Исландия.

Общо 10 образователни системи не са увеличили продължителността на задължителното изучаване на чужди езици от 2003 г. насам. Въпреки това, в по-голямата част от тях има особени обстоятелства, свързани с възрастта, на която изучаването на чужд език става задължително за всички ученици. През 2003 г. в Испания, Малта, Австрия и Норвегия студентите вече са били задължени да учат език в ранна възраст (на 5 или 6 години). В Естония, Нидерландия и Швеция училищата се радват на известна гъвкавост при определянето на годината, в която учениците трябва да започнат да изучават чужд език.

Намаляването на възрастта, на която учениците започват да изучават чужди езици, беше съществена част от препоръката относно преподаването на чужди езици, издадена от държавните и правителствените ръководители на ЕС, събрани в Барселона през 2002 г. ⁽³¹⁾, и отново подчертана в препоръката на Съвета относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици ⁽³²⁾. Както беше обсъдено по-горе, всички образователни системи, които са удължили продължителността на изучаването на първия чужд език от 2003 г. насам, са го направили, като са намалили началната възраст. В повечето случаи тези промени са настъпили между 2003 г. и 2011 г. ⁽³³⁾.

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА, ЗА КОЯТО ИЗУЧАВАНЕТО НА ВТОРИЯ ЧУЖД ЕЗИК Е ЗАДЪЛЖИТЕЛНО, СЕ УВЕЛИЧАВА САМО В МАЛЪК БРОЙ ДЪРЖАВИ С ТЕЧЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

Фигура Б3 илюстрира броя на годините, през които студентите в начално и общо средно образование трябва да учат едновременно два чужди езика. Той също така показва разликата в броя на годините от 2003 г. насам.

31 Закljučения на председателството — Европейски съвет от Барселона, 15 и 16 март 2002 г., C/02/930.

32 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г.

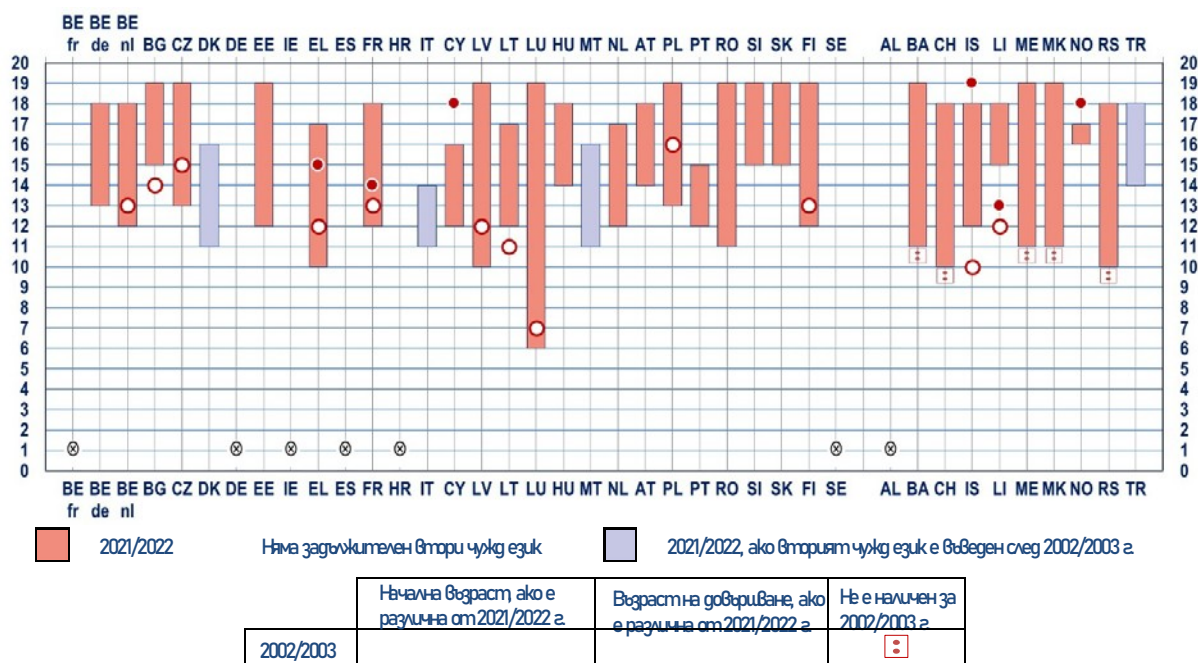
33 За специфична за всяка държава информация за периода 2010/2011 г. вж. Европейската комисия/ EACEA/Eurydice (2017 г.), стр. 32—33.

През 2021/2022 г. в повечето образователни системи всички ученици от общото образование са научили едновременно два чужди езика едновременно в даден момент от своето образование (вж. фигура Б1). Както показва фигура Б3, най-често срещаната ситуация е изискването за изучаване на два чужди езика в продължение на 5—9 години. Студентите изучават два чужди езика за по-малко от 5 години в 11 образователни системи. Сред тях са Кипър, както и образователните системи, при които това задължително обучение се осъществява само на прогимназиален етап на средното образование (Италия и Португалия) или само на гимназиален етап на средното образование (България, Унгария, Австрия, Словения, Словакия, Лихтенщайн, Норвегия и Тюркрийе). В другия край на скалата студентите в Люксембург трябва да изучават два чужди езика в продължение на 13 години, през цялото им основно и средно образование.

От 2002/2003 г. насам в по-голямата част от образователните системи продължителността на задължителното изучаване на втори чужд език не се е увеличила. Всъщност през този период около една трета от образователните системи, за които има данни, са въвели реформи за засилване на изучаването на втори чужд език като задължителен предмет. Тези реформи могат да бъдат поставени в две категории. Първо, в три образователни системи (Дания, Италия и Тюркие) изучаването на втори чужд език става задължително за всички. Второ, в девет образователни системи периодът, през който едновременното изучаване на два чужди езика е задължителен, е удължен. Най-съществените увеличения са настъпили във Франция (с 5 години) и Гърция (с 4 години). В зависимост от образователната система продължителността е увеличена чрез намаляване на възрастта за започване (Фламандската общност на Белгия, Чехия, Латвия, Люксембург, Полша и Финландия), като се отлага възрастта за довършване (Лихтенщайн) или и двете (Гърция и Франция).

За разлика от това, между 2002—2003 г. и 2021/2022 г. България, Кипър, Литва и Исландия въведоха реформи, които намалиха броя на годините, през които всички студенти трябва да изучават два чужди езика едновременно. Например в Кипър от 2015/2016 г. насам вторият чужд език не е задължителен за всички студенти през втората и третата година от общото средно образование. В Исландия от 2015/2016 г. не е задължително учениците да изучават втори чужд език в продължение на една учебна година от 18-годишна възраст. Освен това началната възраст за изучаване на втори език беше променена през 2014—2015 г. от 10 години на възрастова група 10—12 години.

В осем образователни системи (немскоговорящата общност на Белгия, Естония, Нидерландия, Австрия, Португалия, Румъния, Словения и Словакия) броят на годините, през които студентите изучават два чужди езика едновременно, остава непроменен между 2002—2003 г. и 2021/2022 г. В две от тях обаче си струва да се споменат конкретни обстоятелства, свързани с изучаването на втори чужд език. В Словения през 2011 г. беше въведена реформа, съгласно която вторият език е задължителен от 12-годишна възраст, но тя беше спряна през ноември същата година и оттогава не е прилагана по-нататък. През 2021 г. изискването за изучаване на два чужди езика се прилага само за ученици на възраст 15 и повече години. В Словакия през 2008—2009 г. изучаването на два чужди езика става задължително в прогимназиалния етап на средното образование. Въпреки това през септември 2015 г. органите за образование от най-високо ниво премахнаха задължението за всички ученици от прогимназиалния етап на средното образование да учат едновременно два чужди езика на възраст до 15 години. В същото време те предоставиха индивидуална училищна автономия, за да вземат решение по въпроса.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 7 Фигура Б3: Период, през който изучаването на два чужди езика е било задължително в началното и/или общото средно образование (ISCED 1—3) през 2021/2022 г., и разлики с 2002/2003 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра се отнася главно до езиците, описани като „чужди“(или „модерни“) в учебната програма. Регионалните и/или малцинствените езици (вж. фигура Б9) и класическите езици (вж. фигура Б10) се включват само когато учебната програма ги определя като алтернатива на чуждите езици.

„Втори език“ означава език, който учениците учат в допълнение към първия, което води до едновременно изучаване на два различни езика.

Информацията се основава на учебната програма или други ръководни документи, издадени от органи на най-високо равнище.

За определенията на „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език като задължителен предмет“, ръководни документи и „органи за образование от най-високо ниво“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): след продължаващата реформа на учебните програми, вторият чужд език ще стане задължителен за всички ученици на възраст между 13 и 14 години, считано от 2027/2028 г.

Испания: тази цифра представя най-широко разпространената ситуация в цяла Испания. Вторият чужд език е задължителен за всички ученици в някои автономни общности (например Андалусия и Канария от 10-годишна възраст и Паис Васко и Галисия от 12-годишна възраст).

Естония (през 2002/2003 г. и 2021/2022 г.) и Исландия (през 2021/2022 г.): органите за образование от най-високо ниво посочиха само, че учениците трябва да започнат да изучават втория чужд език като задължителен предмет на възраст между 10 и 12 години.

Унгария: има прекъсване в динамичните редове поради промяна в методологията (промяна в категоризацията по ISCED на програмите за средно образование).

Холандия: продължителността на изучаването на два езика варира в зависимост от пътя, който следват учениците.

Норвегия: има прекъсване в динамичните редове поради промяна в методологията (промяна в начина, по който се отчита преподаването на втория чужд език като задължителен предмет за всички).

В ЕДНА ТРЕТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ ВСИЧКИ СТУДЕНТИ ИМАТ ПРАВО ДА ИЗБИРАТ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ КАТО НЕЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ПРЕДМЕТИ.

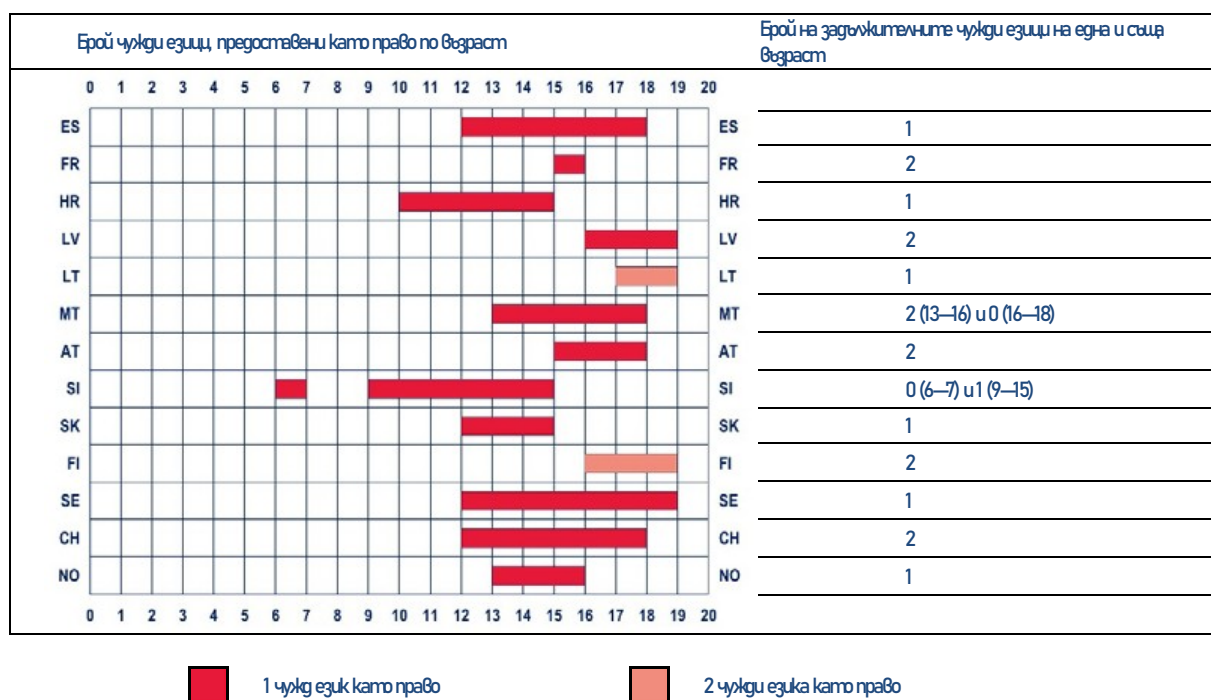
В допълнение към езиците в учебната програма, които са задължителни за всички, студентите могат да имат право да изучават чужди езици като незадължителни предмети. Това право увеличава възможността на учениците да научат повече езици от задължителната разпоредба и в някои случаи да изучават два чужди езика, ако само един е задължителен.

Фигура Б4 се фокусира върху изучаването на чужди езици като право за всички ученици в началното и общото средно образование. Тя показва само държави с такава разпоредба. Тя включва също така информация за броя на чуждите езици, които са задължителни за всички (вж. фигура Б1), която предоставя по-пълна картина на предоставянето на чужди езици. Този показател допринася за обсъждането във връзка с препоръката на Съвета към държавите — членки на ЕС, относно изучаването на два езика в допълнение към езика на училищното образование (вж. въведението към настоящия раздел).

Както показва фигурата, в 13 държави училищата трябва да включват чужди езици в набора от незадължителни предмети, които трябва да предложат на всички ученици в началното и/или общото средно образование.

Правото на всички студенти да избират чужди езици като част от незадължителните си дисциплини се прилага само на средно ниво, с изключение на Хърватия, Словения и Швеция, където се отнася за студенти както в началното, така и в общото средно образование. В началното образование в Хърватия и Швеция всички ученици на възраст съответно 10 и 12 години могат да изберат да научат незадължителен чужд език. В Словения всички 6-годишни студенти могат да изберат да започнат да изучават чужд език година преди изучаването на чужди езици да стане задължително за всички. Тази възможност се предоставя отново на всички ученици от 9-годишна възраст.

Продължителността, за която чуждите езици се предлагат като незадължителни предмети за всички студенти, варира от 7 години в Швеция до 1 година във Франция. Във Франция това се отнася за всички ученици на 15-годишна възраст в общия гимназиален етап на средното образование (*lycée général* и *technologique*) и продължава за някои от тях от 16-годишна възраст.

Фигура 8 Фигура Б4: Чужди езици, предоставени като право и като задължителни предмети за всички ученици в начално и/или общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Не са предвидени чужди езици като право за всички: BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, IT, CY, LU, HU, NL, PL, PT, RO, AL, BA, E, LI, ME, MK, RS, TR.

Обяснителни бележки

Тази цифра се отнася главно до езиците, описани като „чужди„(или „модерни“) в учебната програма. Регионалните и/или малцинствените езици (вж. фигура Б12) и класическите езици (вж. фигура Б13) се включват само когато учебната програма ги определя като алтернатива на чуждите езици.

Информацията се основава на учебната програма или други ръководни документи, издадени от образователните органи от най-високо ниво.

За определенията на „чужд език„ „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)„ „език като право„ „ръководство на документи“ и „органи от най-високо ниво“ вж. речника.

В седем държави предоставянето на право на чужди езици дава възможност на всички ученици в начално и/или общо средно образование да изучават едновременно два чужди езика, въпреки че само един от тях е задължителен предмет (вж. фигура Б1). Всъщност в Испания, Хърватия и Швеция, където само един чужд език е задължителен за всички ученици по време на тяхното образование, им се предлага допълнителен език като право в даден момент от началното и/или общото средно образование. В останалите четири държави предоставянето на чужди езици като право се извършва или преди учебните години, през които два чужди езика са задължителни за всички (Словения, Словакия и Норвегия) или след (Литва).

В шест държави (Франция, Латвия, Малта, Австрия, Финландия и Швейцария) предоставянето на чужди езици като право дава възможност на всички студенти да изучават повече от два чужди езика в даден момент от общото си образование. В тези страни студентите имат право да избират чужди езици като незадължителни предмети по време на общо средно образование (долна и/или гимназиална степен на средното образование), когато вече е задължително за тях да учат два чужди

езика. В повечето случаи студентите могат да вземат един чужд език като незадължителен предмет. Във Финландия обаче всички училища трябва да предоставят два чужди езика като незадължителни предмети в допълнение към тези, които всички ученици учат като задължителни предмети.

Две държави наскоро въведоха реформи, свързани с чуждите езици, предоставени като право. В Гърция от 2020/2021 г. насам предметът „чужди езици“ вече не се предлага като право на всички ученици в трети клас на общото средно образование заедно със задължителното изучаване на чужди езици. Тази реформа е свързана с увеличаване на броя на годините, през които всички студенти трябва да учат два чужди езика (вж. фигура Б3), въведена през 2020/2021 г. В Латвия след въвеждането на новата учебна програма за гимназиален етап на средното образование през 2020 г. всички училища трябваше да предлагат трети чужд език като право през трите години на това ниво на образование.

В много държави предоставянето на чужди езици не се ограничава до чужди езици като задължителни предмети или незадължителни предмети, които всички училища трябва да предлагат. Всъщност в голям брой държави училищата се ползват с известна автономност, която им позволява да предлагат преподаването на допълнителни чужди езици. Това обучение може да бъде част от специфични възможности, избрани от отделните училища. Въпреки това предоставянето на учебни програми, разработени на училищно равнище, и инициативите, стартирани на местно равнище, не са докладвани в този раздел, който се фокусира върху регламентите от най-високо ниво, определящи минималното предоставяне на чужди езици за всички ученици. Глава В съдържа допълнителни данни, тъй като дава информация за степента на участие в изучаването на езици на учащите се в началното и средното образование.

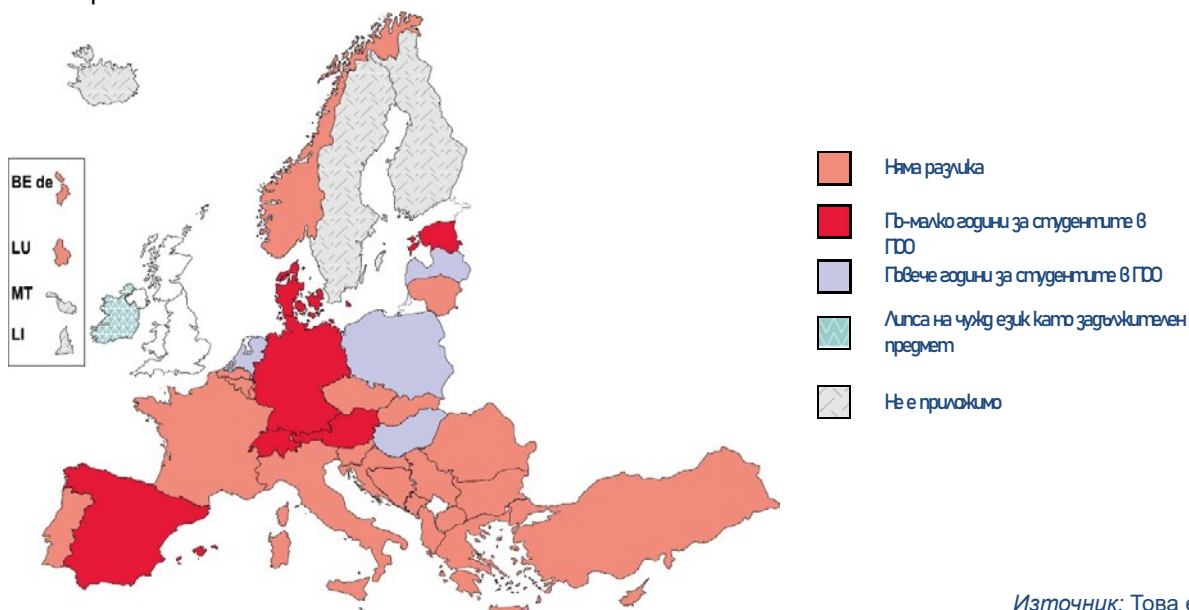
В ПОВЕЧЕТО СТРАНИ СТУДЕНТИТЕ ЩЕ СА НАУЧИЛИ ЕДИН ЧУЖД ЕЗИК В ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА СЪЩИЯ БРОЙ ГОДИНИ КАТО ТЕХНИТЕ ВРЪСТНИЦИ В ОБЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Предходните четири показателя са съсредоточени върху предоставянето на чужди езици в общото образование. Фигура Б5 сравнява предоставянето на първия чужд език като задължителен предмет в общото образование и ПОО. По-конкретно, в него се разглежда броят на годините, които студентите в професионално и общо средно образование прекарват в изучаване на един чужд език като задължителен предмет⁽³⁴⁾. За целите на съпоставимостта тук се разглеждат само пътища за ПОО, даващи достъп до висше образование.

В по-голямата част от европейските страни (21 от 31) всички студенти в професионално и общо средно образование трябва да научат един чужд език за същия брой години до края на обучението си. Въпреки това, в няколко случая (шест държави) най-малко някои студенти в областта на ПОО ще са научили един чужд език за по-малък брой години до края на средното образование. В Дания, Германия, Испания и Швейцария не е задължително всички учащи в ПОО да учат чужд език; това зависи от програмата за образование и обучение, която следват. Следователно изискването всеки студент да научи един чужд език се прилага само за студентите, преди да започнат своята програма за ПОО, т.е. преди да са навършили 15 или 16 години в зависимост от страната. В Естония изучаването на чужди езици е задължително за всички ученици през първата година от обучението по ПОО, докато в общото образование е задължително до края на гимназиалния етап на средното образование. И накрая, в Австрия разликата се дължи на по-кратката продължителност на програмата за ПОО (1 година по-малко) в гимназиалния етап на средното образование.

34 Броят на годините, разглеждани за студенти в ПОО, е целият период, през който всички учащи в ПОО трябва да учат (най-малко) един чужд език, включително по време на посещаването на предучилищно, основно и прогимназиално образование.

Обратно, в Латвия, Унгария, Нидерландия и Полша програмите за ПОО са по-дълги, така че студентите в областта на ПОО изучават език за една година по-дълго от своите колеги в общото образование.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 9 Фигура Б5: Разлика между студентите с общо образование и учащите в ПОО по броя на годините, прекарани в изучаване на един чужд език като задължителен предмет, 2021/2022 г.

Обяснителни бележки

Предвид сложността на ПОО и големия брой пътища в някои държави, в този показател се вземат предвид само програмите, осигуряващи пряк достъп до висше образование (т.е. ISCED-P 354). Освен това в рамките на този определен обхват информацията се основава на най-представителните програми, с изключение на програмите, предоставяни в институции, посветени на много специфични области (например изобразителното изкуство и сценичните изкуства). Програмите за образование за възрастни, образователните програми за специални нужди или пътеките с много малък брой студенти също са изключени. В рамките на този обхват, когато професионалните програми са с различна продължителност, се счита, че най-кратката е крайната възраст. За повече подробности относно класификацията по ISCED вж. ISCED 2011 (UNESCO UIS, 2012 г.).

Тази цифра се отнася главно до езиците, описани като „чужди„(или „модерни“) в учебната програма. Регионалните и/или малцинствените езици (фигура Б9) и класическите езици (фигура В10) се включват само когато учебната програма ги определя като алтернатива на чуждите езици.

За повече информация относно изучаването на един чужд език като задължителен предмет в общото образование вж. фигури Б1 и Б2.

Липса на чужд език като задължителен предмет: няма задължение за всички ученици да научат един чужд език.

Информацията се основава на учебната програма или други ръководни документи, издадени от образователните органи от най-високо ниво.

За определенията на „учебен курс“, „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език като задължителен предмет“, „документи за управление“ и „органи за образование от най-високо ниво“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Хърватия и Нидерландия: има разлики в продължителността на професионалните програми и цифрата е най-кратката.

Малта, Швеция и Исландия: в обхвата на показателя няма пътища за ПОО.

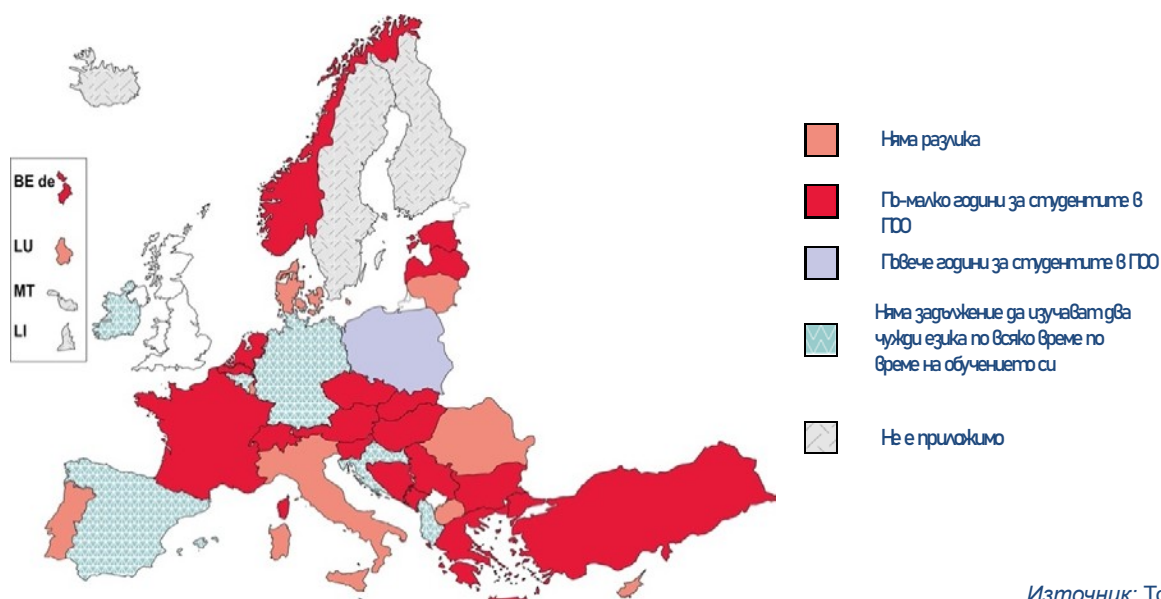
Финландия: след реформата, въведена през 2018 г., продължителността на преподаването на чужди езици не е централно регулирана за студентите в областта на ПОО. Тя варира в зависимост от изискванията за съответната квалификация, предварителното обучение на студента и плана за развитие на личната компетентност на ученика. Два чужди езика са сред изискванията за компетентност за всички квалификации.

Лихтенщайн: училищната част от програмите за ПОО се предоставя в Швейцария.

В ПОВЕЧЕТО СТРАНИ СТУДЕНТИТЕ ПО ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ЩЕ СА ПРЕКАРАЛИ ПО-МАЛКО ГОДИНИ В ИЗУЧАВАНЕ НА ДВА ЕЗИКА, ОТКОЛКОТО ТЕХНИТЕ ВРЪСТНИЦИ В ОБЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Докато в по-голямата част от държавите всички учащи в ПОО изучават чужд език за същия брой години като връстниците си в общото образование (вж. фигура Б5), същото сравнение за втория език разкрива по-големи разлики между студентите в ПОО и студентите с общо образование (фигура Б6). Фигура Б6 се основава на най-ниските изисквания по отношение на задължителното изучаване на два чужди езика за всички ученици по многобройните индивидуални пътеки в областта на ПОО и общото образование ⁽³⁵⁾. Процентът на участие на учениците в изучаването на чужди езици в двете образователни програми е на разположение в глава В (вж. фигура В5).

В 19 образователни системи има разлика в времето, прекарано в изучаване на два чужди езика между двата вида образователни програми в ущърб на учащите се в ПОО. В повечето случаи това е 3 или 4 години. Разликата обаче е 2 години в България и Гърция и 1 година в Холандия и Норвегия.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 10 Фигура Б6: Разлика между студентите с общо образование и учащите в ПОО по броя на годините, прекарани в изучаване на два чужди езика едновременно като задължителни предмети, 2021/2022

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура Б5.

За повече информация относно изучаването на два чужди езика като задължителни предмети в общото образование вж. фигури В1 и В3.

Специфични за всяка държава бележки

Малта, Швеция и Исландия: в обхвата на този показател няма път за ПОО.

Финландия: след реформата, въведена през 2018 г., продължителността на преподаването на чужди езици не е централно регулирана за студентите в областта на ПОО. Тя варира в зависимост от изискванията за съответната

35 За целите на съпоставимостта тук се разглеждат само пътища за ПОО, даващи достъп до висше образование. Броят на годините, предоставени на студентите в ПОО, е целият период, през който всички учащи в ПОО трябва да учат (най-малко) два чужди езика, включително по време на посещаването на начално и прогимназиално образование.

квалификация, предварителното обучение на студента и плана за развитие на личната компетентност на ученика. Два чужди езика са сред изискванията за компетентност за всички квалификации.

Лихтенщайн: училищната част от програмите за ПОО се предоставя в Швейцария.

В повечето от образователните системи с по-ниски изисквания за ПОО (немскоговорящите и фламандските общности на Белгия), Чехия, Естония, Гърция, Франция, Латвия, Нидерландия, Босна и Херцеговина, Швейцария, Черна гора и Сърбия студентите в областта на ПОО започват да изучават втори чужд език като задължителен предмет преди гимназиалния етап на средното образование, когато основното образование все още е обичайно за всички. В гимназиалния етап на средното образование това обучение вече не е задължително за всички студенти в програмите за ПОО (въпреки че някои от тях могат да продължат да учат два чужди езика), като същевременно продължава да бъде задължително за тези, които учат общообразователно. В Унгария, Австрия, Словения, Словакия, Норвегия и Türkiye вторият чужд език като задължителен предмет се отнася единствено до всички студенти в общото средно образование. И накрая, в България всички учащи в ПОО изучават два задължителни чужди езика в продължение на 2 години, докато за техните колеги в общото образование те са задължителни за 4 години, до края на гимназиалния етап на средното образование.

В осем държави (Дания, Италия, Кипър, Литва, Люксембург, Португалия, Румъния и Северна Македония) няма разлика между двата вида образователни програми. С други думи, това означава, че до края на средното образование студентите ще са научили два езика едновременно в продължение на един и същ брой години.

Накрая, във френската общност Белгия, Германия, Ирландия, Испания, Хърватия и Албания няма изискване всички студенти да изучават два езика нито в основното образование, нито в гимназиалния етап на средното образование.

В Полша по-голямата продължителност на програмите за ПОО обяснява допълнителната година, прекарвана за изучаване на езици от учащите се в областта на ПОО.

РАЗДЕЛ II — РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ПРЕДЛАГАНИ ЕЗИЦИ

Предишният раздел се съсредоточи върху броя на чуждите езици, които са задължителни за всички студенти, и периода, за който учениците трябва да научат чужди езици. Този раздел се фокусира върху специфичните езици, преподавани в училищата в Европа.

Секцията започва с разглеждане на езиците, които са задължителни за всички ученици през най-малко една учебна година (вж. фигура Б7). След това тя продължава, като обсъжда чуждите езици, които всички училища трябва да предоставят, и тези, от които училищата могат да избират, когато създават своя чужд езиков учебен план (вж. фигура Б8). След това разделът разглежда езиците, в които учебните програми понякога разглеждат алтернативи на чуждите езици, а именно регионалните и малцинствените езици, както и класическите езици (вж. фигури В9 и В10). Друга област на разследване е предоставянето на преподаване на домашен език (т.е. езици, говорени от студенти у дома) на студенти от мигрантски произход (вж. фигура Б11). Накрая, картината на специфичните езици, преподавани в училищата, е допълнена от преглед на езиците, използвани за предоставяне на съдържание и интегрирано обучение (CLIL), т.е. предоставянето на обучение, на което език, различен от езика на училищното обучение, се използва за преподаване на различни предмети (вж. фигура Б12).

Всички показатели в този раздел се основават на данните, събрани чрез мрежата „Евридика“. Следователно те обхващат 39 образователни системи в 37 държави ⁽³⁶⁾.

ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ЧУЖД ЕЗИК ЗА ВСИЧКИ Е ПОСОЧЕН В ПОВЕЧЕ ОТ ПОЛОВИНАТА ОТ ВСИЧКИ ЕВРОПЕЙСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СИСТЕМИ: НАЙ-ЧЕСТО Е АНГЛИЙСКИ

Изучаването на чужд език е задължително в почти всички европейски държави (вж. глава Б, раздел I). На фигура Б7 се разглежда дали органите за образование от най-високо ниво определят конкретен чужд език (или конкретни чужди езици), който всички ученици трябва да учат в продължение на най-малко една учебна година. Фокусът е върху учениците в началното и прогимназиалното образование.

Както показва фигурата, в повече от половината от изследваните образователни системи (22 от 39 образователни системи) всички ученици трябва да изучават конкретен чужд език (или конкретни чужди езици). В другите системи учениците или училищата могат да избират кой език или езици да се изучават. Органите за образование от най-високо ниво често ръководят този избор, като определят няколко езика, от които трябва да избират училищата и/или учениците (вж. фигура Б8).

В повечето образователни системи със специфични задължителни езици официалните документи определят само един език, който е задължителен за всички. Два специфични чужди езика, които са задължителни за всички, са определени в немскоезичните и фламандските общности на Белгия, Кипър, Швейцария и Исландия. В Люксембург има три специфични задължителни чужди езика.

Английският език е задължителен в почти всички образователни системи, които определят конкретен задължителен чужд език: 21 от общо 22 образователни системи (всички с изключение на Финландия). В повечето от тези системи (15 системи) английският е единственият задължителен чужд език.

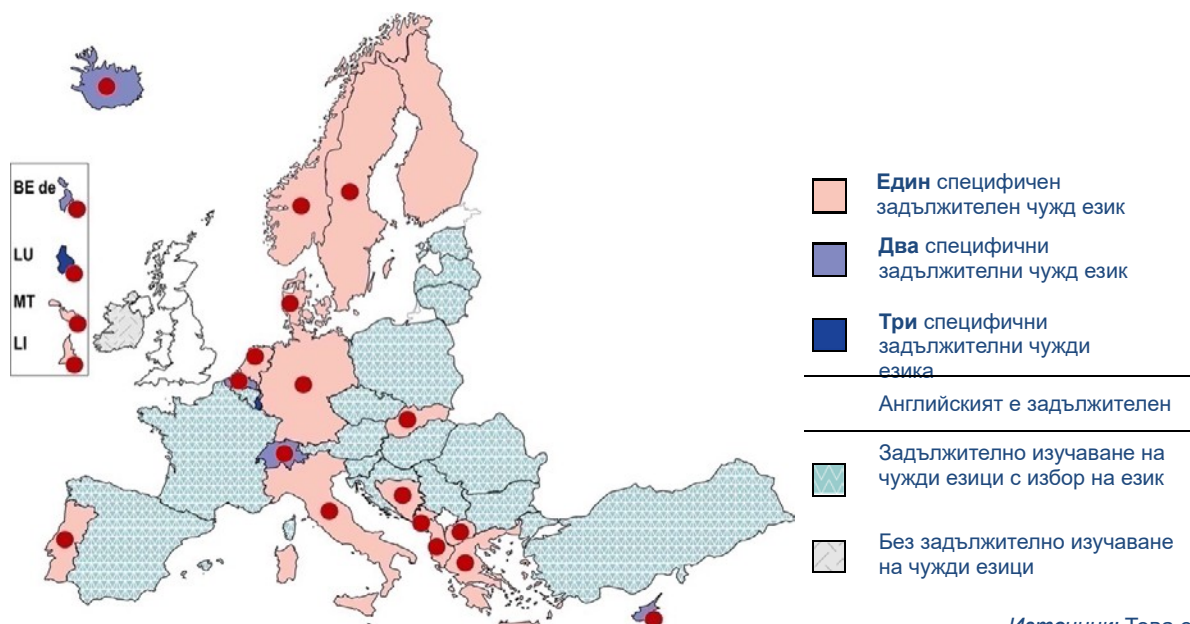
Езици, различни от английски, са задължителни за всички ученици само в няколко страни.

Френският език е задължителен за всички студенти в немскоезичните и фламандските общности на Белгия, Кипър, Люксембург и някои кантони в Швейцария. В двете белгийски общности и Люксембург френският е първият чужд език, който всички студенти трябва да учат. В Кипър това е вторият задължителен чужд език след английския. В Швейцария редът варира: в кантоните, определящи френския като задължителен чужд език, понякога това е първият, а понякога вторият задължителен език (за подробности вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура Б7). Трябва да се отбележи, че френският е задължителен предимно в държави, където е един от официалните държавни езици (всички горепосочени държави с изключение на Кипър; Вж. фигура А1).

36 За подробности относно обхвата на настоящия доклад вж. въведението към доклада.

По същия начин, немският език е задължителен в страни, където е един от държавните езици, а именно в Люксембург и във всички кантони, които не говорят немски език в Швейцария.

Финландия и Исландия посочват някои скандинавски езици като задължителни за всички студенти. Във Финландия вторият държавен език (шведски или фински, в зависимост от основния език на училището) е задължителен. В Исландия, наред с английски, датският е задължителен (норвежки или шведски могат да го заменят при определени обстоятелства).

Източник: Това е Евридика.

Фигура 11 Фигура Б7: Специфични чужди езици, задължителни за всички ученици в началното и прогимназиалното образование (ISCED 1—2), 2021/2022

Обяснителни бележки

На фигурата е показано дали в учебния план или в други ръководни документи, издадени от органи на най-високо ниво (образователни) органи, са посочени задължителните чужди езици, които всички ученици в началното и/или прогимназиалното образование трябва да научат през най-малко една учебна година. Ако това е така, се посочва броят на задължителните езици. Когато става въпрос за подробности за това кои чужди езици са задължителни за всички, се показва само английският. Езици, различни от английски, са посочени в съответния текст.

За определенията на „учебен курс“, „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език като задължителен предмет“, „ръководство на документи“, и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): само регион Брюксел-столица и валонските общини, известни като „езикова граница“ (Comines-Warneton, Mouscron, Flobecq и Enghien), имат специфичен задължителен език, който е нидерландски. В други части на френската общност на Белгия няма специфичен чужд език, който да е задължителен за всички студенти.

Белгия (BE de): Френският е първият чужд език. Само в училищата, където френският е езикът на преподаване, немският е първият чужд език. Английският език не е определен в ръководните документи от най-високо ниво като задължителен чужд език. Въпреки това, на практика, всички общи средни училища изискват от учениците да научат английски език. Следователно цифрата се отнася до два специфични задължителни чужди езика и определя английския като задължителен.

Германия: в девет провинции английският е задължителен като първи чужд език. Френският е задължителен в Саарланд.

Ирландия: всички студенти трябва да изучават двата държавни езика: Английски и ирландски. Нито един от тях обаче не се счита за чужд език от учебната програма.

Испания: Английският език е специфичен задължителен език само в няколко автономни области (например Валенсия, Риоха и Кастилия-Ла Манча).

Финландия: Шведският е задължителен в училищата, където финландският е езикът на училищното образование, а финският е задължителен в училищата, където шведският е езикът на училищното образование.

Босна и Херцеговина: подходът за събиране на данни е различен от този на другите държави. Информацията за 2021/2022 г. се основава на проучване на кантоналните разпоредби. В повечето кантони английският е задължителен.

Швейцария: два чужди езика са задължителни за учениците. Посочените задължителни езици включват всички държавни езици (френски, немски, италиански и романски) и английски език. Редът зависи от кантона. Обикновено националният език се определя като първи задължителен чужд език, а английският като втори чужд език или английският се определя като първи задължителен чужд език, а един национален език като втори. По-конкретно, в повечето немскоезични кантони първият задължителен чужд език е английският, а вторият е френският (в някои кантони редът е обрнат). Във френскоговорящите кантони първият чужд език е немски, а вторият — английски. В италианоговорящия кантон първият задължителен чужд език е френски, а вторият — немски.

Анализът на развитието на задължителното изучаване на чужди езици с течение на времето показва, че политиките по отношение на задължителните езици са доста стабилни в Европа. През последните години обаче бяха направени някои промени. В ЕС Люксембург прие през 2017 г. реформа за въвеждане на френски език в образованието в ранна детска възраст от 3-годишна възраст. Това означава, че децата сега учат френски език, преди да започнат да учат немски, което започват, когато са на 6 години (преди реформата немският е първият задължителен език, следван от френския). Както и преди реформата, английският е третият език, който всички студенти в Люксембург трябва да научат. Извън ЕС, в Черна гора, с реформа от 2017 г. английският език беше въведен като задължителен чужд език за всички ученици от първи клас на основното образование. Като се има предвид по-дългият период, който беше очертан в различните издания на настоящия доклад (обхващащ последните две десетилетия), някои други държави (например Италия, Португалия и Словакия) въведоха реформи, въвеждащи английския език като задължителна тема (за подробности вж. Европейската комисия/EACEA/Eurydice, 2017 г., стр. 44).

Информацията за езиците, които ръководните документи определят като задължителни, може да бъде допълнена с данни за действителните пропорции на учащите, изучаващи различни езици. Тези данни са предоставени в глава В, раздел II.

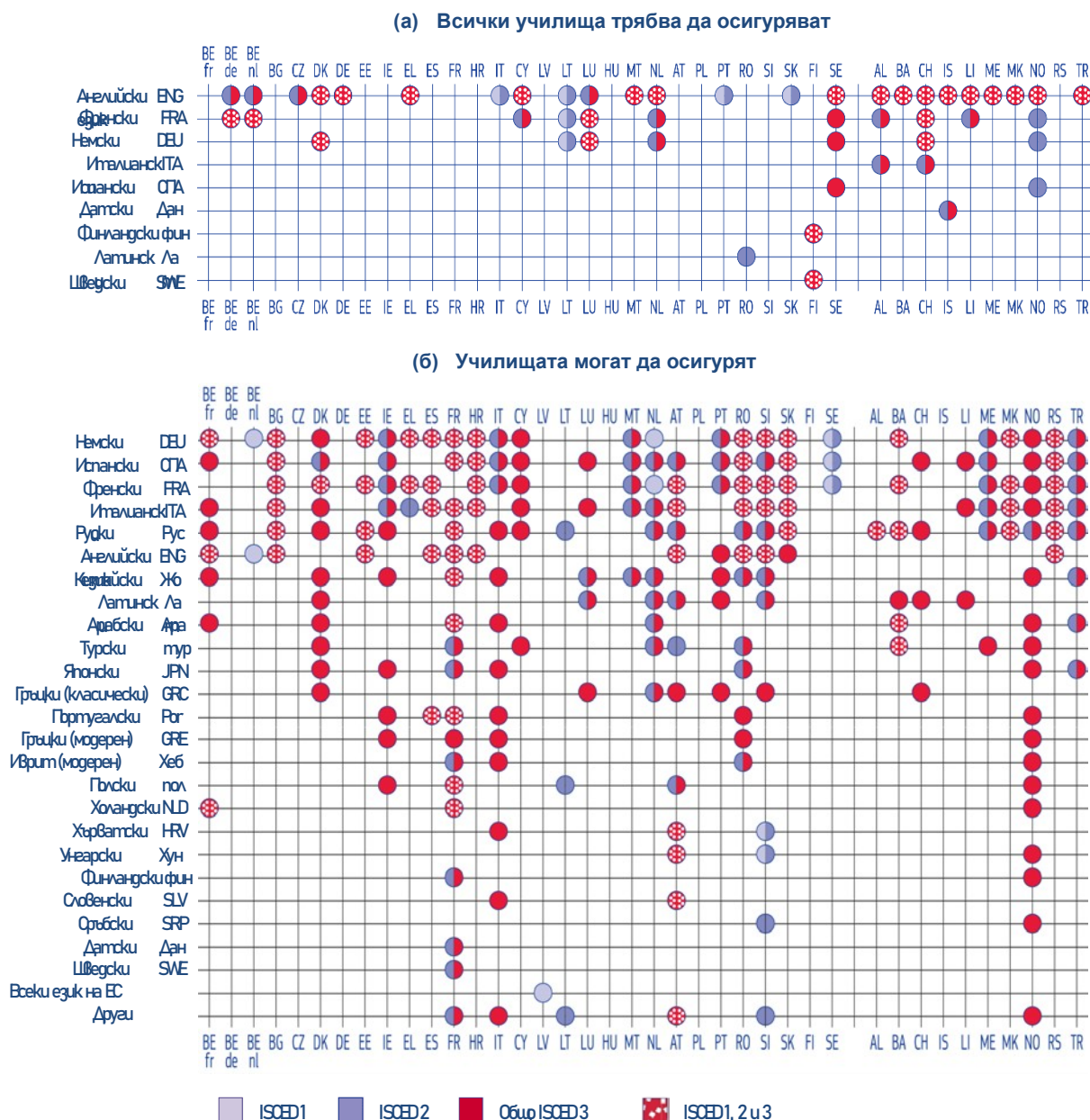
В МАЛКО ПОВЕЧЕ ОТ ЕДНА ТРЕТА ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ РЪКОВОДНИТЕ ДОКУМЕНТИ ОТ НАЙ-ВИСОКО НИВО ПОСОЧВАТ НАЙ-МАЛКО ДВА ЧУЖДИ ЕЗИКА, КОИТО ВСИЧКИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА ПРЕДОСТАВЯТ.

Чуждите езици, които учениците изучават (вж. глава В, раздел II), зависят от езиковата разпоредба, предвидена в учебната програма. На фигура Б8 са показани специфичните чужди езици, предоставяни в училищата в съответствие с ръководните документи от най-високо ниво. Съдържа две части: част а) посочва конкретни чужди езици, които всички училища трябва да предоставят; част б) илюстрира чужди езици, които училищата могат да изберат да предоставят на учениците.

В почти всички държави ръководните документи от най-високо ниво посочват чуждите езици, които училищата трябва да предоставят или могат да предоставят (или и двете) за поне едно образователно ниво. Освен това те могат да позволят или да насърчат училищата да предлагат езици, различни от посочените. В някои случаи ръководните документи изрично се позовават на автономията на училищата по отношение на езиците, които те могат да предоставят, като същевременно уточняват тези, които трябва да предоставят (в немскоговорящата общност на Белгия и във Финландия). В други случаи ръководните документи не посочват нито езиците, които училищата могат да предоставят, нито тези, които трябва да предоставят, като дават на училищата пълна автономност да вземат решение по този въпрос (в Унгария и Полша).

В повечето държави ръководните документи от най-високо ниво посочват един или повече чужди езици, които всички училища трябва да предоставят. В повечето случаи тези езици са английски, следвани от френски и/или немски. Когато са посочени други езици, те често са официални държавни

езици (финландски/шведски във Финландия и италиански в Швейцария) или език на съседна държава (италиански в Албания). В много случаи, особено в началното образование, е задължително учениците да изучават посочените чужди езици (вж. фигура Б7). Освен това фигура В8 показва, че броят на посочените чужди езици се увеличава на вторично ниво. В Швеция, Швейцария и Норвегия следва да се предоставят четири специфични чужди езика във всички училища с прогимназиален и/или общ гимназиален етап на средното образование, в зависимост от страната.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 12 Фигура Б8: Чужди езици, посочени в ръководните документи на най-високо ниво за основно и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

Тази цифра показва конкретни чужди езици, предоставяни в училищата в съответствие с учебната програма или други ръководни документи, издадени от образователните органи на най-високо ниво. Част а) посочва чуждите езици, които всички училища трябва да предоставят; част б) показва чуждите езици, които училищата могат да изберат да предоставят. В някои случаи училищата имат право или се насърчават да предлагат допълнителни езици към посочените езици.

За едно или повече образователни нива учебната програма или ръководните документи от най-високо ниво не могат да посочват чуждите езици, които училищата трябва или могат да предоставят. В някои случаи те могат изрично да се позоват на автономията на училищата в тази област на политиката.

В тази цифра и в бележките за отделните държави не се посочва дали посочените езици следва да се предоставят като първи, втори или трети език.

Класическите езици (т.е. класически гръцки и латински) се включват само когато учебната програма или ръководните документи от най-високо ниво ги определят като алтернатива на чуждите езици.

Във всяка част на фигурата езиците са изброени в низходящ ред според броя на образователните системи, които ги включват в учебната програма или ръководните документи от най-високо ниво. Класирането не отчита образователното(ите) ниво(а), за което(които) се препоръчва/изисква(т) предоставяне на чужд език. Ако няколко езика са изброени в един и същ брой образователни системи, те се подреждат по азбучен ред в съответствие с техния код по ISO 639—3 (вж. <http://www.sil.org/iso639-3/>, последно достъпен: 13 юли 2022 г.).

Официалните езици на ЕС се показват, когато се предоставят в поне две образователни системи; всички останали езици се показват, когато се предоставят в поне три образователни системи. Всички езици, които не са показани, са отбелязани като „други“ на фигурата и са посочени в бележките за отделните държави.

За определенията на „курсив“, „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED) „и „ръководни документи“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): в регион Брюксел-столица и във валонските общини със специален езиков статут, наред с фламандската общност на Белгия, всички училища трябва да осигуряват нидерландски език в началното и общото средно образование. Във валонските общини със специален езиков статут, наред с немскоезичната общност, училищата трябва да осигуряват немски език в началното и общото средно образование. От септември 2022 г. (френски) жестомимичен език може да се предлага в общото средно образование.

Германия: в девет провинции всички училища трябва да предоставят английски език. Всички училища трябва да предоставят френски език в Саарланд.

Франция: „Другите“ езици включват арменски, камбоджански и регионални езици баски, Бретон, каталонски, корсикански, креолски, меланезийски езици, окситански и таитски в общото средно образование. В прогимназиалния етап на средното образование, корейският, виетнамският и регионалният език Gallo могат да бъдат предложени и регионалните езици на Елзас и регионалните езици на Мозел. В общия гимназиален етап на средното образование могат да се предлагат и норвежки, персийски, тамилски и регионални езици валисийски и футунски.

Италия: „Другите“ езици включват албански и сръбски/хърватски, считани за сърбохърватски.

Литва: „Другите“ езици включват латвийски.

Холандия: всички училища в провинция Фризланд трябва да предлагат фризийски.

Австрия: „Другите“ езици включват чешки, словашки и босненски/хърватски/сръбски езици, преподавани като един език.

Словения: „Другите“ езици включват македонски и (словенски) жестомимичен език в прогимназиалния етап на средното образование.

Финландия: Шведският език трябва да се предоставя в училища, в които езикът на училищното образование е финландски, а фински трябва да се предоставя в училища, в които езикът на училищното образование е шведски.

Босна и Херцеговина: училищата в кантона Сараево могат да изберат да предоставят арабски и турски език.

Швейцария: чуждите езици, които се предоставят, се различават в зависимост от езиковите региони и кантони: Френскоговорящите кантони трябва да предоставят немски и английски език, немскоезичните кантони трябва да предоставят френски и английски език, а италианоезичните кантони трябва да предоставят немски, френски и английски език в началното и общото средно образование. Италиански език трябва да се предоставя в общо

средно образование във всички френско- и немскоезични кантони. Романш трябва да бъде предоставен в немскоговорящата част на кантона Граубюнден.

Норвегия: „Другите“ езици включват албански, естонски, исландски, амхарски, босненски, дари, филипински, кантонски, корейски, кюрдски (Сорани), Оромо, Пенджаби, персийски, сомалийски, тамилски, (норвежки) жестомимичен език, тайландски, тигриня, урду и виетнамски.

Освен чуждите езици, които училищата трябва да предоставят, ръководните документи от най-високо ниво често споменават чужди езици, които училищата могат да изберат да предоставят. В допълнение към английския, френския и немския, най-често посочените чужди езици са испански, италиански и руски. След това идва китайски, следван от латински, арабски, турски, японски, класически гръцки и португалски. В няколко държави класическите езици (т.е. класически гръцки и латински) са включени в ръководните документи от най-високо ниво като чужди езици, които училищата могат да предоставят. С други думи, те са алтернативи на съвременните чужди езици и могат да бъдат изучавани вместо тях. И накрая, според ръководните документи на най-високо равнище училищата в малка част от държавите могат да предоставят няколко други европейски езика.

Както се очаква, броят на посочените чужди езици, които училищата могат да изберат да предоставят, се увеличава в общото средно образование, особено в общото средно образование. Когато учениците достигнат това ниво на образование, те често трябва да учат повече от един чужд език или да получат възможност да изучават няколко чужди езика като незадължителни предмети (вж. фигури В3 и В4). Ето защо предоставянето на чужд език в учебната програма отразява изискванията към студентите, посочени в учебната програма.

Броят на посочените чужди езици, които училищата могат да предоставят, е много висок във Франция и Австрия и на трите образователни нива. Този брой е особено висок и в средното и общото средно образование в Унгария, Румъния и Словения. В някои страни учебната програма определя голям брой чужди езици, които училищата могат да предоставят в общото средно образование по-конкретно. Такъв е случаят в Дания, Ирландия, Италия и Норвегия.

ОКОЛО ПОЛОВИНАТА ОТ ВСИЧКИ ЕВРОПЕЙСКИ ДЪРЖАВИ ПОСОЧВАТ РЕГИОНАЛНИТЕ ИЛИ МАЛЦИНСТВЕНИТЕ ЕЗИЦИ В ОФИЦИАЛНИ ДОКУМЕНТИ, СВЪРЗАНИ С ОБРАЗОВАНИЕТО

В цяла Европа, наред с официалните държавни езици, регионалните или малцинствените езици се говорят на части от териториите на държавите. Въпреки че правният статут и броят на хората, които говорят тези езици, се различават значително, много от тях имат обща известна степен на несигурност (Gerken, 2022). В повечето европейски държави законодателството официално признава поне един регионален или малцинствен език (вж. фигура А1) и насърчава неговото използване в различни области на обществения живот, включително публичната администрация, правните услуги, образованието, медиите, културата и икономическия и социалния живот.

Фигура Б9 е съсредоточена върху включването на регионалните или малцинствените езици в образованието. В него се посочва дали официалните (управляващи) документи, издадени от органи за висше образование — като например национални учебни програми или образователни програми, национални документи за оценяване или изпит, или разпоредби, които изискват от училищата да предоставят обучение на определени езици — се отнасят до предоставянето на регионални или малцинствени езици и, когато това е така, тя показва обхванатите езици.

Както показва фигурата, в около половината от изследваните образователни системи ръководните документи, издадени от образователните органи на най-високо равнище, изрично се позовават на предоставянето на определени регионални или малцинствени езици. Броят на обхванатите езици варира от един или два (Дания, Гърция, Нидерландия, Словения и Албания) до 10 или повече (Франция, Хърватия, Италия, Унгария, Полша, Румъния и Сърбия).

В някои държави всички официално признати регионални или малцинствени езици (вж. фигура А1) и само тези регионални или малцинствени езици са изрично посочени в ръководните документи, издадени от образователните органи на най-високо равнище. Такъв е случаят в Италия, Унгария,

Нидерландия, Полша, Словения, Финландия, Швеция, Черна гора и Норвегия. В Полша например всички официално признати регионални или малцинствени езици имат основна учебна програма и училищата са задължени да предоставят регионални или малцинствени езикови курсове, ако са изпълнени определени условия (напр. минимален брой ученици кандидатстват за изучаване на езика). В Нидерландия, където фризийският е официално признат малцинствен език, всички ученици в началното и прогимназиалното образование в фризийската област трябва да изучават този език (в резултат на това всички училища в тази област трябва да го предоставят). Освен предоставянето на обучение, ръководните документи могат да се отнасят и до предоставянето на изпити на регионални или малцинствени езици. Например в Унгария учениците могат да положат последния си изпит за завършено средно образование (érettségi) на който и да е от официално признатите регионални или малцинствени езици.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

		BEfr	BEde	BEnl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
Няма референции		●	●	●		●			●	●						●	●			●
Астурия	ast											●								
Белоруски	bel																	●		
Босненски	bos													●						
Ерето	bre												●							
Възгарск	bul																			●
Каталунск	cat											●	●		●					
Валенсия	cat											●								
Чешки	ces													●						
Корсикански	cos												●							
Кашубски	csb																			
Датск	dan							●												
Немски	deu														●			●		●
Гръцки	ell														●					●
Баски	eus											●	●							
Фарьорски	fao							●												
Финландски	fin																			
Меänkiele	fit																			
Ювен	fkv																			
Франски	fra														●					
Франкопровансал	frp												●		●					
Фризийск	frj							●												
Фриулиански	fur														●					
Галисийск	glg											●								
Иврит	heb				●									●						
Харватск	hrj													●						●
Унгарски	hun													●						●
Арменски	hye				●															●
Италианск	ita																			
Френландски	kal							●												
Караим	kdir																			
Литовски	lit																			
Лагун	lld														●					
Македонски	mkd													●						
Нисконемски	nds							●												
Осцитан	oci											●	●		●					
Пикард	pod												●							
Полски	pol													●				●		●
Креолски	rof												●							
Романя	rom				●															●
Румънски	ron																			●
Русин	rue													●						●
Аромански (Vlach)	rup													●						●
Руски	rus																	●		
Словашки	sik													●						●
Словенски	slv													●	●					●
Сами	sme																			
Албански	sgl													●	●					
Сардиния	srđ														●					
Сръбски	srp													●						●
Таитянск	tah												●							
Татв	tat																			
Турски	tur				●						●									
Украински	ukr													●						●
Сърбски	wen							●												
Идиш	yid																			
Други													●							●

Фигура 13 Фигура Б9: Регионални или малцинствени езици, изрично посочени в ръководните документи на високо равнище за начално и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR	
Няма референции	•				•							•	•	•	•					•	
Астурия ast																					
Белоруски bel			•																		
Босненски bos																•				•	
Брето bre																					
Вългарски bul						•														•	
Каталунск cat																					
Валенсия cat																					
Чешки ces			•		•															•	
Корсикански cos																					
Кашубски csb			•																		
Датск dan																					
Невски dea			•		•	•															
Гроцки ell											•										
Евски est																					
Фарьорски fao																					
Финландски fin										•									•		
Meänkieli fit										•											
Квен kve																			•		
Френски fra																					
Франкопровансал frp																					
Фризийски fry	•																				
Фриулански fri																					
Галисийски glg																					
Иврум ibo			•		•																
Херватск hrv		•				•										•				•	
Унгарски hun		•				•	•	•												•	
Арменски hye			•																		
Италианск ita						•	•														
Френландски kat																					
Караим krc			•																		
Литовски lit			•																		
Лезин lzh																					
Македонски mkd											•									•	
Ниско-немски nld																					
Осипан oci																					
Пикард pic																					
Полски pol																					
Креолски kre																					
Романя rom		•	•	•	•	•	•										•		•		
Румунски ron																					
Русин rue										•										•	
Аромански (Влах) rup																					
Руски rus			•					•										•		•	
Словашки slk			•		•																
Словенски slv		•																			
Сами sma										•	•										
Албански sqi																					
Сардиния srd																					
Сръбски srp						•										•	•				
Таштанск tsk																					
Тета tet			•																		
Турски tur																					
Украински ukr			•		•	•															
Сърбски srp																					
Идиш yid			•							•											
Други			•																		

Източник: Това е Евридика.

Фигура 14 Фигура Б9: Регионални или малцинствени езици, изрично посочени в ръководните документи на високо равнище за начално и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

На фигурата са показани регионалните или малцинствените езици, посочени в учебната програма или други ръководни документи, издадени от органи на най-високо равнище (образователни) органи. Не се прави разлика между образователни нива, образователни пътеки или видове училища. В някои страни посочените езици могат да се предлагат само в училищата в някои региони.

Терминът „регионални или малцинствени езици,, използван в рамките на фигурата, включва понятието „нетериториални езици“.

Езиците в таблицата са изброени по азбучен ред в съответствие с техния код по ISO 639—3 (вж. <http://www.sil.org/iso639-3/>, последно достъпен: 27 юни 2022 г.). Езиците, които нямат код по ISO 639—3 и групи от езици, са отбелязани като „други“ и са посочени в специфичните за всяка държава бележки.

За определенията на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „нетериториален език,, „регионален или малцинствен език,, „ръководство на документи“ и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Франция: „Други“ означава гало, кибуши, шимаоре (Майот), меланезийски езици, полинезийски езици (валисийски и футунски), западнофламандски и регионални езици на Елзас и Мозел (известни като алзаци и франконски диалекти).

Унгария: „Друго“ означава Бояш (диалект на Романството).

Полша: „Друго“ означава Лемко.

Словакия: образователни стандарти за четири допълнителни езика (български, чешки, хърватски и полски) бяха приети през септември 2022 г., т.е. в началото на учебната 2022/2023 година.

Сърбия: „Други“ означава Bunjevac.

В някои други държави правните рамки признават само един официален (държавен) език (вж. фигура А1), но ръководните документи, издадени от органи за висше образование, насърчават предоставянето на регионални или малцинствени езици. Такъв е случаят в България, Гърция, Франция, Литва и Албания. Във Франция например френският е единственият официален език, но в областите, където регионалните или малцинствените езици са говорими, студентите следва да могат да ги изучават на всички нива на образование, по-специално като незадължителни предмети в средното образование. По подобен начин в районите на Албания, населявани от македонски и гръцки малцинства, учениците от началното и средното образование трябва да могат да учат, заедно с албанския, родния си език. В Гърция ръководните документи обхващат преподаването на турски език, което се провежда в някои малцинствени училища. В България през 2017 г. органите на висшето образование одобриха учебни програми за изучаване на иврит, арменец, ромска и турска, които, ако желаят, могат да учат по 2 часа седмично в продължение на 7 години.

Контрастиращата група се състои от държави, които предоставят официален статут на регионални или малцинствени езици (вж. фигура А1), но не посочват конкретно тези езици в ръководните документи, издавани от образователните органи на най-високо ниво. Това се отнася за Чехия, Кипър, Латвия, Португалия и Швейцария. Възможно е обаче да има по-широко позоваване на тези езици. Например в Чехия членовете на националните малцинства имат право да бъдат образовани на собствения си език.

На последно място, някои държави не признават официално регионалните или малцинствените езици (вж. фигура А1), нито се позовават на тези езици в ръководни документи, издадени от органи за висше образование (Белгия, Естония, Ирландия, Люксембург, Малта, Босна и Херцеговина, Исландия, Лихтенщайн и Türkiye).

КЛАСИЧЕСКИТЕ ЕЗИЦИ СА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЗА ПОНЕ НЯКОИ УЧЕНИЦИ ОТ ГИМНАЗИАЛНИЯ ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ПОЧТИ ПОЛОВИНАТА ОТ ВСИЧКИ ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ.

За да се осигури пълна картина на изучаването на езици в цяла Европа, е важно да се обмисли предоставянето на класически езици. В действителност националните учебни програми често не разглеждат класическите гръцки и латински „чужди езици“ и следователно въпросните езици не са включени в другите показатели в този раздел. Следователно, за да допълни представените по-рано данни, този показател разглежда предоставянето на класически езици, независимо от начина, по който учебната програма ги категоризира. Акцентът на показателя е върху предоставянето на класически езици в долните и общите гимназии на средното образование.

Фигура B10 се съсредоточава върху два вида разпоредби относно предоставянето на класически езици. Първият вид регулиране определя класическите езици като задължителни предмети, което означава, че студентите са задължени да учат класически гръцки и/или латински. Това изискване може да се прилага или за всички ученици по време на поне една част от средното им образование (напр. една учебна година), или само за някои категории ученици. Вторият вид регламент установява право на студентите (всички или някои) да учат класически гръцки и/или латински език, което означава, че студентите могат да решат дали да изучават тези езици, докато доставчиците на образование трябва да гарантират, че предоставянето на езици съответства на избора на студентите. Във всеки от горните случаи класическият гръцки и/или латински език могат да бъдат изучавани като предмети сами по себе си или в рамките на теми, обхващащи по-широки области (например „класически изследвания“).

Както е посочено в буква а) от фигура B10, в прогимназиалния етап на средното образование документите за управление рядко установяват изискване за всички ученици да изучават класически езици. Румъния е единствената страна, в която всички студенти в прогимназиален етап на средното образование трябва да учат латински, което е включено в седми клас „Латинска и римска култура“. Гърция и Кипър са единствените страни, в които всички студенти в прогимназиален етап на средното образование трябва да учат класически гръцки.

В няколко допълнителни държави (или образователни системи) изискването за изучаване на класически езици в прогимназиалния етап на средното образование се прилага само за студенти по специфични пътеки (Фламандската общност на Белгия, Германия, Хърватия, Нидерландия, Швейцария и Лихтенщайн). Например, в Германия класически гръцки и латински са задължителни за студенти, които искат да получат квалификация *Allgemeine Hochschulreife* в *гимназия*, специализирана в класически езици. В Лихтенщайн, по време на по-ниските години на обучение в *гимназията*, всички студенти трябва да учат латински. Във фламандската общност на Белгия, Хърватия и Швейцария студентите в прогимназиален етап на средното образование могат да се специализират в класическо образование и следователно класическият гръцки и/или латински език стават неразделна част от учебната програма.

В четири страни (Германия, Франция, Люксембург и Австрия) студентите в прогимназиалния курс на средното образование имат право да избират класически гръцки и/или латински като незадължителни предмети. Във Франция това право се прилага за всички студенти в прогимназиалния етап на средното образование и обхваща както класическия гръцки, така и латинския език. В Германия, Люксембург и Австрия правото се отнася само за студенти по конкретни пътеки. Например в Люксембург студентите, които учат в „класическата писта“, могат да избират латински, класически езици (класически гръцки и латински) или китайски. В Германия първият чужд език за студентите от *гимназията* трябва да бъде или модерен чужд език, или латински.

Броят на страните, които имат изискване или право на студентите да изучават класически езици, е много по-висок в общия гимназиален етап на средното образование, отколкото в прогимназиалния етап на средното образование.

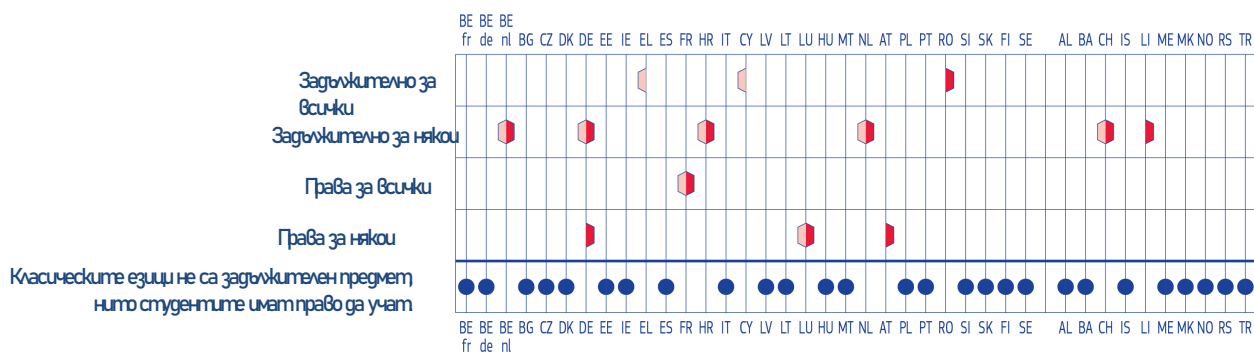
Всички ученици с общо гимназиално образование в Хърватия, Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия трябва да учат латински поне една учебна година. В Хърватия, отвъд минималното изискване за всички студенти да учат латински в продължение на 1 година, тези по „класическата програма“ трябва да учат латински (и класически гръцки) за цялата продължителност на средното образование (долна и гимназиална). В още 13 образователни системи латинският език е задължителен само за учениците по някои пътеки. Както показва горният пример за Хърватия, тези пътища понякога започват в прогимназиалния етап на средното образование.

Класическият гръцки език е задължителен в общия гимназиален етап на средното образование в по-малко образователни системи от латинския. Всички студенти в Гърция и Кипър трябва да изучават

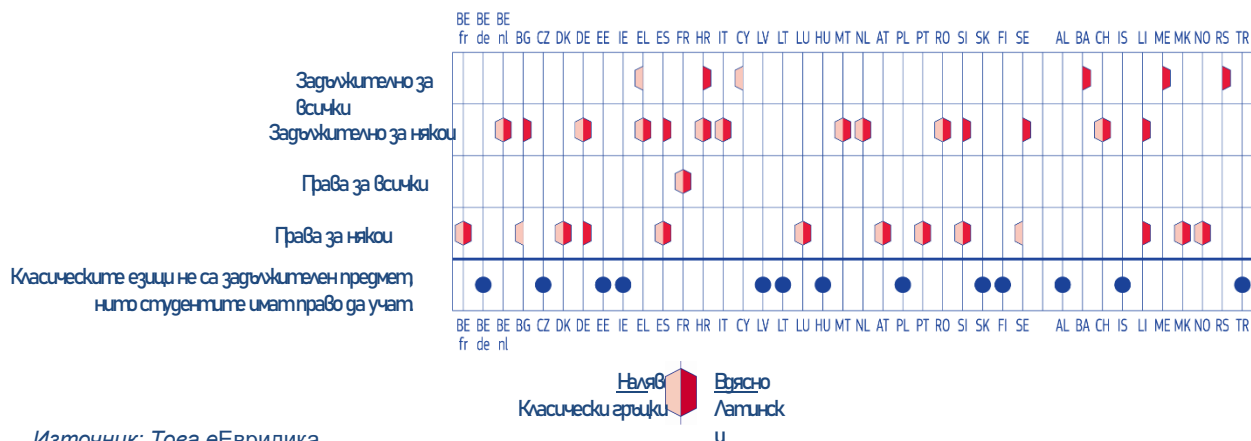
този език в началото на средното си образование. В Гърция студентите от горните гимназии могат допълнително да се специализират в класически изследвания, а за студентите по този път класическият гръцки (заедно с латинския) е задължителен след периода, когато е задължителен за всички студенти. В осем допълнителни образователни системи класическият гръцки език е задължителен само за учениците по конкретни пътеки. За тези ученици класическият гръцки обикновено е задължителен заедно с латинския.

Във Франция, в общия гимназиален етап на средното образование, както и в прогимназиалния етап на средното образование, всички студенти имат право да изучават класически езици като незадължителни предмети. В няколко други европейски страни студентите с общо гимназиално образование имат право да изучават класически езици, но само по някои пътища. По-конкретно, в 11 образователни системи студентите по някои пътеки имат право да учат латински, а в 11 студенти по някои пътеки могат да изберат да изучават класически гръцки език. Тези две групи образователни системи до голяма степен се припокриват, тъй като както класическият гръцки, така и латинският език обикновено са сред незадължителните предмети. Например в Португалия както класическият гръцки, така и латинският език са незадължителни предмети за студенти, които са на пътя на „езиците и хуманитарните науки“.

(а) Прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2)

(б) Общо гимназиално образование (ISCED 3)

Източник: Това е Евридика.

Фигура 15 Фигура Б10: Изучаването на класически гръцки и латински език в общото средно образование (ISCED 2—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

Фигурата показва дали класическият гръцки и латински са задължителни за (всички или някои) студенти и дали (всички или някои) студенти имат право да изучават тези езици. Информацията се основава на учебната програма или други ръководни документи, издадени от висши (образователни) органи.

Класическият гръцки и/или латински език може да бъде изучаван самостоятелно или в рамките на дисциплини, обхващащи по-широки области (напр. „класически изследвания“). Фигурата разглежда и двете ситуации.

За определенията на „класически език“, „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език като задължителен предмет“, „език като право“, „ръководство на документи“, и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфична за всяка държава бележка

Белгия (BE fr): след продължаващата реформа на учебната програма латинският език ще стане задължителен предмет през първите 2—3 години на прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2) от 2028 г.

Като цяло, като се имат предвид двете изследвани нива на образование, държавите, в които се изисква или имат право да изучават класически езици в средното образование, често са тези, в които държавният език пряко произлиза от класическия гръцки или латински и/или тези, в които общото средно образование се състои от различни учебни специализации, включително много академично ориентирани пътеки.

Следва също така да се отбележи, че когато регламентите на държавите не установяват изискване или право на учениците да изучават класически езици, училищата все още могат да предоставят тези езици. Например в Полша регламент, който е в сила от 2021/2022 г., позволява на ръководителите на гимназиални гимназии да решават кои незадължителни предмети — от списък с предмети, който включва латински — ще предоставят. Както и за други незадължителни предмети, има държавна учебна програма за латински език. Освен това в Полша гимназиите понякога предоставят предмета „Латинска и древна култура“, за който има и учебна програма. Аналогично, в Словакия гимназиите могат да изберат да предоставят латински, и ако го направят, те използват държавната учебна програма за тази тема. Във френската общност на Белгия и Словения латинският език може да бъде включен в набора от незадължителни дисциплини, предоставяни в прогимназиалния етап на средното образование, а във Финландия латинският език може да бъде включен като незадължителен предмет както в прогимназиалния, така и в общия гимназиален етап на средното образование. Във фламандската общност на Белгия и Унгария автономията на училищата за предоставяне на класически езици засяга както класическия гръцки, така и латинския език, и се прилага както за прогимназиалния, така и за гимназиалния етап на средното образование. Този подбор на примери показва, че студентите в общото средно образование могат да имат възможност да изучават класически езици, дори когато няма регламенти от най-високо ниво, изискващи и/или даващи им право да го правят.

СТУДЕНТИ ОТ МИГРАНТСКИ ПРОИЗХОД ИМАТ ПРАВО НА ПРЕПОДАВАНЕ НА ДОМАШЕН ЕЗИК В МНОГО МАЛКО СТРАНИ

В Европа езиковото осигуряване в учебната програма приема различни форми. В допълнение към езика на училищното образование, учебната програма може да включва чужди и древни езици (вж. фигури B8 и B10). Регионалните и малцинствените езици, които се говорят от по-малки групи граждани на дадена държава, които са се установили в тази държава в продължение на поколения, също присъстват в училищата в много страни (вж. фигура B9).

Фигура B11 се фокусира върху преподаването на домашен език. По-конкретно в него се разглежда дали според ръководните документи на най-високо равнище учениците от мигрантски произход, които не говорят езика на обучението в страната, имат право (с условия) на преподаване на домашен език.

Домашните езици, говорени от ученици от мигрантски произход, не трябва да се бъркат с регионалните или малцинствените езици. За разлика от говорещите „регионален или малцинствен език“, говорещите от мигрантски произход не са били установявани в приемащата страна в продължение на поколения. Освен това те не могат да бъдат граждани на приемащата страна, особено в случай на новопристигнали студенти мигранти.

Както показва фигура B11, учениците от мигрантски произход имат право на преподаване на домашен език само в шест държави, които се намират предимно в Северна Европа. Това право съществува само с условия.

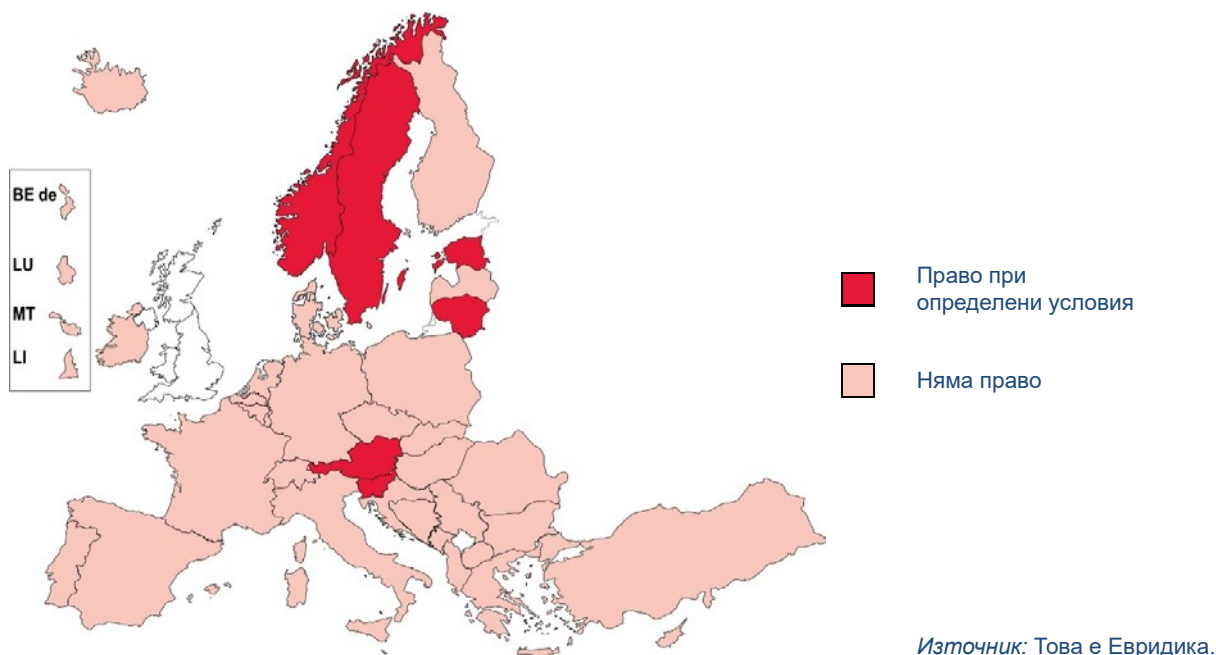
Минималният брой заинтересовани студенти често е предпоставка за организиране на уроци по домашен език. Това число е 5 в Швеция и Литва, 10 в Естония и 12 в Австрия. Заинтересованите ученици могат да идват от различни класове и/или училища.

Наличието на учители определя дали преподаването на домашен език може да се предоставя в Литва, Австрия, Швеция и Норвегия. В Швеция, когато кандидатите за учители нямат необходимите професионални квалификации, за да преподават, ръководителите решават дали притежават необходимите компетентности за преподаване на домашни езици. В Норвегия, когато липсва подходящ персонал, общината трябва да търси алтернативни възможности, като например дистанционно обучение.

Други условия се прилагат специално за студентите. В Швеция съответният език следва да бъде език, който студентите използват в ежедневноста си комуникация у дома, което означава, че учениците вече трябва да имат известни познания по езика.

И накрая, в Словения училищата могат да кандидатстват за специални публични средства за подпомагане на предоставянето на уроци по домашен език. Уроците по домашен език се предоставят от външни за училищата заинтересовани страни, при условие че е налице достатъчен интерес и че учителите са на разположение.

В четири държави (Австрия, Финландия, Швеция и Норвегия) ангажиментът на органите за образование на най-високо ниво към преподаването на домашен език се демонстрира и от предоставянето на специфични учебни програми или учебни програми за това преподаване.

Фигура 16 Фигура Б11: Право на преподаване на домашен език за студенти от мигрантски произход в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

Фигурата показва дали, според ръководните документи от най-високо ниво, учениците от мигрантски произход, които не говорят езика на училищното образование у дома, имат право на преподаване на домашен език.

Правото, както е показано на фигурата, се отнася до политически условия/рамки, които установяват правото на студенти от мигрантски произход на преподаване на домашен език. Концепцията за „право“ означава, че въпросните ученици получават систематично възможност за достъп/участие в преподаването на домашен език. Когато това право е предмет на определени условия (минимален брой заинтересовани студенти и т.н.), те се изразяват в документи за управление (и са посочени в анализа, свързан с фигура Б11). Предоставянето на преподаване на домашен език може да се извършва в рамките на или извън официалната училищна среда и/или учебните часове.

Предоставянето на преподаване на домашен език, организирано или финансово подкрепено от страната на произход на студентите и/или от неправителствени организации, е изключено от обхвата на фигурата.

Тъй като във всички страни, в които студентите имат право на преподаване на домашен език, трябва да бъдат изпълнени специфичните условия, фигурата показва само две категории: „право при определени условия„и „липса на право“.

За определенията на „домашен език„, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)„, „студенти от мигрантски произход„и „ръководителни документи“ вж. речника.

Студентите от мигрантски произход могат да се възползват от някои мерки на езиковата политика или законодателство, насочено към конкретни езици. Например във френската общност на Белгия съответните езици (китайски, испански, гръцки, италиански, марокански, турски, тунизийски, португалски и румънски) са тези на деветте страни, с които френската общност на Белгия е установила известно партньорство. Родителите трябва да подадат заявление до училището, за да могат децата им да се възползват от езиковите курсове. В Ирландия, според националната стратегия за чужди езици, която е в сила от 2017 г., езиците, които най-често се говорят от студенти от мигрантски произход (полски, литовски и португалски), могат да бъдат включени в учебната програма и изучавани за държавни изпити. В тези две образователни системи посочените по-горе езикови курсове са достъпни за всички студенти, т.е. не само за тези от мигрантски произход.

Накрая, съгласно Директивата на Съвета от 1977 г. относно образованието на децата на работници мигранти държавите — членки на ЕС, следва да предприемат „подходящи мерки за насърчаване на преподаването на майчиния език и на културата на страната на произход„за „децата, за които посещаването на училище е задължително съгласно законодателството на приемащата държава„и „които са на издръжка на всеки работник, който е гражданин на друга държава членка“⁽³⁷⁾. Някои страни, като Дания, включват деца, които са граждани на държави от Европейското икономическо пространство, които не са част от ЕС, т.е. Исландия, Лихтенщайн и Норвегия.

Няколко държави (Германия, Австрия, Словения, Финландия и Швеция) наблюдават преподаването на домашен език, т.е. те систематично събират данни, свързани с тази област, и ги анализират, за да предоставят информация за разработването на политики. В Германия проучване, проведено от Mediendienst Integration — информационна платформа относно миграцията и дискриминацията, стартирано през 2012 г. от Съвета по миграция, показва, че през 2021/2022 г. 140 000 ученици от мигрантски произход са изучавали родните си езици³⁸. В Австрия в официален доклад се посочва, че през 2018/2019 г. 26 езика са били преподавани като местни езици на 31 173 ученици от мигрантски произход⁽³⁹⁾. Според Министерството на образованието, науката и спорта в Словения през 2020/2021 г. 511 ученици са посещавали уроци по домашен⁴⁰език. Във Финландия през 2020 г. 42 636 ученици са научили домашни езици в задължителното образование. Курсовете бяха проведени на 57 езика⁽⁴¹⁾. И накрая, в Швеция официалната статистика показва, че през 2020/2021 г. 187 000 студенти са получили обучение по роден език. Най-изучаваните езици са арабски (58 700 студенти) и сомалийски (17 200 ученици).⁴²

37 Директива 77/486/ЕИО на Съвета от 25 юли 1977 г. относно образованието на децата на работници мигранти.

38 https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Factsheet_Herkunftssprachlicher_Unterricht_2022.pdf

39 размер: 50 % %5Bcat %5D=4 &pub=824

40 <https://www.gov.si/teme/jeziki-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>

41 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Omana_aidinkielenä_opetetut_kielet_ja_opetukseen_osallistuneiden_määrätvuonna_2020.pdf

42 <https://www.skolverket.se/download/18.7f8c152b177d982455e15bc/1616397146883/pdf7920.pdf>

В ДОПЪЛНЕНИЕ КЪМ ЧУЖДТЕ ЕЗИЦИ, РЕГИОНАЛНИТЕ ИЛИ МАЛЦИНСТВЕНИТЕ ЕЗИЦИ ЧЕСТО СЕ ИЗПОЛЗВАТ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА CLIL.

CLIL се отнася до двуезично или потапящо образование, където поне някои предмети — например математика, география и природни науки — се преподават на език, различен от езика на училищното образование. Целта на този вид разпоредба е да се повиши владеенето на езици, различни от езика на училищното образование.

На фигура Б12 се разглежда съществуването на програми CLIL в началното и общото средно образование и състоянието на езиците, използвани за предоставяне на CLIL. Цифрата е допълнена от приложение (приложение 2), в което се предоставят подробности за разпоредбата за CLIL във всяка изследвана държава (езици, използвани за осигуряване на CLIL и обхванати образователни нива).

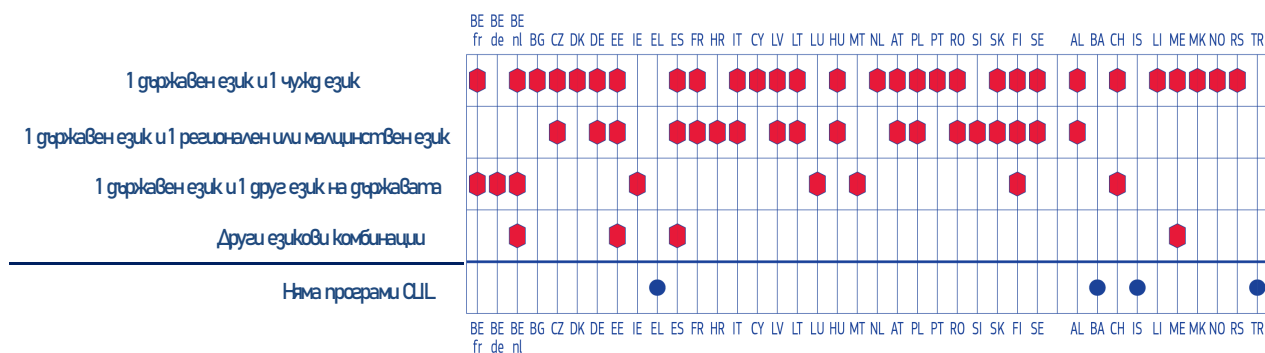
Както е показано на фигурата, програмите CLIL са въведени в почти всички европейски държави. Само Гърция, Босна и Херцеговина, Исландия и Türkiye не предоставят програми CLIL.

Най-разпространеният тип програма CLIL, която е в сила в 29 образователни системи (от 35 програми CLIL), се състои в преподаването на някои предмети на езика на училищното образование (държавния език) и други предмети на чужд език. Повечето образователни системи с този тип програма CLIL разполагат с до три различни езикови комбинации (напр. държавен език и английски език, държавен език и френски и държавен език и немски език). В някои образователни системи обаче броят на езиковите комбинации надвишава 10 (вж. информацията за Германия и Франция в приложение 2). Като се имат предвид специфичните чужди езици, на които се доставя CLIL, английският, френският и немският и в по-малка степен испанският и италианският език са най-често използваните езици.

Вторият най-разпространен тип програма CLIL, която е в сила в 18 образователни системи, се състои в преподаването на някои предмети на държавния език и други предмети на регионален или малцинствен език. Точно както при предишния тип, броят на езиковите комбинации, от които студентите могат да избират, се различава в различните образователни системи. Те могат да избират между един езиков вариант (напр. държавен език и полски език в Чехия) и повече от 10 варианта (във Франция, Унгария и Румъния).

Друг вид програма CLIL се намира в държави с няколко езика на държавата (вж. фигура А1), които често разполагат с програми, предоставящи различни предмети на два държавни езика. Този вид програма CLIL съществува в Белгия, Ирландия, Люксембург, Малта, Финландия и Швейцария.

Ограничен брой държави предоставят програми CLIL, които не попадат в горепосочените категории. Например във фламандската общност на Белгия някои програми CLIL включват паралелно преподаване на повече от два езика, по-специално два или всичките три държавни езика (вж. фигура А1) и чужд език. По подобен начин в Испания има програми CLIL, включващи повече от два езика, и освен това програми, при които някои предмети се преподават на регионален език, а някои се преподават на чужд език (държавният език — испански — се използва в тези програми само в рамките на предмета *Lengua Castellana y Literatura*). Този тип програма CLIL се среща и в Естония и Черна гора, където някои училища предлагат програми за предоставяне на някои предмети на малцинствен език (руски в Естония и албански в Черна гора), а други на чужд език (английски в двете страни).

Източник: Това е Евридика.

Фигура 17 Фигура Б12: Наличие на програми CLIL и статут на езиците, използвани в CLIL в основното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

Фигурата показва езиковите комбинации, които се използват в CLIL, както е посочено в учебната програма или други ръководни документи, издадени от органи от най-високо ниво (образователни) органи (изключенията, когато езиците не са посочени в тези документи, са изброени в специфичните за всяка държава бележки в приложение 2).

Представената разпореда обхваща най-малко едно образователно ниво в диапазона 1—3 по ISCED. Цифрата не определя нивото. Тази информация е предоставена в приложение 2.

Терминът „регионален или малцинствен език“, използван в рамките на фигурата, включва понятието „нетериториални езици“. Тази цифра разглежда регионалните или малцинствените езици както с официален статут, така и без официален статут. Цифрата не обхваща:

- образователни програми, предоставяни на майчиния език на учениците за студенти, чието владение на езика на обучение не е достатъчно (вж. фигура E9);
- програми в международни училища.

За определенията на „Съдържание и езиково интегрирано обучение (CLIL)“, „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „език на училището“, „нетериториален език“, „регионален или малцинствен език“, „държавен език“ и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. бележките за отделните държави в края на приложение 2.

Въпреки че нито една от изследваните образователни системи не предоставя всички (четири) вида програми CLIL, показани на фигура B12, четири от тях разполагат с три вида програми (Фламандската общност Белгия, Естония, Испания и Финландия). В 16 образователни системи са открити два вида програма CLIL. Повечето образователни системи с два вида програма CLIL предоставят програми, предоставяни на държавен език и чужд език, както и на държавен език и регионален или малцинствен език (Чехия, Германия, Франция, Италия, Латвия, Литва, Унгария, Австрия, Полша, Румъния, Словакия, Швеция и Албания). В 15 образователни системи има само един вид програма CLIL. Това най-често включва държавен език и чужд език (България, Дания, Кипър, Холандия, Португалия, Лихтенщайн, Северна Македония, Норвегия и Сърбия). Други договорености в образователните системи с един вид програма CLIL включват програми с два държавни езика (немскоговорящата общност на Белгия, Ирландия, Люксембург и Малта) и тези, които съчетават държавния език с регионален или малцинствен език (Хърватия и Словения).

Няма индикации, че програмите CLIL са съсредоточени върху определено ниво на образование. Всъщност в повечето европейски държави съществуват програми CLIL във всички изследвани равнища на образование, т.е. основно, прогимназиално и гимназиално образование. Държавите обаче често предлагат специфични езикови възможности само на определено равнище на образование. Това означава, че не всички варианти за CLIL, които съществуват в дадена държава, са на разположение на всички равнища на образование (за повече подробности вж. приложение 2).

ГЛАВА В УЧАСТИЕ

РАЗДЕЛ I — БРОЙ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, НАУЧЕНИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ

Да се гарантира, че всички студенти имат възможност да изучават чужди езици, е цел на европейската политика. През 2002 г. на заседанието на Европейския съвет в Барселона политиките постигнаха съгласие относно значението на „преподаването на поне два чужди езика от най-ранна възраст“⁽⁴³⁾. Препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици⁽⁴⁴⁾ потвърди тази цел, като прикани държавите членки да помогнат на всички млади хора да придобият до края на гимназиалния етап на средното образование компетентности на два езика, различни от езика, на който са учили. Младите хора следва да могат да използват ефективно един от тези два езика за социални, учебни и професионални цели, а другият да взаимодейства с другите с известна степен на владеене.

Като се има предвид горепосочената цел младите хора да придобият компетентности на два чужди езика, в този раздел са представени данни за броя на изучаваните от учениците чужди езици в зависимост от образователното равнище и пътя. По-конкретно, тя е съсредоточена върху процента на учениците, изучаващи един чужд език на начално ниво (вж. фигура В1) и два или повече чужди езика в прогимназиалния етап на средното образование (вж. фигура В3). Разгледани са и разликите в тези проценти между 2013 г. и 2020 г.⁽⁴⁵⁾ (вж. съответно фигури В2 и В4)). Освен това в настоящия раздел се разглеждат разликите в изучаването на чужди езици между студентите в общото образование и студентите в ПОО на гимназиален етап на средното образование през 2020 г. (вж. фигура В5) и се сравняват с 2013 г. (вж. фигура В6). И накрая, тя показва средния брой чужди езици, изучавани от учениците в началното и средното образование (вж. фигура В7).

Разделът използва данни от събирането на данни на Евростат/УОЕ за броя на езиците, научени от учениците през дадени референтни години. Повечето от представените данни разглеждат студентското население на определено ниво на образование, а именно основно, прогимназиално или гимназиално образование⁽⁴⁶⁾. Поради това данните не разкриват езиците и броя на езиците, които учениците изучават през всяка година от обучението на всяко образователно ниво, а предоставят цялостна картина на езиците, които учениците изучават (и колко научават) във всички класове в дадено образователно ниво през дадена референтна година. Въпреки това, един показател в раздела

43 Заключение на председателството — Европейски съвет от Барселона, 15 и 16 март 2002 г., С/02/930.

44 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 17.

45 Референтните години са съответно годините 2012/2013 и 2019/2020.

46 Данните на Евростат, използвани като основа за глава В, обхващат студенти, които следват програми за формално образование на начално, прогимназиално и гимназиално ниво на средното образование. В зависимост от страната и организацията на образователната система, данните могат (или не) да включват ученици извън типичния възрастов диапазон, свързан с тези нива. Например може да бъде включено „втори шанс“ образование за възрастни, ако то е част от системата на формалното образование на тези образователни равнища. Информация за това дали данните за страната включват програми за образование за възрастни може да бъде намерена в националните доклади за качеството, раздел 6.3.1. (вж. уебсайта на Евростат (https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/educ_uae_enr_esms.htm)). Освен това, когато се отнася до (горно вторично) ПОО, данните на Евростат се отнасят за всички (горни вторични) програми за ПОО, които съществуват в дадена държава, докато данните от „Евридика“ разглеждат само програми с код 354 по ISCED (вж. фигури Б5 и Б6). Поради това данните на Евростат обхващат по-широк набор от (горни вторични) програми за ПОО в сравнение с данните от „Евридика“.

(показан на фигура В1б) предоставя данни, свързани с възрастта, и следователно дава възможност за по-добро разбиране на броя на езиците, които учениците учат на определена възраст.

Събирането на данни на Евростат/УОЕ включва само езици, считани за чужди езици, в учебната програма, изготвена от образователните органи на най-високо ниво. Регионалните или малцинствените езици се включват само когато учебната програма ги определя като алтернатива на чуждите езици. Изучаването на езици, предлагани в допълнение към основната учебна програма, не е включено. Данните за чуждестранните граждани, които изучават родния си език в специални класове, или тези, които изучават езика на училищното образование на приемащата страна, също са изключени.

Тъй като събирането на данни от Евростат/УОЕ не обхваща всички образователни системи, за които е налична информация от Eurydice, данните в този раздел системно липсват за немскоговорящата общност на Белгия, Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye.

НА РАВНИЩЕ ЕС 86% ОТ УЧЕНИЦИТЕ В НАЧАЛЕН ЕТАП ИЗУЧАВАТ ПОНЕ ЕДИН ЧУЖД ЕЗИК

Във всички страни, с изключение на Ирландия⁽⁴⁷⁾, учениците изучават чужд език(ци) като задължителен(и) предмет(и) в началното образование. Това обучение обикновено започва на възраст между 6 и 8 години, а понякога и по-рано (виж фигура Б1). Както е показано на фигура В1а, 86,1 % от учениците в началното образование на равнище ЕС изучават поне един чужд език. На национално равнище обаче процентът на участие в изучаването на чужди езици сред населението в началното училище може да варира значително в зависимост от възрастта, когато преподаването на чужди езици стане задължително.

В 15 държави най-малко 96 % от учениците в началното образование изучават един или повече чужди⁴⁸ езици. Във всички тях изучаването на чужд език става задължително най-късно през първата година от основното образование, което съответства на 5-годишна възраст в Малта; 7 години в Хърватия, Латвия и Полша; и 6 години в останалите 11 държави.

На равнище ЕС 13,9 % от учениците в началното образование не учат чужд език в училище. В три образователни системи поне половината от учениците не го правят. В някои части на Френската общност Белгия и във Фламандската общност на Белгия възрастта, на която изучаването на чужд език става задължително, е 10 години, т.е. когато учениците са в петия (от шестте класа) на основното образование (вж. фигура Б1); в Нидерландия училищата разполагат с гъвкавостта да решават кога учениците в началното образование трябва да започнат да изучават чужд език (вж. фигура Б1).

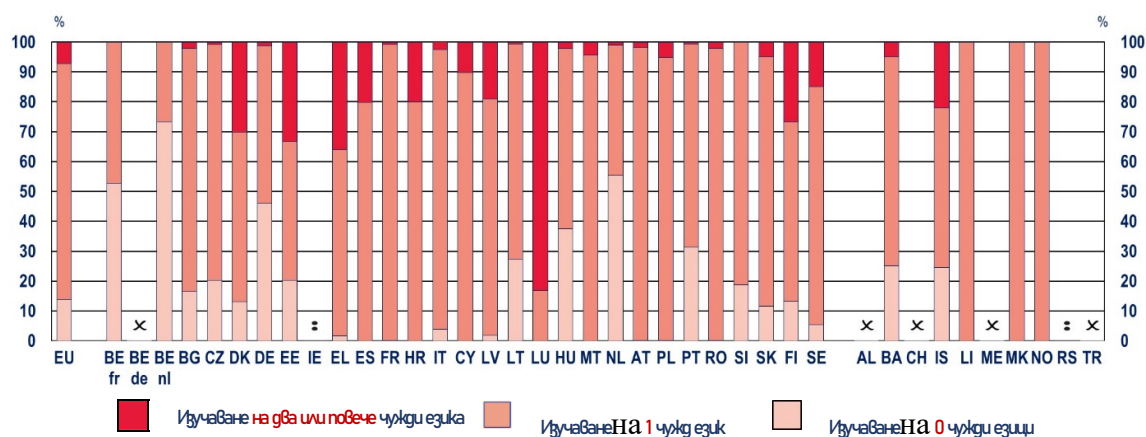
Изучаването на втори чужд език често става задължително в началото на прогимназиалния етап на средното образование или в края на основното образование (вж. фигура Б1). Следователно процентът на учениците, изучаващи два или повече чужди езика, е доста малък. На равнище ЕС тя е 7,2 %. Въпреки това около 30 % от учениците в началното образование изучават два или повече чужди езика в Дания, Естония и Гърция, а процентът е много по-висок в Люксембург (83,2 %), където изучаването на втори език става задължително на възраст от 6 години.

Фигура С1б представя по възраст процента на учениците, изучаващи чужд език в началното образование. Тази информация обаче не е налична за всички образователни системи, показани на фигура В1а.

47 В Ирландия няма чуждоезиково обучение в началното образование. Студентите трябва да изучават двата държавни езика: Английски и ирландски. Нито един от тях обаче не се счита за чужд език от учебната програма.

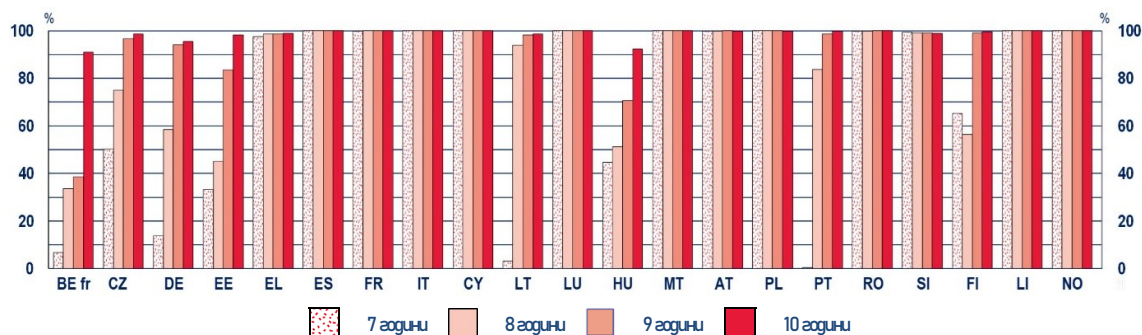
48 EI, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LU, MT, AT, PL, RO, LI, MK и NO.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Източник: Eurýdice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 18 Фигура B1a: Процент на учениците, изучаващи чужди езици в началното образование (ISCED 1), по брой езици, 2020 г.

Източник: Изчисления на Евридика въз основа на непубликувани данни от Евростат/UOE (последно актуализирани на 29 септември 2022 г.).

Фигура 19 Фигура B1b: Процент на учениците, изучаващи поне един чужд език в началното образование (ISCED 1), по възраст, 2020 г.

Обяснителни бележки

Процентът на учениците, изучаващи 0, 1 или 2 (или повече) чужди езици, се изчислява по отношение на всички ученици във всички години на ISCED 1 (фигура C1a) или на определена възраст в ISCED 1 (фигура C1b), дори когато изучаването на чужди езици не започва в началните години на това ниво. По-конкретно, броят на учениците, изучаващи 0, 1 или 2 (или повече) чужди езици, се разделя на сбора на учениците, изучаващи 0, 1 и 2 (или повече) чужди езици през всички години на ISCED 1 (фигура C1a) или на определена възраст в ISCED 1 (фигура C1b).

Участието в събирането на данни за възрастта е доброволно. Поради това са обхванати по-малко образователни системи.

Данните са на разположение в приложение 1. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02].

Белгия (BE nl): референтната година на данните на фигура B1a е 2019 г. (данните за 2020 г. не бяха налични към датата на извличане на данните).

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Ирландия: изходните данни за фигура B1a са обозначени като „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Люксембург: изходните данни за фигура C1a за „0 езика„са отбелязани като „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни на UOE [educ_uoe_lang02], но няма налични данни.

На фигура B1b споменатата възраст съответства на действителната възраст на учениците, а не на тяхната условна възраст (възрастта, която ученикът трябва да бъде в определена степен). Това може да доведе до някои несъответствия между разпоредбите относно началната възраст за изучаване на чужди езици и действителното участие в изучаването на езици, тъй като някои ученици може да не са в класа, в който се очаква да бъдат. Например във френската общност на Белгия всички ученици следва да са започнали да изучават чужд език на възраст от 10 години (условна възраст) (вж. фигура B1), т.е. в пети клас на началното образование. 9,1 % от учениците на възраст 10 години (всъщност) все още не учат чужд език. Фактът, че някои 10-годишни ученици все още не са в пети клас на началното образование, може отчасти да обясни това. Въпреки това фигура B1b илюстрира най-вече силните връзки между официалната начална възраст за изучаване на чужди езици (вж. фигура B1) и действителното участие в изучаването на езици.

В 13 от 21 образователни системи почти всички ученици (най-малко 97 %) изучават чужд език във всяка възрастова категория. В 12 от тези образователни системи изучаването на чужди езици става задължително преди навършване на 7 години, докато в Словения става задължително на възраст от 7 години (вж. фигура B1).

В повечето образователни системи, където задължителната възраст за изучаване на чужд език е по-късна, има ясно излитане във възрастовата категория, съответстваща на задължителната начална възраст. Това излитане се извършва на възраст 8 години в Чехия, Германия, Литва и Португалия; на 9-годишна възраст в Унгария; и на 10-годишна възраст във Френската общност на Белгия. Това съответства на възрастта, на която изучаването на чужди езици става задължително за всички ученици в съответните държави през 2021/2022 г. (вж. фигура B1).

През 2020 г. (референтната година на данните) училищата в Естония и Финландия можеха да вземат решение за начална възраст в рамките на възрастова група (между 7 и 9 години) в съответствие с разпоредбите от най-високо равнище. Процентът на учениците, изучаващи чужд език, очевидно е намалял на 9-годишна възраст и в двете страни. Докато в Естония тази гъвкавост продължава да се прилага, във Финландия тя беше оттеглена от 2021/2022 г. в полза на фиксирана начална възраст (7 години) (вж. фигура B2).

Фигура C1b показва също, че в няколко държави училищата въвеждат чужди езици в учебната програма преди задължителната възраст. Например в Унгария, където всички ученици трябва да започнат да изучават чужд език на 9-годишна възраст, най-малко 40 % от тях го правят на възраст между 7 и 8 години. По същия начин в Чехия 50 % от учениците започват да изучават чужд език с една година по-рано от възрастта, на която той става задължителен. Това означава, че училищата предлагат езикови услуги по-рано от необходимото.

Освен това във френската общност на Белгия повече от 30 % от студентите изучават чужд език 2 години, преди той да стане задължителен за всички ученици на 10-годишна възраст. Този резултат може да се обясни с различията в законодателството на цялата територия: в някои части на френската общност в Белгия учениците започват да изучават първия чужд език като задължителен предмет от 8-годишна възраст (вж. фигура B1).

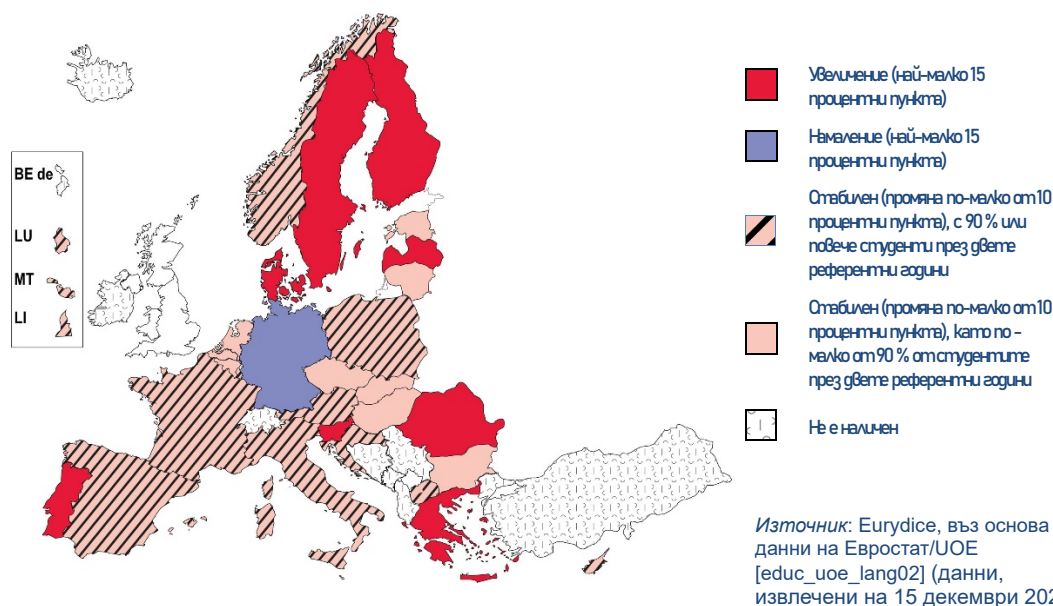
МЕЖДУ 2013 И 2020 Г. ПРОЦЕНТЪТ НА НАЧАЛНИТЕ УЧЕНИЦИ, ИЗУЧАВАЩИ ЧУЖД ЕЗИК, СЕ Е УВЕЛИЧИЛ ЗНАЧИТЕЛНО В ОСЕМ ДЪРЖАВИ.

На равнище ЕС 86,1 % от учениците в началното образование са изучавали един или повече чужди езици през 2020 г., в сравнение със 79,4 % през 2013 г. Фигура С2 показва три различни тенденции през този период.

В най-голямата група образователни системи (21 образователни системи) положението остана относително стабилно (разлика от по-малко от 10 процентни пункта). В 12 от тях повече от 90 % от учениците в начален етап са изучавали поне един чужд език през двете референтни години (в Испания, Франция, Хърватия, Италия, Кипър, Люксембург, Малта, Австрия, Полша, Лихтенщайн, Северна Македония и Норвегия). В останалите девет образователни системи положението остана относително стабилно, макар и с по-нисък процент на участие (във френските и фламандските общности на Белгия, България, Чехия, Естония, Литва, Унгария, Нидерландия и Словакия).

Във втора група от осем държави делът на началните ученици, изучаващи чужди езици, се е увеличил с най-малко 15 процентни пункта между 2013 г. и 2020 г. Увеличението е между 15 и 25 процентни пункта в Гърция, Латвия, Финландия и Швеция и най-малко 30 процентни пункта в Дания, Португалия, Румъния и Словения. В много случаи увеличението може да се обясни с промените в възрастта, на която учениците трябва да започнат да изучават първия си задължителен чужд език (вж. фигура Б2). Във Финландия и Швеция, където училищата имаха гъвкавостта да определят началната възраст през 2013 г. и 2020 г., увеличението би могло да отразява факта⁴⁹, че началните училища са въвеждали чужди езици по-рано през 2020 г., отколкото през 2013 г.

И накрая, в Германия може да се наблюдава обратната тенденция, тъй като делът на учащите се, изучаващи поне един чужд език, е намалял с 13,5 процентни пункта — от 67,9 % през 2013 г. на 54,4 % през 2020 г. (въпреки това, както показва специфичната за страната бележка, това може отчасти да е свързано с методологични промени).

Фигура 20 Фигура В2: Тенденции в процента на учениците, изучаващи поне един чужд език в началното образование (ISCED 1), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Процентът на студентите, изучаващи поне един чужд език, се изчислява по отношение на всички ученици през всички години на ISCED 1, дори когато изучаването на чужди езици не започва в началните години на това ниво.

49 Такаъв е случаят и в Швеция, въпреки че е спрял от 2020 г. във Финландия (вж. фигура Б2).

По-конкретно, броят на учениците, изучаващи 1 или 2 (или повече) чужди езици, се разделя на сбора на учениците, изучаващи 0, 1 и 2 (или повече) чужди езици през всички години на ISCED 1.

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят до прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

Данните са на разположение в приложение 1. За методологична бележка, свързана с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an4.xlsx.

За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02].

Белгия (BE nl): референтната година на данните е 2019 г. вместо 2020 г. (данните за 2020 г. не са налични към датата на извличане на данните).

Германия: изходните данни за 2013 г. са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, дадена в обяснителните бележки.

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Ирландия: изходните данни за 2013 г. и 2020 г. са отбелязани като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Босна и Херцеговина: данните за 2013 г. не са налични.

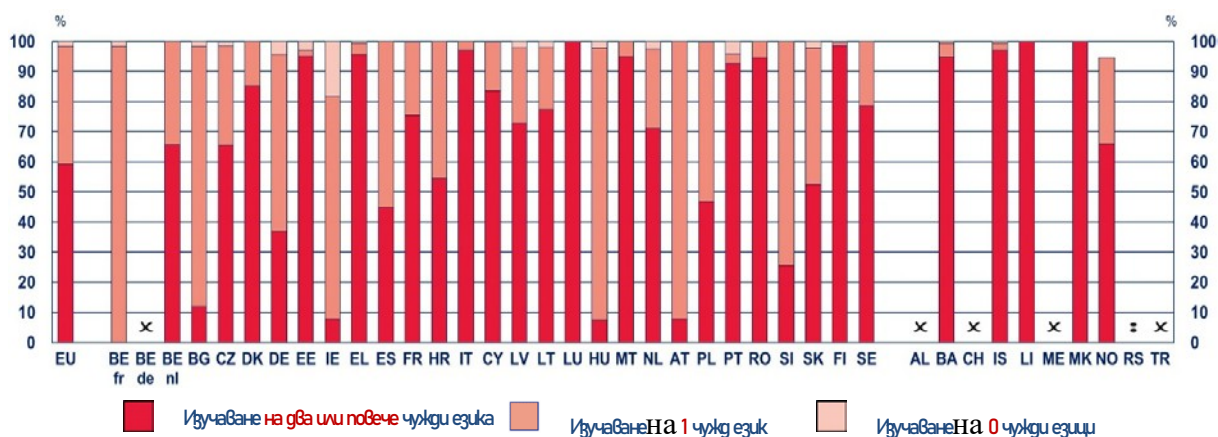
Сърбия: държавата е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang02], но няма налични данни.

60% ОТ УЧЕНИЦИТЕ ИЗУЧАВАТ НАЙ-МАЛКО ДВА ЧУЖД ЕЗИКА В ПРОГИМНАЗИАЛНИЯ ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

В повечето държави изучаването на втори език става задължително най-късно в началото на прогимназиалния етап на средното образование (вж. фигура Б1).

На равнище ЕС 59,2 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование учат два или повече чужди езици. Освен това в 12 образователни системи над 90 % от учениците изучават два или повече чужди езици (Естония, Гърция, Италия, Люксембург, Малта, Португалия, Румъния, Финландия, Босна и Херцеговина, Исландия, Лихтенщайн и Северна Македония). Обратно, в пет образователни системи по-малко от 15 % от учениците учат два или повече чужди езици. Такъв е случаят във Френската общност на Белгия, където на това образователно равнище не съществува разпоредба за изучаване на втори чужд език; в Ирландия, където изучаването на втори чужд език не е задължително; и в България, Унгария и Австрия, където изучаването на втори език става задължително само в гимназиалния етап на средното образование. Шест други образователни системи, при които само един чужд език е задължителен по време на прогимназиалния етап на средното образование, предлагат на всички студенти възможността да използват допълнителен чужд език на това ниво на образование (вж. фигура Б4). В тези образователни системи (Испания, Хърватия, Словения, Словакия, Швеция и Норвегия) най-малко една четвърт от студентите са избрали да научат два чужди езици в прогимназиален етап на средното образование, като процентът на участие варира от 25,6 % в Словения до 78,6 % в Швеция.

Фигура С3 показва също така, че 98,4 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование в ЕС изучават поне един чужд език. Само в Ирландия делът на студентите, които не учат чужд език в прогимназиалния етап на средното образование, надвишава 5 %. В тази страна относително високият дял (18,1 %) може отчасти да се обясни с факта, че изучаването на чужд език не е задължително в училищното образование, но всички ученици учат английски и ирландски, двата официални езици.

Източник: Eurydice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 21 Фигура В3: Процент на учениците, изучаващи чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), по брой езици, 2020 г.

Обяснителни бележки

Процентът на учениците, изучаващи 0, 1 или 2 (или повече) чужди езици, се изчислява по отношение на всички ученици през всички години на ISCED 2. По-конкретно, броят на учениците, изучаващи 0, 1 или 2 (или повече) чужди езици, се разделя на сбора на учениците, изучаващи 0, 1 и 2 (или повече) чужди езици през всички години на ISCED 2.

Данните са на разположение в приложение 1. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang02].

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Люксембург: изходните данни за фигура С3 за „0 езика“ и „1 език“ са обозначени като „не е приложимо“ (т.е. „липсваща стойност“; данните не могат да съществуват).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uae_lang02], но няма налични данни.

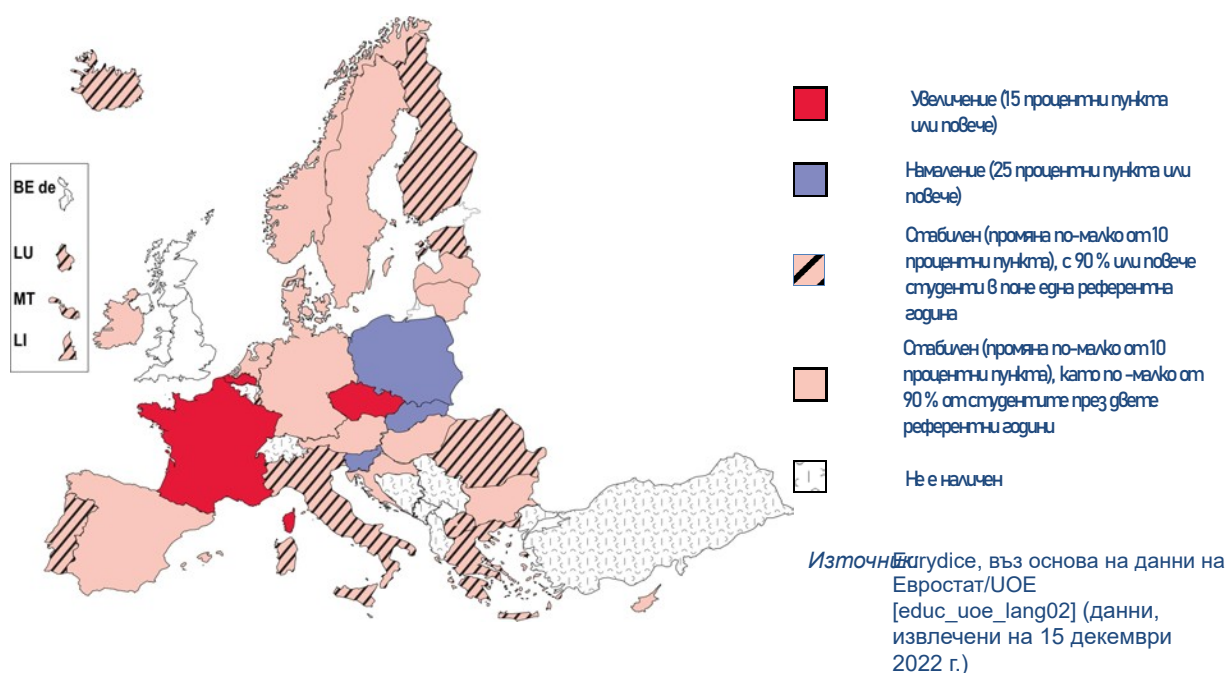
МЕЖДУ 2013 Г. И 2020 Г. ПРОЦЕНТЪТ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗУЧАВАЩИ ДВА ИЛИ ПОВЕЧЕ ЧУЖДИ ЕЗИКА, ОСТАВА СТАБИЛЕН В ПОВЕЧЕТО ДЪРЖАВИ.

На равнището на ЕС почти две трети от учениците в прогимназиален етап на средното образование са изучавали два или повече чужди езика през 2013 г. и 2020 г. (58,4 % през 2013 г. в сравнение с 59,2 % през 2020 г.). На фигура В4 са показани промените на национално равнище между двете референтни години.

В по-голямата част от образователните системи, където има данни (25 от 31), разликата между 2020 и 2013 г. е незначителна (разлика от по-малко от 10 процентни пункта). В 11 от тези образователни системи делът на учениците, изучаващи най-малко два чужди езика, е бил над 90 % за поне една референтна година (Естония, Гърция, Италия, Люксембург, Малта, Португалия, Румъния, Финландия,

Исландия, Лихтенщайн и Северна Македония). В 14 други образователни системи по-малко от 90 % от студентите изучават два езика през двете референтни години (България, Дания, Германия, Ирландия, Испания, Хърватия, Кипър, Латвия, Литва, Унгария, Нидерландия, Австрия, Швеция и Норвегия).

Разликата между 2013 г. и 2020 г. в процента на учениците, изучаващи два езика, е по-съществена в шест образователни системи. В три от тях делът на учениците в прогимназиален етап на средното образование, изучаващи два или повече чужди езика, се е увеличил с най-малко 15 процентни пункта. Увеличението е малко над 15 процентни пункта във Фламандската общност на Белгия, докато то леко надвишава 20 процентни пункта в Чехия и Франция. В останалите три образователни системи със значителна разлика между 2013 и 2020 г. (Полша, Словения и Словакия) делът на учениците от прогимназиален етап на средното образование, изучаващи два или повече чужди езика, е намалял с повече от 25 процентни пункта. Могат да бъдат установени различни причини за тези промени. Например в Словакия намалението може да е свързано с премахването на изискването всеки студент да изучава два чужди езика по време на прогимназиалния етап на средното образование (вж. фигура Б3). В Полша намалението се дължи на реорганизацията на оценките в училищата на различните равнища на образование, но началният клас и броят на годините на задължителното второ чуждоезиково обучение остават непроменени ⁽⁵⁰⁾.

Фигура 22 Фигура В4: Тенденции в процента на учениците, изучаващи два или повече чужди езика в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Процентът на учениците, изучаващи два (или повече) чужди езика, се изчислява по отношение на всички ученици през всички години на ISCED 2. По-конкретно, броят на учениците, изучаващи два (или повече) чужди езика, се разделя на сбора на учениците, изучаващи 0, 1 и 2 (или повече) чужди езици през всички години на ISCED 2.

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят за прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

50 От 2016 г. пети и шести клас, където изучаването на втори чужд език не е задължително, са прехвърлени от началното образование в прогимназиалния етап на средното образование. В същото време задължението за изучаване на втори чужд език все още започва в 7-ми клас и продължава същия брой години. За повече информация относно промените в структурата на образователната система на Полша вж. Европейската комисия/EACEA/Eurydice (2017 г.).

Данните са на разположение в приложение 1. За методологична бележка, свързана с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an4.xlsx. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr) и Босна и Херцеговина: данните за 2013 г. не са налични.

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02].

Германия: изходните данни за 2013 г. са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

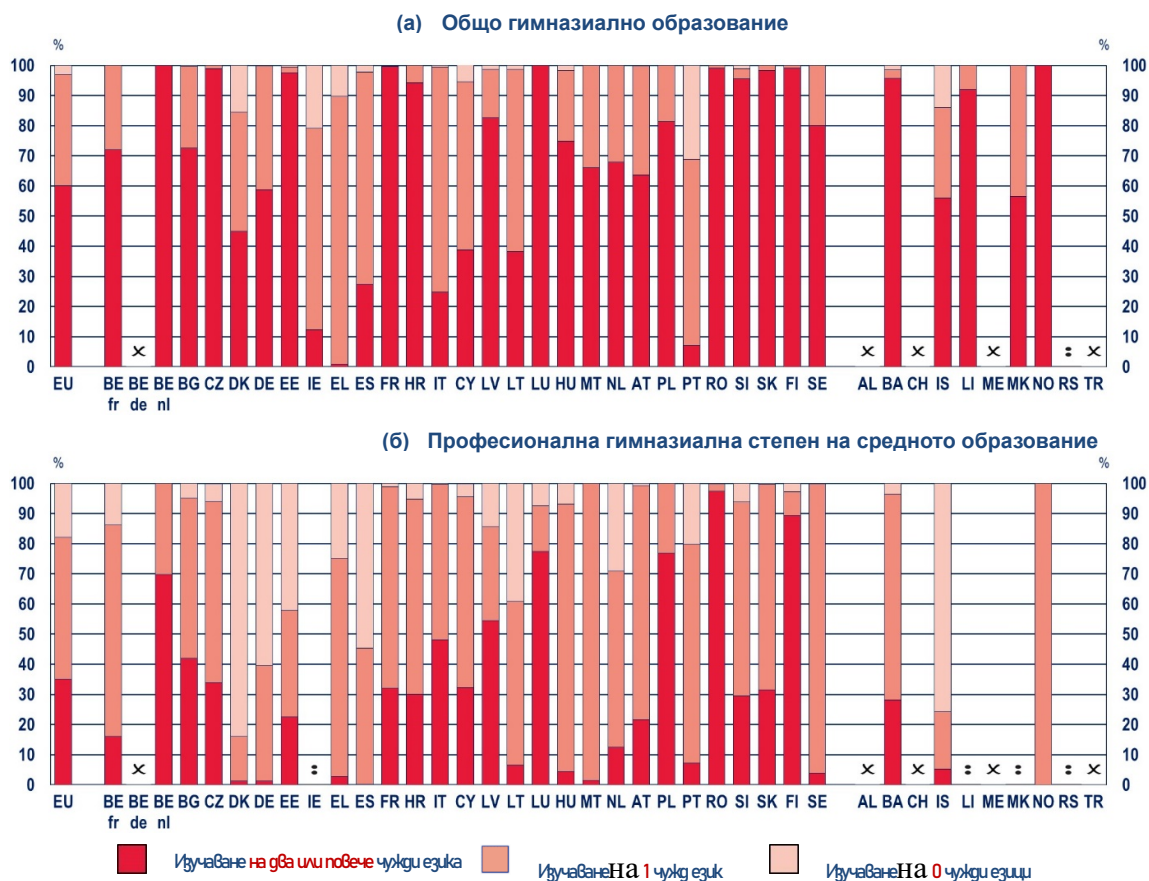
Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang02], но няма налични данни.

УЧАЩИТЕ В ОБЩО ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ СА ПОСКЛОННИ ДА ИЗУЧАВАТ ЕЗИЦИ, ОТКОЛКОТО ТЕЗИ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЪТЕКИ.

В гимназиалния етап на средното образование студентите могат да учат или в общото образование, което обикновено води до висше образование, или в професионалното образование, което води до по-ориентирано към работата образование или директно на пазара на труда. Следователно образователните програми, свързани с тези пътеки, често са доста различни в гимназиалния етап на средното образование. Поради това положението в общото и професионалното гимназиално образование е представено отделно за този показател и за следващия. На равнището на ЕС почти половината от всички ученици в гимназиален етап на средното образование (48,7 %) участват в професионални програми ⁽⁵¹⁾. Най-високият дял на студентите в гимназиален етап на средното образование, записани в професионална програма (65 % или повече), са в Чехия, Хърватия, Нидерландия, Австрия, Словения, Словакия, Финландия, Лихтенщайн, Черна гора и Сърбия. От друга страна, по-малко от една трета от студентите в гимназиален етап на средното образование са записани в професионална програма в Ирландия, Гърция, Кипър, Литва, Малта и Исландия.

51 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDUC_UOE_ENRS05/default/table?lang=en&category=educ.educ_part.educ_uoe_enr.educ_uoe_enrs (данни, извлечени на 14 септември 2022 г.). Данните са за 2020 г.

Източник: Eurodice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 23 Фигура B5: Процент на учениците, изучаващи чужди езици в гимназиалния етап на средното образование (ISCED 3), по брой езици, 2020 г.

Обяснителни бележки

Процентът на учащите се, изучаващи 0, 1 или 2 (или повече) чужди езици, се изчислява по отношение на всички студенти през всички години от общо ISCED 3 (фигура C5a) или професионално ISCED 3 (фигура C5b), дори когато езиковото обучение не продължава до края на нивото (вж. фигури B2, B3, B5 и B6). По-конкретно, броят на учениците, изучаващи 0, 1 или 2 (или повече) чужди езици, се разделя на сбора на учениците, изучаващи 0, 1 и 2 (или повече) чужди езици през всички години на общо ISCED 3 (фигура C5a) или професионално ISCED 3 (фигура C5b).

Агрегираният показател на ЕС за професионално ISCED 3 е обозначен като „определението се различава, вж. метаданните“.

Данните са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с обобщените данни за ЕС и данните за отделните държави, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an6.xlsx. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02].

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Унгария: изходните данни за общите и професионалните ISCED 3 са отбелязани като „прекъсване в динамичните редове„и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Люксембург: изходните данни за 0 езика и 1 език са отбелязани като „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Исландия: референтната година за общите и професионалните данни по ISCED 3 е 2019 г. (данните за 2020 г. не бяха налични към датата на извличане на данните).

Лихтенщайн: изходните данни за професионално ISCED 3 са обозначени като „неприложими“ (т.е. липсваща стойност; данните не могат да съществуват).

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3, включени в данните, обхващат както общото образование, така и професионалното образование.

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang02], но няма налични данни.

Фигури С5а и С5б показват, че шансът на учениците да изучават чужди езици зависи в много образователни системи от пътя, който следват. Това отразява различията в изискванията по отношение на задължителното изучаване на чужди езици между студентите с общо образование и студентите в областта на професионалното образование; изискванията често са по-ниски за студентите в областта на ПОО (вж. фигури Б5 и Б6). По-специално, в по-голямата част от образователните системи броят на годините, прекарани в изучаване на два чужди езика, е по-нисък за учащите в ПОО, отколкото за техните връстници в общото образование.

На равнище ЕС процентът на учениците, които не учат чужди езици, е шест пъти по-висок в професионалното образование, отколкото в общото образование (съответно 18,0 % и 2,9 %). Както вече беше споменато, процентът на учениците от гимназиалния етап на средното образование, които не учат чужд език, се изчислява въз основа на общото население на учениците в това ниво. В общия гимназиален етап на средното образование само Португалия има над 30 % от учениците, които не учат чужд език през референтната година. За разлика от това, в професионалното гимназиално образование около 30 % от студентите или повече не учат чужд език в седем държави (Дания, Германия, Естония, Испания, Литва, Нидерландия и Исландия). От тях процентът е най-висок в Дания (84,0 %) и Исландия (75,8 %). Фактът, че в Дания, Германия, Естония и Испания учащите се по професионални пътеки, даващи достъп до висше образование, не са задължени да научат поне един чужд език, може отчасти да обясни тези проценти (вж. фигура Б5).

При проучването на данните за изучаването на два или повече чужди езика съществуват и значителни разлики между общото образование и професионалното образование на гимназиален етап на средното образование. На равнище ЕС 60,0 % от учениците изучават най-малко два чужди езика в общия гимназиален етап на средното образование, а 35,1 % — в професионалното гимназиално образование. В 13 образователни системи най-малко 90 % от учениците изучават два или повече чужди езика в общия гимназиален етап на средното образование. Само Румъния има толкова висок процент от учениците, изучаващи два езика в професионалното гимназиално образование. Обратно, две образователни системи в общото образование (Гърция и Португалия), в сравнение с 11 в професионалното образование, имат по-малко от 10 % от учениците, изучаващи два или повече чужди езика в гимназиалния етап на средното образование.

МЕЖДУ 2013 Г. И 2020 Г. ПРОЦЕНТЪТ НА УЧЕНИЦИТЕ В ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗУЧАВАЩИ ДВА ИЛИ ПОВЕЧЕ ЕЗИКА, СЕ Е УВЕЛИЧИЛ В МНОГО МАЛКО ДЪРЖАВИ.

Фигури С6а и С6б показват промените, настъпили между 2013 и 2020 г. в процента на учениците, изучаващи два или повече чужди езика в общото и професионалното гимназиално образование.

В общия гимназиален етап на средното образование на равнище ЕС 60,0 % от учениците са изучавали два или повече чужди езика през 2020 г., което е много сходно с процента през 2013 г.

(58,4 %). Както бе споменато по-горе, процентът на учениците по брой на изучаваните езици се изчислява въз основа на всички ученици във всички класове на това ниво на образование.

В почти всички образователни системи, в които има налични данни (27 от 31 образователни системи), делът на учащите с общо образование, които изучават най-малко два чужди езика, е останал стабилен между 2013 г. и 2020 г. (т.е. разлика от по-малко от 10 процентни пункта). В 10 от тези образователни системи делът на учениците, изучаващи два или повече чужди езика, е над 90 % за двете референтни години. В 17-те други образователни системи делът на учениците, изучаващи два или повече чужди езика, е по-малък от 90 % през двете референтни години.

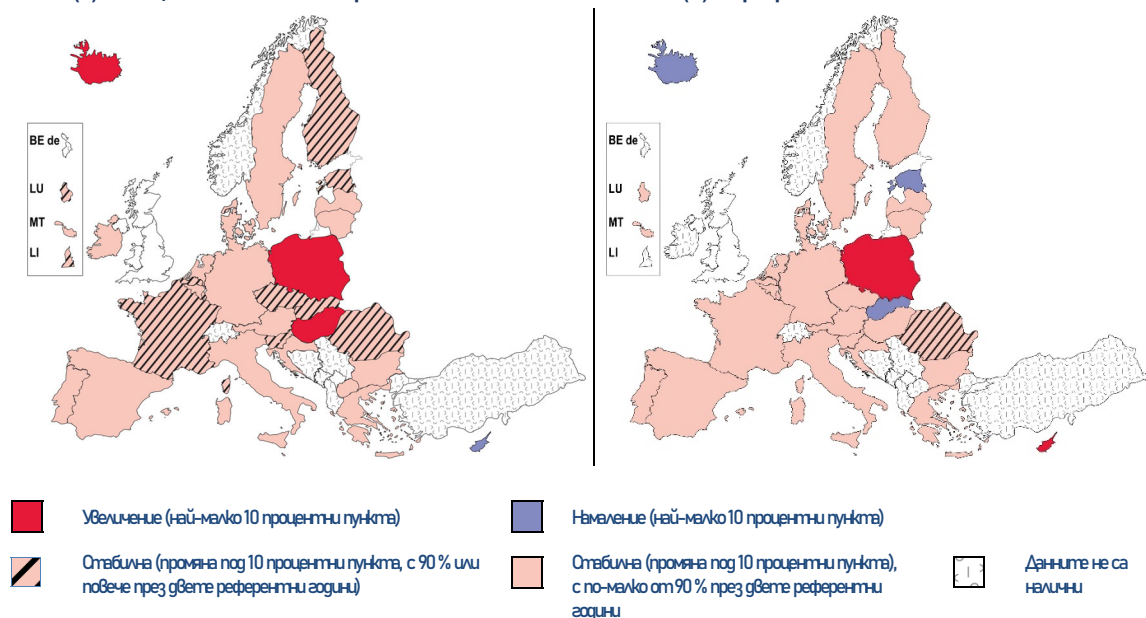
За разлика от преобладаващата картина на стабилността, между 2013 и 2020 г. три държави регистрираха разлика от най-малко 10 процентни пункта в дела на учащите, изучаващи най-малко два чужди езика в общата гимназиална степен на средното образование. Този дял е намалял в Кипър (с 45 процентни пункта), докато в Полша (с 12,2 процентни пункта) и Исландия (с 37,6 процентни пункта). Промяната в процента на участие в Кипър може да се обясни с реформа, която намали възрастта, на която изучаването на втори чужд език вече не е задължително (вж. фигура Б3).

В професионалното гимназиално образование малко над една трета от учениците са изучавали два или повече чужди езика през 2013 г. и 2020 г. (34,1 % през 2013 г. в сравнение с 35,1 % през 2020 г.). Както и в общото образование, в по-голямата част от образователните системи, в които има налични данни (23 от 28), има малка разлика в дела на студентите, изучаващи най-малко два чужди езика в професионалното образование, отчетени през 2013 г. и 2020 г. (т.е. по-малко от 10 процентни пункта). С изключение на Румъния, тези съотношения са били по-малко от 90 % за двете референтни години.

Между 2013 г. и 2020 г. в пет държави обаче е налице съществена разлика (най-малко 10 процентни пункта) в дела на учащите се в областта на професионалното образование, които изучават най-малко два чужди езика. В Кипър и Полша делът се е увеличил; в Естония, Словакия и Исландия тя е намаляла (съответно с 39,7, 35,0 и 10,6 процентни пункта).

(а) Общо гимназиално образование

(б) Професионална гимназиална степен на средното образование

Източник: Eurodiscе, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 24 Фигура Сб: Тенденции в процента на учениците, изучаващи два или повече чужди езика в гимназиалния етап на средното образование (ISCED 3), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Процентът на студентите, изучаващи два или повече чужди езика, се изчислява по отношение на всички студенти през всички години на общо ISCED 3 (фигура С6а) или професионално ISCED 3 (фигура С6б), дори когато обучението не продължава до края на това ниво. По-конкретно, броят на студентите, изучаващи два или повече чужди езика, се разделя на сбора на учениците, изучаващи 0, 1 и 2 (или повече) чужди езици през всички години на общо ISCED 3 (фигура С6а) или професионално ISCED 3 (фигура С6б).

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят за прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

Данните са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uae_enr_esms_an6.xlsx (2020) и https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educuae_enr_esms_an4.xlsx (2013 г.). За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang02].

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Ирландия: изходните данни за 2013 г. за професионално ISCED 3 са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Унгария: изходните данни за 2020 г. за общите и професионалните ISCED 3 бяха отбелязани като „прекъсване в динамичните редове,и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Босна и Херцеговина: данните за 2013 г. не са налични.

Исландия: референтната година за общите данни по ISCED 3 е 2019 г. вместо 2020 г. (данните за 2020 г. не са налични).

Лихтенщайн: изходните данни за 2013 г. и 2020 г. за професионално ISCED 3 бяха обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Северна Македония: няма налична разбивка за общи и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3, включени в данните, обхващат както общото образование, така и професионалното образование.

Норвегия: изходните данни за 2013 г. за общи и професионални ISCED 3 бяха обозначени като „неприложими,“(т.е. „липсващи данни за стойността не могат да съществуват“).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни на UOE [educ_uae_lang02], но няма налични данни.

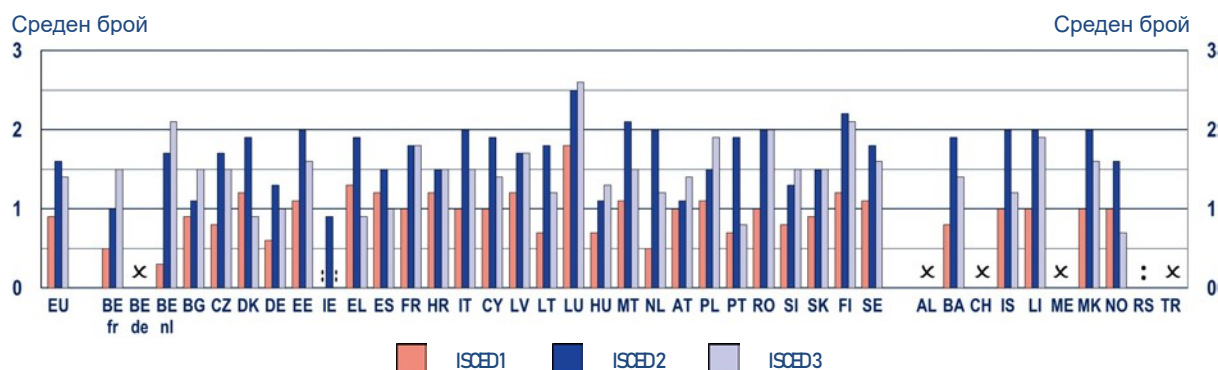
В повечето образователни системи тенденцията е една и съща в общото и професионалното гимназиално образование. Делът на учениците в гимназиален етап на средното образование, изучаващи два или повече чужди езика, остава стабилен (т.е. разлика от по-малко от 10 процентни пункта) между 2013 г. и 2020 г. в 21 образователни системи⁽⁵²⁾. Той се е увеличил с най-малко 10 процентни пункта и в двата вида образователни програми в Полша.

Само в няколко случая разликите във времето в процентите на участие на учениците, изучаващи най-малко два чужди езика, се различават в зависимост от тяхната образователна програма (т.е. общо или професионално гимназиално образование). В две държави (Естония и Словакия) делът на учащите се в професионално образование, изучаващи два или повече чужди езика, е намалял с повече от 10 процентни пункта, докато положението в общото образование остава стабилно. В Исландия този дял се е увеличил в общото образование, но е намалял в професионалните програми; обратното е вярно в Кипър, където той намалява в общото образование и се увеличава в професионалните програми.

52 BE fr, BE nl, BG, CZ, DK, DE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, SI, FI и SE.

СРЕДНИЯТ БРОЙ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, ИЗУЧАВАНИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ, ДОСТИГА ДВА ПЪТИ ПО-ЧЕСТО В ПРОГИМНАЗИАЛНИЯ ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ОТКОЛКОТО В ГИМНАЗИАЛНИЯ ЕТАП НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Изчисляването на средния брой чужди езици, усвоени от цялото население на училище на дадено образователно равнище, позволява да се направи ясно сравнение между държавите. Тази информация е представена от образователно равнище на фигура С7, като гимназиален етап на средното образование включва студенти както в общото, така и в професионалното образование.

Източник: Eurydice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang03] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 25 Фигура С7: Среден брой на изучаваните чужди езици на ученик в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.

Обяснителни бележки

Средният брой на изучаваните чужди езици се изчислява по отношение на всички ученици през всички години от съответното образователно ниво, независимо дали изучават един или повече чужди езици във всички класове.

Агрегатът на ЕС за 2020 г. за ISCED 3 е обозначен като „определението се различава, вж. метаданните“.

Данните са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an6.xlsx.

За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към настоящата глава.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang03].

Белгия (BE nl): референтната година за ISCED 1 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 1 не са налични).

Германия: изходните данни за ISCED 2 са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Гърция: изходните данни за ISCED 3 са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Ирландия: изходните данни за ISCED 1 са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Унгария: изходните данни за ISCED 3 са отбелязани като „прекъсване в динамичните редове„и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Исландия: референтната година за ISCED 3 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang03], но няма налични данни.

Преподаването на втори език често започва в края на основното образование или началото на прогимназиалния етап на средното образование (вж. фигура Б1). Това обяснява защо средният брой чужди езици, изучавани в европейските образователни системи, систематично е под 2,0 в началното образование, въпреки че обикновено варира от 0,5 до 1,2. Средната стойност е най-висока в Люксембург (1,8), където възрастта, на която децата започват да изучават своя втори чужд език, е най-малката (на възраст 6 години). Обратно, най-малък брой чужди езици, изучавани в началното образование, е във Фламандската общност на Белгия (0,3), където изучаването на първи чужд език става задължително на 10-годишна възраст.

Както в прогимназиалния етап на средното образование, така и в гимназиалния етап на средното образование средният брой на изучаваните чужди езици е между 1,0 и 1,9 в по-голямата част от образователните системи. Освен това този брой е най-малко 2,0 за прогимназиален етап на средното образование и гимназиален етап на средното образование само в три образователни системи (Люксембург, Румъния и Финландия). В осем други образователни системи тя достига 2,0 или повече за едно от двете образователни нива. В седем от тези образователни системи броят достига средно 2,0 само в прогимназиалния етап на средното образование (Естония, Италия, Малта, Нидерландия, Исландия, Лихтенщайн и Северна Македония). Обратно, във фламандската общност в Белгия средната стойност достига 2,0 само в гимназиалния етап на средното образование. Най-ниските средни стойности, под 1,0, се наблюдават за гимназиален етап на средното образование в Дания, Гърция, Португалия и Норвегия, както и за прогимназиален етап на средното образование в Ирландия.

РАЗДЕЛ II — ЧУЖДЕСТРАННИ ЕЗИЦИ, ИЗУЧАВАНИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на езиковото многообразие е един от основните принципи на ЕС. В действителност ЕС, със своите 27 държави членки, има 24 официални езика. Допълнителни езици влизат в сила, когато се разглеждат всички държави, обхванати от настоящия доклад, т.е. 37 европейски държави⁽⁵³⁾. Освен това повечето европейски държави официално признават регионалните или малцинствените езици в рамките на своите граници за правни или административни цели (вж. фигура А1).

Като се има предвид езиковото многообразие в Европа, в настоящия раздел се разглежда кои чуждестранни езици изучават учениците в началното и средното образование (по-ниско и средно) (вж. фигури С8—С11). Освен това в раздела се разглеждат промените в процентите на студентите, изучаващи английски, френски, немски и испански език между 2013 г. и 2020 г. (вж. фигури С12—С15), както и разликите в изучаването на чужди езици между учениците в общия гимназиален етап на средното образование и студентите в професионалното гимназиално образование (вж. фигура С16).

Източникът на данни е събирането на данни от Евростат/UOE, което означава, че въведението към това събиране на данни, представено в първия раздел на настоящата глава, се прилага и за този раздел.

АНГЛИЙСКИЯТ Е НАЙ-УЧЕНИЯТ ЧУЖД ЕЗИК В ЕВРОПА

Фигура С8 показва, че английският е безспорно най-ученият чужд език в Европа. Всъщност в почти всички европейски страни английският език е езикът, който се изучава от повечето ученици по време на началното и (долното и горното) средно образование. Това отразява регулаторните рамки, анализирани в глава Б, които в много държави посочват английския като задължителен предмет (вж. фигура Б7) и/или предмет, който всички училища трябва да включат в обучението си (вж. фигура Б8а).

Има много малко страни, в които чужд език, различен от английски, се изучава от повечето ученици. Ирландия, като англоговоряща страна, е една от тях, като френският е най-ученият чужд език. В Люксембург немският език е най-ученият чужд език в началното и средното образование (тясно следван от френски), докато в прогимназиалния етап на средното образование всички ученици учат както немски, така и френски език. В Лихтенщайн всички ученици в прогимназиалния етап на средното образование учат френски и английски език (в началното и средното образование английският е преобладаващият език). В Белгия учениците обикновено изучават езиците на другите общности. По-конкретно, във фламандската общност на Белгия френският език е най-ученият език на всички обхванати нива на образование. Във френската общност на Белгия Нидерландия преобладава в началното образование (в средното образование преобладава английският език)⁽⁵⁴⁾.

Делът на учениците, изучаващи най-разпространения чужд език, варира в отделните държави и образователни равнища (вж. данните в приложение 1). Тези различия могат отчасти да се обяснят с разликите в продължителността на задължителното изучаване на чужди езици (вж. глава Б, раздел I).

В началното образование в Испания, Кипър, Люксембург, Малта, Австрия, Лихтенщайн, Северна Македония и Норвегия всички или почти всички ученици (99—100 %) изучават преобладаващия чужд език. За разлика от това, във Фламандската общност на Белгия, където френският е най-ученият език, само 26,1 % от учениците в началното образование го приемат като предмет. Процентът е подобен във френската общност на Белгия, където 33,1 % от учениците в началното образование учат най-често срещания език, т.е. холандски. Процентите също са сравнително ниски в Нидерландия и Унгария, където по-малко от половината от всички ученици в началното образование (съответно 44,6 % и 45,9 %) изучават най-разпространения чужд език (английски). Във всички образователни

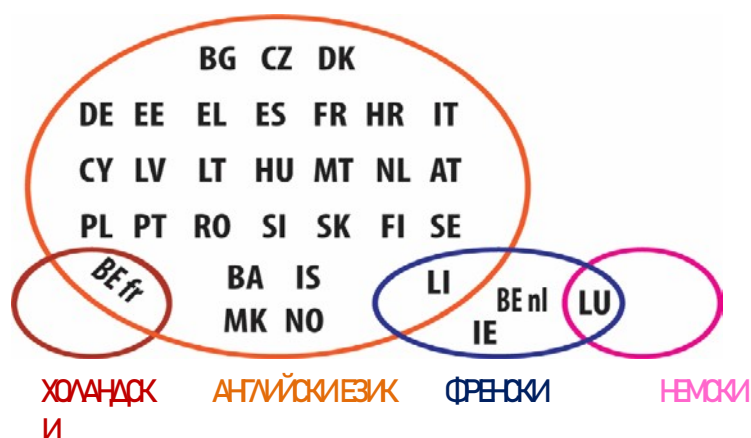
53 За подробности относно обхвата на настоящия доклад вж. въведението към доклада.

54 Базата данни Евростат/UOE не предоставя данни за немскоезичната общност в Белгия. За подробности относно регламентите вж. глава Б, фигура Б7 и съответните специфични за всяка държава бележки.

системи с по-малък дял ученици от началното образование, които изучават преобладаващия чужд език, изучаването на чужди езици става задължително сравнително късно (вж. фигури В1 и В2 за подробности относно началните възрасти).

В прогимназиалния етап на средното образование в почти всички европейски образователни системи по-голямата част от учениците — над 90 % — изучават преобладаващия чужд език. Има само няколко образователни системи с по-нисък процент от учениците, които изучават преобладаващия език. Една от тях е Ирландия, страната без задължително изучаване на чужди езици (вж. фигури В1 и В2), където 49,2 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование учат френски език. Във френската общност в Белгия 49,7 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование учат английски език, което преобладава в това образователно ниво (английският е следван от нидерландския език, който се учи от 47,3 % от учениците). Процентът на учениците от прогимназиалния етап на средното образование, които изучават най-разпространения чужд език, също е по-нисък (под 90 %) в Унгария, където 74,6 % от учениците учат английски език.

Процентът на учениците, изучаващи преобладаващия език, е по-нисък в гимназиалния етап на средното образование, отколкото в прогимназиалния етап на средното образование (вж. средната стойност за ЕС в приложение 1). Това отчасти се дължи на факта, че някои студенти, особено тези по професионални пътеки, не учат чужди езици (вж. фигура В5) и отчасти защото има по-голямо разнообразие от чужди езици за обучение (вж. фигура В8). Въпреки това в около половината от всички европейски страни повече от 90 % от учениците в гимназиален етап на средното образование изучават преобладаващия чужд език. Най-ниските дялове са в три скандинавски държави, а именно Дания, Исландия и Норвегия, където само между 40 % и 60 % от учениците в гимназиален етап на средното образование изучават преобладаващия чужд език (английски); и в Ирландия, където 50,8 % от учениците в общо гимназиален етап на средното образование изучават преобладаващия чужд език (френски).

Източник: Eurypdice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 26 Фигура С8: Най-ученият чужд език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.

Обяснителни бележки

Държавите, в които един и същ език се изучава от повечето ученици на всички обхванати образователни нива, са показани в основната област на съответния езиков овал. Страните, в които изучаваният от повечето ученици чужд език варира в зависимост от нивото на образование, са показани в пресечната точка на съответните езикови овали. Последният подход се използва и когато един и същ процент от учениците в едно и също образователно ниво изучават два различни езика.

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия: официалните езици на държавата са нидерландски, френски и немски (вж. фигура А1). Тези езици обаче се използват в определени езикови области и не се признават за административни езици на цялата територия на страната. По-специално, френският език се счита за чужд език във Фламандската общност на Белгия, а фламандският (нидерландски) се счита за чужд език във френската общност на Белгия.

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (и следователно не са показани на фигурата).

Белгия (BE nl): референтната година за данните по ISCED 1 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 1 не са налични).

Ирландия: изходните данни за ISCED 1 (всички изследвани езици) са обозначени с „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1. Освен това за ISCED 3 цифрата разглежда само общото образование. Това е така, защото няма обобщени данни на (общи и професионални) ISCED 3.

Люксембург: въпреки че официалните държавни езици са френски, немски и люксембургски (вж. фигура А1), за целите на образователната статистика френският и немският се считат за чужди езици.

Малта: Английският език е официален език наред с малтийския (вж. фигура А1), но за целите на образователната статистика се счита за чужд език.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни (и следователно не е показана на фигурата).

ПОВЕЧЕ ОТ 90% ОТ УЧЕНИЦИТЕ УЧАТ АНГЛИЙСКИ ЕЗИК НА ПОНЕ ЕДНО НИВО НА ОБРАЗОВАНИЕ В ПОЧТИ ВСИЧКИ ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ.

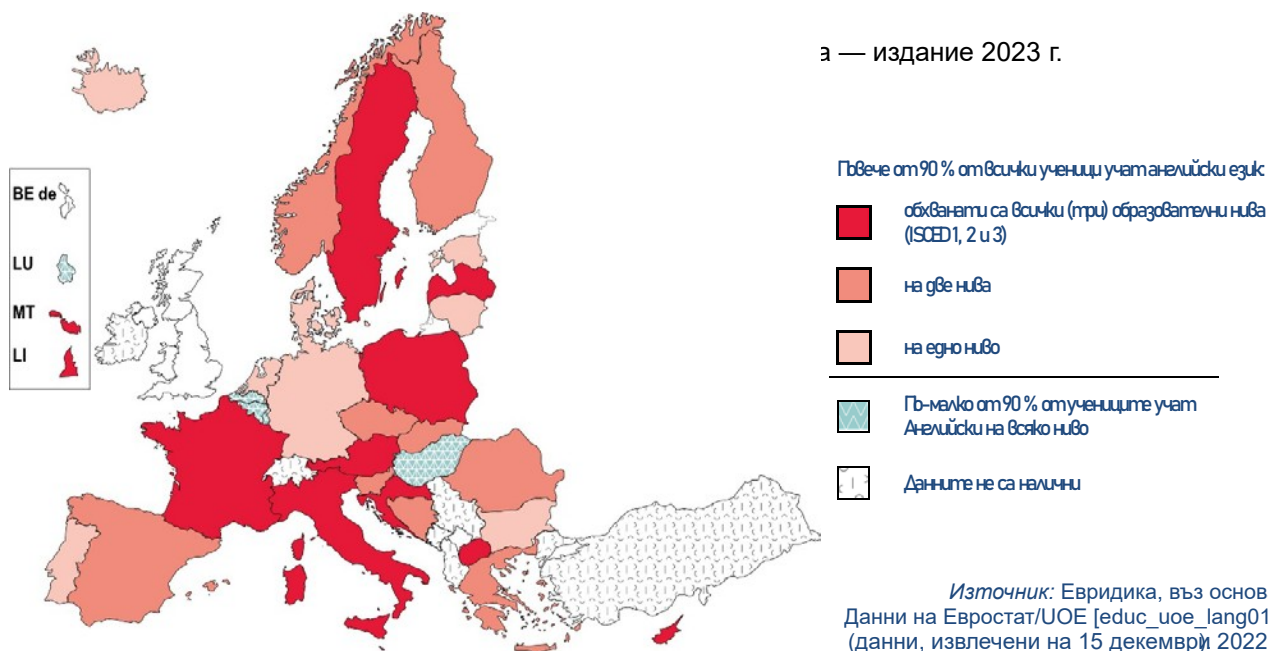
Както е показано на предишната фигура, английският език е широко изучаван в Европа. На равнище ЕС 84,1 % от учениците в началното образование учат английски език. Процентът е дори по-висок в прогимназиалния етап на средното образование, където почти всички ученици (98,3 %) учат английски език. В гимназиалния етап на средното образование цифрата на равнището на ЕС намалява с около 10 процентни пункта до 88,1 %. Това може да се обясни с по-малкия дял на учащите се в областта на професионалното образование, изучаващи чужди езици (вж. фигура В5), и с по-голямото разнообразие от чужди езици, предоставяни от гимназиалните училища (вж. фигура В8).

На фигура С9 са показани държавите, в които високият дял на учащите (над 90 %) изучава английски език, и се посочва броят на образователните степени с такъв висок дял. Фигурата също така показва страните, в които делът на учениците, изучаващи английски език, не достига 90 % в нито едно от разглежданите образователни степени.

В 11 държави (Франция, Хърватия, Италия, Кипър, Латвия, Малта, Австрия, Полша, Швеция, Лихтенщайн и Северна Македония) повече от 90 % от учениците учат английски език на всички нива на образование, т.е. от началото на образованието до завършването на гимназиалния етап на средното образование. В две от тези страни (Малта и Лихтенщайн) всички ученици (100 %) учат английски език за целия период на обучение. В още девет държави (Чехия, Гърция, Испания, Румъния, Словения, Словакия, Финландия, Босна и Херцеговина и Норвегия) повече от 90 % от студентите учат английски език на две нива на образование, а в осем държави (България, Дания, Германия, Естония, Литва, Нидерландия, Португалия и Исландия) на едно ниво. Когато повече от 90 % от учениците учат английски език само на едно ниво на образование, той винаги е в прогимназиален етап на средното образование (за повече подробности вж. приложение 1).

За разлика от това, в три европейски държави, а именно Белгия, Люксембург и Унгария, делът на студентите, изучаващи английски език, не достига 90 % в нито едно от разглежданите образователни степени. Както беше посочено по-горе, в Белгия и Люксембург учениците обикновено изучават различни държавни езици (вж. фигури А1 и С8), което обяснява по-ниските проценти на учениците, изучаващи английски език. Въпреки това, дори и в трите горепосочени държави, английският език се учи от повече от 70 % от учениците в поне едно образователно ниво (по-специално гимназиален етап на средното образование в Белгия и Люксембург, както и прогимназиален и гимназиален етап на средното образование в Унгария).

а — издание 2023 г.

Фигура 27 Фигура B9: Държави с висок процент студенти (над 90 %) изучаващи английски език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.

Обяснителни бележки

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_eng_esms_an6.xlsx. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава B (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01].

Белгия (BE nl): референтната година за данните по ISCED 1 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 1 не са налични). Освен това изходните данни за ISCED 2 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Германия: изходните данни за ISCED 2 са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Ирландия: изходните данни са обозначени като „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Гърция: изходните данни за общ ISCED 3 са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Унгария: изходните данни за ISCED 3 са отбелязани като „прекъсване в динамичните редове,и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Малта: Английският език е официален език наред с малтийския (вж. фигура A1), но за целите на образователната статистика се счита за чужд език.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни.

НА НИВО ЕС ФРЕНСКИЯТ И НЕМСКИЯТ ЕЗИК СА НАЙ-ПОПУЛЯРНИТЕ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ СЛЕД АНГЛИЙСКИЯ

Фигура С8 показва, че в почти всички европейски страни английският е най-ученият чужд език в началното и средното образование. Фигура С9 показва, че в почти всяка държава, обхваната от настоящия доклад, в поне едно образователно ниво повече от 90 % от учениците учат английски език. Въз основа на предишните две цифри, фигура С10 показва кой език е вторият най-учен чужд език в европейските страни.

На равнище ЕС френският е вторият най-учен чужд език в началното образование и прогимназиалното образование. Тя се учи от 5,5 % и 30,6 % от учениците в тези две нива, съответно. Той също така е популярен предмет в гимназиалния етап на средното образование (18,9 % от учениците го учат на равнище ЕС), непосредствено след немския език. Френският е особено популярен в много страни от Централна и Южна Европа. Това е второто най-научено чужд език в поне едно образователно ниво (с най-малко 10 % от учениците го изучават) в Германия, Гърция, Испания, Италия, Кипър, Люксембург, Нидерландия, Австрия, Португалия, Румъния и Лихтенщайн. Изучаването на френски език е по-рядко срещано в източноевропейските страни (с изключение на Румъния) и в скандинавските страни (вж. приложение 1).

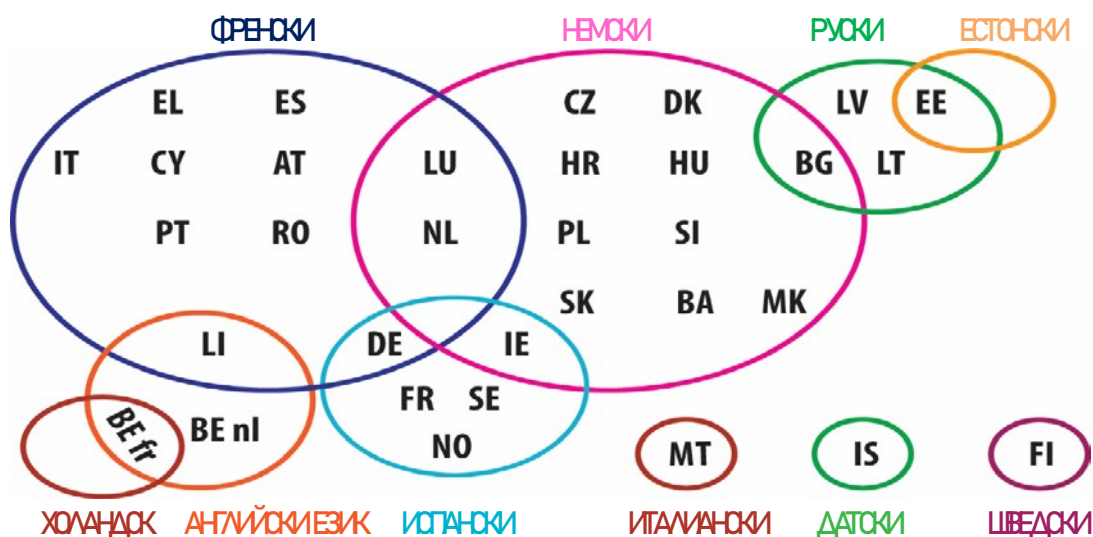
Немският е вторият най-учен чужд език в ЕС в гимназиалния етап на средното образование, като 20,0 % от учениците го приемат като предмет. Този език е широко изучаван в страните от Централна и Югоизточна Европа (България, Чехия, Хърватия, Унгария, Полша, Словения, Словакия, Босна и Херцеговина и Северна Македония), както и в Дания, Ирландия, Люксембург и Холандия. Немският език е по-малко популярен в южноевропейските страни (Испания, Италия, Кипър и Португалия) и във Френската общност на Белгия и Финландия, където по-малко от 10 % от учениците го учат на всяко ниво на образование.

На равнище ЕС испанският език се учи от 17,7 % от студентите в прогимназиалния етап на средното образование и 18,0 % от учениците в гимназиален етап на средното образование. Това е вторият най-учен чужд език (с най-малко 10 % от учащите) в прогимназиалния етап на средното образование в Ирландия, в гимназиалния етап на средното образование в Германия, както и в прогимназиалния етап на средното образование във Франция, Швеция и Норвегия.

В сравнение с посочените по-горе езици, руският език се научава по-рядко, когато се разглежда ЕС като цяло: само 2,2 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование и 2,7 % от учениците в гимназиален етап на средното образование го изучават. Въпреки това, руският все още е вторият най-учен чужд език в поне едно образователно ниво в България, Естония, Латвия и Литва. Например в Естония, Латвия и Литва около 60 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование учат руски език.

Като цяло английският е вторият най-научен език в образователните системи, където той не е първият чужд език (вж. фигура В8), а именно във френската общност на Белгия (в началното образование) и фламандската общност на Белгия (в средното образование). В Лихтенщайн всички ученици в прогимназиален етап на средното образование учат както английски, така и френски език (и следователно тези езици са показани на фигури С8 и С10). В Люксембург английският е третият чужд език след немския и френския (и следователно не е показан на фигура С10).

В някои страни се изучават няколко по-малко говорени езика по исторически причини или поради географска близост. Например във Финландия, където вторият държавен език (шведски или фински, в зависимост от основния език на училищното образование) е задължителен (вж. фигура Б7), шведският е вторият най-учен чужд език на всички обхванати нива на образование. В Исландия датският е вторият най-научен чужд език, което може да се обясни с факта, че наред с английския, датският е задължителен в Исландия (вж. фигура Б7). Във френската общност на Белгия, холандският, който е един от трите държавни езика на Белгия, е вторият най-научен език в средното образование. В Малта италианският е популярен чужд език, идващ след английския: 55,1 % от прогимназиалния етап на средното образование и 25,4 % от учениците в гимназиален етап на средното образование го изучават. И накрая, в Естония, поради голямото рускоезично население, 20,7 % от учениците изучават естонски като чужд език в началното образование, което го прави вторият най-учен чужд език на това ниво на образование.

Източник: Eurodice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Фигура 28 Фигура С10: Вторият най-учен чужд език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г.

Обяснителни бележки

При тази цифра се вземат предвид само езиците, които са усвоени от повече от 10 % от учениците (и свързаните с тях образователни нива).

Държавите, в които вторият най-учен чужд език (с повече от 10 % от учениците го изучават) е един и същ във всички обхванати образователни нива, са показани в основната област на съответния езиков овал. Държавите, в които вторият най-учен чужд език варира в зависимост от нивото на образование, са показани в пресечната точка на съответните езикови овали.

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия: официалните езици на държавата са нидерландски, френски и немски (вж. фигура А1). Тези езици обаче се използват в определени езикови области и не се признават за административни езици на цялата територия на страната. По-специално, френският се счита за чужд език във Фламандската общност на Белгия, а фламандският (нидерландски) се счита за чужд език във френската общност на Белгия.

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (поради това не са показани на фигурата).

Белгия (BE nl): референтната година за данните по ISCED 1 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 1 не са налични).

Дания: изходните данни за ISCED 1 (всички изследвани езици с изключение на английски, който е показан на фигура С8 и „неизвестен“) са обозначени като „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1.

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Ирландия: изходните данни за ISCED 1 (всички изследвани езици) са обозначени с „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1. Освен това за ISCED 3 цифрата разглежда само общото образование. Това е така, защото няма обобщени данни на (общи и професионални) ISCED 3.

Люксембург: въпреки че официалните държавни езици са френски, немски и люксембургски (вж. фигура А1), за целите на образователната статистика френският и немският се считат за чужди езици.

Финландия: Шведският език е официален език наред с фински (вж. фигура А1), но за целите на образователната статистика се счита за чужд език.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни (и следователно не е показана на фигурата).

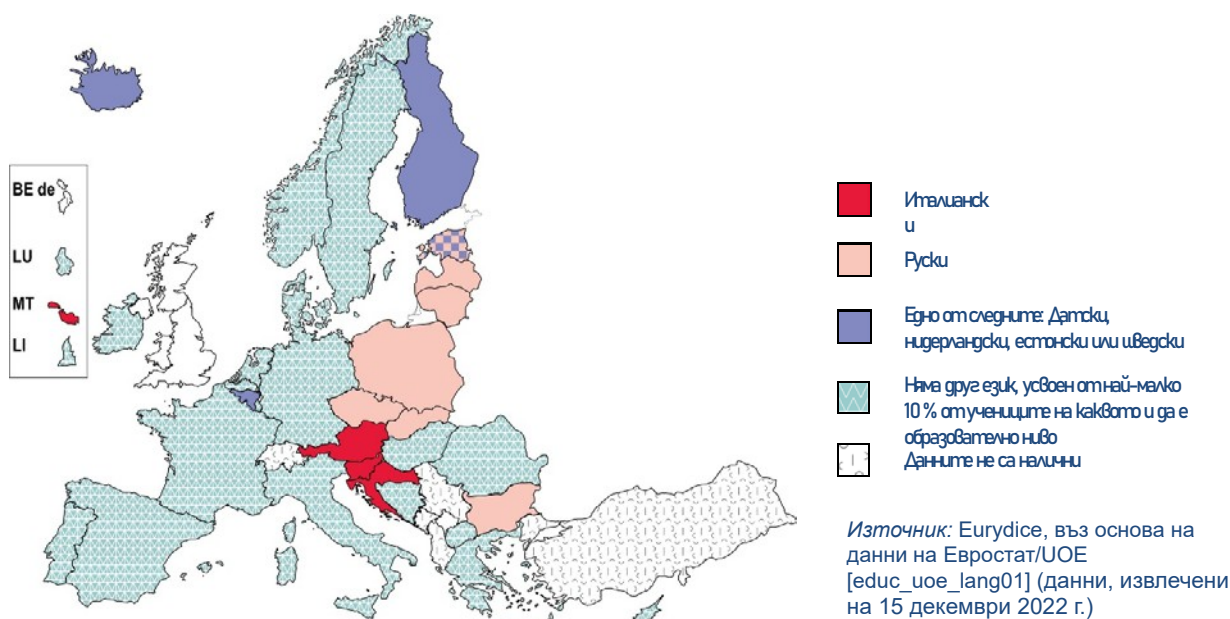
ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, РАЗЛИЧНИ ОТ АНГЛИЙСКИ, ФРЕНСКИ, НЕМСКИ И ИСПАНСКИ, РЯДКО СЕ НАУЧАВАТ

На фигура С11 се подчертават държавите, в които чуждите езици, различни от английски, френски, немски и испански, се изучават от най-малко 10 % от учениците в началното или средното образование. В случая на гимназиалния етап на средното образование цифрата е съсредоточена върху общото образование, за да се представи най-разнообразното. Това е така, защото учениците в областта на професионалното образование са склонни да учат по-малко чужди езици (вж. фигура В5).

Само шест езика, различни от английски, френски, немски и испански, се изучават като чужди езици от 10 % или повече ученици в поне една образователна система и едно образователно ниво. Това са датски, нидерландски, естонски, италиански, руски и шведски.

На равнище ЕС 3,4 % от учениците със средно образование с общ профил учат италиански език (процентите са по-ниски в началното и прогимназиалното образование). Повече от 10 % от учениците учат италиански език в прогимназиален и/или общ гимназиален етап на средното образование в Хърватия, Малта, Австрия и Словения. Италианският език е особено популярен в Малта, където 55,1 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование и 34,6 % от тези в общото гимназиално образование го учат.

Руски език се учи на ниво ЕС от 3,0 % от учениците в общо гимназиален етап на средното образование (процентите са по-ниски в началното и прогимназиалното образование). Този език се изучава от повече от 10 % от учениците в поне едно образователно ниво в България, Чехия, Естония, Латвия, Литва, Полша и Словакия. Руският език е доста често срещан избор в балтийските страни, където около 60 % от учениците в прогимназиален етап на средното образование го учат.

Фигура 29 Фигура С11: Чужди езици, различни от английски, френски, немски и испански, усвоени от най-малко 10 % от учениците в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2020 г.

Обяснителни бележки

В тази цифра се вземат предвид само езиците, различни от английски, френски, немски и испански, научени от най-малко 10 % от учениците.

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За информацията относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия: официалните езици на държавата са нидерландски, френски и немски (вж. фигура А1). Тези езици обаче се използват в определени езикови области и не се признават за административни езици на цялата територия на страната. Следователно фламандският (нидерландски) се счита за чужд език във френската общност на Белгия.

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang01].

Естония: в случаите, когато естонският се преподава като втори език, естонският се счита за чужд език за статистически цели.

Финландия: Шведският език е официален език наред с фински (вж. фигура А1), но за целите на образователната статистика се счита за чужд език.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3, включени в данните, обхващат както общото образование, така и професионалното образование.

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uae_lang01], но няма налични данни.

Някои езици се изучават широко само в една образователна система. По-конкретно, нидерландският е широко изучаван във френската общност на Белгия, шведският се учи от много студенти във Финландия, а датският е широко изучаван в Исландия (вж. също фигури С8 и С10). В Естония, поради голямото рускоезично население, около една пета от студентите във всяко образователно ниво изучават естонски като чужд език.

ВСЕ ПОВЕЧЕ УЧЕНИЦИ ИЗУЧАВАТ АНГЛИЙСКИ ЕЗИК, ОСОБЕНО В НАЧАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

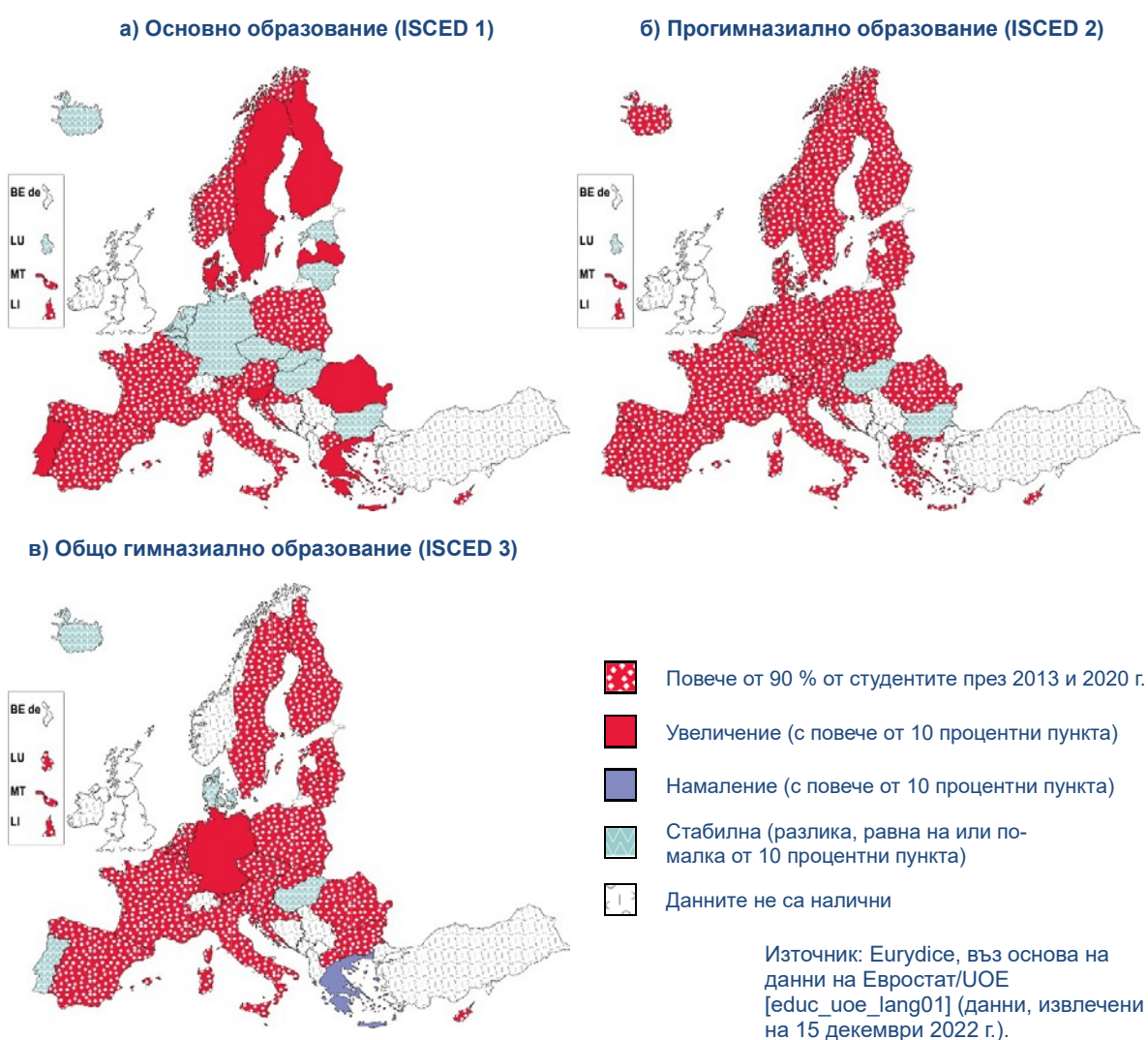
В почти всички европейски страни английският е преобладаващият чужд език в основното и средното образование (вж. фигура С8). Това отразява регулаторните рамки, анализирани в глава Б, които в много държави посочват английския като задължителен предмет (вж. фигура Б7) и/или предмет, който всички училища трябва да включат в обучението си (вж. фигура Б8а).

На равнището на ЕС между 2013 г. и 2020 г. процентът на учащите се в началното образование, изучаващи английски език, се е увеличил с 6,9 процентни пункта, от 77,2 % на 84,1 %. Увеличението е по-малко забележимо в прогимназиалния етап на средното образование и общото средно образование: 1,6 и 1,9 процентни пункта съответно (за подробности вж. приложение 1).

На фигура С12а са показани промените на национално равнище в пропорциите на учениците, изучаващи английски език в началното образование. Промяната е особено значителна в Румъния, където през 2013 г. по-малко от половината от всички ученици в началното образование (45,3 %) учат английски език, докато през 2020 г. процентът е бил 88,2 % (увеличение с 42,9 процентни пункта). Увеличението на процента на учащите в началното образование, изучаващи английски език, също е значително в Дания, Гърция, Латвия, Португалия и Словения, като всички те са се увеличили с между 23 и 34 процентни пункта, както и във Финландия и Швеция, където процентите са се увеличили с 16,7 процентни пункта. Увеличението в горепосочените държави може да се обясни с увеличения дял на

учащите в началното образование, изучаващи поне един чужд език (вж. фигура B2), и с факта, че първият усвоен чужд език често е английски (вж. фигура B8).

Фигура C12a показва също така, че през 2013 г. 11 европейски държави — Испания, Франция, Хърватия, Италия, Кипър, Малта, Австрия, Полша, Лихтенщайн, Северна Македония и Норвегия — вече са имали много висок процент студенти в началното образование, изучаващи английски език (повече от 90 %). За разлика от това, във фламандската общност на Белгия и Люксембург студентите обикновено не учат английски език в началното образование (те изучават други езици, които са показани на фигура B8) и този модел остава стабилен с течение на времето (вж. приложение 1).

Фигура 30 Фигура C12: Тенденции в процентите на учениците, изучаващи английски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят за прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an6.xlsx (2020) и https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an4.xlsx (2013 г.). За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01].

Белгия (BE nl): референтната година за данните по ISCED 1 е 2019 вместо 2020 г. (не са налични данни за ISCED 1 от 2020 г.). Освен това изходните данни за 2020 г. за ISCED 2 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Германия: изходните данни за 2013 г. (всички нива, обхванати от фигурата) и изходните данни за 2020 г. (ISCED 2) бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзките, посочени в обяснителните бележки.

Ирландия: изходните данни (всички обхванати нива и двете референтни години) са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Гърция: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Унгария: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „прекъсване в динамичните редове, и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Малта: Английският език е официален език наред с малтийския (вж. фигура A1), но за целите на образователната статистика се счита за чужд език.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 вместо 2020 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Босна и Херцеговина: няма налични данни за 2013 г.

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3, включени в данните, обхващат както общото образование, така и професионалното образование.

Норвегия: изходните данни за общи ISCED 3 (2013 и 2020 г.) са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни.

Фигури C12b и C12c очертават тенденциите в изучаването на английски език съответно в прогимназиалния етап на средното образование и общото средно образование.

В прогимназиалния етап на средното образование почти няма промяна между 2013 г. и 2020 г. Това се дължи главно на факта, че в почти всички европейски страни повече от 90 % от учениците са учили английски език още през 2013 г. Фламандската общност на Белгия е единствената образователна система със забележителна промяна — увеличение с 16,4 процентни пункта — между двете референтни години. Това увеличение може отчасти да се обясни с регулаторна промяна, която засили изучаването на втория чужд език (вж. фигура B3 за подробности за развитието на нормативната уредба и фигура B10 за подробности за втория най-учен чужд език).

Както в прогимназиалния етап на средното образование, в общия гимназиален етап на средното образование, в по-голямата част от държавите с данни, повече от 90 % от учениците са учили английски език още през 2013 г. Германия е единствената страна, която регистрира значително увеличение — 10,2 процентни пункта — на дела на студентите с общ гимназиален курс на средно образование, изучаващи английски език между двете референтни години. За разлика от това Гърция регистрира значителен спад — 12,9 процентни пункта — между 2013 г. и 2020 г. (въпреки това, както

показва специфичната за държавата бележка, свързана с цифрата, това може да е отчасти свързано с методологични промени).

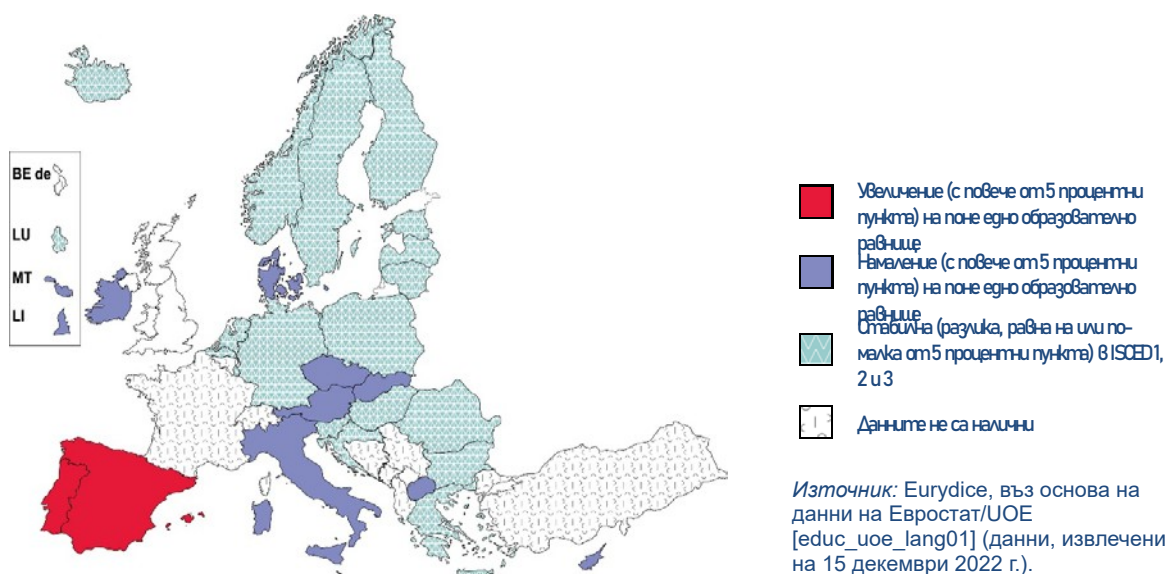
МЕЖДУ 2013 И 2020 Г. ПРОЦЕНТЪТ НА УЧЕНИЦИТЕ, ИЗУЧАВАЩИ ФРЕНСКИ ЕЗИК, Е НАМАЛЯЛ ЛЕКО В НЯКОЛКО ДЪРЖАВИ.

На равнище ЕС френският е вторият най-учен чужд език в началното и прогимназиалното образование (вж. данните за фигура С10 в приложение 1). В около една трета от европейските държави в регламентите се посочва, че всички училища трябва да предоставят френски език на поне едно образователно ниво (вж. фигура Б8а), а в няколко държави всички ученици трябва да научат френски език през най-малко 1 година задължително образование (вж. фигура Б7).

На фигура С13 са показани промените на национално равнище (над 5 процентни пункта) в дела на студентите, изучаващи френски език в началното, прогимназиалното и общото средно образование между 2013 и 2020 г. Промените се показват, ако са настъпили в поне едно от разглежданите образователни нива.

През разглеждания период 10 европейски държави (Чехия, Дания, Ирландия, Италия, Кипър, Малта, Австрия, Словакия, Лихтенщайн и Северна Македония) отчитат спад с повече от 5 процентни пункта в дела на студентите, изучаващи френски език. В Ирландия и Кипър спадът се наблюдава на две равнища на образование: прогимназиален и общ гимназиален етап на средното образование. В другите държави с намаление, надвишаващо 5 процентни пункта, беше засегнато само едно равнище: прогимназиален етап на средното образование в Италия, Малта и Северна Македония, както и общо средно образование в Чехия, Дания, Австрия, Словакия и Лихтенщайн. В повечето от горепосочените държави намалението е доста умерено — между 5 и 10 процентни пункта. Само Ирландия и Северна Македония са регистрирали по-значителни намаления: Съответно 12,4 и 11,7 процентни пункта (и двете са в прогимназиален етап на средното образование).

Между 2013 и 2020 г. две европейски държави (Испания и Португалия) отчитат увеличение с повече от 5 процентни пункта на дела на студентите, изучаващи френски език. В Испания увеличението (с 13,7 процентни пункта) се наблюдава в началното образование, а в Португалия — в прогимназиалния етап на средното образование (7,9 процентни пункта).

Фигура 31 Фигура В13: Тенденции в процентите на студентите, изучаващи френски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Фигурата показва промяна във всяко образователно ниво (ISCED 1, ISCED 2 и/или общ ISCED 3).

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят за прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an6.xlsx (2020) и https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an4.xlsx (2013 г.). За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия: официалните езици на държавата са нидерландски, френски и немски (вж. фигура A1). Тези езици обаче се използват в определени езикови области и не се признават за административни езици на цялата територия на страната. Следователно френският език се счита за чужд език във фламандската общност на Белгия.

Белгия (BE fr) и Франция: изходните данни (всички обхванати нива и двете референтни години) са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01].

Белгия (BE nl): референтната година за данните по ISCED 1 е 2019 вместо 2020 г. (не са налични данни за ISCED 1 от 2020 г.).

Дания и Ирландия: изходните данни за ISCED 1 (2013 г. и 2020 г.) са отбелязани като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1.

Германия: изходните данни за 2013 г. (всички нива, обхванати от фигурата) и изходните данни за 2020 г. (ISCED 2) бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзките, посочени в обяснителните бележки.

Гърция: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Люксембург: въпреки че официалните държавни езици са френски, немски и люксембургски (вж. фигура A1), за целите на образователната статистика френският и немският се считат за чужди езици.

Унгария: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „прекъсване в динамичните редове, и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Холандия: изходните данни за 2013 г. за ISCED 1 са отбелязани като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1.

Босна и Херцеговина: няма налични данни за 2013 г.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 вместо 2020 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3 се отнасят както за общото образование, така и за професионалното образование.

Норвегия: изходните данни за 2013 г. за общи ISCED 3 са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се разглеждат общи ISCED 3.

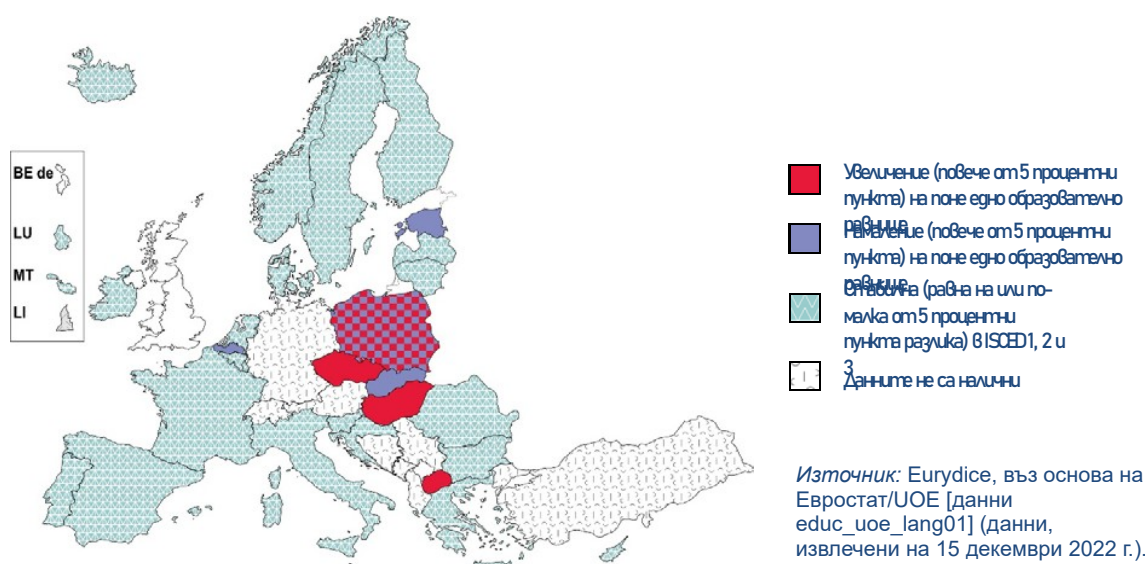
Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни.

С ТЕЧЕНИЕ НА ВРЕМЕТО ПРОЦЕНТЪТ НА УЧЕНИЦИТЕ, ИЗУЧАВАЩИ НЕМСКИ ЕЗИК, ОСТАВА СХОДЕН В ПО-ГОЛЯМАТА ЧАСТ ОТ СТРАНИТЕ.

Немският е още един популярен чужд език в европейските страни. На равнище ЕС това е вторият най-учен чужд език в гимназиалния етап на средното образование (вж. данните за фигура С10 в приложение 1). В няколко държави, в поне едно образователно ниво, всички училища трябва да предоставят възможност на учениците да научат немски език (вж. фигура Б8а).

На фигура С14 са показани промените на национално равнище (над 5 процентни пункта) в съотношението между 2013 и 2020 г. на учениците, които учат немски език в началното, прогимназиалното и общото средно образование. Промените се показват, ако са настъпили на поне едно от обхванатите образователни нива.

През разглеждания период нито една европейска държава не е регистрирала значителна промяна в процента на учениците, изучаващи немски език в началното образование. Седем образователни системи регистрираха промени, надвишаващи 5 процентни пункта в по-ниското и/или общото средно образование.

Фигура 32 Фигура С14: Тенденции в процентите на учениците, изучаващи немски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Фигурата показва промяна във всяко образователно ниво (ISCED 1, ISCED 2 и/или общ ISCED 3).

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят за прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

Данните по ISCED са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an6.xlsx (2020) и https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an4.xlsx (2013 г.). За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/UOE вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01].

Белгия (BE nl): референтната година за данните по ISCED 1 е 2019 вместо 2020 г. (не са налични данни за ISCED 1 от 2020 г.).

Дания и Ирландия: изходните данни за ISCED 1 (2013 г. и 2020 г.) са отбелязани като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1.

Германия и Австрия: изходните данни (всички обхванати нива и двете референтни години) са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Гърция: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Люксембург: въпреки че официалните държавни езици са френски, немски и люксембургски (вж. фигура А1), за целите на образователната статистика френският и немският се считат за чужди езици.

Унгария: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „прекъсване в динамичните редове, и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Холандия: изходните данни за 2013 г. за ISCED 1 са отбелязани като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 1.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 вместо 2020 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Босна и Херцеговина: няма налични данни за 2013 г.

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3, включени в данните, обхващат както общото образование, така и професионалното образование.

Норвегия: изходните данни за 2013 г. за общи ISCED 3 са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се разглеждат общи ISCED 3.

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни.

В Чехия и Северна Македония се наблюдава увеличение на процента на студентите, изучаващи немски език, както в прогимназиалния, така и в общия гимназиален етап на средното образование. Увеличението в тези държави е по-значително в прогимназиалния етап на средното образование, където делът се е увеличил с около 15 процентни пункта (вж. приложение 1 за подробности). В Унгария и Полша увеличението (съответно 10 и 6,9 процентни пункта) се наблюдава в общия гимназиален етап на средното образование.

Най-забележимото намаление на процента на учениците, изучаващи немски език, е регистрирано в прогимназиалния етап на средното образование в Полша и Словакия: Съответно 28,4 и 25,4 процентни пункта. В Полша намалението може да се обясни с реорганизация на училищните оценки на различните равнища на образование, като прогимназиалното образование сега се състои от четири класа, от които два не включват задължително второ чуждоезиково обучение (за подробности вж. анализа, свързан с фигура В4)). Въпреки това, въпреки тези спадове, както в Полша, така и в Словакия, немският език остава вторият най-учен чужд език в това образователно ниво (вж. данните за фигура С10 в приложение 1). Фламандската общност в Белгия и Естония също регистрира спад в процента на студентите, изучаващи немски език, който се наблюдава в общия гимназиален етап на средното образование (съответно 8,9 и 10,2 процентни пункта).

МЕЖДУ 2013 И 2020 Г. ПРОЦЕНТЪТ НА УЧЕНИЦИТЕ, ИЗУЧАВАЩИ ИСПАНСКИ ЕЗИК, СЕ Е УВЕЛИЧИЛ В ШЕСТ ДЪРЖАВИ И Е НАМАЛЯЛ САМО В ДВЕ ДЪРЖАВИ.

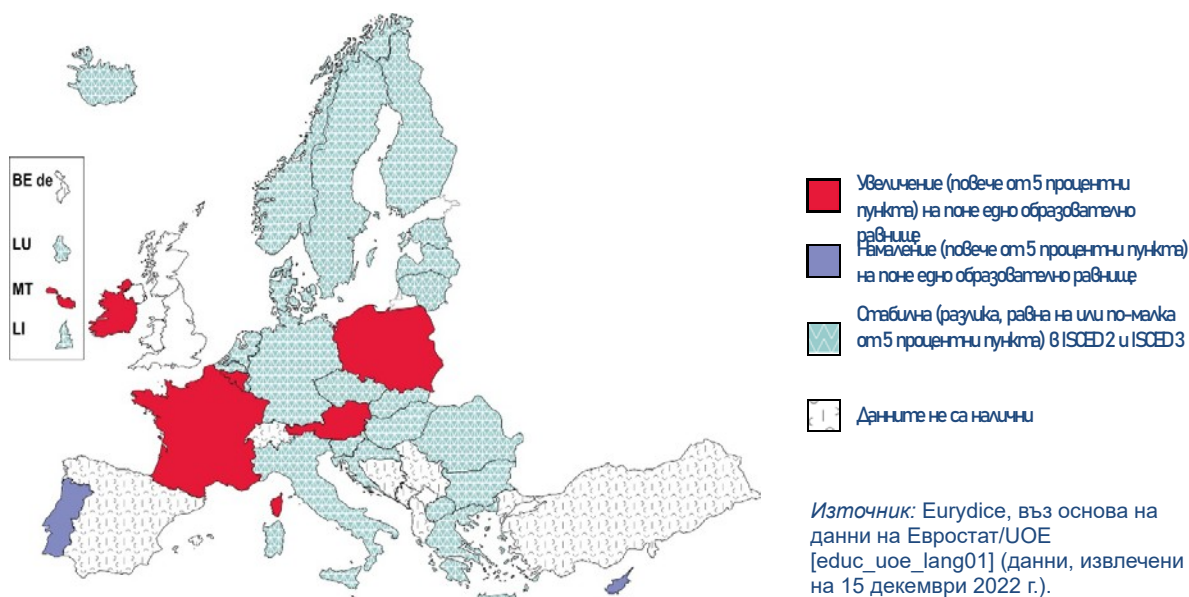
Образователните власти в повечето европейски страни поставят по-малко акцент върху испанския, отколкото английския, френския или немския език. В действителност нито една европейска държава не определя испанския като задължителен чужд език за всички ученици в продължение на най-малко една учебна година (вж. фигура Б7), а само две държави (Швеция и Норвегия) изискват всички училища на специфични образователни нива да предоставят възможност на учениците да научат испански (вж. фигура Б8а).

Както е показано по-горе в настоящия раздел, испанският език в нито една европейска държава не е най-ученият чужд език (вж. фигура B8) и е вторият най-учен чужд език в поне едно образователно ниво (с най-малко 10 % от учениците го изучават) само в пет държави (Германия, Ирландия, Франция, Швеция и Норвегия) (вж. фигура C10).

На фигура C15 са разглеждани промените (над 5 процентни пункта) в съотношението между 2013 и 2020 г. на учениците, които учат испански език в прогимназиален и общ гимназиален етап на средното образование. Промените се показват, ако са настъпили в поне едно от двете разглеждани образователни нива.

Както показва цифрата, през разглеждания период шест европейски образователни системи са регистрирали увеличение с повече от 5 процентни пункта на дела на учениците от средното образование, изучаващи испански език. Увеличението е най-забележимо в прогимназиалния етап на средното образование във Франция: 17,6 процентни пункта. Полша регистрира второто най-голямо увеличение с 11,9 процентни пункта в общото средно образование. Увеличението в останалите четири образователни системи (Френската общност на Белгия, Ирландия, Малта и Австрия) е между 5 и 7 процентни пункта.

В две държави (Кипър и Португалия) делът на учениците със средно образование, изучаващи испански език, е намалял с повече от 5 процентни пункта между 2013 и 2020 г. В Кипър намалението е отбелязано в общия гимназиален етап на средното образование (14,7 процентни пункта), а в Португалия — при прогимназиалния етап на средното образование (5,3 процентни пункта).

Фигура 33 Фигура C15: Тенденции в процента на учениците, изучаващи испански език в общото средно образование (ISCED 2—3), 2013 г. и 2020 г.

Обяснителни бележки

Фигурата показва промяна във всяко образователно ниво (ISCED 2 или общ ISCED 3). Началното образование (ISCED 1) не се разглежда, тъй като на това ниво испанският език рядко се учи.

Специфичните за всяка държава бележки се отнасят за прекъсвания в динамичните редове само ако са настъпили през 2013 г. или 2020 г. Не са посочени прекъсвания на динамичните редове между тези две референтни години, които може да са настъпили в някои държави.

Данните по ниво ISCED (ISCED 2 и ISCED 3) са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uae_enr_esms_an6.xlsx (2020) и https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uae_enr_esms_an4.xlsx (2013 г.). За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/УОЕ вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr) и Дания: изходните данни за ISCED 2 (2013 г. и 2020 г.) са отбелязани като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се взема предвид ISCED 2.

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01].

Германия: изходните данни за 2013 г. (и двете нива, обхванати от фигурата) и изходните данни за 2020 г. (ISCED 2) бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзките, посочени в обяснителните бележки.

Испания: изходните данни (както обхванатите нива, така и двете референтни години) са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Гърция: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Унгария: изходните данни за 2020 г. за общи ISCED 3 бяха отбелязани като „прекъсване в динамичните редове, и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Исландия: референтната година за данните по ISCED 3 е 2019 вместо 2020 г. (данните за 2020 г. за ISCED 3 не са налични).

Босна и Херцеговина: данните не са налични за 2013 г.

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3. Данните по ISCED 3, включени в данните, обхващат както общото образование, така и професионалното образование.

Норвегия: изходните данни за 2013 г. за общи ISCED 3 са обозначени като „неприложими“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“). Поради това в цифрата не се разглеждат общи ISCED 3.

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни.

ПРОЦЕНТЪТ НА СТУДЕНТИТЕ, ИЗУЧАВАЩИ АНГЛИЙСКИ ЕЗИК, ОБИКНОВЕНО Е ПО-ВИСОК В ОБЩОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ, ОТКОЛКОТО В ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЪТЕКИ.

В гимназиалния етап на средното образование се разграничават два основни вида програми: общо и професионално. Както беше обсъдено по-рано (вж. фигура В5 и свързания с него анализ), почти половината от всички ученици в гимназиален етап на средното образование са в професионална програма. Студентите като цяло и професионалните програми обикновено следват доста различни учебни програми. Затова си струва да се анализира дали има различия в изучаваните чужди езици.

В почти всички държави, обхванати от настоящия доклад, най-ученият чужд език в гимназиалния етап на средното образование е английският (вж. данните, свързани с фигура В8 в приложение 1). Това се отнася както за общите програми за гимназиален етап на средното образование, така и за програмите за професионална гимназиална степен на средното образование⁵⁵).

Като се има предвид, че английският език е най-ученият чужд език в почти всички европейски страни, фигура С16 се фокусира върху разликата в процента на студентите, изучаващи английски език в общата гимназиална степен на средното образование и професионалното гимназиално образование.

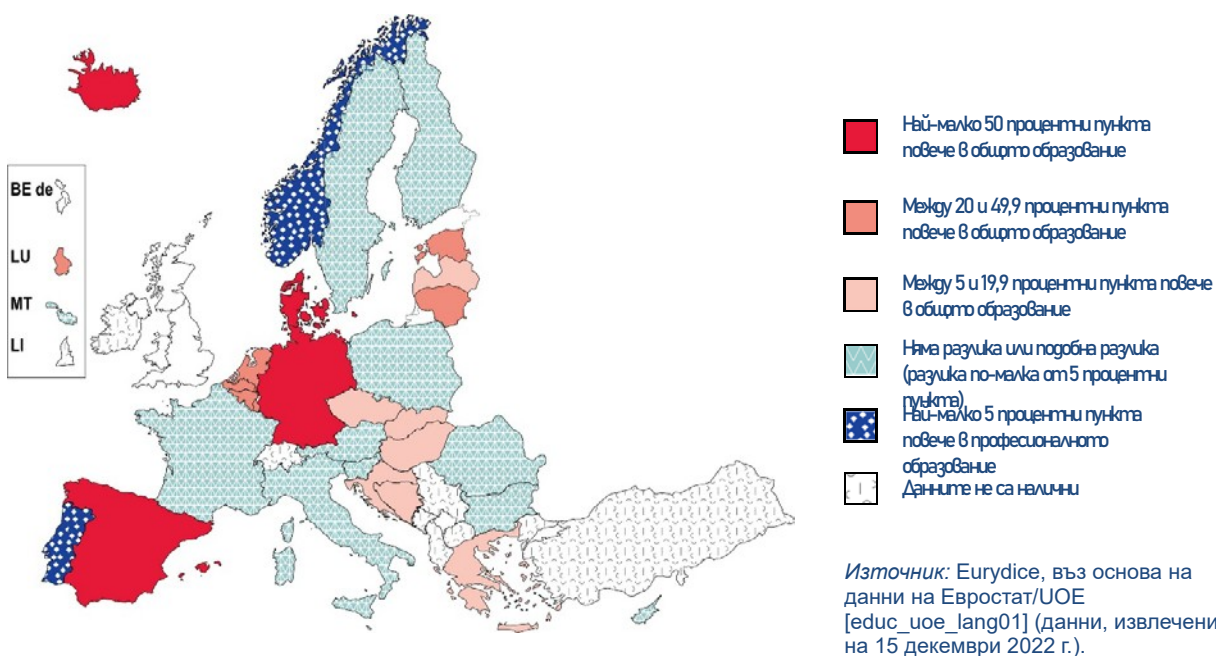
На равнище ЕС 95,7 % от студентите в общо гимназиален етап на средното образование и 79,2 % от учащите по професионални пътеки учат английски език (вж. приложение 1).

55 Фигура С8, която показва чуждите езици, които се изучават най-много от учениците, се отнася до начално, прогимназиално и общо и професионално средно образование (обобщени данни). Отделни данни за общото и професионалното средно образование се публикуват на уебсайта на Евростат (код на данните: [educ_uoe_lang01]).

Няколко европейски държави регистрират значително по-висок процент от студентите, изучаващи английски език в общия гимназиален етап на средното образование, отколкото по професионални пътеки. Разликата е особено значима — с поне 50 процентни пункта повече в общото образование — в Дания, Германия, Испания и Исландия. Сред тези държави Дания регистрира най-голямата разлика между учениците по различни пътища: 78,0 % от учениците в общо гимназиален етап на средното образование учат английски език, но само 15,4 % от учениците по професионални пътеки го правят (разлика от 62,6 процентни пункта). Допълнителни образователни системи, които регистрират значителни разлики между общото образование и професионалното образование (20 до 43 процентни пункта), са френските и фламандските общности на Белгия, Естония, Литва, Люксембург и Нидерландия. В повечето от тези образователни системи учащите в ПОО трябва да изучават чужди езици в продължение на по-малко години, отколкото студентите в общото образование (вж. фигура Б5).

За разлика от това, равни или сходни дялове от учениците (т.е. без разлика или разлика под 5 процентни пункта) изучават английски език в общо гимназиален етап на средното образование и професионално гимназиално образование в България, Франция, Италия, Кипър, Малта, Австрия, Полша, Румъния, Словения, Финландия и Швеция.

Делът на професионалните студенти, които учат английски език, е с най-малко 5 процентни пункта по-висок от този в общото образование само в две държави: Португалия и Норвегия (съответно 11,3 и 7,3 процентни пункта разлика).

Фигура 34 Фигура С16: Разлики в процентите на студентите, изучаващи английски език в общото и професионалното гимназиално образование (ISCED 3), 2020 г.

Обяснителни бележки

Фигурата показва разликата между процентите на студентите, изучаващи английски език в общо гимназиален етап на средното образование и професионалното гимназиално образование (ISCED 3).

Данните са на разположение в приложение 1. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uae_enr_esms_an6.xlsx.

За информация относно обхвата на събирането на данни от Евростат/УОЕ вж. въведението към глава В (раздел I).

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de), Албания, Швейцария, Черна гора и Türkiye: тези държави не са обхванати от събирането на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01].

Ирландия: изходните данни са обозначени като „неприложимо“ (т.е. „липсваща стойност; данните не могат да съществуват“).

Гърция: изходните данни за общ ISCED 3 са отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Унгария: изходните данни за общите и професионалните ISCED 3 са отбелязани като „прекъсване в динамичните редове„и „определението се различава, вж. метаданните“. Поради това, моля, вижте връзката, предоставена в обяснителните бележки.

Малта: Английският език е официален език наред с малтийските, но за целите на образователната статистика се счита за чужд език.

Исландия: референтната година за данните е 2019 г. (данните за 2020 г. не са налични).

Лихтенщайн: изходните данни за професионално ISCED 3 са обозначени като „неприложими“ (т.е. липсваща стойност; данните не могат да съществуват).

Северна Македония: няма налична разбивка между общи ISCED 3 и професионални ISCED 3.

Сърбия: тази държава е включена в събирането на данни от Евростат/UOE [educ_uoe_lang01], но няма налични данни.

ГЛАВА D УЧИТЕЛИ

РАЗДЕЛ I — КВАЛИФИКАЦИИ И ОБУЧЕНИЕ

Учителите играят ключова роля в развитието на уменията на учениците по чужди езици. Ето защо е важно да се проучат техните квалификации, степента им на специализация по предмети и възможностите за обучение, които имат.

Първият показател в този раздел изследва степента на специализация по предмети на тези, които преподават чужди езици в общообразователните училища (вж. фигура Г1). Вторият показател е съсредоточен по-специално върху учителите, които предоставят CLIL и проверяват квалификациите си (вж. фигура Г2). Третият показател очертава обучението, което учителите получават за преподаване в многоезични условия (вж. фигура Г3). Четвъртият и последен показател разглежда наличието на дейности за продължаващо професионално развитие, свързани с концепцията за „езикова осведоменост в училищата“ (вж. фигура Г4).

Повечето от показателите в този раздел се основават на данни, събрани чрез мрежата „Евридика“, обхващащи 39 образователни системи в 37 държави ⁽⁵⁶⁾. Третият показател използва различен източник на данни, а именно данни от Международното проучване на преподаването и ученето (TALIS) 2018 г. Този показател обхваща по-малко държави, отколкото показателите въз основа на данни от „Евридика“ ⁽⁵⁷⁾.

В ЦЯЛА ЕВРОПА ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ И СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ УЧИТЕЛИ СПОДЕЛЯТ ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕПОДАВАНЕТО НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ В НАЧАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Учителите, предоставящи чуждоезиково обучение, могат да имат различни профили по отношение на тяхната предметна специализация. Те могат да бъдат квалифицирани да преподават всички (или почти всички) предмети в учебната програма или могат да се специализират в преподаването на ограничен брой предмети (обикновено до три предмета). Учителите от първата категория са определени в настоящия доклад като „учители с генералисти“, докато тези във втората категория се считат за „учители-специалисти“. Учителите с общ профил могат да бъдат наричани и „класни учители“, тъй като те отговарят за определена група ученици в училище.

Въз основа на съдържанието на препоръките, издадени от висшите (образователни) органи, на фигура D1 се разглежда степента на специализация по предмети на учителите по чужди езици в началното образование.

На фигурата са представени три подхода, всеки от които се намира в около една трета от образователните системи с препоръки от най-високо ниво за степента на специализация на преподавателите по чужди езици. В 14 образователни системи отговорността за преподаването на чужди езици в началното образование се възлага на специализираните учители (само). Контрастният подход, който се прилага в 11 образователни системи, включва разпределянето на тази отговорност на учителите с общ профил. В останалите образователни системи със съответните препоръки на най-високо равнище (10 образователни системи) както учителите специалисти, така и учителите с общ профил могат да преподават чужди езици в началното образование.

Когато препоръките от най-високо ниво се отнасят както до учители с общ характер, така и до специализирани учители, те понякога не предоставят допълнителни спецификации. Това означава, че общопрактикуващите (класови) учители и специалисти по предмети могат да преподават чужди езици взаимозаменяемо, в зависимост например от чуждоезиковите умения на отделните учители по общ

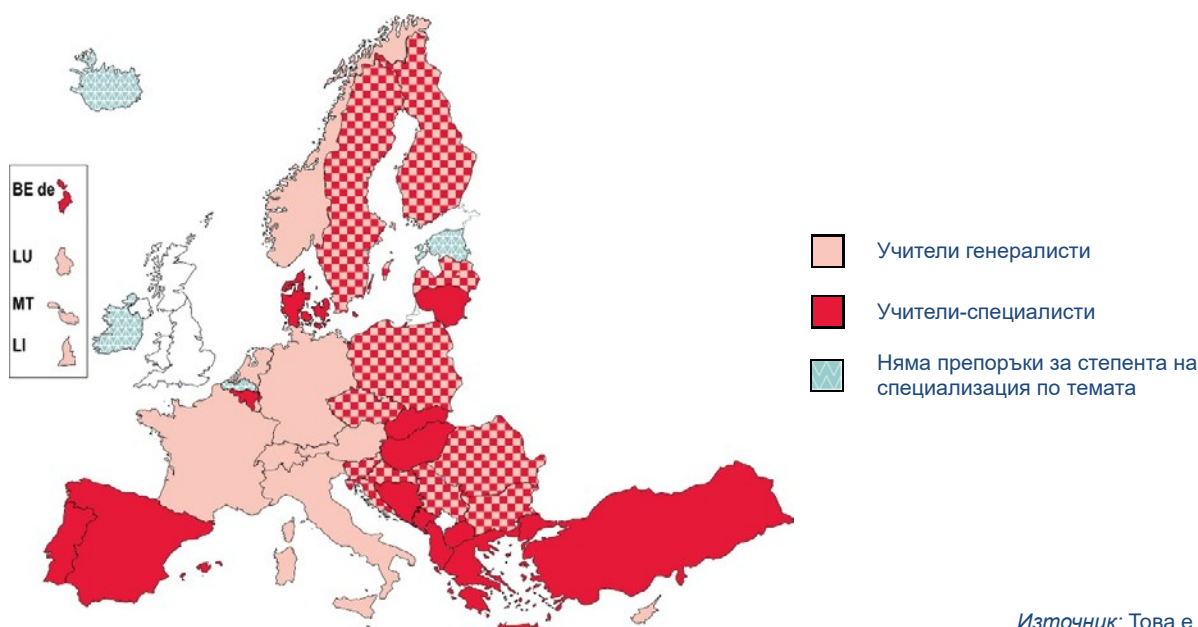
56 За подробности относно обхвата на настоящия доклад вж. въведението към доклада.

57 За подробности относно TALIS и нейния обхват по държави вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

език. В някои страни обаче официалните документи включват допълнителни насоки или изисквания. Например в Полша както общопрактикуващите, така и специализираните учители могат да преподават чужди езици през първите 3 години от основното образование, но от четвъртата година нататък отговорността се възлага на специалистите по предмети. В Швеция от учителите по общезития се очаква да преподават предмета „английски“, докато специализираните учители трябва да преподават специалността „Модерен език“, която включва чужди езици, различни от английския. Други спецификации се отнасят до обучението, което учителите с общ профил трябва да преминават, за да преподават чужди езици. В България и Словения например учителите с общ профил могат да преподават чужди езици в началното образование заедно със специалисти по специалности, но те трябва да завършат допълнителна програма за езиково обучение.

В страните, където специализираните учители преподават чужди езици в началното образование, обикновено други учебни области се преподават от специалисти по специалности. Най-типичните области — освен чуждите езици — са физическото възпитание, музиката и изкуствата (и религията, етиката и информационните и комуникационните технологии, когато учебната програма за начално образование включва тези предмети). Изключенията в това отношение са Португалия, Босна и Херцеговина и Сърбия, където чуждите езици са единствената тематична област в началното образование, преподавана от учители-специалисти.

Няма препоръки на високо равнище относно степента на специализация на преподавателите по чужди езици в началното образование само в четири образователни системи: фламандската общност на Белгия, Естония, Ирландия и Исландия. Във фламандската общност на Белгия и Исландия общообразователните учители преподават чужди езици на това образователно ниво.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 35 Фигура Г1: Степен на специализация на преподавателите по чужди езици в началното образование (ISCED 1), 2021/2022 г.

Обяснителни бележки

На фигурата е показана степента на специализация на преподавателите по чужди езици в началното образование, както е посочено в препоръките, издадени от висшите (образователни) органи.

Фигурата обхваща само общото общо образование (т.е. специалните класове с разширено чуждоезиково обучение не се вземат предвид).

За определенията на „чужд език“, „учител генералист“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „специалист учител“ и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфична за всяка държава бележка

Дания: учители, квалифицирани да преподават в едноструктурни начални училища (Folkeskolen; ISCED 1 и 2) следва да могат да предоставят информация по всеки въпрос. Въпреки това, заедно с общия си профил, бъдещите преподаватели по Фолкесколен трябва да се специализират в ограничен брой предмети (обикновено два или три предмета). Законът Фолкесколе уточнява, че по принцип учителите трябва да преподават предметите, в които са се специализирали. Поради това цифрата се отнася до „специалисти учители“.

С напредването на учениците към по-високи оценки картината, показана на фигура D1, се променя. В прогимназиалния етап на средното образование, в почти всички страни с препоръки от най-високо ниво относно степента на специализация на преподавателите по чужд език, само специалисти по предмети трябва да преподават чужди езици. Изключенията са Хърватия и Латвия, където могат да участват както учители с общ профил, така и учители специалисти; и Норвегия, където отговорността е възложена на учителите с общ профил. В гимназиалния етап на средното образование в цяла Европа само учители-специалисти преподават чужди езици.

УЧИТЕЛИТЕ, ПРЕДОСТАВЯЩИ CLIL, ОБИКНОВЕНО ТРЯБВА ДА ДОКАЖАТ СВОИТЕ ЧУЖДООЗИКОВИ СПОСОБНОСТИ

Повечето държави имат двуезично или потапящо образование, където поне някои предмети — например математика, география и природни науки — се преподават на чужд език (вж. фигура B12). В настоящия доклад този вид разпоредба се нарича „CLIL тип А“ (вж. речника).

В идеалния случай, за да преподават даден предмет на чужд език, учителите трябва да имат много добри познания както по предмета, така и по езика, на който се преподава. Освен това те следва да са запознати с изискванията на методологията CLIL.

На фигура G2 са обобщени изискванията, определени от органите на най-високо равнище (образователни) за учителите, които изпълняват програми от тип А по CLIL. Тя показва, че в около две трети от образователните системи с програми тип А по CLIL (19 от общо 29 системи) регламентите се отнасят до специфични (допълнителни) квалификации. В около една трета от системите с програми тип А по CLIL (10 образователни системи) няма специфични изисквания на най-високо ниво за учителите извън нормалната преподавателска квалификация.

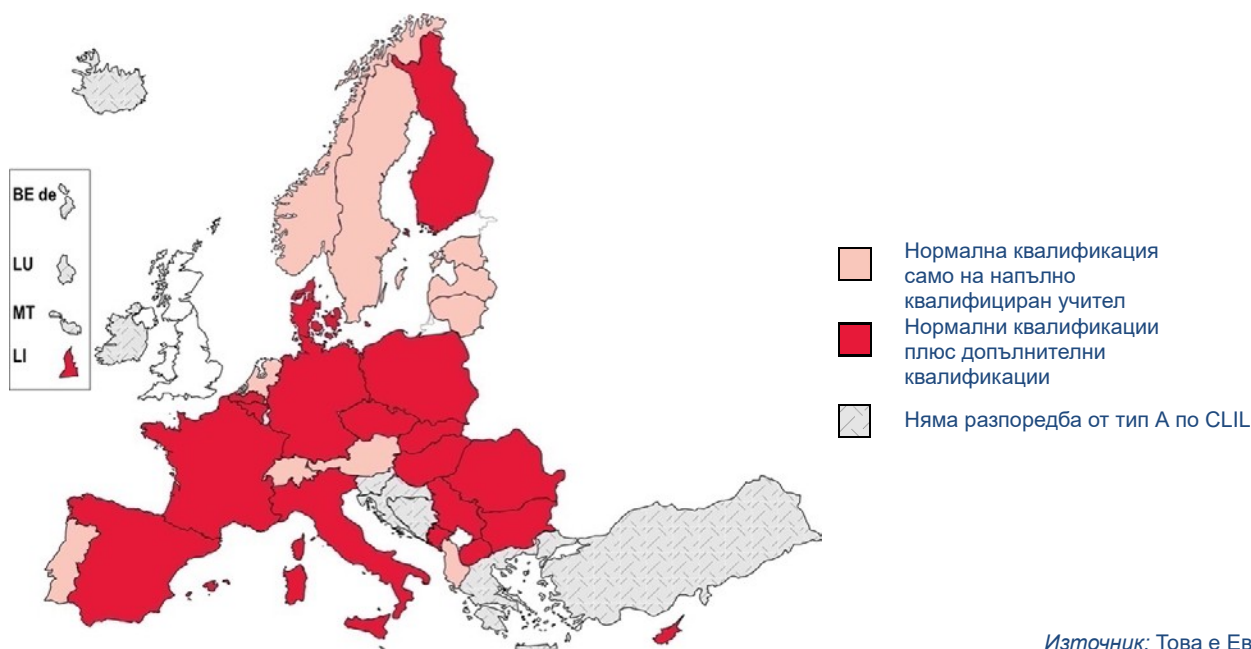
В по-голямата част от образователните системи с разпоредби, отнасящи се до специфични квалификации за предоставяне на CLIL, предвидените изисквания се прилагат за учители, които не притежават академична степен по целевия чужд език. Тези учители обикновено трябва да докажат, че имат достатъчно познания по съответния език. Минималното изисквано владение на чужди езици обикновено съответства на ниво B2 или ниво C1 от Общата европейска референтна рамка за езиците (CEFR) на Съвета на Европа (ОЕПП⁵⁸). В зависимост от държавата се приемат различни видове удостоверения или дипломи като доказателство за владение на чужд език (напр. удостоверението за английски език на Кеймбридж в Дания или държавният езиков изпит в Словакия).

В ограничен брой държави изискванията надхвърлят познанията по целевия чужд език. Например, във Франция бъдещите учители по CLIL се нуждаят от квалификация, която доказва както способността им да използват целевия чужд език, така и разбирането им за спецификите на преподаването на CLIL. В Испания, в някои автономни общности, учителите трябва да участват в курсове за обучение по методологията CLIL. Подобно изискване е въведено в Италия, където обучението по методология CLIL може да бъде завършено или като част от първоначалното обучение на учителите (ITE) (60 кредита по Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS)), или като част от CPD (20 ECTS кредита).

Следва също така да се отбележи, че когато в регламентите на най-високо равнище не се определят допълнителни изисквания за предоставяне на CLIL, може да се наложи учителите да докажат своите умения и компетентности в тази област. В действителност, в зависимост от разпределението на отговорностите за наемане на учители, специфичните изисквания могат да бъдат определени на нива

58 За повече информация относно ОЕПП вж. уебсайта на Съвета на Европа (<https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>).

под най-високото равнище на вземане на решения, например от регионалните органи или от училищата.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 36 Фигура Г2: Квалификации, необходими за работа в училища, осигуряващи обучение по CLIL тип А в начално и общо средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Вид на изискваните допълнителни квалификации

	— Квалификации, придобити на целевия език; или
Бъдете fr	— Удостоверение (присъдено въз основа на изпит), доказващо задълбочено владееие на целевия език.
Да бъде pl	Сертификат, показващ владееие на целевия език на минимално ниво от C1 на CEFR.
БГ	Сертификат, показващ владееие на целевия език на минимално ниво на ОЕPP B2 (се прилага само за учители, които не притежават академична степен на целевия език).
CZ	Владееие на целевия език на минимално ниво C1 на ОЕPP (се прилага само за учители, които не притежават академична степен по целевия език). Бакалавърска степен по целевия език; или
DK	Сертификат за английски език на Кеймбридж; или Доказателство за писмено и устно владееие на целевия език (напр. завършване на неезиково обучение в британски или американски университет).
ДЕ	Доказателство за владееие на целевия език обикновено на минимално ниво на ОЕPP от C1 (се прилага само за учители, които не притежават академична степен по целевия език).
ES	Сертификат и/или изпит, доказващ задълбочено владееие на целевия език (изискван в повечето автономни области). Минималното изисквано ниво обикновено е ОЕPP ниво B2, но има някои различия между автономните области (напр. Aragón, Navarra, Мадрид и Валенсия изискват ниво C1) на ОЕPP. Освен това някои автономни общности (например Навара и Мадрид) изискват сертификат за езикова способност (acreditación/habilitación en lenguas extranjeras), издаден от официални езикови училища (Escuelas Oficiales de Idiomas) или други официални институции.

Някои други автономни общности (например Каталуня и Екстремадура) изискват специално обучение по методологията CLIL.

По-долу са дадени примери за изискванията в две автономни области.

— Каталуня: учителите трябва да владеят целевия език на най-малко ниво B2 от CEFR и да са преминали 90 часа обучение по методологията CLIL.

— Екстремадура: учителите трябва да получат специална акредитация за обучение по CLIL, която включва владееене на целевия език на минимално ниво B2 от CEFR, и да имат или най-малко една година предишен опит в CLIL, или най-малко 50 часа специфично обучение по методологията CLIL в официален център за обучение на учители.

— Квалификации, доказващи способността на учителите да използват целевия чужд език в контекста на предмета, който ще се преподава (професионалност на минимално ниво на OEPP B2) и тяхното разбиране за спецификите на преподаването по CLIL.

FR	— За международните секции учителите също трябва да говорят двата езика на секцията като носители на езика.
	— Сертификат, показващ владееене на целевия език на най-малко ниво C1 от CEFR; и
TOBA E	— Завършване на едногодишен университетски курс по методология CLIL (60 ECTS кредита), който може да бъде предприет като част от ITE; или
	— Завършване на курс по методологията CLIL (20 ECTS кредита), който може да бъде предприет като част от обучението на учители на работното място.
CY	Завършване на интензивен курс за обучение на работното място, насочен към методологията CLIL.
HU	Сертификат, показващ владееене на целевия език на минимално ниво на CEFR от C1 (се прилага само за учители, които не притежават академична степен на целевия език).
	— Диплома за висше образование, присъдена в страна, в която целевият език е официален език; или
PL	— Сертификат, показващ владееене на целевия език на минимално ниво B2 на CEFR; или
	— Сертификат, показващ владееене на целевия език на ниво, признато за еквивалентно на ниво B2 по OEPP (се прилага само за учители, които не притежават академична степен по целевия език).
PO	Сертификат, показващ владееене на целевия език на минимално ниво от B2 на CEFR.
SK	Преминаване на държавен езиков изпит на целевия език (се прилага само за учители, които не притежават академична степен по целевия език).
	— Официална езикова квалификация; или
FI	Завършване на висше образование на целевия език; или
	— Завършване на ITE в държава, в която целевият език е официален език.
ЛИ	Сертификат, показващ владееене на най-малко OEPP ниво C1 (се прилага само за учители, които не притежават академична степен на целевия език).
A3	Владееене на английски език на минимално ниво B2 от OEPP; и
	Обучение по CLIL (първоначално 20 модула; намалено до 10 модула).
MK	Сертификат, показващ владееене на целевия език (прилага се само за CLIL с участието на френски език).
	— Сертификат, показващ владееене на целевия език най-малко на ниво B2, с изискване за постигане на ниво C1 на CEFR в рамките на пет години чрез CPD; или
RS	Други свидетелства или дипломи, показващи владееене на целевия език (като дипломата за средно образование е най-ниската възможна степен на доказателство за владееене на езика); или

— Удостоверение, показващо владение на минимум ОЕПР ниво В1 за тези, които преподават заедно с квалифициран учител по чужд език (се прилага само за учители, които не притежават академична степен на целевия език).

Обяснителни бележки

Фигурата показва квалификациите, изисквани от органите на най-високо ниво (образователни) за работа в училища, предоставящи обучение по CLIL тип А. Посочените изисквания обхващат най-малко едно образователно ниво в диапазона 1—3 по ISCED.

На фигурата „допълнителни квалификации“ се отнася до квалификациите/сертификатите, които учителите следва да получат в допълнение към пълните преподавателски квалификации, придобити в тяхната държава на произход. Дипломите за висше образование, получени в целевата езикова държава, се споменават, когато официалните документи ги изброяват сред възможното доказателство за квалификация.

За определенията на „CLIL тип А“, „CLIL тип В“, „Обща европейска референтна рамка за езиците (CEFR)“, „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Швейцария: централните разпоредби постановяват, че кантоните трябва да гарантират, че се получават адекватни квалификации по отношение на чуждите езици и методологията CLIL.

Черна гора: данните се отнасят до пилотен проект CLIL с участието на английски език.

ОБУЧЕНИЕТО ЗА ПРЕПОДАВАНЕ В МНОГОЕЗИЧНИ КЛАСОВЕ НЕ Е ЧЕСТО СРЕЩАНО СРЕД УЧИТЕЛИТЕ В ЕВРОПА

В Европа много учители работят в разнородна езикова и културна среда, оформена от специфични за страната езикови и културни контексти и/или присъствието на мигранти (вж. глава А). Съвместното съществуване на различни езици в училищата със сигурност е предимство⁽⁵⁹⁾. Той обаче също така изисква учителите да могат да ценят богатия езиков репертоар на своите ученици. Обучението на учители в ITE и в CPD играе важна роля за оборудването на всички учители с компетентностите, от които се нуждаят, за да възприемат езиковото и културното многообразие в своите класни стаи.

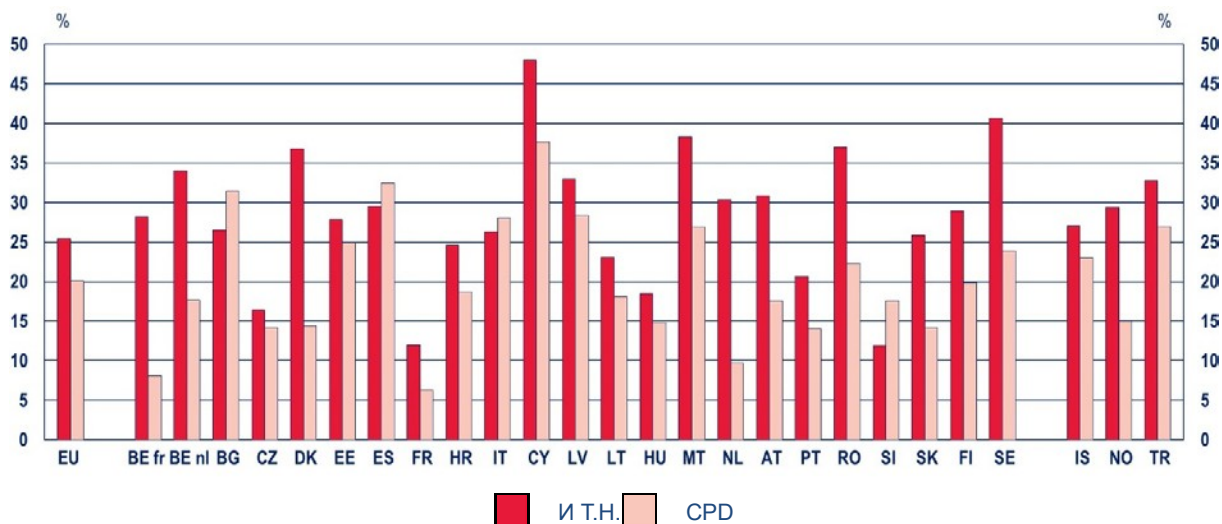
На фигура Г3 е представен процентът на учителите в прогимназиален етап на средното образование, които са преминали обучение по управление на многоезични и мултикултурни класове, както е докладвано в TALIS 2018 на ОИСР. Тази цифра се отнася за учители по всички предмети и показва данни за обучение както в ITE, така и в CPD.

Данните, представени на фигура Г3, се основават само на две от различните теми, включени в ITE и CPD, които бяха разгледани в TALIS на ОИСР от 2018 г.⁽⁶⁰⁾. Отговорите на учителите показват, че „преподаването в мултикултурна и многоезична класна стая“ е сред най-рядко обсъжданите теми в тяхното ITE и в дейностите по ДПР, които те предприемат. За разлика от това най-често срещаните дейности на ITE и CPD, свързани с предметните области на учителите, са били най-често срещани.

59 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г.

60 Например по отношение на съдържанието на ITE другите елементи, разгледани в TALIS за 2018 г., бяха: „Съдържание на някои или всички предмети, които преподавам“; „Педагогия по някои или всички предмети, които преподавам“; „Обща педагогика“; „Класна практика по някои или всички предмети, които преподавам“; „Преподаване на смесена способност“; „Преподаване на междукласни умения (напр. творчество, критично мислене, решаване на проблеми)“; „Използване на ИКТ (информационни и комуникационни технологии) за преподаване“; „Поведение на учениците и управление на класната стая“; „Мониторинг на развитието и ученето на учениците“; „Улесняване на прехода на студентите от ниво 0 по ISCED 2011 към ниво 1 по ISCED 2011“; и „Улесняване на играта“.

Например, що се отнася до ITE, „съдържанието на някои или всички предмети, които преподавам“, „педагогиката на някои или всички предмети, които преподавам“, и „практиката в класната стая в някои или всички предмети, които преподавам“, са сред най-често повтарящите се отговори (ОИСР, 2019а, стр. 129).

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Фигура 37 Фигура Г3: Процент на учителите в прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2), които са преминали обучение по преподаване в многоезична или мултикултурна среда, 2018 г.

Обяснителни бележки

Цифрата се основава на отговорите на учителите на въпроси 6 и 23 от TALIS 2018: „Във Вашето официално [образование или обучение] ли са включени следните елементи?“ и „Има ли някоя от изброените по-долу теми в дейностите Ви за професионално развитие през последните 12 месеца?“. Продължителността на баровете показва процента на учителите, които са отговорили с „да“, на „Преподаване в мултикултурна или многоезична среда“, вариант е) във въпрос 6 (категория „ITE“, на фигурата) и буква й) във въпрос 23 (категория „CPD“ на фигурата).

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които са участвали в TALIS през 2018 г.

Вж. приложение 1 за данни и S.E.s. За допълнителна информация относно TALIS вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

За определенията на „продължаващо професионално развитие (CPD)“, „първоначално образование на учителите (ITE)“ и „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Както показва фигурата, в страните от ЕС около една четвърт от учителите (25,4 %) са преминали обучение за това как да преподават в многоезична среда по време на своето ITE. В повечето държави обаче делът е значително по-висок от този на равнището на ЕС. Той е най-високият в Кипър (48,0 %), където почти един на всеки двама учители е бил обучен да управлява езиковото многообразие в своите класни стаи. За разлика от това в Чехия, Франция, Литва, Унгария, Португалия и Словения процентът на бъдещите учители, които са били обучени в тази област, е по-малък от процента за ЕС. Двата най-ниски процента (около 10 %) са докладвани от учители във Франция и Словения.

Във всички образователни системи с относително висок процент от 15-годишните ученици, които основно говорят език у дома, различен от езика на училищното образование (най-малко 15 %; Вж. фигура A2), участието на учителите в ITE за преподаване в многоезични среди обикновено е над равнището на ЕС. Това се отнася за френските и фламандските общности на Белгия, Кипър, Испания, Малта, Австрия и Швеция.

В по-голямата част от страните младите учители е по-вероятно да са завършили курс по ITE, който разглежда въпроса за преподаването в мултикултурна или многоезична среда. Тази положителна тенденция произтича от сравнението на процента на младите учители (на възраст под 35 години) с процента на по-възрастните учители (на възраст 35 или повече години), които съобщават, че са завършили такъв курс: 35,3 % на равнище ЕС в сравнение с 23,4 % за втория (вж. приложение 1). Следователно разликата е 11,9 процентни пункта в полза на по-младото поколение. Разликата е най-високата в Норвегия — 32,6 процентни пункта в полза на по-младото поколение.

Преминавайки от ITE към CPD, фигура D3 показва, че в ЕС една пета от учителите (20,1 %) са участвали в дейности по CPD в областта на преподаването в мултикултурна или многоезична среда през 12-те месеца преди проучването. Най-високият процент учители, които са завършили дейности на CPD по тази тема, както и ITE, в Кипър, като 37,7 % от учителите са докладвали за това. За разлика от това, 10 % или по-малко учители от прогимназиален етап на средното образование са предприели дейности по CPD по темата във френската общност на Белгия, Франция и Нидерландия.

В НЯКОИ ЕВРОПЕЙСКИ ДЪРЖАВИ УЧИТЕЛИТЕ МОГАТ ДА ПРЕДПРИЕМАТ ДЕЙНОСТИ ЗА ОБУЧЕНИЕ НА РАБОТНОТО МЯСТО ОТНОСНО ЕЗИКОВАТА ОСВЕДОМЕНОСТ В УЧИЛИЩАТА

Въпреки че се съсредоточава върху подобряването на преподаването на съвременни езици в училищата, препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици е насочена и към повишаване на цялостната езикова компетентност на учениците. Тази обща езикова компетентност включва умения на различни видове езици, включително езика на училищното образование и езиците, които се говорят у дома от деца с многоезичен произход. За да се постигне това, в препоръката на Съвета държавите — членки на ЕС, се приканват да възприемат по-всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, по-специално като подкрепят развитието на езиковата осведоменост в⁶¹училищата.

Езиковата осведоменост в училищата е понятие, което се отнася до многоезичен и цялостен подход, който включва всеобхватна езикова стратегия, включваща непрекъснато обмисляне на езиковото измерение във всички аспекти на училищния живот; той включва и всеобхватен подход към преподаването на всички езици в училищата (език на училищното образование, домашни езици, чужди езици, мъртви езици и т.н.). По-конкретно, езиковите училища ценят езиковото многообразие на своите учащи, признават първоначалните им езикови умения и ги използват като учебен ресурс. Езиковите училища подпомагат всички учители да се справят с използването на специфичен за съдържанието език в съответните им тематични области, включително чрез повишаване на осведомеността относно различните езикови регистри и лексика (Европейска комисия, 2018 г.).

Въпросникът, използван за събиране на информация за Евридика за настоящия доклад, включваше поредица от въпроси, задаващи въпроси относно дейностите на CPD, свързани с езиковата осведоменост в училищата за учители или главни учители в началното и общото средно образование. CPD се отнася до формално обучение на работното място, което позволява на служителите да разширяват, развиват и актуализират своите знания, умения и нагласи през цялата си кариера. Дейностите по ДПР могат да се предоставят в различни формати, като например курсове, семинари, партньорско наблюдение и подкрепа от мрежи от специалисти. CPD е професионално задължение в почти всички държави (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2021c). Поради това дейностите на CPD са добър начин да се достигне до целия обслужващ персонал, за да им се помогне да се запознаят с новите преподавателски практики.

61 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г.

Целта на разследването беше да се събере информация за степента, в която сравнително новият подход на преподаване за насърчване на езиковата осведоменост в училищата се разпространява сред училищния персонал чрез дейности за УПР. Доставчиците на данни от 39-те разследвани образователни системи имаха възможност да предоставят до три примера за дейности по CPD, свързани с езиковата осведоменост в училищата. Събраните данни включват само дейности по ДПР, акредитирани, финансово подкрепяни или организирани от образователни органи на най-високо равнище (самостоятелно или в сътрудничество с международни организации) ⁽⁶²⁾.

Анализът на съдържанието на предоставените примери за дейности по ДПР (кратките им описания) подчертава някои ключови тематични области, свързани с концепцията за езикова осведоменост в училищата. Тези тематични области могат да бъдат групирани в три категории, които отчасти се припокриват: 1) насърчване на езиково чувствително преподаване ⁽⁶³⁾, 2) възприемане на езиковото и културното многообразие в многоезичните класни стаи и 3) преподаване на езика на училищното образование в многоезични класни стаи.

Първата тематична област — насърчване на езиково чувствително преподаване — може да бъде илюстрирана с дейности на CPD, предоставяни в Германия, Франция, Австрия и Финландия. В Германия една дейност за обучение на учители на работното място, насочена към учителите по математика, имаше за цел да помогне на учителите да проектират уроци, по време на които бяха съвместно изградени математически и езикови познания. Това може да бъде постигнато например чрез специфични за съдържанието дискусии, по време на които учениците се научиха да формулират ясно математически проблеми и идеи, използвайки правилните технически термини, в структурирана и разбираема⁶⁴реч. Във Франция Министерството на националното образование, младежта и спорта предлага възможности за обучение на обучители на учители, ръководители на учители и инспектори, които им позволяват да разбират езиковото измерение в преподаването и ученето, и по-общо в

62 Въпросникът включва цитираното по-горе определение за „езикова осведоменост в училищата“ и използва полуструктурирани въпроси с отворени полета, което позволява на доставчиците на данни да опишат дейностите по ДПР. Освен това в него са представени следните примери за специфични учебни цели на дейностите по CPD, свързани с езиковата осведоменост в училищата:

как да се прилага всеобхватна езикова стратегия в училищата (т.е. всеобхватен подход към преподаването на всички езици в училищата и освен това езиково измерение, което отразява във всички аспекти на училищния живот);

как да ценим езиковото многообразие в училищата;

как да се направи оценка на езиковия репертоар на учениците;

как да ценим уменията на учениците на различни езици;

как да се използват уменията на учениците като учебен ресурс;

как да преподаваме в многоезични класни стаи;

как да се помогне на учениците да развият академични езикови умения (т.е. напреднали умения на езика на училищното образование, за разлика от ежедневните езикови умения, използвани в основната междуличностна комуникация).

Фигура Г4 и свързаният с него текст се основават основно на описанията на дейностите по ДПР, предоставени в отворени въпроси.

63 Езиково чувствително преподаване е общ термин, който се отнася както до концепция, така и до преподавателски практики. В него се признава езиковото измерение в образованието и „ролята на езиците в ученето, растежа на идентичността и благосъстоянието както на индивидуално, така и на колективно равнище“ (Bergroth et al., 2022 г., стр. 13). Тъй като езиково чувствителното преподаване засяга всички езици, преподавани в училище и говорени от учениците, то води до валоризация на многоезичието. Следователно езиковото чувствително преподаване е концепция, която е много близка до концепцията за езикова осведоменост в училищата, застъпена в препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици.

64 <https://www.akademie.rub.de/zertifikatskurse/mathematikunterricht-sprachsensibel-gestalten/#tab-19c35bca6dd135c9ea5>

училищния⁶⁵ живот. В Австрия езиковото обучение беше една от темите, разгледани в модул за обучение, който е на разположение като част от дейностите по ITE и CPD (⁶⁶). Други теми включват придобиване на език, диагностична езикова оценка, език (езици) и идентичност. Някои други вдъхновяващи примери за дейности на CPD, свързани с езиково чувствително преподаване, могат да бъдат намерени във Финландия. Например курсът за обучение на учители на работното място, насочен главно към учителите в гимназиален етап на средното образование, има за цел да даде възможност на участниците да разработят и изпълнят цялостен проект, свързан с езиково чувствителния преподаване в училищата (⁶⁷).

Втората тематична област — обхващаща езиковото и културното многообразие в многоезичните класни стаи — се отнася до факта, че многоезичните класни стаи са реалност за значителен брой ученици (вж. фигура A4). Ето защо важна цел е да се помогне на учителите да възприемат многоезичието и да подкрепят учениците с многоезичен език, по-специално като им се помогне да достигнат високо ниво на владеене на езика на училищното образование. Например Люксембург има три официални езика и значителна част от учениците, които не говорят езика на училищното образование (вж. фигури A1 и A2). В този контекст една дейност по ДПР, насочена към учители на всички образователни равнища, има за цел да предостави на участниците по-добро разбиране за това какво означава да бъдеш многоезичен и как да преподаваш многоезични ученици (⁶⁸). Швейцария също има особено разнообразен езиков пейзаж (вж. фигура A1). Една от дейностите на УПР по-специално има за цел да помогне на участниците да преподават в многоезични класни стаи и да разгледат специфични въпроси, свързани с езика на училищното образование. Освен това с тази дейност специално се обучават учителите да подкрепят учениците по алофон, като използват собствени (учебни или езикови) ресурси на учениците (⁶⁹).

Фигура 38 Фигура Г4: Примери за ключови термини, описващи дейностите по ДПР, свързани с „езикова осведоменост в училищата“, 2021/2022 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра включва примери за ключови термини, използвани за описване на дейностите на УПР, свързани с езиковата осведоменост в училищата, акредитирани, финансово подкрепяни или организирани от органи за образование на най-високо равнище (самостоятелно или в сътрудничество с международни организации) и насочени към учители или главни учители в началното и общото средно образование. Тези примери са взети от дейностите по ДПР, докладвани в текста, свързан с фигурата.

65 https://magistere.education.fr/local/magistere_offers/index.php?v=formation

66 http://oesz.at/OESZNEU/UPLOAD/016/Basiskompetenzen_sprachliche_Bildung_FINAL.pdf

67 <https://www.laurea.fi/koulutus/taydennyskoulutus/kielitetoinen-opetus-toisella-asteella/>

68 <https://ssl.education.lu/ifen/liste-formations?dispDomaine=101&idSsDomaine=1622>

69 <https://www.hep-bejune.ch/fr/Formations-continues/Formations-postgrades/CAS/education-Plurilinguisme-Bildung-Mehrsprachigkeit/CAS-education-Plurilinguisme-Bildung-Mehrsprachigkeit.html>

За определенията на „продължаващо професионално развитие (CPD)“ и „езикова осведоменост в училищата“ вж. речника.

Третата и последна тематична област — преподаването на езика на училищното образование в многоезичните класни стаи — въпреки че все още обхваща многоезичието, се съсредоточава по-конкретно върху езика на училищното образование и неговата ключова роля в ученето. Например в Ирландия на учителите, предоставящи подкрепа на учащи се, които не владеят езика на училищното образование, се предлага обучение за това как да се оцени нивото на английски език на учениците и как да се използват домашните езици на учениците, за да се подпомогне развитието на техния английски език.

РАЗДЕЛ II — ТРАНСНАЦИОНАЛНА МОБИЛНОСТ

Развитието на транснационалната мобилност на учителите по време на тяхното следване или кариера е дългогодишен приоритет на ЕС. През 2009 г. в заключенията на Съвета на ЕС относно професионалното развитие на учителите и училищните ръководители беше подчертана необходимостта от постепенно разширяване на транснационалната мобилност, по-специално за учителите, с оглед на това периодите на учене в чужбина — както в Европа, така и в останалата част от света — да станат правило, а не⁷⁰ изключение. Неотдавна в заключенията на Съвета от май 2022 г. относно повишаване на мобилността на учителите и обучителите се призовава за редица действия за насърчаване на европейската мобилност на учителите като част от тяхното първоначално обучение и обучение на работното място⁽⁷¹⁾.

Като се има предвид гореспоменатият приоритет, настоящият раздел е съсредоточен върху транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици, като учители студенти или като практикуващи специалисти. Първо, тя проучва дали образователните органи от най-високо ниво препоръчват на бъдещите учители по чужди езици да прекарат определен период в целевата държава по време на първоначалното си образование (вж. фигура Г5). След това в него се посочва процентът на преподавателите по чужд език от средното образование, които отиват в чужбина за професионални цели, и се сравняват тези данни с течение на времето (вж. фигура Г6). В този раздел са представени и наличните схеми за финансиране от най-високо равнище в подкрепа на транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици (вж. фигура Г7). Освен това в него се сравняват процентите на преподавателите по чужди езици, които отиват в чужбина, с подкрепата на програми на ЕС спрямо националните/регионалните програми (вж. фигура Г8). И накрая, в този раздел се хвърля известна светлина върху основните причини, поради които учителите по чужди езици отиват в чужбина, и времето, което прекарват в професионални пътувания в други държави (вж. фигури D9 и D10).

Тъй като тенденциите, представени в настоящия раздел, се отнасят за периода 2013—2018 г., следва да се има предвид, че те може да са били временно засегнати от пандемията от COVID-19.

Четири показателя в този раздел се основават на данни от TALIS⁽⁷²⁾. Те обхващат 22 европейски държави (държави — членки на ЕС, и държави извън ЕС). Останалите два показателя представят информация въз основа на данните, предоставени от мрежата „Евридика“, която включва 37 държави.

ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ НАЙ-ВИСОКО РАВНИЩЕ РЯДКО СЕ ОТНАСЯТ КОНКРЕТНО ДО ТРАНСГРАНИЧНАТА МОБИЛНОСТ НА БЪДЕЩИТЕ УЧИТЕЛИ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ

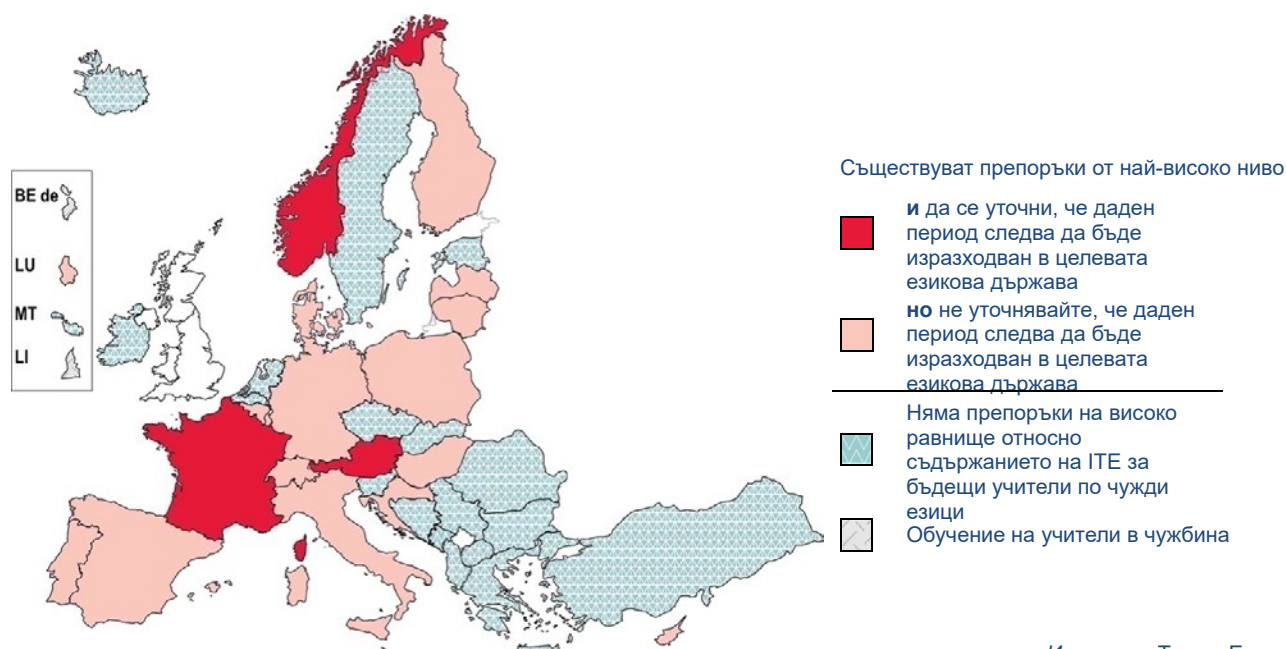
Прекарването на определен период в целевата езикова държава по време на ITE е особено важно за бъдещите учители по чужди езици. Това може значително да подобри владеенето им на езика, който ще преподават. Тя може също така да им предостави опит от първа ръка за културата на целевата езикова държава.

На фигура Г5 е показано наличието на препоръки, издадени от органите на най-високо равнище (образователни) относно съдържанието на ITE за учители по чужди езици, и когато такива препоръки съществуват, се предоставя информация относно насоките относно престоя в целевата езикова държава.

70 Заключение на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“), ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 3.

71 Заключение на Съвета от 21 април 2022 г. относно повишаване на мобилността на учителите и обучителите, по-специално европейската мобилност, по време на първоначалното им обучение и обучението на работното място, ОВ С 167, 21.4.2022 г.

72 За подробности относно TALIS вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 39 Фигура D5: Наличие на препоръки от най-високо равнище относно съдържанието на ITE за бъдещи учители по чужди езици и периода, който ще бъде изразходван в целевата езикова държава, 2021/2022 г.

Обяснителни бележки

Когато съществуват препоръки на най-високо равнище относно съдържанието на ITE за поне един вид учители по чужди езици (т.е. общопрактикуващи или специализирани учители; Вж. фигура D1 за подробности) или едно образователно ниво (ISCED 1—3), страната се класифицира, в зависимост от нейното положение, в една от двете основни категории (тъмночервено или светлочервено).

Когато учителите по чужди езици прекарват период в държава или регион, в който се говори езикът, който трябва да се преподава (целеви език), това може да включва времето, прекарано в училище (като асистент), в университет (курсове за присъствие) или на стаж. Целта е да се осигури пряк контакт на бъдещите учители с езика, който ще преподават, и с културата на съответната държава.

За определенията на „чужд език“, „първоначално образование на учителите (ITE)“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Както показва цифрата, в около половината от изследваните страни образователните органи на най-високо ниво не предоставят никакви препоръки по отношение на ITE за бъдещите учители по чужди езици. Когато такива препоръки са налице, те се отнасят до различни аспекти на ITE, включително, например, организирането на теоретични курсове, стажове за преподаване на чужди езици в училище и/или престой в целевата езикова държава.

Сред държавите, които предоставят някои препоръки относно съдържанието на ITE, само три препоръчват бъдещите учители по чужди езици да прекарат определен период в целевата езикова държава, преди да завършат своята преподавателска квалификация. В Австрия се препоръчва период от един семестър в чужбина. Във Франция се препоръчва специализираните учители по чужди езици да прекарат определен период в целевата държава, но продължителността не е посочена. Подобна обща препоръка съществува и в Норвегия, където националните насоки за начално и прогимназиално образование на учители показват, че тъй като ще преподават чужди езици, учителите с общ профил следва да предприемат престой в чужбина по време на следването си. Държавата на престой не е посочена, но английският език е задължителен предмет за ученици в начално и

прогимназиално образование (вж. фигура Б7) и от учителите с общ профил се очаква да го преподават (вж. фигура Г1).

Що се отнася до проучените препоръки, Ирландия представлява конкретен случай. В тази страна институциите за обучение са свободни да вземат решения относно съдържанието на ITE, което предлагат на учителите по чужди езици (т.е. на фигурата не са показани препоръки от най-високо ниво). Въпреки това, за да бъдат наети, учителите трябва да бъдат регистрирани в Учебния съвет (който дава възможност на хората да преподават във финансираните от държавата училища). За да бъдат регистрирани, бъдещите преподаватели по чужди езици в долните и общите гимназии трябва да са прекарвали най-малко 6 месеца в целевата езикова държава (считано от 2023 г. периодът е намален на 3 месеца).

Въпреки че броят на държавите със съответните препоръки остава ограничен, трябва да бъдат разгледани два допълнителни аспекта, свързани с трансграничната мобилност на учащите се учители. Първо, в държави, в които няма конкретни препоръки от най-високо равнище, отделните висши учебни заведения все пак могат да посочат, че бъдещите учители по чужди езици трябва да преминават част от обучението си в целевата езикова държава. Второ, препоръките на най-високо ниво в днешно време обикновено предвиждат, че всички студенти, т.е. не само бъдещите преподаватели по чужди езици, трябва да имат възможност да завършат част от обучението си в чужбина. Поради това трансграничната мобилност на бъдещите преподаватели по чужди езици може да бъде стимулирана чрез препоръки, които надхвърлят посочените на фигура Г5.

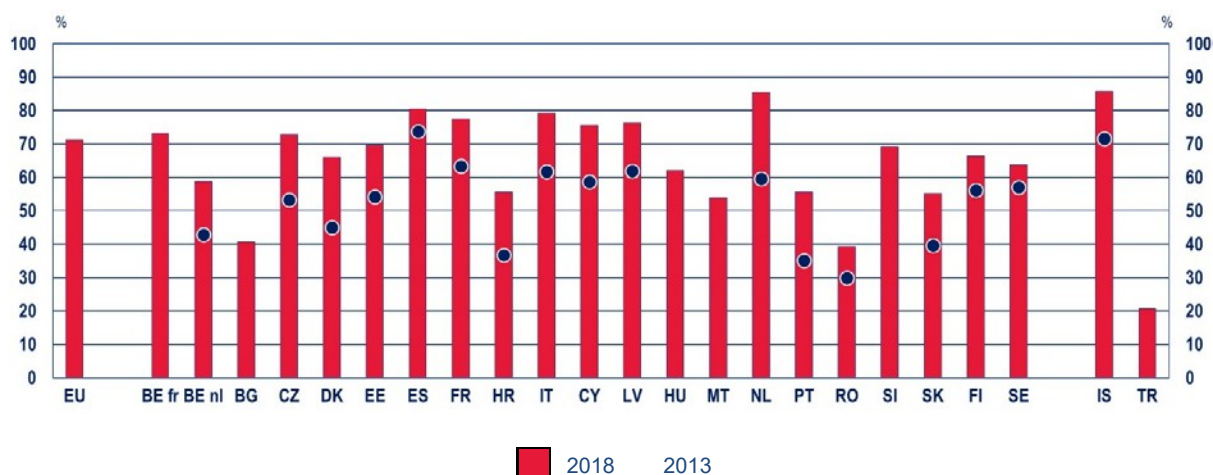
ТРАНСНАЦИОНАЛНАТА МОБИЛНОСТ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ СЕ Е УВЕЛИЧИЛА С ТЕЧЕНИЕ НА ВРЕМЕТО

На фигура D5 бяха разгледани препоръките на високо равнище относно ITE във връзка с транснационалната мобилност на бъдещите преподаватели по чужди езици. Тя показва, че малко държави са въвели препоръки в тази област. На фигура Г6 е показана и транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици, но от друга гледна точка. В него се разглеждат действителните практики в областта на транснационалната мобилност, докладвани от учителите в TALIS 2018 г. По-конкретно, тя показва данни за процента на преподавателите по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование, които съобщават, че са заминали в чужбина по време на следването си или кариерата си с професионална цел. В него също така се сравняват практиките за транснационална мобилност на преподавателите по чужди езици през 2018 г. и 2013 г.

Както показва фигура D6, през 2018 г. около 70 % от преподавателите по чужди езици в ЕС са заминали в чужбина поне веднъж като студент, като учител или като и двете. Испания, Нидерландия и Исландия имат най-висок процент мобилни учители по чужди езици, като над 80 % от тях отчитат транснационална мобилност.

За сравнение, учителите по други предмети са много по-малко мобилни: на равнище ЕС само 36,0 % от тях са заминали в чужбина по време на образованието или обучението си или в кариерата си като учител (вж. приложение 1). Кипър и Исландия имат най-голям дял учители по други теми, които са мобилни (съответно 63,5 % и 80,1 %).

Учителите по чужди езици очевидно трябва да обучават и практикуват езика, който преподават. Те също така трябва да имат тесен контакт с една от страните, в които се говори езикът, който преподават, за да получат по-задълбочена културна представа, която да споделят със своите ученици. Ето защо за преподавателите по чужди езици в по-голяма степен, отколкото за преподавателите по други дисциплини, транснационалната мобилност изглежда е професионална необходимост. Въпреки това почти 30 % от съвременните учители по чужди езици, анкетирани в ЕС, никога не са били в чужбина за професионални цели, което може да окаже влияние върху качеството на преподаването на чужди езици. В България, Румъния и Туркия само малка част от учителите по чужди езици са били мобилни. Този процент е най-ниският в Türkiye, където само 20,7 % от преподавателите по чужди езици някога са били в чужбина като практикуващ учител или по време на своето ITE.

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018 и 2013 г.

Фигура 40 Фигура D6: Процент на съвременните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са били в чужбина за професионални цели, 2013 г. и 2018 г.

Обяснителни бележки

Цифрата се основава на отговорите на учителите на въпроси 15 и 56 от TALIS 2018 и на въпроси 15 и 48 от TALIS 2013: „Преподавате ли следните категории предмети през текущата учебна година?„и „Имали ли сте някога да сте били в чужбина за професионални цели в кариерата си на учител или по време на обучението/обучението на учители?“

Дължината на решетките и позицията на сините кръгове показват процента на учителите, които са избрали вариант д) за въпрос 15 и са отговорили с „да“ на поне една от ситуациите на мобилност (варианти а)—д) през 2018 г. и варианти б)—е) през 2013 г.).

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които отговориха на свързаните с мобилността въпроси на TALIS през 2018 г.

Вж. приложение 1 за данни и S.E.s. За допълнителна информация относно TALIS вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Тенденциите във времето се наблюдават въз основа на 17-те европейски образователни системи ⁽⁷³⁾, които отговориха на въпросите относно транснационалната мобилност и в двата кръга на TALIS. Сравнението на данните от TALIS 2013 и 2018 показва, че в тези образователни системи повече учители по чужди езици са били в чужбина за професионални цели през 2018 г. ⁽⁷⁴⁾. Делът на преподавателите по чужди езици, които са били в чужбина, е бил с 14,6 процентни пункта по-висок

73 BE nl, CZ, DK, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, NL, PT, RO, SK, FI, SE и IS.

74 Що се отнася до валидността на сравнението, читателите следва да знаят, че въпросите относно мобилността са малко по-различни между проучването от 2013 г. и проучването от 2018 г. През 2013 г. въпросите, свързани с мобилността, бяха въведени чрез филтриращ въпрос („Имали ли сте някога в чужбина за професионални цели в кариерата си на учител или по време на обучението/обучението на учители: да/не?“), докато през 2018 г. нямаше филтриращ въпрос. Въпреки тази разлика в въпросите, свързани с мобилността, между 2013 и 2018 г. и въпреки че въздействието на тази разлика не е известно, все пак може да се приеме, че увеличението не се дължи единствено на промените във въпросника.

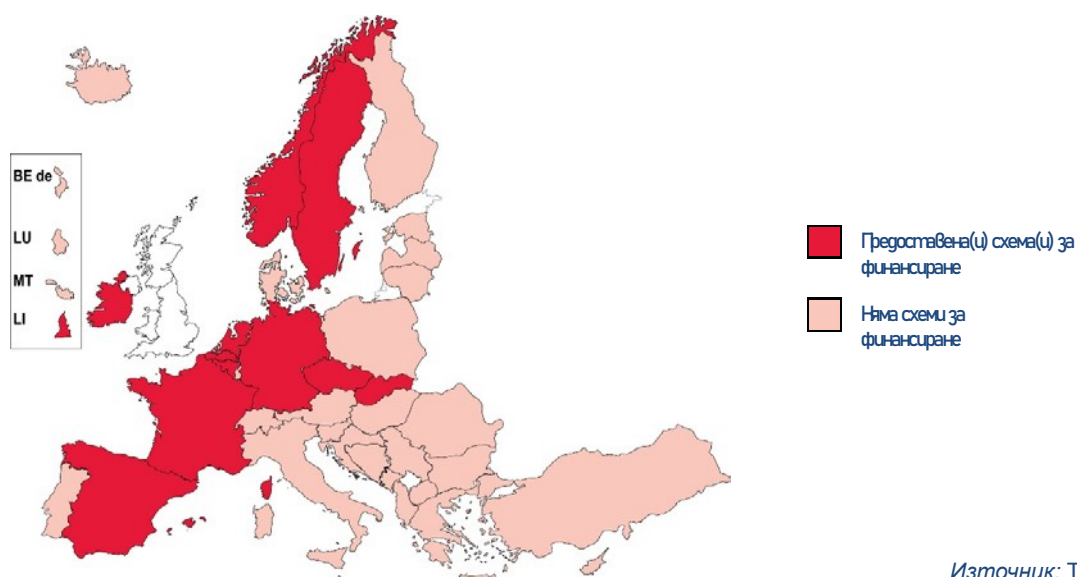
през 2018 г., отколкото през 2013 г., като се е увеличил от 57,6 % на 72,2 % (вж. приложение 1). Мобилността на преподавателите по чужди езици се увеличи във всичките 17 образователни системи, които отговориха на въпросите, свързани с мобилността, както през 2013 г., така и през 2018 г. Най-голямото увеличение е в Холандия с ръст от 26,0 процентни пункта. Най-малкото увеличение е в Швеция, с едва 6,7 процентни пункта повече през 2018 г. в сравнение с 2013 г.

Увеличаването на транснационалната мобилност на учителите по чужди езици не е изолирано явление. В действителност делът на преподавателите по други предмети, които са прекарвали време за професионални цели в друга държава, също е нараснал в сходна степен между 2013 г. и 2018 г., като се е увеличил от 20,0 % на 36,3 % в ЕС (вж. приложение 1).

НАЦИОНАЛНИ СХЕМИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ТРАНСНАЦИОНАЛНАТА МОБИЛНОСТ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ СЪЩЕСТВУВАТ ГЛАВНО В ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ

Някои държави имат схеми за финансиране на най-високо равнище в подкрепа на транснационалната мобилност на техните преподаватели по чужди езици. Целта на тези схеми за финансиране е да се подкрепят учителите, които желаят да прекарат известно време в чужбина за професионални цели. Фигура Г7 е съсредоточена върху схемите за подпомагане на транснационалната мобилност на учителите през 2021/2022 г., въпреки че на практика, поради пандемията от COVID-19, от тях са се възползвали по-малко учители, отколкото преди пандемията. Въпреки че нито една държава не докладва, че конкретни схеми за финансиране от най-високо равнище в подкрепа на мобилността са били премахнати от 2020 г. насам, някои схеми не са били предоставени през 2020 г., 2021 г. и/или 2022 г., докато други са преминали към онлайн формати.

Както показва фигура D7, схемите за финансиране в подкрепа на професионалната транснационална мобилност на първичните и общообразователните учители съществуват в дузина държави, главно в Западна Европа. Схемите за финансиране могат да се прилагат за всички учители, независимо от предмета, който преподават, или могат да бъдат насочени конкретно към учители по чужди езици. Тези схеми подпомагат както началните, така и общообразователните учители, с изключение на френските и фламандските общности на Белгия, Ирландия и Норвегия, където от тях могат да се възползват само учители от средното образование.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 41 Фигура Г7: Схеми за финансиране, предоставени от органи на високо равнище в подкрепа на транснационалната мобилност на учители по чужди езици в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2021/2022

Обяснителни бележки

На картата е показано дали схемите за финансиране, които подпомагат транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици в началното и общото средно образование, се предоставят от органи за висше образование.

Схемите за финансиране могат да се използват от учители по всички предмети или по-специално от тези, които преподават чужди езици. Разглеждат се само схеми за финансиране, които функционират в цялата държава/образователна система или в значителен географски район (поради това се изключват тези схеми, ограничени до определено географско местоположение). Схемите за финансиране следва да обхващат транснационалното преминаване на географски граници и да бъдат предназначени за дългосрочни елементи на образователната система, обхващащи няколко последователни години (изключват се инициативи с краткосрочно финансиране, основано на проекти, което обхваща само 1 или 2 години).

Тук не се разглеждат схеми за финансиране, подпомагащи учителите да се преместят в чужбина, за да присъстват на конференция или семинар, да завършат докторска степен или да преподават в училище в тяхната страна на произход (когато се различава от държавата, в която работят). Аналогично от обхвата на цифрата са изключени и програмите за двунационално образование и международните схеми за финансиране, като например програмата „Еразъм+“ на ЕС и програмата Nordplus, както и програмите за езикови асистенти за начинаещи учители или дипломирани студенти.

Доставчиците на данни от „Евридика“ бяха поканени да докладват до три схеми за финансиране.

За определенията на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ и „органи от най-високо ниво“ вж. речника.

По-внимателно разглеждане на схемите за финансиране, докладвани от доставчиците на данни от Eurydice, показва, че тези схеми имат различни цели, например подобряване на езиковите и преподавателските умения на учителите или развиване на културна осведоменост в областта на преподаването на чужди езици. Те могат също така да постигнат тези цели по различни начини, включително чрез учебни посещения, курсове за обучение, наблюдение на работното място, стажове или периоди на преподаване. Продължителността на периодите на мобилност, подпомагани от националните схеми, също варира. Най-често учителите отиват в чужбина за кратък период от време, обикновено 1 или 2 седмици.

Броят на държавите на местоназначение също варира в различните схеми за финансиране. Някои схеми за финансиране са насочени към учители, които преподават конкретен чужд език: те предоставят на тези учители възможност да прекарват времето си в страната, където се говори езикът, който преподават. Такъв е например случаят в Норвегия, където преподавателите по френски език имат възможност да посещават допълнителни образователни курсове или индивидуални програми (засенчване на работа) във Франция в продължение на 2 до 21 дни.

В Испания, Франция, Швеция и Лихтенщайн докладваните схеми за финансиране са насочени към много различни държави. В Испания схемата за професионални посещения (*Estancias Profesionales*) осигурява на основните и общите учители, независимо от предмета, който преподават, възможността да прекарат 2 седмици в чужбина за учебни и наблюдателни посещения в училища в 14 различни страни. Във Франция преподавателите по чужди езици в общите средни училища (включително тези, които участват в училища, предоставящи CLIL) могат да участват в дейности за езиково, педагогическо и културно развитие (*етапна усъвършенстване linguistique, pédagogique et culturel*) в чужбина в продължение на 2 седмици в шест до осем държави на местоназначение. В Швеция схемата за партньорство „Атлас“, която има за цел да насърчи международното сътрудничество между учителите и училищата, предоставя на всички учители възможност да участват в обмен на учители във всички държави извън ЕС. В Лихтенщайн, както е посочено в постановлението от 2004 г. относно преподавателските услуги ⁽⁷⁵⁾, държавата финансира професионални пътувания на учители по чужди езици до страните, в които се говорят езиците, които преподават.

Трите общности на Белгия с три различни езика на обучение (френски, нидерландски и немски) подписаха споразумение през април 2015 г., което има за цел да насърчи възможностите на преподавателите по чужди езици от всяка Общност да преподават в една от другите две общности за период от най-малко една година. Въпреки че сама по себе си не е транснационална, тази трансобщностна инициатива също заслужава да бъде спомената. Целта на инициативата е да се

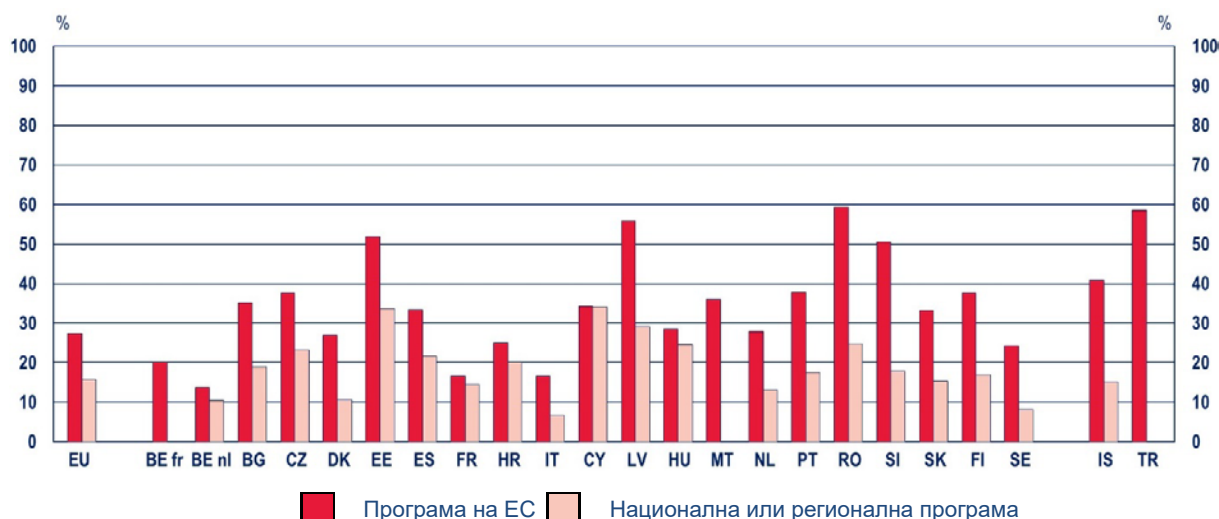
75 <https://www.gesetze.li/konso/2004092000>

даде възможност на училищата да предоставят езикови курсове с носители на езика като учители. По подобен начин в Швейцария се организират обмени на френски, немски и италиански език между различните езикови региони. Тези учители по езици имат възможност да прекарат кратък (до 5 седмици) или дълъг (до 12 месеца) престой в друг езиков регион като асистент в клас. Целта е да се помогне на учителите да развият своите езикови и преподавателски умения и да установят сътрудничество между училищата в различните езикови региони.

ПРОГРАМИТЕ НА ЕС ИГРАЯТ ВАЖНА РОЛЯ В ТРАНСНАЦИОНАЛНАТА МОБИЛНОСТ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ

На фигура D8 е показан процентът на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование, които са докладвали, че са били в чужбина за професионални цели с подкрепата на транснационални програми за мобилност. В него се посочва видът на схемата за мобилност (програма на ЕС, като например „Еразъм+“ или национална/регионална програма), с която те са пътували в чужбина. Тази цифра се отнася само до транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици по време на тяхната кариера.

В ЕС процентът на мобилните съвременни учители по чужди езици, които са се възползвали от финансиране от ЕС, е средно близо два пъти по-голям от процента на тези, които са се възползвали от финансиране от национална или регионална програма. Делът на мобилните учители по чужди езици, които са били в чужбина за професионални цели чрез програма на ЕС, е 27,4 %, в сравнение с 15,7 % при националните или регионалните програми. В 10 образователни системи (Дания, Италия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Словакия, Финландия, Швеция и Исландия) тази тенденция е още по-забележима, като най-малко два пъти повече учители отиват в чужбина с финансиране от ЕС, отколкото с национално или регионално финансиране. За разлика от това, във Фламандската общност на Белгия, Франция, Хърватия, Кипър и Унгария въздействието на двата източника на финансиране е приблизително едно и също.

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018

Фигура 42 Фигура D8: Процент на мобилните съвременни учители по чужд език в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са заминали в чужбина за професионални цели с подкрепата на програма за мобилност, 2018 г.

Обяснителни бележки

Цифрата се основава на отговорите на учителите на въпроси 15 и 56 от TALIS 2018: „Преподавате ли следните категории предмети през текущата учебна година?“ и „Имали ли сте някога в чужбина за професионални цели в кариерата си на учител или по време на обучението/обучението на учителите?“. Продължителността на лентите показва процента на учителите, които са отговорили с „да“, на вариант б) „като учител в програма на ЕС“, и/или в) „като учител в регионална или национална програма“. Учителите може да са използвали и двата вида програми.

Учителите по чужди езици са тези, които са избрали вариант д) за въпрос 15. Мобилните учители са тези, които са отговорили с „да“ на поне един от вариантите а)–д) във въпрос 56.

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които отговориха на свързаните с мобилността въпроси на TALIS през 2018 г.

Вж. приложение 1 за данни и S.E.s. За допълнителна информация относно TALIS вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфична за всяка държава бележка

Белгия (BE fr), Малта и Türkiye: извадката е недостатъчна (по-малко от 5 различни училища или 30 учители) за категорията „национални или регионални програми“.

В сравнение с 2013 г. делът на мобилните учители по чужди езици, които са били част от програми на ЕС, не се е променил значително, докато делът, който е част от национални или регионални програми, се е увеличил с 4,3 процентни пункта (S.E. 0,86) (вж. приложение 1). Следователно в европейските държави относителният принос на програмите на ЕС за мобилността на учителите по чужди езици в сравнение с относителния принос на националните или регионалните програми е средно малко по-висок през 2013 г. (25,1 % (S.E. 0,89) спрямо 11,1 % (S.E. 0,53)), отколкото през 2018 г. (27,2 % (S.E. 0,71) спрямо 15,4 % (S.E. 0,67)).

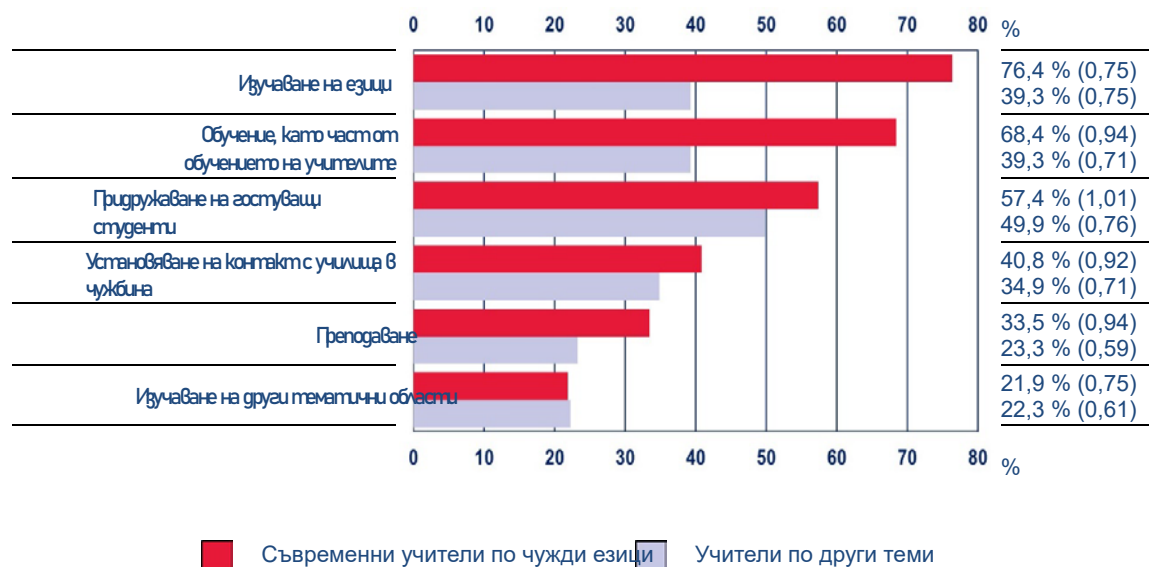
ПОВЕЧЕ ОТ ДВЕ ТРЕТИ ОТ ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ ОТИВАТ В ЧУЖБИНА ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ЕЗИЦИ И КАТО ЧАСТ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНОТО СИ ОБРАЗОВАНИЕ

На фигура Г9 са очертани целите, за които преподавателите по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование прекарват периоди в друга държава по време на своето следване или кариера. По-точно, той показва процента на транснационално мобилните учители, като средна стойност за ЕС, по професионална цел да отидат в чужбина. Този процент се показва за учители по чужди езици и учители по други предмети.

Както показва фигура D9, професионалните цели за заминаване в чужбина се различават до известна степен между двете категории учители.

В ЕС основната причина за заминаване в чужбина, докладвана от преподавателите по чужди езици, е езиковото обучение (76,4 %). В Испания, Италия и Унгария повече от 80 % от мобилните учители по чужди езици посочват това като причина за пътуването си (вж. приложение 1). Един от най-ефективните начини за учителите да подобрят владеенето на езика или езиките, които преподават, е да посетят една от страните, в които се говорят. Следователно тази конкретна причина за транснационалната мобилност е тясно свързана с работата. За сравнение, на равнище ЕС само 39,3 % от мобилните учители, които преподават други предмети, са докладвали, че изучаването на езици е професионална цел за пътуване в чужбина.

На равнище ЕС почти 70 % от мобилните учители по чужди езици са учили в чужбина като част от образованието си на учители, въпреки че само няколко държави имат препоръки в тази област (вж. фигура Г5). Различията между държавите са доста съществени: около 80 % от мобилните учители по чужди езици в Испания и Италия са учили в чужбина като част от образованието си на учители, докато по-малко от 50 % са направили това в Хърватия, Латвия, Португалия, Словения, Исландия и Туркия. За сравнение, на равнище ЕС само 39,3 % от учителите, обучаващи други предмети, са докладвали, че учат в чужбина като част от своето образование.

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Фигура 43 Фигура D9: Процент на мобилните учители в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2) по професионални причини за заминаване в чужбина, равнище на ЕС, 2018 г.

Обяснителни бележки

Цифрата се основава на отговорите на учителите на въпроси 15 и 57 от TALIS 2018: „Преподавате ли следните категории предмети през текущата учебна година?“ и „Имаха ли следните професионални цели на посещенията ви в чужбина?“ Учителите бяха помолени да дадат възможно най-много отговори.

Учителите по чужди езици са тези, които са избрали вариант д) за въпрос 15. Учителите по други предмети са тези, които не са избрали вариант д) за въпрос 15, а са избрали друг вариант от букви а) до и). Мобилните учители са тези, които са отговорили с „да“ на поне един от вариантите а)—д) във въпрос 56.

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които отговориха на въпрос 57 от TALIS през 2018 г.: Чехия, Дания, Естония, Испания, Франция, Хърватия, Италия, Кипър, Латвия, Унгария, Малта, Нидерландия, Португалия, Румъния, Словения, Словакия, Финландия, Швеция, Исландия и Türkiye.

Причините да сте били в чужбина са представени в низходящ ред според процента на преподавателите по чужди езици, които ги съобщават.

Вж. приложение 1 за специфичните за всяка държава данни и S.E.s. За допълнителна информация относно TALIS вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Учителите могат също така да играят роля в подкрепа както на реалната студентска мобилност, така и на виртуалната студентска мобилност. Преподавателският състав може да придружава студенти, пътуващи в чужбина, и може също така да създаде основа за бъдещо сътрудничество между училищата, например чрез подготовка на транснационални програми за мобилност или разработване на общи проекти, при които новите технологии ще подкрепят обмена между учениците. Процентът на мобилните учители по чужди езици, които вече са придружавали посещаващи ученици, е 57,4 % в ЕС, което е малко повече, отколкото при учителите по други предмети (49,9 %). Мобилните учители по чужди езици също са били в чужбина, за да установят контакт с училищата по-често, отколкото учителите по други предмети (съответно 40,8 % и 34,9 %).

На равнище ЕС преподаването в чужбина не е толкова често срещано, колкото изучаването на езици сред мобилните учители по чужди езици (33,5 %), но все още е малко по-често, отколкото при учителите по други предмети (23,3 %). „Преподаването“ най-често се посочва като причина за мобилността на учителите по чужди езици в Румъния (посочена от 68,3 % от учителите по чужди езици). Повече от 40 % от мобилните учители по чужди езици в Испания и Франция съобщават, че са преподавали в чужбина. Обратно, по-малко от 15 % от тях в Хърватия и Португалия са го направили.

И накрая, пътуването в чужбина, за да научите повече за други предмети, не е често срещана причина за мобилност, като подобни и ниски проценти както на мобилните учители по чужди езици (21,9 %), така и на учителите по други предмети (22,3 %) съобщават, че са заминали в чужбина за тази цел.

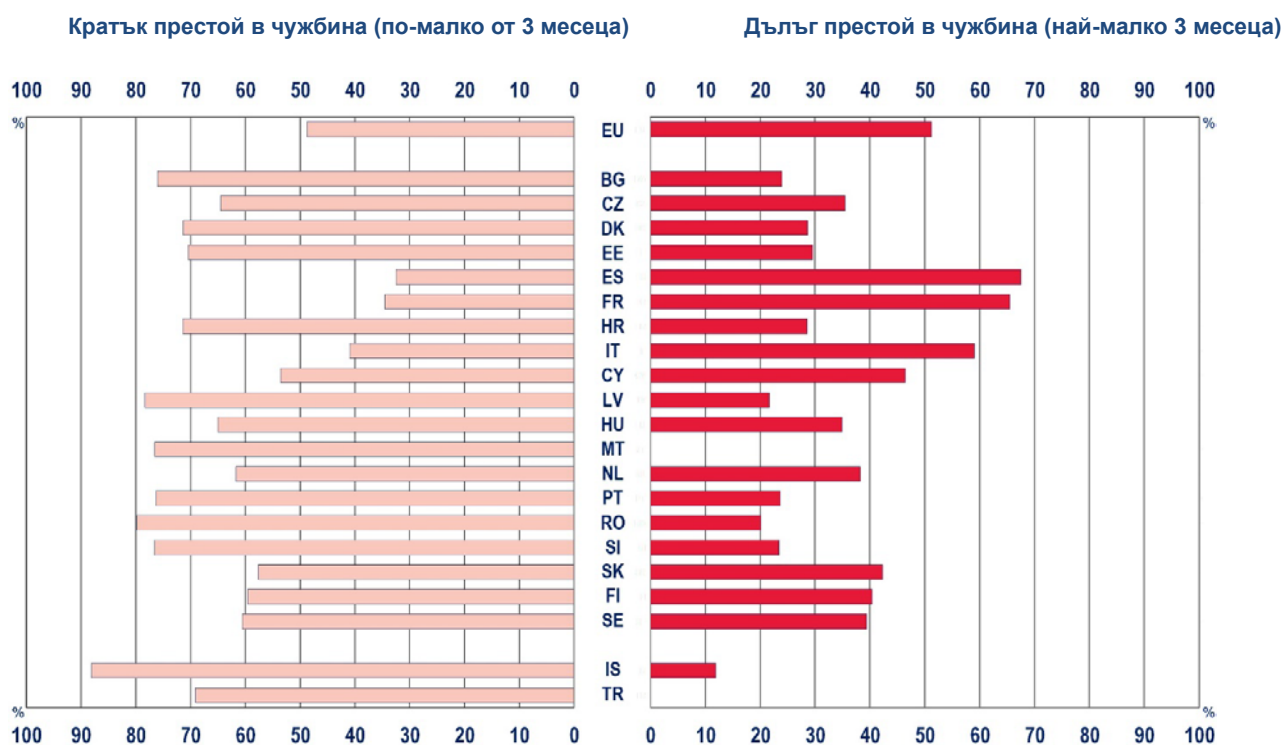
Данните от TALIS 2013 (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2017 г.) показват, че тенденцията по отношение на транснационалната мобилност на учителите по чужди езици е останала стабилна с течение на времето. Класирането от най-до най-рядко срещаните причини, поради които преподавателите по чужди езици отиват в чужбина за професионални цели, е едно и също за 2013 г. и 2018 г., въпреки увеличаването на мобилността на преподавателите по чужди езици във всички държави (вж. фигура Г6).

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ПРЕСТОЯ В ЧУЖБИНА НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ СЕ РАЗЛИЧАВА ЗНАЧИТЕЛНО В ОТДЕЛНИТЕ ДЪРЖАВИ.

На фигура D10 е показана продължителността на престоя на мобилните учители по чужди езици в чужбина по време на тяхното ITE и кариера. Тази продължителност съответства на всички периоди, прекарани в чужбина, взети заедно. По-точно, на фигура D10 се прави разграничение между престой в чужбина за по-малко от 3 месеца (кратък престой) и престой в чужбина с продължителност най-малко 3 месеца (продължителни престои).

Както показва фигура D10, на равнище ЕС процентът на мобилните учители по чужди езици, които съобщават за кратък и дълъг престой в чужбина, е приблизително сходен (съответно 48,8 % и 51,2 %).

Въпреки това, когато се разглеждат отделни държави, в почти всички от тях по-голямата част от мобилните учители по чужди езици са прекарвали общо по-малко от 3 месеца в чужбина (кратък престой) по време на следването си и кариерата си. Това е особено забележимо в България, Латвия, Малта, Португалия, Румъния, Словения и Исландия. В Испания, Франция и Италия обаче положението е точно обратното: в тези страни повече от половината от мобилните учители по чужди езици съобщават за дълъг престой в чужбина (съответно 67,5 %, 65,5 % и 59,1 %).

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Фигура 44 Фигура D10: Процент на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2) за дълъг и кратък престой в чужбина, 2018 г.

Обяснителни бележки

Цифрата се основава на отговорите на учителите на въпроси 15 и 58 от TALIS 2018: „Преподавате ли следните категории предмети през текущата учебна година?“ и „Общо колко дълго сте пребивавали в чужбина за професионални цели?“. Отговорите „от три до дванадесет месеца“ (вариант 2) и „за повече от една година“ (вариант 3) бяха обединени, за да се направи категорията „по-дълъг престой“.

Учителите по чужди езици са тези, които са избрали вариант д) за въпрос 15. Мобилните учители са тези, които са отговорили с „да“ на поне един от вариантите а)–д) във въпрос 56.

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които отговориха на въпрос 58 от TALIS през 2018 г.

Вж. приложение 1 за данните и S.E.s. За допълнителна информация относно TALIS вж. раздел „Статистически бази данни и терминология“.

За определение на „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr, BE nl): въпросът не е бил прилаган в страната.

Малта и Тюркие: извадката е недостатъчна (по-малко от 5 различни училища или 30 учители) за категорията „дълъг престой в чужбина“.

ГЛАВА Д ПРОЦЕС НА ПРЕПОДАВАНЕ

РАЗДЕЛ I — ВРЕМЕ ЗА ОБУЧЕНИЕ И РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Този раздел, който включва шест показателя, разглежда основно времето за обучение, предназначено за преподаване на чужди езици като задължителни предмети в редовното задължително общо образование ⁽⁷⁶⁾. По-конкретно, в него се разглежда колко време са необходими на училищата за преподаване на чужди езици, както е определено от образователните органи на най-високо равнище ⁽⁷⁷⁾. Времето за обучение извън тази рамка не се отчита (например чужди езици, приемани като незадължителни предмети или преподавани като част от учебната програма, определена на училищно ниво).

Въпросът за времето за обучение се разглежда от различни ъгли, включително разликата между времето, прекарано на първия и втория чужд език (вж. фигура Д2), връзката между времето за обучение, посветено на първия чужд език, и броя на годините, прекарани в преподаването му (вж. фигура Д3), относителната тежест на преподаването на чужди езици в рамките на учебната програма (вж. фигура Д4) и накрая промените във времето в броя часове, посветени на преподаването на чужди езици (вж. фигура Д5). Освен това този раздел включва информация за очакваните минимални нива на придобиване на първия и втория чужд език в две референтни точки: края на прогимназиалния етап на средното образование и края на общото средно образование (вж. фигура Д6).

Всички показатели в този раздел се основават на данни, събрани чрез мрежата „Евридика“, обхващащи 39 образователни системи в 37 държави ⁽⁷⁸⁾. Показателите за времето за обучение показват данни за отделните образователни пътеки в Люксембург ⁽⁷⁹⁾ и Лихтенщайн ⁽⁸⁰⁾, което дава възможност за сравнение на 42 образователни системи/образователни пътеки.

ВРЕМЕТО ЗА ОБУЧЕНИЕ, ПОСВЕТЕНО НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, Е ЗНАЧИТЕЛНО ПОВИСОКО В СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ОТКОЛКОТО В ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

На фигура Е1 е показан минималният брой часове, посветени на преподаването на всички чужди езици, преподавани като задължителни предмети през условната година (т.е. общото натоварване от преподаване за дадено образователно равнище, разделено на броя на оценките на това

76 Съответните чужди езици са тези, които са задължителни за всички ученици в дадена степен или образователна степен. Освен това обхватът изключва предучилищното образование, дори ако в някои образователни системи някои степени от това образователно равнище са задължителни за децата да присъстват.

77 Данните се събират съвместно от Евридика и Мрежата на ОИСР за събиране и приемане на описателна информация на системно равнище за образователни структури, политики и практики (NESLI) на всеки две години. Данните, представени в настоящия доклад, идват от събирането на данни за периода 2020/2021 г. За допълнителна информация относно времето за обучение в училищата в Европа, моля, вижте двугодишния доклад „Евридика“ по тази тема (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2021a).

78 За подробности относно обхвата на настоящия доклад вж. въведението към доклада.

79 *Enseignement secondaire classique* (класическо средно образование) и *enseignement secondaire général* (общо средно образование).

80 *Гимназия* (училищен тип с напреднали изисквания), *Oberschule* (училищен тип с основни изисквания) и *Realschule* (училищен тип със средни изисквания).

образователно равнище) ⁽⁸¹⁾. Тази цифра включва две бар диаграми, които предоставят данни за началното образование и задължителното общо средно образование на пълно работно време поотделно.

На равнището на началното образование броят на часовете на условна година, посветени на преподаването на чужди езици като задължителни предмети, варира между 13 часа (в Унгария) и 407 часа (в Люксембург). Въпреки този широк диапазон, броят на учебните часове е между 30 и 69 часа в повечето образователни системи (27 образователни системи). В задължителните степени на общото средно образование на пълно работно време броят на учебните часове за всяка условна година във всички разглеждани образователни системи/образователни пътеки варира от 74 часа (в Норвегия) до 373 часа (в Люксембург (в Люксембург (*образование secondaire classique*))).

Два ключови фактора могат да обяснят по-малкия брой учебни часове в началното образование. Първият се отнася до възрастта, на която изучаването на чужд език става задължително. Времето за обучение е сравнително ниско във Френската общност на Белгия (31 часа), Германия (37 часа), Португалия (36 часа) и Босна и Херцеговина (32 часа), където изучаването на чужди езици става задължително след втория клас на основното образование, за разлика от повечето други образователни системи (вж. фигура Б1).

Вторият фактор е свързан със структурата на образователните системи. Обикновено броят на часовете, разпределени за преподаване на чужди езици, се увеличава, когато учениците преминават през училищните оценки (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2021a). Поради това, когато продължителността на началното образование е сравнително кратка (например 4 години), като например в Германия (37 часа) и Австрия (30 часа), децата напускат този етап на образование в по-млада възраст, което означава, че на този етап на обучение те получават по-малко часове чуждоезиково обучение, отколкото децата в образователните системи, където основното образование продължава по-дълго.

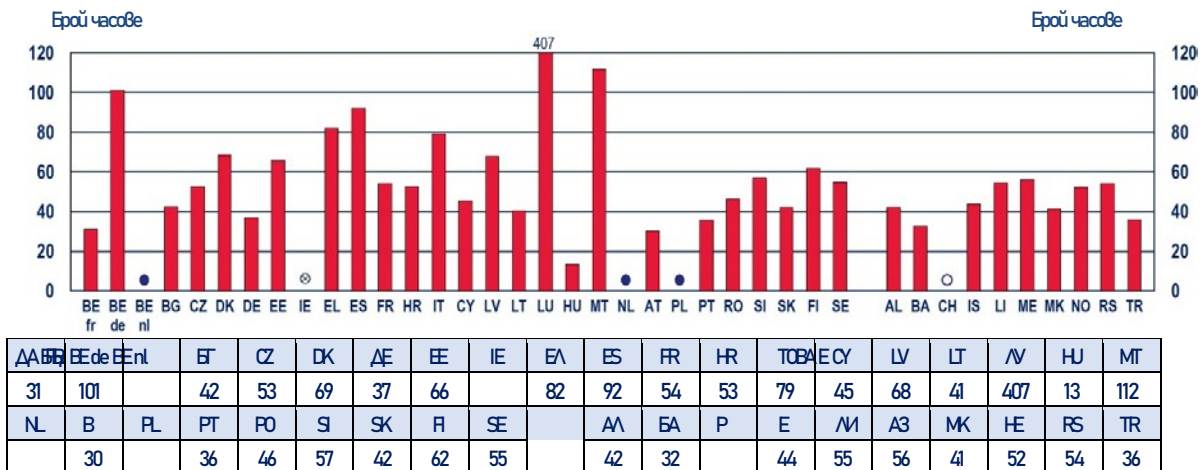
Двата посочени по-горе фактора важат и за Унгария, в която особено малък брой часове се отделят за преподаване на чужди езици (13 часа). В Унгария има четири степени в началното образование, а изучаването на чужди езици става задължително в последния. Въпреки това, в зависимост от училището, учениците могат да започнат да изучават чужд език по-рано и следователно да получат допълнително време за преподаване.

Броят на часовете, посветени на преподаването на чужди езици в началното образование, е повече от 69 часа в шест образователни системи (немскоговорящата общност на Белгия, Гърция, Испания, Италия, Люксембург и Малта). Образователните системи на немскоезичната общност на Белгия, Италия, Люксембург и Малта имат следните общи характеристики: CLIL се използва като преподавателски подход по време на някои класове (или почти всички степени в случая на Люксембург) на редовното задължително общо образование. Този специфичен подход на преподаване, според който учебните предмети се преподават на (поне) два езика (вж. фигура Б12), може отчасти да обясни сравнително големия брой часове, посветени на преподаването на чужди езици в тези образователни системи. Броят на часовете е най-голям в немскоговорящата общност в Белгия (101 часа), Люксембург (407 часа) и Малта (112 часа).

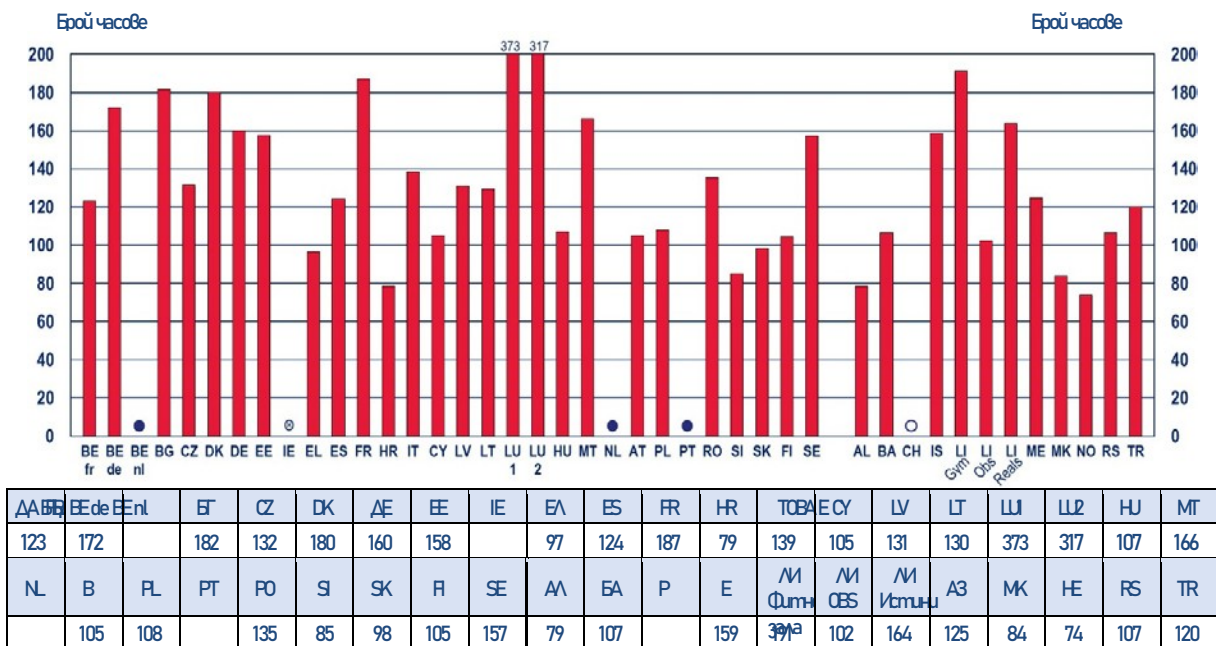
81 Броят на степените, включени в задължителното общо образование на пълно работно време, варира значително в различните образователни системи. В някои случаи задължителното общо образование на пълно работно време спира в края на прогимназиалния етап на средното образование; в други случаи тя частично или изцяло включва гимназиален етап на средното образование (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2020 г.). За да се премахне разликата, произтичаща от разликите в броя на степените в задължителното общообразователно образование на пълно работно време, повечето показатели за времето за обучение представят минималния брой учебни часове за условна година.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

(а) Основно образование

(б) Задължително общо средно образование на пълно работно време

Хоризонтална гъвкавост Време на обучение, определено на ниво кантон Няма задължителен чужд език

Източник: Това е Евридика.

Фигура 45 Фигура Е1: Брой часове задължително чуждоезиково обучение през условна година в началното и редовното задължително общообразователно образование, 2020/2021 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра показва минималното препоръчително време за обучение за чужди езици, преподавани като задължителни предмети за всички ученици, както е определено от органите за образование на най-високо ниво.

Времето за обучение за условна година в началното образование (или задължителното общо средно образование на пълно работно време) съответства на общата продължителност на преподаването време в началното образование (или задължителното общо средно образование на пълно работно време), разделено на броя на степените в началното образование (или задължителното общо средно образование на пълно работно време).

Хоризонтална гъвкавост: органите за образование от най-високо ниво определят общото време за обучение за група от (или всички) предмети в рамките на определен клас. След това училищата/местните власти са свободни да решават колко време да отделят за отделните предмети. Когато това се отнася за половината или повече от половината от оценките в началното и/или редовното задължително общообразователно образование, се използва специфичният символ ●. Когато хоризонталната гъвкавост се прилага за по-малко от половината от оценките в началното образование или задължителното средно образование на пълно работно време, тези степени се изключват при изчисляването на условните години. Това се отнася за Френската общност на Белгия и Португалия в началното образование.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): има хоризонтална гъвкавост в степени 3 и 4.

България: в последните два класа на редовното задължително общо образование, които съответстват на първите 2 години от гимназиалния етап на средното образование, фигурата показва данни за пътя, осигуряващ интензивно изучаване на чужди езици.

Германия: данните представляват среднопретегленото време на обучение за преподаване на чужди езици, изчислено от Секретариата на постоянната конференция на министрите на образованието и културните въпроси на провинциите въз основа на броя на учениците, записани в различните видове училища.

Ирландия: преподаването на чужди езици не е задължително. Официалните езици, английски и ирландски, се преподават на всички ученици.

Испания: данните представляват среднопретеглените стойности на националните и регионалните разпоредби относно учебните програми и училищните календари (референтна 2020/2021 г.). За изчисляване на средно претеглените средни стойности са използвани статистически данни за броя на учениците по клас и автономна област, отчетени от статистическата служба на Министерството на образованието и професионалното обучение (референтна 2018/2019 г.).

Италия: данните за последните два класа на задължителното общообразователно образование на пълно работно време се отнасят до лицензонаучното лице.

Люксембург: LU1 съответства на *enseignement secondaire classique* (класическо средно образование); LU2 съответства на *enseignement secondaire général* (общо средно образование).

Унгария: в девети и десети клас, последните два класа на задължителното образование на пълен работен ден, данните съответстват на Gimnázium.

Австрия: няма данни за последния клас на задължителното общо образование на пълно работно време.

Австрия и Лихтенщайн: данните не включват времето за обучение за степени 1 и 2 за Австрия и степен 1 за Лихтенщайн, тъй като чуждите езици се преподават чрез други предмети, а не като самостоятелни предмети. Поради това представените данни подценяват времето за обучение, отделено на чужди езици.

Полша: налице е хоризонтална гъвкавост в първите три (от четири) степени на началното образование.

Португалия: в последните два от шестте класа в началното образование има хоризонтална гъвкавост. В първите три степени на задължителното общо средно образование на пълно работно време съществува хоризонтална гъвкавост за първия и втория чужд език като задължителни предмети, докато в последните три чуждоезиково обучение не е задължително.

Швеция: за задължителното общо средно образование на пълно работно време данните включват времето за обучение за втория език, което не е задължителен предмет за всички ученици (вж. фигура Б1).

Лихтенщайн: Ли Гим съответства на гимназия (вид училище с напреднали изисквания); Li Obs съответства на Oberschule (вид училище с основни изисквания) и; Li Reals съответства на Realschule (вид училище с междинни изисквания).

Швейцария: на национално равнище не се определят стандартни учебни програми и стандартно време за обучение. Учебните програми и планираното време за обучение се определят от 26-те кантона на регионално ниво.

Както бе споменато по-горе, в задължителните степени на редовното средно образование обхватът на учебните часове за всяка условна година във всички разглеждани образователни системи/образователни пътеки е доста широк (от 74 до 373 часа). В рамките на този широк диапазон могат да бъдат идентифицирани четири групи образователни системи/образователни пътеки със сравнително сравним брой учебни часове.

Първата група включва 15 образователни системи/образователни пътеки, като между 74 часа (Норвегия) и 108 часа (Полша) за условна година са посветени на преподаването на чужди езици като задължителни предмети; вторият съдържа девет образователни системи/образователни пътеки, разпределени между 120 часа (Туркия) и 139 часа (Италия) на условна година за задължителното преподаване на чужди езици. Повечето образователни системи/образователни пътища попадат в тези две групи.

Единадесет образователни системи/образователни пътеки съставляват третата група, където времето за обучение, разпределено на чужди езици като задължителни предмети, варира от 157 часа (в Швеция) до 191 часа (в Лихтенщайн (*гимназия*)). И накрая, двата пътя на общото образование в Люксембург (*seignement secondaire général* и *enseignement secondaire classique*) осигуряват най-голям брой учебни часове (317 часа и 373 часа, съответно за условна година).

По-подробно сравнение между времето за обучение, разпределено на чужди езици в началното образование, и времето за обучение, посветено на тези предмети по време на задължителните степени на общото средно образование, показва, че броят на учебните часове за условна година е по-висок в задължителните степени на общото средно образование в почти всички образователни системи/образователни пътеки (Люксембург е изключение). В повечето от тях числото е поне двойно и е три (или повече) пъти по-високо в малко повече от една трета от тях. Всички образователни системи със значително по-малък брой учебни часове в началното образование значително увеличават възможностите на учениците да изучават чужди езици, като осигуряват много повече време за обучение в задължителните степени на средното образование. Такъв е по-специално случаят в Унгария, където броят на часовете за условна година е осем пъти по-голям.

ПЪРВИЯТ ЧУЖД ЕЗИК ВЛАДЕЕ НАЙ-ГОЛЯМ ДЯЛ ОТ ВРЕМЕТО ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ ВЪВ ВСИЧКИ СТРАНИ.

На фигура Е1 е представено минималното време за обучение за всички чужди езици, преподавани като задължителни предмети в началното и редовното задължително общообразователно образование. На фигура Е2 се сравнява минималният брой часове, разпределени за преподаването на първия и втория чужд език като задължителни предмети. Тя обхваща цялото задължително общо образование на пълно работно време. За да се премахне промяната, произтичаща от разликите в броя на степените в задължителното общообразователно образование на пълно работно време, тя предвижда обучение за всяка условна година, т.е. съответстващо на общия брой учебни часове в задължителното общообразователно образование на пълно работно време, разделен на броя на годините в този период на обучение.

За разлика от други учебни предмети, като математиката, чуждите езици не се преподават като задължителни предмети във всички степени на задължителното общо образование на пълно работно време (вж. фигура Б2). Освен това изучаването на втори чужд език не е задължително в някои образователни системи (вж. фигура Б3). Тези специфични характеристики на чуждите езици като учебни предмети трябва да се вземат предвид при сравняването на времето за обучение между образователните системи.

Времето за обучение на първия чужд език като задължителен предмет варира от 39 до 114 часа на условна година в почти всички образователни системи/образователни пътеки. Тези, в които времето за обучение е на дъното на този диапазон, т.е. тези с шест най-ниски стойности (между 39 и 54 часа на условна година), включват Кипър, Унгария, Швеция, Босна и Херцеговина, Исландия, Северна Македония и Сърбия. Образователните системи с часове на обучение на върха, т.е. с четирите най-високи стойности (между 105 и 114 часа на условна година), са немскоговорящата общност на Белгия, България, Испания и Малта. В Люксембург времето за обучение, посветено на преподаването на първия чужд език, е доста извън този диапазон (199 часа в *enseignement secondaire général* и 223 в *enseignement secondaire classique*).

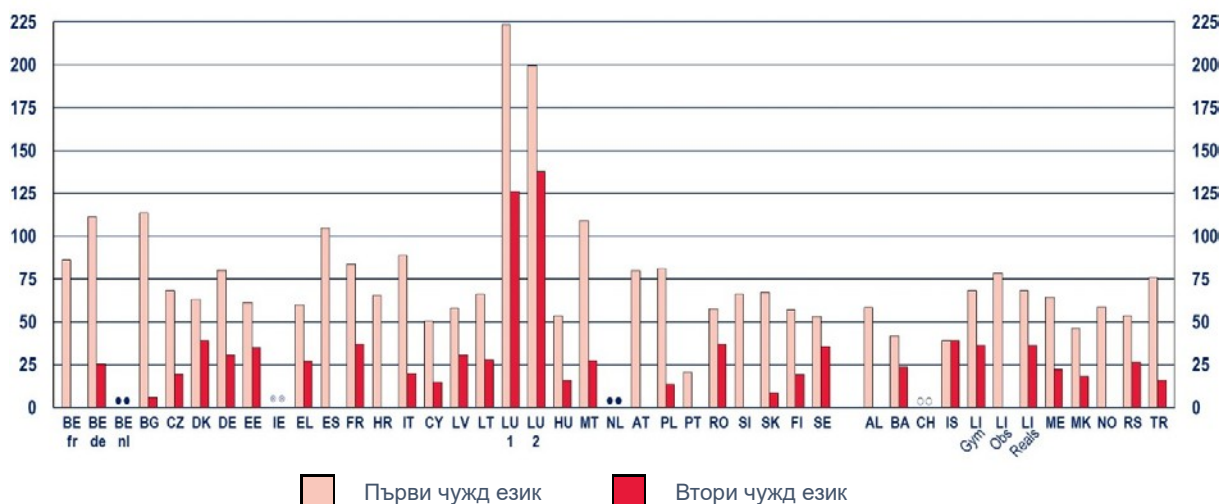
В образователните системи/образователните пътеки, при които изучаването на втори чужд език е задължително, броят на часовете за една условна година, прекарани в изучаване, е доста ограничен в почти всички образователни системи, вариращи от 6 до 39 часа. Образователните системи с часове на обучение в долната част на диапазона, т.е. със стойности под 10 часа на условна година, са

България и Словакия (съответно 6 и 8 часа). Образователните системи с часове на обучение в най-горния диапазон, т.е. със стойности, равни на или по-големи от 35 часа на условна година, са Дания, Естония, Франция, Румъния, Швеция, Исландия и Лихтенщайн (*гимназия* и *Realschule*).

Времето за обучение, посветено на втория чужд език, е, отново, сравнително забележително високо в Люксембург (126 часа в *enseignement secondaire classique* и 138 часа в *enseignement secondaire General*) и далеч надминава всички останали страни. В Люксембург френският и немският език, които се преподават като чужди езици, като алтернатива се използват като езици за обучение в образованието (разпоредба CIL).

Разликите в степента, в която изучаването на втори чужд език става задължително, често обясняват разликите във времето за обучение между образователните системи/образователните пътеки. В Европа студентите обикновено започват да изучават втори чужд език като задължителен предмет в прогимназиалния етап на средното образование; малка част от тях започват по-рано, в началното образование или по-късно в клас, който е извън задължителното образование (вж. фигура Б1).

В почти всички образователни системи/образователни пътища, разгледани в този раздел (Исландия е изключение; Вж. бележката за отделните държави), броят на учебните часове за условна година е систематично по-висок за първия задължителен чужд език, отколкото за втория. Разликата варира от 17 часа (в Швеция) до 108 часа (в България). В образователните системи, където разликата е най-голяма, т.е. над 81 часа (немскоговорящата общност на Белгия, България (пътека, осигуряваща интензивно изучаване на чужди езици), Люксембург (на английски: *enseignement secondaire classique*) и Малта), първите изучавани чужд език се използват като език за обучение на някакъв етап от обучението (разпоредба за обучение на деца).

Хоризонтална гъвкавост Време на обучение, определено на ниво кантон Няма задължителен чужд език

(Часове)	AAE FR	AAE ge	AAE NL	БГ	СЗ	ДК	ДЕ	ЕЕ	ЕЕ	ЕА	ЕС	FR	HR	ТОВА	СЗ	LV	LT	LV 1	LV 2	HU	MT
Първи чужд език	86	111		114	68	63	80	61		60	105	84	66	89	50	58	66	223	199	54	109
Втори чужд език	0	25		6	20	39	31	35		27	0	37	0	20	15	31	28	126	138	16	27
	NL	B	PL	PT	PO	SI	SK	FI	SE	AA	BA	P	E	M Dum	M OBS	M Итму	A3	MK	HE	RS	TR
Първи чужд език		80	81	20	58	66	67	57	53	58	42		39	36	78	68	64	46	59	54	76
Втори чужд език		0	14	0	37	0	8	19	36	0	24		39	36	0	36	22	18	0	27	16

Източник: Това е Евридика.

Фигура 46 Фигура E2: Брой часове на условна година, разпределени за преподаване на първия и втория чужд език като задължителни предмети в редовното задължително общообразователно образование, 2020/2021 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра показва минималното препоръчително време за обучение за първия и втория чужд език, преподавани като задължителни предмети за всички ученици, както е определено от органите на висшето образование.

Времето за обучение за условна година в задължителното общо образование на пълно работно време съответства на общата продължителност на преподаването време за този период на обучение, разделена на броя на степените в задължителното общо образование на пълно работно време.

Хоризонтална гъвкавост: органите за образование от най-високо ниво определят общото време за обучение за група от (или всички) предмети в рамките на определен клас. След това училищата/местните власти са свободни да решават колко време да отделят за отделните предмети. Когато това се отнася за половината или повече от половината от оценките в задължителното общообразователно образование на пълно работно време, се използва специфичният символ ●. Когато хоризонталната гъвкавост се прилага за по-малко от половината от оценките в задължителното общо образование на пълно работно време, тези степени се изключват при изчисляването на условните години. Това се отнася за Френската общност на Белгия, Полша и Португалия (за допълнителна информация вж. бележките за отделните държави по-долу фигура Д1).

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки по-долу на фигура Д1.

Франция: органите за образование от най-високо ниво определят времето за обучение за първия и втория чужд език заедно в последния клас на задължителното общообразователно образование на пълно работно време. В този случай този период от време е разделен на две, а резултатът от разделянето е разпределен на първия и втория чужд език.

Исландия: образователните органи от най-високо ниво определят времето за обучение за първия и втория чужд език заедно за всички класове. В този случай този период от време е разделен на две, а резултатът от разделянето е разпределен на първия и втория чужд език.

СТРАНИТЕ, В КОИТО ПРЕПОДАВАНЕТО НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ ПРОДЪЛЖАВА НАЙ-ДЪЛГО, НЕ СА НЕПРЕМЕННО С НАЙ-МНОГО ВРЕМЕ ЗА ОБУЧЕНИЕ.

Фигура Е3 показва връзката между два фактора, които оказват силно влияние върху преподаването на чужди езици в училище: минималното време за обучение, определено за чужди езици, и продължителността на учебните години, която продължава преподаването. По-точно, фигура Е3 показва връзката между времето за обучение за изучаването на първия чужд език като задължителен предмет и продължителността на това обучение. Отчитат се само часовете на обучение за степените, за които има налични данни ⁽⁸²⁾.

Като цяло цифрата показва, че има положителна връзка, макар и относително слаба, между двата фактора. По-подробен анализ обаче показва, че въпреки че някои страни преподават първия чужд език като задължителен предмет за същия брой класове, те се различават значително по отношение на общото време за обучение, което отделят за преподаването му. Разликата е особено забележима в държавите с 10-годишна разпоредба: в Норвегия времето за обучение за първия чужд език е 588 часа, докато в Испания този брой достига 1050 часа.

Обратно, страните, които отделят подобно време за обучение, могат да го направят за доста различен брой години в рамките на задължителното образование. Например в Унгария и Северна Македония учебните часове съответно от 536 часа и 509 часа се препоръчват за първия чужд език като задължителен предмет. Разпоредбата продължава 7 години в Унгария и 11 години в Северна Македония.

На фигура Е3 е показан и клъстер от 11 държави (Дания, Естония, Гърция, Хърватия, Латвия, Литва, Словения, Словакия, Финландия, Лихтенщайн и Черна гора) със сходен профил; те отделят между 700 и 500 часа за преподаване на първия задължителен чужд език през 8—9 учебни години.

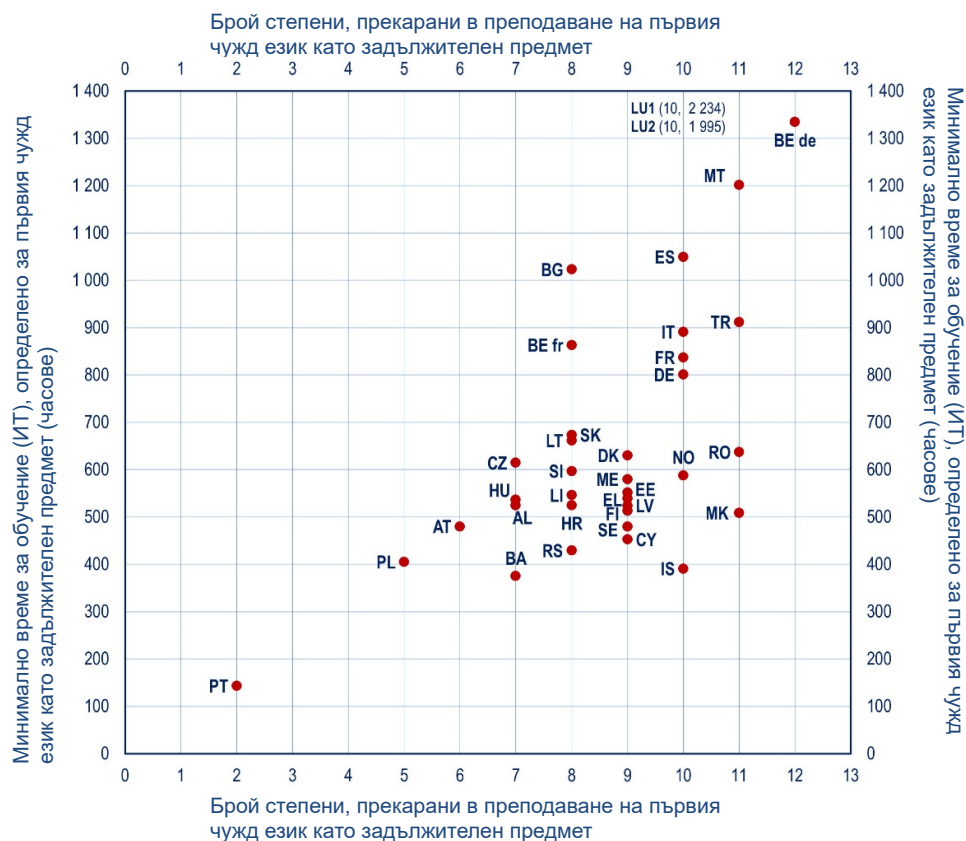
В немскоговорящата общност на Белгия, Люксембург и Малта, където първият преподаван чужд език също е език на обучение, времето за обучение, отделено на този език, е най-високото в цяла Европа. Официалните учебни програми в тези три образователни системи предписват 1 335 часа за период от 12 години в немскоезичната общност на Белгия, 2 234 и 1 995 часа (за *enseignement secondaire*

82 За повече информация вж. обяснителната бележка. Конкретна информация за продължителността на преподаването на първия чужд език е налична на фигура Б2

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

classique u enseignement secondaire général, r) в продължениена 10 години в Люксембург и 1 201 часа над 11 години в Малта.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Часове	България	Дания	БЕ	CZ	DK	AE	EE	EA	ES	FR	HR	ТОВА	E CY	LV	LT	LI	LU2	HU
ТОВА	663	1335	1023	614	630	801	551	539	1050	837	525	891	452	524	662	2234	1995	536
	MT	B	PL	PT	PO	SI	SK	R	SE	AL	BA	E	M	A3	MK	HE	RS	TR
ТОВА	201	480	405	143	637	597	673	513	480	525	375	391	346	580	509	588	429	912

Източник: Това е Евридика.

Фигура 47 Фигура Е3: Връзка между времето за обучение за първия чужд език и броя на класовете, през които този език се преподава в редовно задължително общообразователно образование, 2020/2021 г.

Обяснителни бележки

Данните представят минималното време за обучение (в часове), препоръчано за първия чужд език като задължителен предмет за всички ученици във връзка с броя на класовете, прекарани в преподаване на този задължителен чужд език по време на задължителното общо образование на пълно работно време.

Броят на годините, прекарани в преподаване на първия чужд език като задължителен предмет, зависи от два фактора: броят на класовете, по време на които се преподава първият чужд език като задължителен предмет, и продължителността на задължителното общо образование на пълно работно време, която варира в различните образователни системи.

За някои образователни системи (Френската общност на Белгия, Австрия, Полша, Португалия и Лихтенщайн) показаният брой часове се отнася до броя на степените, за които е възможно да се покажат данни. Например не са взети предвид оценките (и учебните часове), в които се прилага хоризонталната гъвкавост. Допълнителни обяснения са дадени в специфичните за всяка държава бележки. За повече информация относно продължителността на преподаването на първия чужд език като задължителен предмет вж. фигура Б2.

Хоризонтална гъвкавост: органите за образование от най-високо ниво определят общото време за обучение за група от (или всички) предмети в рамките на определен клас. След това училищата/местните власти са свободни да решават колко време да отделят за отделните предмети.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): има хоризонтална гъвкавост в степени 3 и 4.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Белгия (BE nl): цифрата не включва данни за тази образователна система, тъй като хоризонталната гъвкавост се прилага за всички степени на задължителното общо образование на пълно работно време.

България: за последните два класа на редовното задължително общо образование, които съответстват на първите две години от общото средно образование, фигурата показва данни за пътя, осигуряващ интензивно изучаване на чужди езици.

Германия: данните представляват среднопретегленото време на обучение за преподаване на чужди езици, изчислено от Секретариата на постоянната конференция на министрите на образованието и културните въпроси на провинциите въз основа на броя на учениците, записани в различните видове училища.

Ирландия: преподаването на чужди езици не е задължително. Официалните езици, английски и ирландски, се преподават на всички ученици.

Испания: данните представляват среднопретеглените стойности на националните и регионалните разпоредби относно учебните програми и училищните календари (референтна 2020/2021 г.). За изчисляване на средно претеглените средни стойности са използвани статистически данни за броя на учениците по клас и автономна област, отчетени от статистическата служба на Министерството на образованието и професионалното обучение (референтна 2018/2019 г.).

Италия: данните за последните два класа на задължителното общообразователно образование на пълно работно време се отнасят до лицензонаучното лице.

Франция: органите за образование от най-високо ниво определят времето за обучение за първия и втория чужд език заедно в последния клас на задължителното общообразователно образование на пълно работно време. В този случай времето е разделено на две, а резултатът от разделянето е разпределен на първия и втория чужд език.

Люксембург: LU1 съответства на *enseignement secondaire classique* (класическо средно образование); LU2 съответства на *enseignement secondaire général* (общо средно образование).

Унгария: в девети и десети клас, последните два класа на задължителното образование на пълен работен ден, данните съответстват на Gimnázium.

Холандия: цифрата не включва данни за тази страна, тъй като образователните органи от най-високо ниво не посочват минималното време за обучение за всеки предмет на учебната програма, а за всички учебни предмети заедно за всяко образователно ниво.

Австрия: за средното образование данните съответстват на *Allgemeinbildende höhere Schule* (академично средно училище). Студентите изучават първия чужд език като задължителен предмет в продължение на 9 години, т.е. цялата продължителност на задължителното образование. Тази цифра показва времето за обучение само за 6 години. Не може да се предоставят данни за първите 2 години (първият чужд език се преподава чрез други предмети, а не като самостоятелен предмет) и през последната година (липсващи данни).

Полша: първият чужд език се преподава като задължителен предмет през цялото задължително образование на пълен работен ден (осем клас). Данните обаче могат да се предоставят само от степен 4 нататък, както преди да се прилага хоризонталната гъвкавост.

Португалия: първият чужд език е задължителен предмет в 7 от 12-те години задължително общо образование на пълен работен ден (от 3 до 9 клас). Данни обаче могат да бъдат предоставени само за степени 3 и 4, тъй като за останалите се прилага хоризонтална гъвкавост.

Исландия: образователните органи от най-високо ниво определят времето за обучение за първия и втория чужд език заедно за всички класове. В този случай времето е разделено на две, а резултатът от разделянето е разпределен на първия и втория чужд език.

Лихтенщайн: в средното образование данните съответстват на гимназията (най-високото ниво на средно образование). Студентите изучават първия чужд език като задължителен предмет в продължение на 9 години, т.е. цялата продължителност на задължителното общо образование на пълно работно време. Тази цифра показва времето за обучение само за 8 години. За първи клас не могат да бъдат предоставени данни (първият чужд език се преподава чрез други предмети, а не като самостоятелен предмет).

Северна Македония: възрастта за напускане на задължителното образование на пълен работен ден варира, което означава, че продължителността, за която учениците изучават първия чужд език, също варира (между 11 и 13 години).

Швейцария: цифрата не включва данни от тази държава, тъй като на национално ниво не са определени стандартни учебни програми и стандартно време за обучение. Учебните програми и планираното време за обучение се определят от 26-те кантона на регионално ниво.

ДЕЛЪТ НА ОБУЧЕНИЕТО, ОТДЕЛНО ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, Е ЗНАЧИТЕЛНО ПО-ВИСОК В СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ОТКОЛКОТО В ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Фигура Е4 отразява тежестта на преподаването на чужди езици в учебната програма за основно и редовно задължително общо средно образование. За тази цел тя разглежда минималния брой учебни часове, посветени на чужди езици, които са задължителни за всички ученици, като част от общото време за обучение, отделено за преподаване на цялата задължителна учебна програма.

В почти всички образователни системи/образователни пътеки делът на времето, отделено за чужди езици като задължителни предмети, спрямо общото време за обучение, посветено на преподаването на задължителната учебна програма, е (много) по-високо в задължителните степени на редовното средно образование, отколкото в основното образование. В 10 образователни системи/образователни пътеки разликата е равна или по-висока от 10 процентни пункта (френска общност на Белгия, България, Германия, Франция, Литва, Унгария, Швеция, Исландия и Лихтенщайн (*Realschule* и *гимназия*)).

Срещу тази тенденция *enseignement secondaire général* (общо средно образование) в Люксембург е единственият образователен път, при който процентът на обучение, посветен на чужди езици, е по-висок в началното образование. Специфичният контекст на езиковото образование в Люксембург, в който първият и вторият чужд език се използват като езици за обучение, може да обясни това (вж. фигури Е1 и Е2). Освен това в три образователни системи/образователни пътеки (Испания, Хърватия и Люксембург (*образование secondaire classique*)) разликата между основното и редовното задължително общо средно образование е ограничена до по-малко от 1 процентен пункт.

Разглеждайки по-конкретно времето, посветено на преподаването на чужди езици, като част от времето, прекарано в изпълнение на цялата учебна програма в началното образование, преподаването на чужди езици като задължителни предмети представлява между 5 % и 10 % от общото време за обучение в повечето образователни системи. В няколко образователни системи, а именно Френската общност на Белгия, Унгария, Австрия и Португалия, делът на общото време за обучение, посветено на преподаването на чужди езици като задължителни предмети, е по-малък от 5 %. В Австрия през първите 2 години от началното образование чужди езици се преподават чрез предоставяне на CLIL, което не се съобщава тук. В останалите три образователни системи изучаването на чужди езици става задължително сравнително късно в началното образование (вж. фигура Б1).

В другия край на спектъра преподаването на чужди езици представлява около 11 % от общото време за обучение в немскоезичната общност на Белгия, Гърция, Испания, Хърватия, Латвия и Черна гора и 14,9 % в Малта. Люксембург се откроява с 44,0 % от общото време за обучение, посветено на чужди езици.

Разликите между образователните системи могат да се обяснят със структурни фактори, вече подчертани по-рано (вж. фигури Е1 и Е2), като например броя на степените в началното и редовното задължително средно образование или с фактори, специално свързани с чуждите езици (т.е. броя на задължителните чужди езици и началната възраст за тяхното изучаване, както и теглото им в учебната програма).

Що се отнася до задължителното общо средно образование на пълно работно време, процентът на обучението, посветено на чужди езици, варира от 10 % до 19 % в повечето образователни системи. Следователно има по-голямо разнообразие, отколкото в началното образование. Процентът за Албания е на дъното на диапазона (10,2 %), докато този за Естония (19,1 %) и Франция (19,3 %) е на върха.

Само няколко образователни системи са извън този обхват. Норвегия има най-малък дял от времето, отделено за чужди езици (8,5 %). В тази страна само един чужд език е задължителен в редовното задължително общо образование, което може поне отчасти да обясни ниската стойност. Образователните системи с най-висок дял, т.е. 20 % и повече, възприемат CLIL като преподавателски подход във всички училища или в някои степени на задължителното общообразователно образование на пълнен работен ден (немскоговорящата общност на Белгия, България⁸³, Люксембург и Малта).

83 В последните два класа на редовното задължително образование, което съответства на първите 2 години от средното образование, данните се отнасят до пътя, осигуряващ интензивно изучаване

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Изключение от това е Лихтенщайн (Gymnasium) (20,1 %), където CLIL не е предвиден в тези класове. Както в началното образование, Люксембург изтъква: 37,2 % (*enseignement secondaire général*) и 44,2 % (*enseignement secondaire classique*) от общото време за обучение са посветени на преподаването на чужди езици.

%	Д/А/Б FR	Д/А/Б ge	Д/А/Б NL	БГ	CZ	DK	ДЕ	ЕЕ	Е	ЕЛ	ES	FR	HR	ТОВА CY	LV	LT	/V 1	/V 2	HU	MT	
Первичен	3.6	11.9		8.3	7.6	6.9	5.1	9.9		11.1	11.6	6.3	11.1	8.9	5.7	11.3	6.1	44.0	44.0	2.0	14.9
Вторичен	14.0	20.2		22.2	14.8	15.0	17.7	19.1		12.5	11.8	19.3	11.9	14.6	12.3	16.7	15.7	44.2	37.2	12.8	22.8
	NL	B	PL	PT	PO	S	SK	F	SE	AL	BA	P	E	М Фин Дом	М ОБС	М Итму	A3	MK	HE	RS	TR
Первичен		4.2		3.2	7.0	8.3	6.3	9.4	7.7	7.2	6.0		6.0	7.0	7.0	10.5	9.8	6.9	8.8	5.0	
Вторичен		11.7	14.1		14.1	11.1	11.9	12.9	18.1	10.2	14.2		18.9	20.1	11.0	17.6	18.5	16.5	8.5	12.5	13.3

Източник: Евридика

Фигура 48 Фигура Е4: Обучение, разпределено на чужди езици като задължителни предмети, като дял от общата продължителност на обучението в началното и редовното задължително общо средно образование, 2020/2021 г.

Обяснителни бележки

Данните съответстват на времето за обучение (както е определено от органите за образование на най-високо ниво), разпределено на всички чужди езици като задължителни предмети, преподавани на всички ученици, разделено на общото време за обучение за всички предмети от задължителната учебна програма, умножено по 100.

Хоризонтална гъвкавост: органите за образование от най-високо ниво определят общото време за обучение за група от (или всички) предмети в рамките на определен клас. След това училищата/местните власти са свободни да решават колко време да отделят за отделните предмети. Когато това се отнася за половината или повече от половината от оценките в началното и/или редовното задължително общообразователно образование, се използва специфичният символ ●. Когато хоризонталната гъвкавост се прилага за по-малко от половината от оценките в началното образование или задължителното средно образование на пълно работно време, тези степени се изключват при изчисляването на условните години. Това се отнася за Френската общност на Белгия и Португалия в началното образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки по-долу на фигура Д1.

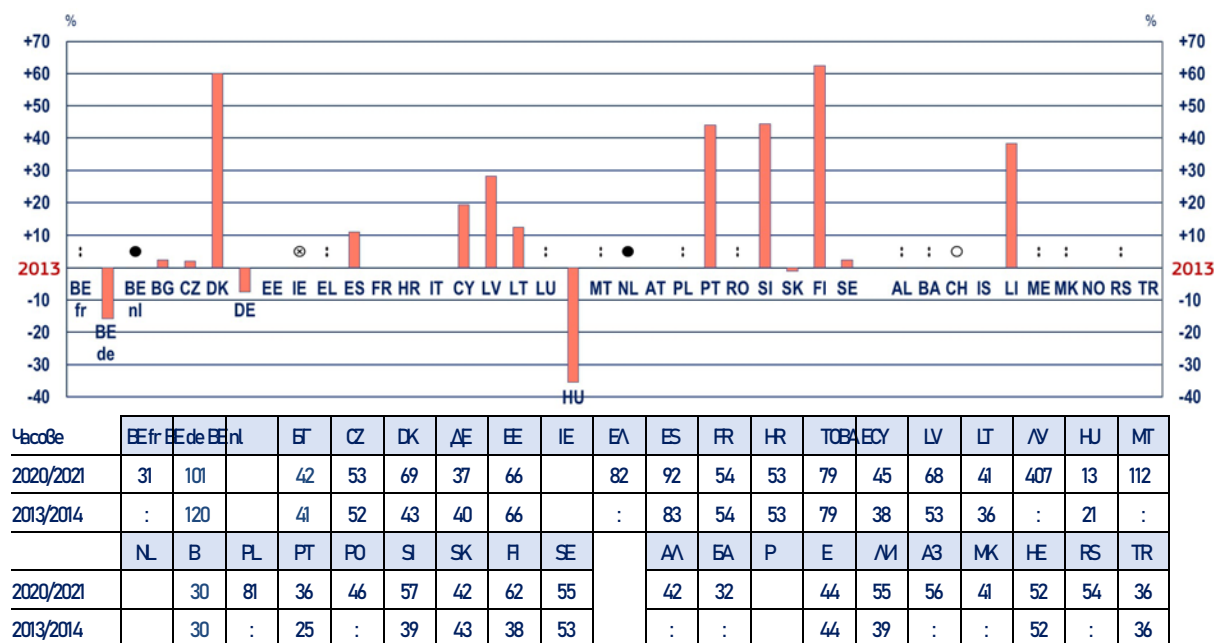
на чужди езици.

В ЦЯЛА ЕВРОПА ВРЕМЕТО ЗА ОБУЧЕНИЕ, ПОСВЕТЕНО НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ, ОСТАВА ОТНОСИТЕЛНО СТАБИЛНО ИЗВЪНРЕДЕН ТРУД

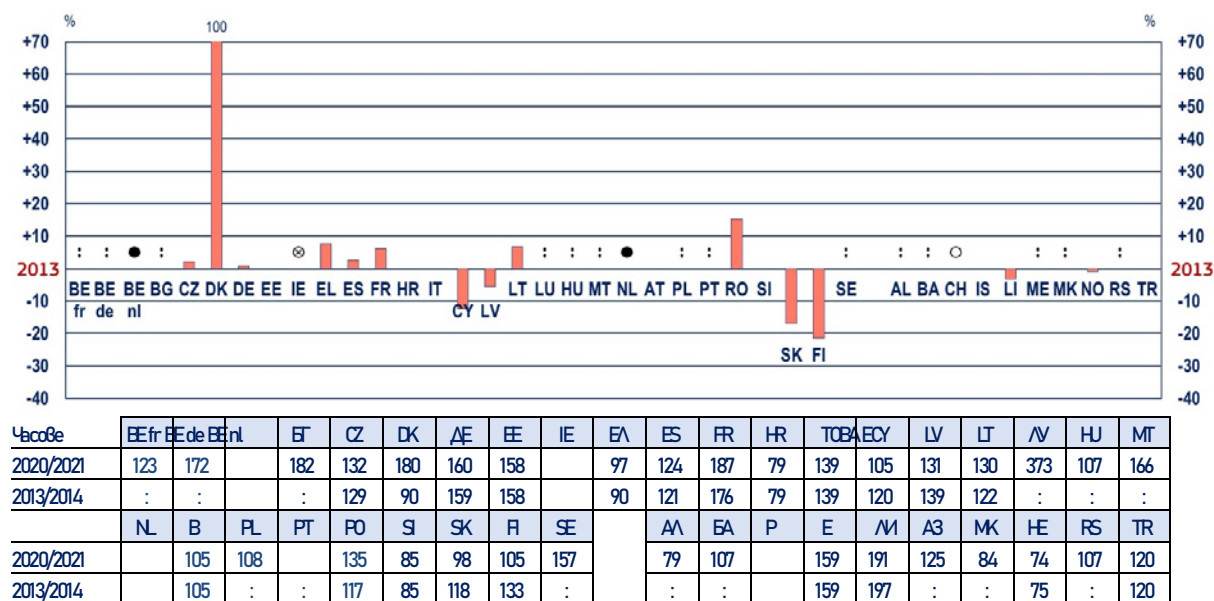
На фигура Е5 са показани промените (в проценти) на препоръчаното минимално време за обучение за условна година ⁽⁸⁴⁾, разпределено за чужди езици, преподавани като задължителни предмети за всички ученици през 2020/2021 г., в сравнение с 2013/2014 г., използвано като базова линия. Тази цифра е съсредоточена върху началното образование и задължителното общо средно образование на пълно работно време. Сравнение между двете референтни години може да се направи само за малко по-малко от две трети от образователните системи; специфичните за всяка държава обяснения по въпроси, свързани със съпоставимостта, са представени в бележките под фигурата.

84 Общият размер на преподаването време за условна година съответства на общия брой преподавани часове за начално образование/задължително средно образование на пълен работен ден, разделен на броя на степените в началното образование/задължителното общо средно образование на пълен работен ден.

(а) Основно образование

(б) Задължително общо средно образование на пълно работно време

Horizontална гъвкавост Време на обучение, определено на ниво кантон Няма задължителен чужд език

Източник: Това е Евридика.

Фигура 49 Фигура E5: Промени (в проценти) на препоръчаното минимално време за обучение за условна година, разпределено за чужди езици като задължителни предмети между 2013/2014 г. и 2020/2021 г.

Обяснителни бележки

Тази цифра показва разликата, изразена като процент, между времето за обучение, посветено на чуждите езици като задължителни предмети през 2020/2021 г., и времето за обучение, посветено на чуждите езици като задължителни предмети през 2013/2014 г., използвано като базова линия.

Таблиците с данни в цифрите представят броя на часовете, посветени на преподаването на чужди езици като задължителни предмети за всяка условна година през 2020/2021 г. и 2013/2014 г. Времето за обучение за условна година в началното образование/задължителното общо средно образование на пълен работен ден съответства на общия размер на преподаването време през този период на обучение, разделен на броя на годините в началното образование/задължителното общо средно образование на пълен работен ден.

Не може да се направи сравнение между всички образователни системи поради липсващи данни през 2013/2014 г. или поради различия в методологията, използвана за събиране на данни между двете референтни години. И в двата случая символът „:“ е показан за 2013/2014 г. в таблиците и фигурата, а подробна информация е предоставена в специфичните за всяка държава бележки ⁽⁸⁵⁾.

Хоризонтална гъвкавост: органите за образование от най-високо ниво определят общото време за обучение за група от (или всички) предмети в рамките на определен клас. След това училищата/местните власти са свободни да решават колко време да отделят за отделните предмети. Когато това се отнася за половината или повече от половината от оценките в началното и/или редовното задължително общообразователно образование, се използва специфичният символ ●. Когато хоризонталната гъвкавост се прилага за по-малко от половината от оценките в началното образование или задължителното средно образование на пълно работно време, тези степени се изключват при изчисляването на условните години. Това се отнася за френската общност на Белгия и Португалия в началното образование през 2020/2021 г.

Специфични за всяка държава бележки

Специфичните за всяка държава бележки по-долу засягат предимно въпроси, свързани със съпоставимостта между двете референтни години. Допълнителни специфични за всяка държава бележки по по-общи въпроси са на разположение по-долу на фигура Д1.

Белгия (BE fr): има разлика в методологията (различно кодиране).

Белгия (BE de) и Швеция: има разлика в методологията (различно кодиране за докладване на задължително общо средно образование на пълно работно време).

Белгия (BE nl) и Нидерландия: прилага се хоризонтална гъвкавост.

България: има разлика в методологията (различно кодиране за докладващите предмети в задължителното общообразователно образование на пълно работно време).

Гърция: от 2016/2017 г. има само един вид целодневно начално училище. Разграничението между училищата, изпълняващи редовната учебна програма, и училищата, изпълняващи единната преработена учебна програма, е премахнато. Дневният график и броят на часовете за обучение също са се променили. Следователно сравнението не е възможно на равнището на началното образование.

Люксембург: има разлика в методологията (различно кодиране за националните езици).

Малта: има разлика в методологията (различни подходи, използвани за отчитане на зимните и летните разписания).

Унгария: има разлика в методологията (различен обхват).

Полша: има разлика в методологията (съществени промени в структурата на образованието). Хоризонталната гъвкавост се прилага (в няколко степени) през 2013/2014 г. и 2020/2021 г.

Португалия: през 2020/2021 г. в задължителното общообразователно образование на пълно работно време имаше хоризонтална гъвкавост в първите три степени и в последните три класа не бяха преподавани чужди езици като задължителни предмети. Поради това не може да се направи сравнение с данните от 2013/2014 г.

Румъния: има разлика в методологията (промяна в отчитането на учебния период в началното образование).

Албания, Босна и Херцеговина, Черна гора, Северна Македония и Сърбия: няма данни за 2013/2014 г.

Лихтенщайн: данните съответстват на гимназията в задължителното общообразователно образование на пълен работен ден.

85 За пълни данни за времето за обучение в училищата за периода 2013/2014 г., моля, вижте доклада на Евридика за 2015 г. по тази тема (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2015 г.).

В началното образование няма или почти няма промяна в около половината от образователните системи, за които сравнението е осъществимо. Много малки вариации могат просто да се дължат на колебанията в броя на учебните дни, в зависимост например от това кога празниците са падали през цялата година и специфичното подреждане на учебната година.

Сред държавите с разлики между двете референтни години, в повечето от тях времето за обучение, посветено на чужди езици, се е увеличило. Увеличението варира от около 10 % до 20 % в Испания, Кипър и Литва; в Латвия, Португалия, Словения и Лихтенщайн увеличението варира от около 30 % до 45 %; и накрая, през 2020/2021 г. в Дания и Финландия времето за обучение по чужди езици се е увеличило с повече от 50 % в сравнение с 2013/2014 г.

Времето за обучение е намаляло само в три образователни системи (немскоезичната общност на Белгия, Германия и Унгария). В Унгария националната учебна програма претърпя значителни промени, което доведе по-специално до отделянето на повече време за обучение за гъвкави предмети, избрани от отделните училища, които са изключени от обхвата на настоящия анализ. Немскоезичната общност в Белгия обаче остава сред тези, които предоставят най-много време за преподаване на чужди езици в началното образование (вж. фигура Д1).

При задължителното средно образование на пълно работно време, подобно на наблюдаваното при началното образование, броят на страните със забележима промяна (т.е. равна или по-голяма от 3 %) е доста подобен на броя на страните, в които няма промяна или почти няма промяна. Въпреки това, когато съществуват забележими разлики, те обикновено са по-малки от тези в началното образование. Броят на страните, които увеличават или намаляват времето за обучение за преподаване на чужди езици в задължителното средно образование на пълно работно време, е приблизително сходен.

В Кипър, Словакия и Финландия намаляването на времето за обучение, посветено на чужди езици като задължителни предмети, варира от около 10 % до 20 %. Времето за обучение, предназначено за изучаване на чужди езици, се е увеличило значително в пет държави (Дания, Гърция, Франция, Литва и Румъния). Особено силно се наблюдава увеличение (100 %) в Дания. В тази страна е станало задължително за всички ученици да изучават втори чужд език, докато преди изучаването на втори език е било определено като незадължително от учебната програма (вж. фигура Б3).

Малко държави показват една и съща тенденция и на двете нива на образование. Сред тях най-съществената промяна е настъпила в Дания, където времето за обучение се е увеличило. Обратно, в Кипър, Латвия и по-специално във Финландия броят на учебните часове, посветени на преподаването на чужди езици, се е увеличил в началното образование, като същевременно е намалял в задължителните степени на общото средно образование.

В КРАЯ НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ СЕ ОЧАКВА СТУДЕНТИТЕ ДА ДОСТИГНАТ НИВО В2 НА ПЪРВИЯ ЧУЖД ЕЗИК И НИВО В1 ПРЕЗ ВТОРОТО.

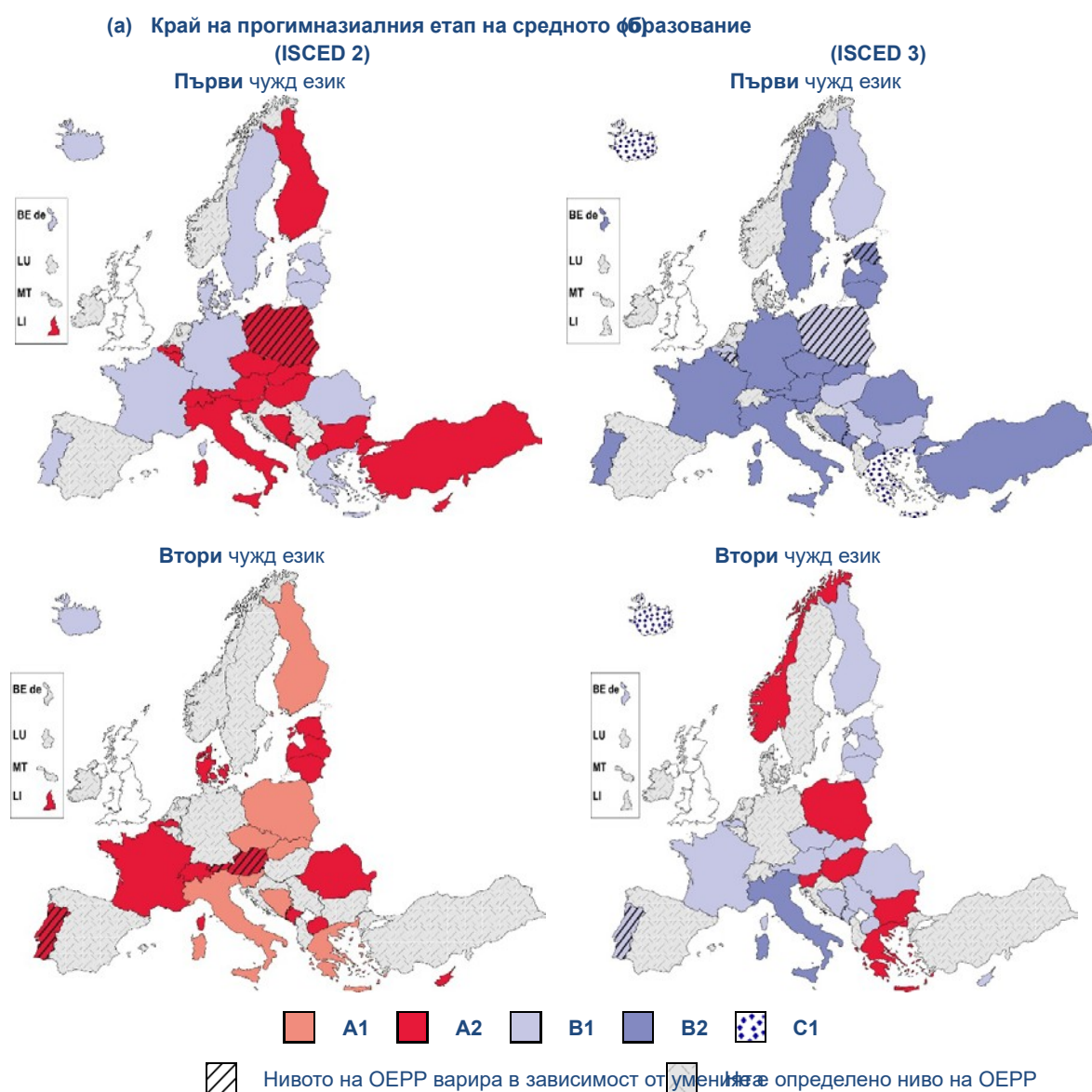
ОЕФР е рамка за изучаване, преподаване и оценяване на езици, разработена от Съвета на Европа. CEFR описва владенето на чужд език по шестточкова скала: А1 и А2 (основни потребители), В1 и В2 (независими потребители) и С1 и С2 (компетентни ползватели). Машабираните описания на комуникационните компетентности (четене, писане, слушане и говорене) са придружени от подробен анализ на комуникационните контексти, теми, задачи и цели. Тази рамка дава възможност за сравняване на тестовите и изпитите между езиците и националните граници. Той също така предоставя основа за признаване на езиковите компетентности и квалификации, като по този начин улеснява образователната и професионалната мобилност (Съвет на Европа, 2020 г.). В препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици се препоръчва да се засили използването на ОЕФР „особено за вдъхновяващо развитие в езиковите учебни програми, тестване и оценяване“⁽⁸⁶⁾.

86 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 18.

На фигура Е6 са показани очакваните минимални нива на придобиване за първия и втория чужд език като задължителни дисциплини (за всички студенти) в две референтни точки: края на прогимназиалния етап на средното образование и края на общото гимназиално образование. Понастоящем около две трети от европейските образователни системи, в които изучаването на чужди езици е задължително, използват ОЕРР, за да установят минималните нива на владееене на чужди езици в тези две референтни точки. Това обикновено се отнася както за първия задължителен чужд език, така и за втория задължителен чужд език.

При сравняване на нивата на придобиване на първия и втория чужд език в една и съща отправна точка се очаква студентите да бъдат по-високи за първия чужд език, отколкото за втория. В края на прогимназиалния етап на средното образование минималното ниво обикновено варира между А2 и В1 за първия език и между А1 и А2 за втория в почти всички образователни системи. В края на общото средно образование повечето европейски страни определят В2 като минимално ниво на придобиване на първия чужд език, а В1 — като минимално ниво на придобиване за втория чужд език. За втория език (в края на общия гимназиален етап на средното образование) степените на владееене на чужди езици варират по-широко в цяла Европа: от А2 в България, Гърция, Унгария, Полша, Словения и Норвегия до С1 Исландия. Само две държави определят минималното ниво на придобиване на ниво на напреднали или опитни потребители на езици (С1 или С2): Гърция, за първия чужд език (С1) и Исландия, както за първия чужд език, така и за втория чужд език (С1).

В някои образователни системи очакваните резултати за първия и втория език са идентични в една и съща отправна точка. Такъв е случаят в осем образователни системи (Фламандската общност на Белгия, Кипър, Австрия, Швейцария, Исландия, Лихтенщайн, Черна гора и Северна Македония) в края на прогимназиалния етап на средното образование. Подобна тенденция се наблюдава и в шест образователни системи (Фламандската общност на Белгия, Италия, Румъния, Финландия, Исландия и Сърбия) в края на общото средно образование.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 50 Фигура Еб: Очаквано минимално равнище на придобиване на първия и втория чужд език в края на прогимназиалния и общия гимназиален етап на средното образование (ISCED 2—4), 2021/2022

Обяснителни бележки

Тази цифра показва очакваното минимално ниво на придобиване на първия и втория чужд език като задължителни предмети. По-конкретно, тя обхваща минималното равнище на завършеност, определено като резултат от ученето от страна на образователните органи на най-високо равнище. ОЕПП се използва за изразяване на постиженията. Обхванати са само шестте основни нива (т.е. A1, A2, B1, B2, C1 и C2); поднивата не се вземат предвид.

Когато нивото на ОЕПП варира в зависимост от четирите основни умения (четене, слушане, писане и говорене), нивото на завършеност, определено за по-голямата част от четирите умения, се отчита на фигурата; когато нивото на придобиване на две основни умения (например четене и слушане) се различава от това за двете

останали основни умения (напр. писане и говорене), на фигурата е показано минималното ниво на постижение. Във всички тези случаи допълнителна информация е предоставена в специфичните за всяка държава бележки.

Не е определено ниво на ОЕПР: тази категория обхваща три различни ситуации: (1) чуждоезиковото обучение (първи и/или втори чужд език) не е задължително в по-ниското и/или общо гимназиално образование; (2) ОЕПР не се използва за определяне на степента на постигане; и (3) в учебната програма не се определя минимално ниво на завършеност. В текста е предоставена специфична за всяка държава информация.

За определенията на „Обща европейска референтна рамка за езиците (CEFR)“, „чужд език“ и „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr): в края на общото средно образование за първия чужд език нивата на ОЕПР варират в зависимост от четирите основни умения: B1 за слушане, писане и говорене; и B2 за умения за четене.

Естония: в края на общото средно образование за първия чужд език нивата на ОЕПР варират в зависимост от четирите основни умения: B2 за четене, слушане и говорене; B1 за писането.

Франция: в края на прогимназиалния етап на средното образование за втория чужд език A2 е очакваното ниво на придобиване на най-малко две от езиковите умения.

Австрия: в края на прогимназиалния етап на средното образование за втория чужд език се определят различни нива за два вида говорни умения: A2 е настроен за производство на говорене, докато A1 е необходим за взаимодействие с говоренето. В края на общото средно образование нивото на ОЕПР варира в зависимост от това колко години студентите са научили своя втори задължителен чужд език (4 или 6 години) и/или съответните основни умения (след 6 години, B2 за четене и B1 за слушане, говорене и писане; и след 4 години, B1).

Португалия: в края на прогимназиалния етап на средното образование се очаква студентите по втори чужд език да получат A2 на френски и немски език; на испански език нивото зависи от уменията (B1 за четене и слушане; A2 за говорене и писане).

Полша: нивата на ОЕПР варират в зависимост от четирите основни умения за първия чужд език: A2 за умения за говорене и писане и B1 за умения за четене и слушане в края на прогимназиалния етап на средното образование; и B1 за умения за говорене и писане и B2 за умения за четене и слушане в края на общото гимназиално образование.

Сравнението на минималните нива на придобиване, определени за учащите се на чужди езици в края на прогимназиалния етап на средното образование и общото средно образование, показва, както може да се очаква, че съществува обща тенденция равнищата на придобиване да бъдат по-високи в края на общото гимназиално образование, отколкото в края на прогимназиалния етап на средното образование. Има общо очакване, че студентите ще постигнат по-нататъшен напредък с по-нататъшно проучване. Това важи както за първия, така и за втория чужд език.

Повечето страни определят едни и същи минимални стандарти за четирите основни комуникационни умения (слушане, говорене, четене и писане). Във френската общност Белгия, Естония, Австрия, Полша и Португалия обаче се определят различни минимални нива на придобиване на специфични умения (вж. бележките за отделните държави). От това разнообразие не се очертава ясна тенденция. Например в края на общия гимназиален етап на средното образование френската общност в Белгия определя степента на придобиване на B1 за слушане, писане и говорене и B2 за умения за четене за първия чужд език, докато в Естония тя е определена на B2 за четене, слушане и говорене и B1 за писане.

Разликите в минималното ниво на образование могат да зависят и от изучаваните езици. Такъв е случаят в Португалия и Финландия. В Португалия студентите могат да учат френски, немски или испански като втори език. В края на средното образование се очаква учениците да постигнат A2 на френски и немски език, докато на испански се очаква учениците да постигнат ниво зависи от уменията (B1 за четене и слушане и A2 за говорене и писане). Във Финландия минималното ниво на придобиване на английски език като първи чужд език е по-високо, отколкото за други езици (т.е. B1 в края на прогимназиалния етап на средното образование и B2 в края на общото средно образование).

Три основни причини могат да обяснят защо в някои образователни системи не е определено равнище на придобиване на ОЕПР.

Първо, изучаването на чужди езици (за първия и/или втория чужд език) не може да бъде задължително в по-ниско и/или общо гимназиално образование. Такъв е случаят в Ирландия, където чуждите езици не са задължителни. Той се прилага и за Френската общност на Белгия, Германия, Испания, Хърватия, Швеция и Албания, където в нито един етап от средното образование не е задължителен втори чужд език за всички студенти. В България, Унгария и Норвегия вторият чужд език е задължителен за всички само в общия гимназиален етап на средното образование, докато в Дания той е задължителен само в прогимназиалния етап на средното образование. В Малта чуждите езици не са задължителни предмети през последните две години от общото средно образование.

Второ, ОЕРР не може да се използва за определяне на степента на постигане. Това се отнася за Испания и Хърватия, където само един чужд език е задължителен, както и за Люксембург, Малта и Нидерландия, където два чужди езика са задължителни. В Норвегия и Türkiye използването на CEFR за определяне на степента на завършеност зависи от съответния чужд език (вторият за Норвегия и първият за Türkiye). Подобен смесен подход се среща и в Дания, Швейцария, Лихтенщайн и Сърбия, където използването на ОЕРР зависи от нивото на образование (той се използва в края на прогимназиалния етап на средното образование в първите три държави и в края на общото средно образование в последната).

И накрая, в Албания за първия задължителен чужд език в учебната програма не е определено минимално ниво на завършеност (няма втори задължителен чужд език).

РАЗДЕЛ II — МЕРКИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ТЕСТВАНЕТО И ИЗУЧАВАНЕТО НА ЕЗИЦИ

Времето за обучение, отделено за чужди езици, тема, която се обсъжда в раздел I на тази глава, е времето, посветено на предоставянето на официални възможности за обучение на учениците в училищен контекст. Тестването и приемането на мерки за подпомагане на изучаването на езици, които са в центъра на този втори раздел, са други важни измерения на процеса на учене/преподаване.

Тестването може да приеме много форми, които до голяма степен са оформени от техните цели: тя може да бъде диагностична, формираща или обобщаваща⁽⁸⁷⁾. Препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици подкрепя „използването на комбинация“ от тези три форми на оценяване⁽⁸⁸⁾.

В този раздел се разглеждат обобщаващите тестове по чужди езици, които водят до сертификат в края на общото средно образование (вж. фигура Е7). Дискусията се фокусира върху разнообразието от чужди езици, за които тези тестове са на разположение. Това е тясно свързано с фигури В7 и В8 в глава Б и раздел II от глава В. Настоящият раздел се отнася и до диагностичната оценка на езиците в края на предучилищното образование или началото на основното образование. Тя е съсредоточена върху оценката на езика на училищното образование, който може да бъде чужд език за някои ученици (напр. новопристигнали студенти мигранти) (вж. фигура Е8).

Мерките за подпомагане на езиковото обучение, обсъдени в настоящия раздел (вж. фигура Д9), са ограничени до мерките, насочени към новопристигналите студенти мигранти в началното и прогимназиалното образование, което съответства на задължителното образование в повечето държави. В препоръката на Съвета от 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици се признават специфичните нужди на тази конкретна група ученици, по-специално във връзка с езика на училищното образование⁽⁸⁹⁾.

Всички показатели в този раздел се основават на данни, събрани чрез мрежата „Евридика“, обхващащи 39 образователни системи в 37 държави⁽⁹⁰⁾.

В ПОВЕЧЕТО СТРАНИ СЪЩЕСТВУВАТ НАЦИОНАЛНИ ТЕСТОВЕ ЗА МЕЖДУ 6 И 12 ЧУЖДИ ЕЗИКА.

На фигура Е7 са показани чуждите езици, които се тестват чрез национални тестове, които водят до сертификат в края на общото средно образование. Националните тестове са стандартизирани тестове/изпити, определени от образователните органи на най-високо ниво и провеждани под тяхна отговорност. Както показва фигурата, повечето държави използват национални тестове. Тестваните чужди езици могат да бъдат групирани в три основни категории.

87 Диагностичните оценки са предварителни оценки, които предоставят на инструкторите информация за предварителните познания, разбирания и погрешни схващания на учащите преди въвеждането на нова концепция или дейност. Диагностичната оценка може да се използва и за определяне на база за това колко академичен растеж е настъпил до момента на завършване на урока. „Резюмените оценки са оценки на студенти... които се случват често (но не винаги) в края на курс, модул или единица, за да се измери колко добре учениците са изпълнили целите на обучението...“ Формативната оценка не се отнася до вида на оценката на студентите, а до момента на тази оценка“ (McComas, 2014). Те се провеждат по време на инструктаж. Те предоставят обратна връзка на учениците и учителите относно процеса на преподаване/обучение с оглед на подобряването му и подпомагането на учениците да подобрят академичните си постижения.

88 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 21.

89 Ще се запиша.

90 За подробности относно обхвата на настоящия доклад вж. въведението към доклада.

Първата категория включва английски, френски и немски език, които се тестват чрез национални тестове (когато съществуват) в по-голямата част от образователните системи, следвани от руски, испански и италиански, които също са тествани в повечето от тях. Втората категория включва китайски, латински, класически гръцки (91), японски, португалски, арабски, съвременни гръцки, унгарски, полски и турски. Тези езици се тестват чрез национални тестове в между 5 и 10 образователни системи. Последната категория съдържа езици, които се тестват в по-малко от пет образователни системи. Такъв е например случаят с модерните иврит (четири образователни системи), персийски, финландски, литовски, нидерландски и шведски (три образователни системи).

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR		
Английски ENG				•	•	•	•	•				•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•						•	•					
Френски FRA				•	•	•	•	•					•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•							•	•				
Немски DEU					•	•		•				•	•	•	•	•	•		•	•	•		•	•	•	•	•	•	•							•	•				
Руски Rus				•	•	•	•	•				•		•	•	•	•		•	•		•	•	•	•	•	•	•	•							•	•				
Испански SPA				•	•	•	•	•				•	•	•	•	•	•		•	•		•	•	•	•	•	•	•	•									•	•		
Италиански ITA				•		•	•	•				•	•	•	•	•	•		•	•		•	•	•	•	•	•	•	•							•	•				
Китайски Жб							•	•				•	•	•	•	•		•	•		•	•	•	•	•	•	•	•										•	•		
Латински La						•	•					•	•	•	•	•			•	•		•	•	•	•	•	•	•													
Гръцки (класически) GRC						•						•	•	•	•	•			•	•		•	•	•	•	•	•	•													
Японски JPN							•	•				•	•	•	•	•		•	•			•	•	•	•	•	•	•										•	•		
Португалски Por							•	•				•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Арабски Ara							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Гръцки (модерен) GRE				•			•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Унгарски Hun							•					•	•	•	•	•			•	•		•	•	•	•	•	•	•											•	•	
Полски пол							•	•				•	•	•	•	•			•	•		•	•	•	•	•	•	•											•	•	
Турски тур							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Иврит (модерен) Heb							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Персийски FAS							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Финландски фин							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Литовски лит							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Холандски NLD							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Шведски SWE							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Чешки CES							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•												•	•
Датски Дан							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Естонски est							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Хърватски HRV							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•												•	•
Латвийски LAV							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Румънски Ron							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•												•	•
Словашки SLK							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•												•	•
Словенски SLV							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Други							•					•	•	•	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•											•	•	
Липса на национални тестове за проверка на чужди езици	•	•	•							•	•							•																					•	•	•

Източник: Това е Евридика.

получаване на сертификат

Фигура 51 Фигура E7: Чужди езици, изпитани чрез национални тестове за общо гимназиално образование (ISCED 3), 2021/2022

Обяснителни бележки

Обхватът на тази цифра се отнася само до националните тестове, които водят до получаване на сертификат в края на общото средно образование. Изброените чужди езици може да не засягат цялото население на училището на това образователно ниво, тъй като чуждите езици, тествани чрез национални тестове, могат да се различават в зависимост от образователните пътеки.

Чуждите езици са изброени в низходящ ред според броя на образователните системи, които ги тестват чрез национални тестове. Когато броят на изброените езици е един и същ, езиците се поръчват в съответствие с техния ISO код (ISO 639—3) (вж. <https://iso639-3.sil.org/>, последно достъпен: 11 юли 2022 г.).

Официалните езици на ЕС се показват, когато се тестват в поне две образователни системи; всички останали езици се показват, когато се тестват в поне три образователни системи. Всички езици, които не са показани, са отбелязани като „други“ на фигурата и са посочени в бележките за отделните държави.

За определенията на „чужд език“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, и „национален тест“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE de): няма национален тест, но всички студенти през последната година на гимназиален етап на средното образование участват в изпита *diplôme d'études en langue française* (диплома за обучение по френски език) и получават сертификат, ако издържат теста.

Германия: изпитите *Abitur* (обща входна квалификация за висше образование) се определят от образователните органи на най-високо ниво в почти всички *провинции*. Езиците могат да се различават в отделните провинции.

Франция: „Други“ включва албански, амхарски, арменски, Бамбара, баски, бербер Ташелхит, Бербер Кабиле, Бербер Рифиан, Бретон, български, каталонски, камбоджански, корсикански, креолски, фула, Гало, Хауса, хинди, индонезийски-малайски, корейски, лаоски, македонски, мадагаскарски, меланезийски, норвежки, оцитански, регионални езици на Елзас и Мозел (известни като алзаци и франконски диалекти), суахили, таитянски, тамилски, вьетнамски, Уолисийски и Футунан.

Унгария: всеки език, преподаван в училище, може да бъде *тестван в* матурата (национален тест в края на средното образование). Изброените чужди езици са тези, които бяха тествани през 2020/2021 г.

Австрия: „Други“ включва босненски, хърватски и сръбски.

Финландия: „Други“ включва саамийски езици (Северни, Сколт и Инари).

Норвегия: „Други“ включва албански, амхарски, босненски, кантонски, дари, филипински, хинди, исландски, корейски, кюрдски (Сорани), Люле Сами, Север-Сами, Оромо, Панджаби, Пащу, сръбски, жестомимичен език, сомалийски, Южен Сами, Тамил, тайландски, Тигриня, урду и вьетнамски.

Повечето страни с национални тестове, водещи до сертификат в края на общо средно образование изпит между 6 и 12 чужди езика. В три държави, а именно Германия, Франция и Норвегия, броят на тестваните чужди езици е изключително висок: Съответно 24, 60 и 45 чужди езика.

В МАЛКО ПО-МАЛКО ОТ ПОЛОВИНАТА ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ СЪЩЕСТВУВА ПРЕПОРЪКА ИЛИ ИЗИСКВАНЕ ЗА ПРОВЕРКА НА ЕЗИКА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА МАЛКИТЕ ДЕЦА.

Овладяването на езика на училищното образование е от ключово значение за всеки ученик да се представи добре в училище. Освен това сега се признава, че за да се научат успешно, учениците трябва да развият езикови компетентности, които „да надхвърлят спонтанния и обикновено неформален език, използван в ежедневието социален живот“ (Съвет на Европа, 2015 г., стр. 10). Специфичният език, използван в академичните среди, често наричан „академичен език“, се различава от ежедневието език по много начини, като включва например специализиран речник или сложни изречения с съединители на клаузи. Въпреки че развиването на високо ниво на владеене на езика на училищното образование може да бъде предизвикателство за всички ученици, това е особено важно за тези, които не говорят езика на училищното образование у дома (вж. фигура A2).

Налице е също така все по-голяма осведоменост, че отчитането на езиковите и културните реалности на учениците, когато те се различават от основния език (и култура) на училището, оказва положително въздействие върху благосъстоянието и постиженията на учениците в училище, по-специално по отношение на езика на училищното образование (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2019 г.). Различни конкретни мерки за подкрепа, като например организирането на часове по майчин език (вж. фигура Д9), могат да помогнат да се оценят специфичните езикови и културни особености на учениците и в по-общ план да допринесат за подобряване на постиженията им в училище (Сиарова, 2022 г.).

Работният документ на службите на Комисията, придружаващ предложението за препоръка на Съвета относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, настоятелно се застъпва за „разчупване на силозите на езиковото обучение“ (Европейска комисия, 2018 г., стр. 24), като се възприеме по-всеобхватен подход към изучаването на езици и преподаването в училище. В тази иновативна и всеобхватна перспектива също се препоръчва оценяването (и валидирането) на езиковите компетентности на учениците (т.е. оценяване на всички езици, които студентите могат (частично) да знаят).

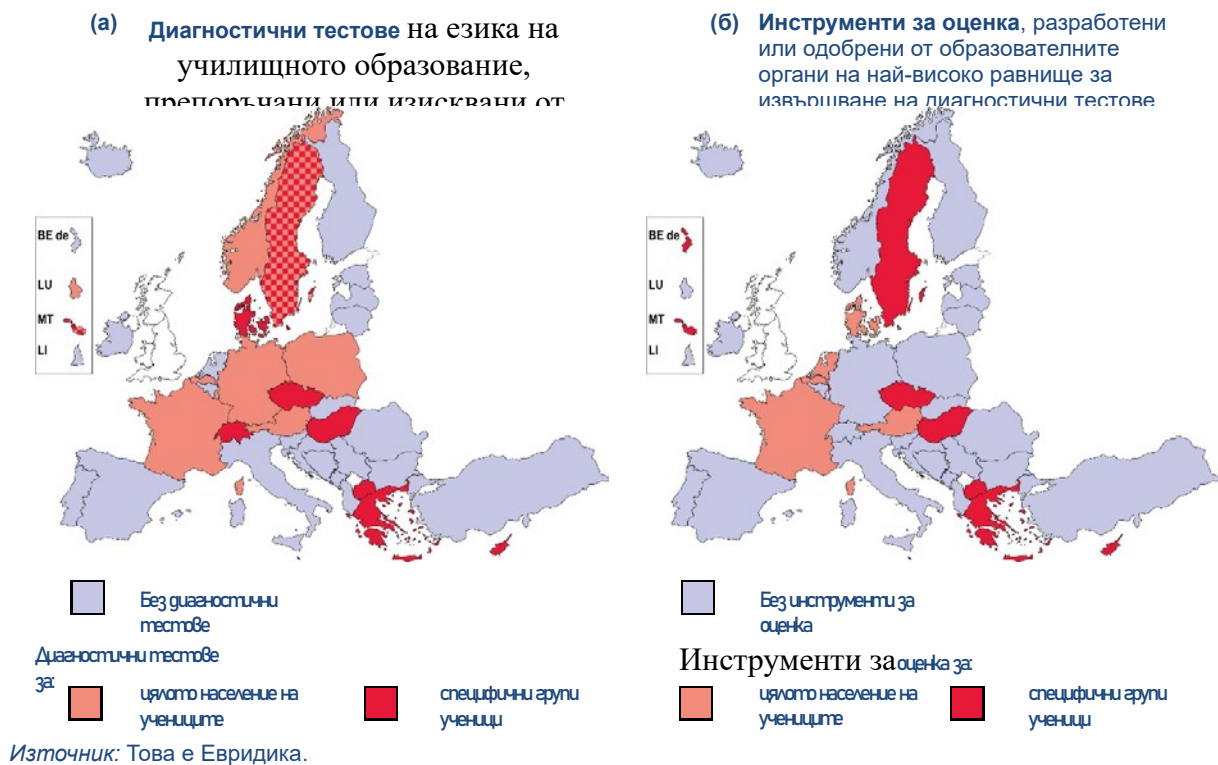
В европейските държави понастоящем не се дава препоръка или изискване от органите за образование на най-високо ниво за училищата да извършват диагностични тестове на пълния езиков репертоар на учениците, т.е. техния език на образование, майчин език, чужди езици и т.н. Съществуващите диагностични тестове са съсредоточени изключително върху езика на училищното образование.

Целта на фигура Е8 е да се покаже дали органите за образование от най-високо ниво препоръчват или изискват училищата да извършват диагностични тестове на езика на училищното образование в края на предучилищното или началото на началното образование (карта а). Той също така показва дали образователните органи от най-високо ниво са разработили или одобрили инструменти за оценка за извършване на тези тестове (карта б). Краят на предучилищното образование и началото на началното образование са критични точки в образованието, тъй като те често съответстват на периода, в който започва преподаването на грамотност. И двете карти показват също дали диагностичните тестове и инструментите за оценка засягат всички ученици или само конкретни групи, например новопристигналите ученици мигранти или тези с дислексия.

Както е показано на фигурата (карта а), органите за образование от най-високо ниво в 16 образователни системи (от 39) препоръчват или изискват училищата да извършват диагностични тестове на уменията на учениците на езика на училищното образование в края на предучилищното образование и/или в началото на началното образование. Половината от тях тестват всички ученици, докато другата половина тестват само определени групи ученици. В Малта и Швеция училищата се препоръчват (или се изискват) за оценка на цялото население от ученици и на специфичните категории ученици.

Новопристигналите мигранти и/или тези, които не говорят езика на училищното образование, са най-изпитаните групи ученици (Чехия, Гърция, Кипър, Малта, Швеция и Швейцария). Други специфични категории ученици, към които са насочени диагностичните тестове, са учениците в училища, в които повече от 30 % от населението на училищата е от уязвими райони (Дания); тези, определени като уязвими групи, например ученици от ромската общност или завърнали се гръцки граждани (Гърция); ученици с дислексия (Унгария и Швеция); и ученици по-възрастни от очакваната училищна възраст (Северна Македония).

Образователните органи от най-високо ниво в повечето образователни системи, в които проверката на компетентността на учениците по езика на училищното образование е препоръка или изискване, също така са разработили или одобрили специфични инструменти за оценяване. Изключения са Германия, Люксембург, Полша, Швейцария и Норвегия (карта б). Обратно, въпреки че няма препоръка или изискване за извършване на диагностични тестове в края на предучилищното образование и/или в началото на основното образование (карта а), органите за образование на най-високо ниво в немскоговорящата общност в Белгия и Нидерландия са разработили или одобрили инструменти за оценяване. Те са насочени към ученици, чието владение на езика на училищното образование е под ниво А2 от ОЕРР (немскоговорящата общност на Белгия) и ученици на възраст от 3 до 4 години (Нидерландия).

Фигура 52 Фигура Е8: Изпитване на езика на училищното образование в края на предучилищното образование (ISCED 0) и/или началото на началното образование (ISCED 1), 2021/2022 г.

Обяснителни бележки

Тестовите, насочени само към уменията за четене, са изключени от обхвата на фигурата. „Цялото население на учениците“ се отнася до цялото население от училище на дадена възраст.

За определенията на „диагностичен тест“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, и „орган от най-високо ниво (образователен) орган“ вж. речника.

Специфична за всяка държава бележка

Белгия (BE nl): целевата ученическа популация на теста KOALA е цялата 5-годишна ученичка, с изключение на новопристигналите ученици мигранти.

МАЛКА ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВИТЕ НАСЪРЧАВАТ ИЛИ ФИНАНСОВО ПОДКРЕПЯТ ПРЕПОДАВАНЕТО НА МАЙЧИНИЯ ЕЗИК НА НОВОПРИСТИГНАЛИТЕ СТУДЕНТИ МИГРАНТИ

Новопристигналите студенти мигранти са специфична група студенти, които са изправени пред определен брой предизвикателства. Те са свързани с миграционния процес (напр. напускане на държавата по произход и адаптиране към новите правила в приемащата държава), общите социално-икономически и политически обстоятелства в приемащата държава (напр. ресурси, предназначени за образование), и участие в образованието (напр. неподходящо настаняване в клас или езиково осигуряване, както и липса на социална и емоционална подкрепа). За да се справят с тези предизвикателства, научните изследвания се застъпват за всеобхватен подход за предоставяне на подкрепа — включително мерки за подпомагане на изучаването на езици — които отчитат

академичните, социалните и емоционалните нужди на новопристигналите студенти мигранти (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2019 г.).

Въпреки това, в контекста на настоящия доклад, който се съсредоточава върху изучаването на езици, акцентът е поставен върху мерките за подпомагане на изучаването на езици, по-специално мерките, насърчавани или финансово подкрепяни от образователните органи на най-високо равнище. Мерките за подпомагане на изучаването на езици, които допринасят за развитието на богата на езици учебна среда, са от полза не само за новопристигналите студенти мигранти, които често не говорят езика на училищното образование, но и за цялото училищно население (Европейска комисия, 2018 г.).

Както показва фигура Е9, образователните органи от най-високо ниво в почти всички държави или финансово подкрепят, или promote най-малко една от следните мерки за подпомагане на езиковото обучение:

- допълнителни класове по езика на училищното образование
- адаптирана учебна програма (т.е. учебна програма, чиито стандартни изисквания са променени)
- класове по майчин език
- преподавателски асистент в клас
- преподаване на двуезични предмети (майчински език и език на училищното образование).

Най-широко разпространената мярка за езикова подкрепа, която е в сила в почти всички европейски държави, е предоставянето на допълнителни класове по езика на училищното образование по време на учебните часове. Обикновено предоставянето на такива класове е ограничено във времето. Във Финландия тя е с особено дълъг срок: учениците могат да се възползват от него в продължение на 6 години от деня, в който започнат училище. Само България, Полша, Румъния, Словения, Словакия, Албания, Северна Македония и Норвегия не докладват за такава разпоредба. Въпреки това, тези страни, с изключение на Албания и Норвегия, организират допълнителни класове по езика на училищното образование извън учебните часове.

Предоставянето на допълнителни класове по езика на училищното образование извън учебните часове е мярка за езикова подкрепа, насърчавана или финансово подкрепяна в малко по-малко от две трети от образователните системи. В някои от тях се предоставя подкрепа за езиково обучение през лятото. Такъв е например случаят в Малта. Летният езиков курс „Language to Go“, организиран от Отдела за учащи мигранти, е насочен специално към новопристигналите студенти мигранти и тези с трудности в обучението на малтийски и/или английски език.

В няколко образователни системи образователните органи от най-високо равнище финансират предоставянето на допълнителни класове на езика на училищното образование, без да уточняват дали те следва да бъдат организирани по време на или извън учебните часове. Такъв е например случаят във Фламандската общност на Белгия, Естония, Латвия и Нидерландия. В Австрия изборният режим за допълнителни класове зависи от резултатите на учениците на теста за владеене на немски език: тези, които се нуждаят от много подкрепа, се преподават извън учебните часове, докато тези, които се нуждаят от умерена подкрепа, получават допълнителни уроци в рамките на учебните часове.

В допълнение към допълнителните класове по езика на училищното образование, въвеждането на адаптирана учебна програма е друга мярка за подкрепа, широко достъпна за новопристигналите студенти мигранти в цяла Европа. Той е в сила в малко повече от половината от изследваните страни.

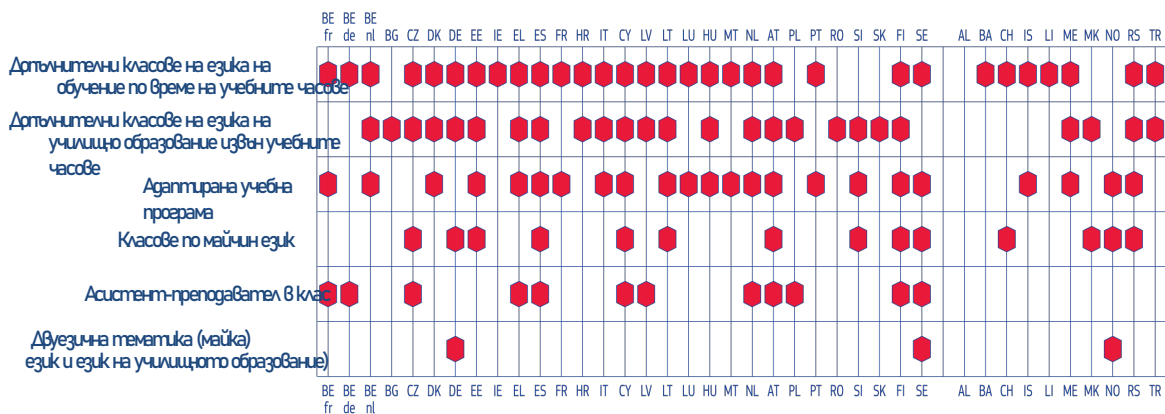
Малко повече от една трета от държавите съобщават, че насърчават или финансово подкрепят преподаването на майчиния език на новопристигналите студенти мигранти, това е по-малко популярна мярка. В някои случаи тази разпоредба зависи от страната на произход на студентите и/или от съществуването на двустранни споразумения между приемащата държава и държавата на произход (напр. Чехия и Северна Македония). В Кипър класовете по майчин език се предлагат чрез национален проект, финансиран от структурните фондове на ЕС. В Германия и Испания предоставянето на майчин език зависи съответно от провинциите и автономните общности.

В малко по-малко от една трета от образователните системи асистентите на преподаването се използват в класните стаи, за да се улесни обучението на новопристигналите студенти мигранти.

Следва също така да се отбележи, че работата на асистентите в преподаването не се ограничава непременно до подпомагане на новопристигналите студенти мигранти; тя може да бъде достъпна за всички студенти, нуждаещи се от подкрепа. Такъв е например случаят във Финландия.

И накрая, малко държави — само Германия, Швеция и Норвегия — предоставят двуезично преподаване по предмети, включително майчиния език на учениците и езика на училищното образование.

При разглеждането на всички анализирани мерки за подкрепа само една държава — а именно Албания — не докладва за никакви мерки.

Източник: Това е Евридика.

Фигура 53 Фигура E9: Мерки за подпомагане на изучаването на езици за новопристигнали студенти мигранти в началното и прогимназиалното образование (ISCED 1—2), 2021/2022

Обяснителни бележки

Фигурата показва дали образователните органи от най-високо ниво насърчават или финансово подкрепят някоя от изброените мерки за подпомагане на изучаването на езици за новопристигналите студенти мигранти.

Когато новопристигналите ученици-мигранти посещават допълнителни часове по време на учебните часове, те не участват в часовете, планирани по това време за предоставяне на стандартната учебна програма на своите връстници.

Когато новопристигналите ученици-мигранти посещават допълнителни класове след учебните часове, те посещават тези класове след часовете, предвидени за предоставяне на стандартната учебна програма на своите връстници (и на самите тях).

Адаптираната учебна програма се отнася до учебна програма, чиито стандартни изисквания са променени, за да отговорят на специфичните нужди и обстоятелства на новопристигналите студенти мигранти.

Когато образователните органи от най-високо ниво финансират предоставянето на допълнителни класове на езика на училищното образование, без да уточняват дали тези допълнителни класове следва да бъдат организирани по време на или извън учебните часове, на фигурата са показани и двата варианта.

За определенията на „език на училищното образование“, „Международна стандартна класификация на образованието (ISCED)“, „новопристигнали студенти мигранти“, и „organ от най-високо ниво (образователен) organ“ вж. речника.

Специфични за всяка държава бележки

Германия: предоставянето на мерки за подпомагане зависи от провинциите. Представената информация представлява най-често срещаните мерки за подкрепа в 16-те провинции в страната.

Испания: мерките за подкрепа на новопристигналите студенти мигранти се решават от автономните общности. На фигурата са показани мерките, които могат да бъдат намерени в цяла Испания, но не непременно във всяка автономна област.

Холандия: училищата получават специални средства, когато настаняват ученици от мигрантски произход. Те решават как да изразходват тези средства. Тези средства са на разположение за периода, за който мигрантският статут продължава, т.е. 4 години.

РЕФЕРЕНЦИИ

Bergroth, M., Dražnik, T., Llompарт Esbert, J., Pepiot, N., van der Worp, K. and Sierens, S. (2022), *Linguistically Sensitive Teacher Education: Инструментарииум за задачи за размисъл и изследване на действията*(<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022021018583>), последно посетен: 13 юли 2022 г.

Council of Europe (1992 г.), *Европейската харта за регионалните или малцинствените езици (ECRML), European Treaty Series*, № 148 (<http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/148.htm>), последно посетена: 20 май 2022 г.

Съвет на Европа (2015 г.), *Езиковото измерение във всички теми: Наръчник за разработване на учебни програми и обучениена учители* (<https://www.ecml.at/coe-docs/language-dimensions-subjects-EN.pdf>), последно посетен: 17 май 2022 г.

Съвет на Европа (2020 г.), *Обща европейска референтна рамка за езиците: Учене, преподаване, оценяване — съпътстващ том*, Издателство на Съвета на Европа, Страсбург (<https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>), последно посетен: 30 ноември 2021 г.

EACEA (Европейска изпълнителна агенция за образование и култура) (2015 г.), *Сравнителен преглед на препоръчаното годишно обучение за задължително образование на пълно работно време в Европа* (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8a70d336-9f16-4907-8908-d44d3cc690fe/language-en>), последно достъпно: 30 януари 2023 г.

Европейска комисия (2012 г.), *Първо европейско проучване на езиковите компетентности: Окончателен доклад*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/публикуване/42ea89dc-373a-4d4f-a27—9903852cd2e4>), последно посетен: 6 юли 2022 г.

European Commission (2013 г.), *Проучване относно образователната помощ за новопристигнали деца мигранти* (<http://bookshop.europa.eu/en/study-on-educational-support-for-newly-arrived-migrant-children-pbNC3112385/>), последно посетено: 12 ноември 2021 г.

European Commission (2018 г.), Работен документ на службите на Комисията, придружаващ предложението за препоръка на Съвета относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици, COM(2018) 272 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=SWD%3A2018%3A174%3AFIN>), последно посетен: 15 декември 2022 г.

European Commission/EACEA/Eurydice (2015 г.), *Езици в средното образование: Преглед на националните тестове в Европа: 2014/15г.*, доклад „Евридика“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

European Commission/EACEA/Eurydice (2017 г.), *Ключови данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание от 2017 г.*, доклад „Евридика“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Европейска комисия/EACEA/Eurydice (2018 г.), *The Structure of the European Education Systems 2018/19: Схематични диаграми, „Евридика — факти и фигури“*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

European Commission/EACEA/Eurydice (2019 г.), *Интегриране на учениците от мигрантски произход в*

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

schools в Европа: Национални политики и мерки, доклад „Евридика“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Европейска комисия/EACEA/Eurydice (2020 г.), *The Structure of the European Education Systems 2020/21: Схематични диаграми*, „Евридика — факти и фигури“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Европейска комисия/EACEA/Eurydice (2021а), *Препоръчително годишно обучение позадължително образование на пълно работно време в Европа — 2020/21*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Европейска комисия/EACEA/Eurydice (2021б), *Структурни показатели за мониторинг на системите за образование и обучение в Европа — 2021 г.: Преглед на основните реформи от 2015 г. насам*, доклад „Евридика“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Европейска комисия/EACEA/Eurydice (2021 г.), *Учителите в Европа: Кариера, развитие и благосъстояние*, доклад „Евридика“, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

Gerken, M. (2022), *Улесняване на прилагането на Европейската харта за регионалните или малцинствените езици чрез изкуствен интелект* (<https://rm.coe.int/min-lang-2022-4-ai-and-ecrml-en/1680a657c5>), последно посетена: 18 май 2022 г.

McComas, W. F. (ред.) (2014), *The Language of Science Education: Разширен речник на ключовите термини и понятия в преподаването и ученето на науката* (<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-94-6209-497-0.pdf>), последно достъпен: 8 юли 2022 г.

ОИСР (Организация за икономическо сътрудничество и развитие) (2019а), *Резултати от TALIS за 2018 г. (том I): Учителите и училищните ръководители като учащи се през целия живот*, ОИСР Publishing, Париж (https://www.oecd-ilibrary.org/education/talis-2018-results-volume-i_1d0bc92a-en), последно посетен: 18 май 2020 г.

Siarova, H. (2022), *Образователни интервенции в подкрепа на новопристигналите мигранти и разселените деца в техните нужди от езиковообучение, ad hoc доклади на NESET, № 2/2022* (https://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2022/09/NESET_AHQ_Languages.pdf), последно посетен: 2 декември 2022 г.

ЮНЕСКО UIS (Институт за статистика на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура), (2012 г.), *Международна стандартна класификация на образованието (ISCED 2011)* (<http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>), последно посетен: 19 януари 2021 г.

Wallace, S. (ред.) (2015), *A Dictionary of Education*, Oxford University Press, Oxford.
Doi:10.1093/acref/9780199679393.001.0001.

РЕЧНИК

Академичен език: специфична езикова форма, която се различава лексично и граматически от ежедневиия език, често включва специализирана лексика или специфични граматически структури (напр. съединители на клаузи) и се използва за различни специфични цели, като обобщаване, сравняване и контрастиране. Студентите трябва да развият своите академични езикови умения, за да научат успешно съдържанието на ► учебната програма.

Сертификат: официално доказателство за квалификация, присъдена на студент след завършване на определен етап или пълен курс на образование или обучение. Издаването на сертификати може да се основава на различни форми на оценяване; окончателният преглед не е задължително предварително условие.

Класически език: древен език, като класически гръцки или латински, който вече не се говори в никоя страна и следователно се преподава за цели, различни от общуването. Учебните цели могат да включват придобиване на по-задълбочено познаване на корените на съвременния език, възникнал от въпросния класически език, четене и разбиране на оригинални текстове в древната литература или запознаване с цивилизацията, която е използвала езика. В някои учебни програми класическите езици се считат за ► чужди езици.

Обща европейска референтна рамка за езиците (CEFR): рамка за изучаване, преподаване и оценяване на езици, разработена от Съвета на Европа. Основната му цел е да улесни прозрачността и съпоставимостта при предоставянето на езиково образование и квалификации.

ОЕПР предоставя подробно описание на компетентностите, необходими за комуникация на ► чужд език, свързаните с тях знания и умения, както и различните контексти на комуникация.

В ОЕПР се определят шест нива на владеене от „основен потребител“ до „компетентен потребител“:

- A1 („пробив“),
- A2 („навигация“),
- B1 („праг“),
- B2 („предимство“),
- B1 („ефективна оперативна компетентност“)
- B2 („управляване“).

Тя дава възможност за измерване на напредъка на учащите се по чужди езици и на потребителите (Съвет на Европа, 2020 г.).

Интегрирано обучение по съдържание и език (CLIL): общ термин за обозначаване на различни видове двуезично или потапящо образование. Два вида CLIL са определени въз основа на статута на езиците, използвани за преподаване на различни предмети (различни от езиците и тяхната литература/култура).

CLIL тип А: разпоредба, при която различни предмети се преподават на език, определен в ► най-високо ниво ► учебна програма като ► чужд език. Броят на предметите, преподавани на чужд език, може да варира. В някои случаи (случай 1) всички предмети (различни от езиците) се преподават на чужд език. В други (случай 2) някои предмети (различни от езиците) се преподават на чужд език, а други се преподават на основния ► език на училищното образование в страната.

CLIL тип В: разпоредба, при която различни предмети се преподават на ► регионален или малцинствен език, ► нетериториален език или ► държавен език (в страни с повече от един държавен език) и други предмети (различни от езиците) се преподават на втори език, който може да бъде всеки друг език. За разлика от CLIL тип А (случай 1), в CLIL тип В, предмети, различни от езиците, винаги се преподават на поне два езика. Наред с метода, включващ два езика, в някои редки случаи три (или повече) езика се използват за преподаване на различни предмети (например държавен език, регионален или малцинствен език и чужд език).

Продължаващо професионално развитие (CPD): в контекста на настоящия доклад CPD се позовава на формално обучение по време на работа, провеждано от учители и/или ръководители през цялата им кариера, което им позволява да разширяват, развиват и актуализират своите знания, умения и нагласи. Тя включва както обучение по предмет, така и педагогическо обучение. Предлагат се различни формати като курсове, семинари, партньорско наблюдение и подкрепа от мрежи от практикуващи. В някои случаи дейностите по CPD могат да доведат до допълнителни квалификации.

Учебен план: официален ► ръководен документ, издаден от ► висши органи, в който подробно се описват учебни програми и/или някои от следните: учебно съдържание, учебни цели, цели за постигане на резултати, насоки за оценка на учениците или учебни програми. Повече от един вид ръководен документ може да бъде в сила във всеки един момент в образователната система и те могат да налагат различни нива на задължение на училищата да спазват.

Диагностичен тест: „Тест, чиято цел е да оцени силните страни и областите на развитие на обучаемия. ... [това е] средство за откриване на какво ниво на подкрепа или предизвикателство ще се нуждае обучаемият. Диагностичният тест често е първа стъпка в разработването на индивидуален план за обучение. Това обикновено се извършва, когато учащият влезе в курса си на обучение и резултатите от него понякога се наричат „поведение на учащия се„или отправна точка“ (Wallace, 2015). Диагностичните тестове могат да бъдат национални/стандартизирани или могат да бъдат определени от самите училища и учители.

Образователна пътека: в някои страни студентите трябва да изберат специализирана област на обучение от редица възможности на средно ниво; например, от тях може да се изисква да избират между литературни и научни изследвания или между различни видове училища, като например гимназия или Realschule в Германия. Тази концепция се отнася само за основните училища. Тя не се опитва да опише много специфични видове образование, като например ► CLIL, експериментални училища и музикални училища.

Чужд език: език, описан като такъв в ► учебната програма, определена от ► висши образователни органи. Използваното описание се основава на определение, свързано с образованието, което не е свързано с политическия статус на даден език. По този начин някои езици, считани за регионални или малцинствени езици от политическа гледна точка, могат да бъдат включени в учебната програма като чужди езици. По същия начин някои ► класически езици могат да се считат за чужди езици в някои учебни програми. Чуждите езици могат също да бъдат наричани „модерни езици„(за ясно разграничаване на тези езици от класическите езици) или „втори или трети език„(за разлика от „първия език“, който може да се използва за описание на ► езика на училищното образование в страни с повече от един ► държавен език).

Учител по общи въпроси: учител (обикновено в началното образование), който е квалифициран да преподава всички (или почти всички) предмети в учебната програма, включително ► чужди езици. Тези учители могат да предоставят чуждоезиково обучение, независимо дали са преминали обучение в тази област или не.

Начален език: езикът, който често се говори у дома от ► студенти от мигрантски произход. Тя се различава от ► езика на училищното образование. В много случаи родният език на ученика е неговият майчин език.

Първоначално обучение на учителите (ITE): период на обучение и обучение, по време на който бъдещите учители посещават академични дисциплини и преминават професионално обучение (едновременно или последователно), за да придобият необходимите знания и умения, за да бъдат учители. Този период приключва, когато бъдещите учители се квалифицират като учители.

Международна стандартна класификация на образованието (ISCED): референтната международна класификация за организиране на образователни програми и свързаните с тях квалификации по нива и области. Тя е разработена, за да улесни сравняването на статистическите данни и показателите в областта на образованието в различните държави въз основа на единни и международно приети определения. Обхватът на ISCED обхваща всички организирани и устойчиви възможности за учене за деца, младежи и възрастни, включително тези със специални образователни потребности, независимо от институциите или организациите, които ги предоставят, или формата, в която се предоставят.

Настоящата класификация — ISCED 2011 (UIS на ЮНЕСКО, 2012 г.) — има девет нива, които започват от ISCED 0 (образование в ранна детска възраст) и степен до ISCED 8 (докторска или еквивалентна степен).

Настоящият доклад обхваща четири нива по ISCED (ISCED 0—3), като ISCED 1—3 е в центъра на разследването. Основните характеристики на въпросните равнища са следните.

ISCED 0: образование в ранна детска възраст

Програмите за образование в ранна детска възраст обикновено са разработени с холистичен подход за подпомагане на ранното когнитивно, физическо, социално и емоционално развитие на децата и за запознаване на малките деца с организирано обучение извън семейния контекст.

Програмите по ISCED 0 са насочени към деца под възрастта за влизане в ISCED 1. Има две категории програми по ISCED 0: образование в ранна детска възраст и предучилищно образование. Първият има образователно съдържание, предназначено за по-малки деца (на възраст от 0 до 2 години), а второто е предназначено за деца от 3-годишна възраст до възраст, на която започват начално образование.

ISCED 1: основно образование

Началното образование осигурява учебни и образователни дейности, обикновено предназначени да дадат възможност на учениците да развият основни умения в четенето, писането и математиката (т.е. езикова и математическа грамотност). Тя създава солидна основа за учене и добро разбиране на основните области на знанието и насърчава личностното развитие, като по този начин подготвя студентите за прогимназиален етап на средното образование. Тя осигурява основно обучение с малко, ако има такава, специализация.

Обичайната или законна възраст за влизане обикновено не е под 5 години или над 7 години. Това ниво обикновено трае 6 години, въпреки че продължителността му може да варира от 4 до 7 години. Основното образование обикновено продължава до навършване на възраст от 10 до 12 години.

ISCED 2: прогимназиален етап на средното образование

Програмите на ниво 2 по ISCED или в прогимназиален етап на средното образование обикновено се основават на основните процеси на преподаване и учене, които започват от ISCED 1. Обикновено образователната цел е да се постави основата за учене през целия живот и личностно развитие, като се подготвят учениците за по-нататъшни образователни възможности. Програмите на това ниво обикновено се организират около по-обективна учебна програма, въвеждайки теоретични концепции в широк спектър от теми.

Някои образователни системи могат да предлагат програми за професионално образование в ISCED 2, за да предоставят на лицата умения, свързани със заетостта.

ISCED 2 започва след 4 до 7 години на ISCED 1 образование. Учениците влизат в ISCED 2 обикновено на възраст между 10 и 13 години (най-често срещаната е 12-годишна възраст).

ISCED 3: гимназиален етап на средното образование

Програмите на ниво 3 по ISCED или в гимназиалния етап на средното образование обикновено са предназначени за студенти, завършили средно образование в подготовка за висше или висше образование, или за предоставяне на умения, свързани със заетостта, или и двете. Програмите на това ниво предлагат на студентите по-обективни, специализирани и задълбочени програми, отколкото в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2). Те са по-диференцирани, с по-голям набор от опции и потоци на разположение.

Програмите по ISCED 3 могат да бъдат общи или професионални. Някои програми по ISCED 3 позволяват пряк достъп до ISCED 4 и/или ISCED 5, 6 или 7.

ISCED 3 започва след 8—11 години обучение от началото на ISCED 1. Учениците влизат в това ниво обикновено на възраст между 14 и 16 години. Програмите по ISCED 3 обикновено завършват 12 или 13 години след началото на ISCED 1 (или около 17 или 18 години).

Езикът като задължителен предмет: всеки език, определен като задължителен предмет в ► учебната програма или други ► ръководни документи, изготвени от ► висшите образователни органи.

Изразът може да се използва за обозначаване на ситуации, при които всички ученици в определена образователна програма или в определен клас трябва да научат език или в конкретния контекст на специфични учебни програми за различни образователни пътеки.

Езикът като право: всеки език, посочен в ► учебната програма или други ► ръководни документи, изготвени от ► висши учебни заведения, които студентите имат право да избират като незадължителен предмет. Правото означава, че училищата трябва да гарантират, че предоставят това, което ученикът избира. В контекста на чуждите и класическите езици изразът може да се използва за обозначаване на ситуации, при които всички ученици от определена образователна програма или в определен клас имат право да изберат език, или в конкретния контекст на специфични учебни програми за различни ► образователни пътеки.

Езикова осведоменост в училищата: понятие, което се отнася до многоезичен и цялостен училищен подход, който включва всеобхватна езикова стратегия, която включва непрекъснато обмисляне на езиковото измерение във всички аспекти на училищния живот и предлага всеобхватен подход към преподаването на всички езици в училищата (резултатът на обучението, ► домашни езици, ► чужди езици (включително ► класически езици) и т.н.). Очаква се този подход да ангажира всички учители и училищни ръководители и да включва родители, други лица, полагащи грижи, и по-широката местна общност. По-конкретно, езиковите училища ценят езиковото многообразие на своите учащи, признават техните предишни езикови умения и ги използват като учебен ресурс. Езиковите училища подпомагат учителите да се справят с използването на конкретни езици в съответните им тематични области, включително чрез повишаване на осведомеността относно различните езикови регистри и лексика (Европейска комисия, 2018 г.).

Език на училищното образование: език, който се използва за предоставяне на съдържанието на ► учебната програма и, в по-широк план, за комуникация в рамките на училището и извън училището, със заинтересовани страни като родители и образователни органи.

Национален тест: стандартизиран тест/проверка, определен от ► публични органи на най-високо равнище и извършен под тяхна отговорност. Стандартизираните тестове/изпити са всяка форма на тест, която (1) изисква от всички участници да отговорят на едни и същи въпроси (или въпроси, избрани от обща банка от въпроси) и (2) се оценяват по стандартен или последователен начин. Международни тестове или проучвания като SurveyLang не попадат в обхвата, нито са разработени на училищно ниво, дори ако са разработени въз основа на централно разработена референтна рамка (Европейска комисия/EACEA/Eurydice, 2015 г.).

Новопристигнали студенти мигранти: ученици, родени извън настоящата си държава на пребиваване и от родители, родени извън приемащата страна, които са в училищна възраст или пониска (съгласно националните разпоредби за задължително образование) и впоследствие започват формално образование в приемащата държава (Европейска комисия, 2013 г.).

Нетериториален език: език, „използван от граждани на държавата, който се различава от езика или езиците, използвани от останалата част от населението на държавата, но който, въпреки че традиционно се използва на територията на държавата, не може да бъде идентифициран с определена област от нея“ (Съвет на Европа, 1992 г.). Например, Романството е нетериториален език.

Официален език: език, използван за правни цели и за целите на публичната администрация в определена област на дадена държава. Официалният статут може да бъде ограничен до част от държавата или да се простира върху цялата ѝ територия. Всички ► държавни езици са официални езици, но не всички езици със статут на официален език са държавни езици (например датският, който има статут на официален език в Германия, е ► регионален или малцинствен език, а не държавен език).

Регионален или малцинствен език: език, който „традиционно се използва в рамките на дадена територия на дадена държава от граждани на тази държава, които образуват група, числено по-малка от останалата част от населението на държавата“; той е различен от ► държавен език(и) на тази държава (Съвет на Европа, 1992 г.). Като общо правило това са езици на населението, които имат етнически корени в съответните райони или са се заселили в съответните региони в продължение на поколения. Малцинствените/регионалните езици могат да имат статут на ► официален език, но по дефиниция този статут ще бъде ограничен до областите, в които се говори.

Учител-специалист: учител, квалифициран да преподава ограничен брой предмети (обикновено до три предмета). Това включва или само ► чужди езици, или един или повече чужди езици и друг(и) предмет(и).

Език на държавата: всеки език с официален статут в цялата страна. Всеки държавен език е ► официален език.

Документи за управление: различни видове официални документи, съдържащи регламенти, насоки и/или препоръки за образователни институции.

Студенти от мигрантски произход: ученици, които посещават училище в страна, различна от тяхната страна на произход, или в страната на произход на двамата си родители. Тези условия обхващат няколко юридически отделни ситуации, включително тези на бежанци, лица, търсещи убежище, деца на работници мигранти, деца на граждани на трети държави със статут на дългосрочно пребиваващи, деца на работници от държави извън ЕС, които не са дългосрочно пребиваващи, деца на незаконно пребиваващи и деца от имигрантски произход, които не се ползват непременно от правни разпоредби, отнасящи се конкретно до образованието. В това определение не се вземат предвид езиковите малцинства, които са се установили в държави в продължение на повече от две поколения.

Условна възраст на учениците: в училищната система нормалната възраст на учениците, когато започнат или завършат определен клас или ниво на образование. Ранното или късното влизане в училище, повторението на оценките или други прекъсвания на обучението не се вземат предвид.

Орган от най-високо ниво (образователен) орган: най-високото ниво на власт с отговорност за образованието в дадена страна, обикновено на национално (държавно) ниво. За Белгия, Германия и Испания обаче администрациите на общностите, провинциите и автономните общности съответно са изцяло отговорни или споделят отговорностите на национално равнище за всички или повечето области, свързани с образованието. Поради това тези администрации се считат за органи на най-високо равнище за областите, в които носят отговорност, докато за областите, за които те споделят отговорността с националното равнище, и двете се считат за органи на най-високо равнище.

СТАТИСТИЧЕСКИ БАЗИ ДАННИ И ТЕРМИНОЛОГИЯ

Международната база данни PISA 2018

PISA е международно проучване, проведено под егидата на ОИСП за измерване на постиженията на 15-годишните ученици в четящата, математическата и научната грамотност. Проучването се основава на представителна извадка от 15-годишни студенти, които са в прогимназиален или гимназиален етап на средното образование (ISCED 2 или 3), в зависимост от структурата на системата. Освен измерването на резултатите, международното проучване на PISA включва въпросници за идентифициране на променливи в училищния и семейния контекст, които могат да хвърлят светлина върху констатациите от проучването. Всички показатели обхващат както държавните, така и частните училища, независимо дали са подпомогнати или не.

Проучванията на Пиза се провеждат на всеки 3 години. Първото проучване е проведено през 2000 г.; следващите кръгове бяха проведени през 2003 г., 2006 г., 2009 г., 2012 г., 2015 г. и 2018 г.

Сред държавите, участващи в настоящия доклад, само Лихтенщайн не е участвал в събирането на данни за PISA 2018.

Процедурата за вземане на проби включва подбор на училища, а след това и на ученици. Тя се стреми да предложи на всеки ученик една и съща вероятност да бъде избран, независимо от размера или местоположението на училището, което е посещавал. За тази цел бяха избрани училища с вероятност, пропорционална на броя на 15-годишните ученици. В рамките на едно училище са взети проби от определен брой ученици. Тази процедура е предназначена да ограничи променливостта на вероятността студентът да бъде част от извадката.

Когато данните се прилагат за цялото население на дадена държава, от съществено значение е да се спазват някои строги изисквания, като например анализ на S.E. (оценка на грешките, свързани с извадката). В резултат на това видимата разлика между два елемента данни може да се счита за незначителна от статистическа гледна точка (вж. също обясненията в „Статистически термини“).

Стойностите на ЕС (прогнози за населението), представени в настоящия доклад, са претеглени средни стойности на оценките за населението на държавите/регионите от ЕС, които са участвали в проучването на PISA през 2018 г. Това означава, че приносът на всяка страна към оценката на статистическия показател на европейско равнище е пропорционален на размера на страната, т.е. броят на 15-годишните студенти с липсващи стойности. Базата данни PISA 2018 е достъпна на уебсайта на ОИСП (<http://www.oecd.org/pisa/data/>).

Въпросниците на PISA за 2018 г. са достъпни и на уебсайта на ОИСП (<https://www.oecd.org/pisa/data/2018database/>).

Базата данни TALIS 2018

Talis е международно проучване, проведено под егидата на ОИСП, което се фокусира върху условията на труд на учителите и учебната среда в училищата. Основните теми, които са обхванати, са училищното ръководство; обучение на учители; оценка и обратна връзка с учителите; педагогически убеждения, нагласи и преподавателски практики на учителите; учителите съобщават за чувство за самоефективност; удовлетворението от работата на учителите и климата в училищата и класните стаи, в които работят; и накрая, транснационалната мобилност на учителите.

Проучването е съсредоточено главно върху учителите в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2). Тя се основава на въпросници на учители и ръководители на учители. Всички показатели обхващат както държавните, така и частните училища, независимо дали са подпомогнати или не.

Първият кръг на проучването се проведе през 2008 г., а вторият беше проведен през 2013 г. Последните данни са от третия цикъл на проучването (2018 г.). Понастоящем ОИСП подготвя TALIS 2024 г.

В настоящия доклад се използват данни за обучението на учителите и транснационалната мобилност на учителите. Данните за обучението на учители обхващат 26 образователни системи в 25 държави, участващи в настоящия доклад, които са участвали в TALIS 2018. Данните за транснационалната

мобилност на учителите са налични в по-ограничен брой образователни системи (23). В настоящия доклад са представени и данни за тенденциите въз основа на циклите на TALIS за 2013 г. и 2018 г. Данните за тенденциите се отнасят до 17-те образователни системи, които са участвали и в двата цикъла.

Стандартната процедура за вземане на проби включва подбор на 200 училища от всяка държава и 20 учители (в училище) преподаване в прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2).

Когато данните се прилагат за цялото население на държавите, от съществено значение е да се спазват някои строги изисквания, като например анализ на S.E. (оценка на грешките, свързани с извадката), в резултат на което видимата разлика между два елемента данни може да се счита за незначителна от статистическа гледна точка (вж. също обясненията в „Статистически термини“).

Стойностите на ЕС (прогнози за населението), представени в настоящия доклад, са претеглени средни стойности на стойностите на държавите/регионите от ЕС, които са участвали в TALIS през 2018 г. Това означава, че приносът на всяка държава към оценката на статистическия показател на европейско равнище е пропорционален на размера на страната, т.е. броят на учителите по ISCED 2 липсващи стойности.

Данните от TALIS за 2018 г. са достъпни на уебсайта на ОИСР (<https://www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm>).

Въпросниците на TALIS за 2018 г. са достъпни и на уебсайта на ОИСР (<https://www.oecd.org/education/school/talis2018questionnaires.htm>).

Статистически термини

Международна стандартна класификация на образованието (ISCED): вижте речника.

Стандартна грешка (SE): проучването PISA 2018 и TALIS 2018, точно както всички други широкомащабни образователни проучвания (предишните проучвания на PISA на ОИСР и Taliss, Международната асоциация за оценка на напредъка на образователните постижения в международното изследване на четенето и тенденциите в международните проучвания по математика и наука и т.н.), разглеждат само представителна извадка от целевите популации. Като цяло има безкраен брой възможни проби за всяка дадена популация. Следователно, от една извадка към друга, оценките, направени за параметър на популацията (средна стойност, процент, корелация и т.н.), могат да варират. S.E., свързан с всяка оценка на параметър на популацията, определя количествено тази неопределеност на извадката. Въз основа на този изчислен параметър и съответните му S.E. е възможно да се конструира доверителният интервал, който отразява колко стойността, изчислена от дадена извадка, може да варира от една проба до друга. Съответно, ако се предположи, че средната стойност е 50 и S.E. 5, доверителният интервал, с грешка от 5 % тип I, е равен на $[50 - (1,96 \times 5); 50 + (1,96 \times 5)]$, т.е. приблизително [40; 60]. Следователно, може да се каже, че има само 5 шанса от 100 да грешат, ако се каже, че средната стойност на населението е в този интервал.

Всички S.E., записани в настоящия доклад, са изчислени, като се използват методи за повторно вземане на проби и следват методологията на различни технически документи от проучването PISA и TALIS.

S.E.s. от данните от изследването са изброени в приложение 1.

Статистическа значимост. Отнася се до ниво на доверие от 95 %. Например, значителна разлика означава, че разликата е статистически значително различна от нулата с ниво на доверие 95 %.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ПОДРОБНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ

Глава А

	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
% 2018	11.5	17.4	24.1	17.4	12.9	5.8	8.1	17.8	5.4	9.1	6.2	20.6	11.5	3.3	7.1	22.3	10.5	5.9	82.9	2.2
S.E.	0.21	0.85	2.28	1.33	1.17	0.51	0.39	0.95	0.40	0.59	0.47	0.76	0.66	0.28	0.37	0.53	0.70	0.41	0.42	0.23
Δ 2003-2015	:	10.5	0.7	-7.4	:	3.8	3.8	4.1	:	4.8	2.6	2.9	1.8	:	3.9	:	1.7	:	-8.0	1.7
S.E.		1.56	2.50	1.75		0.38	0.59	0.96		0.86	0.72	1.76	0.98		0.48		1.42		0.59	0.26
Δ 2003-2018	:	10.2	6.9	-5.5	:	4.8	4.2	10.1	:	6.7	3.0	4.8	4.8	:	5.1	:	2.2	:	-9.6	1.6
S.E.		1.11	2.70	1.84		0.54	0.62	1.11		0.79	0.61	1.64	1.00		0.45		1.31		0.58	0.26
Δ 2015-2018	:	-0.4	6.2	1.9	4.2	1.0	0.4	6.0	-0.4	1.8	0.4	1.9	3.1	0.2	1.1	:	0.5	0.5	-1.6	-0.1
S.E.		1.63	3.05	1.79	1.50	0.60	0.53	1.22	0.71	0.90	0.77	1.24	0.92	0.45	0.56		1.0	0.62	0.60	0.33

	MT	ML	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	ME	MK	NO	RS	TR
% 2018	82.8	9.8	20.5	1.7	3.1	3.1	9.9	8.7	7.6	17.6	4.0	6.5	27.0	7.2	4.2	7.2	10.2	5.2	7.0
S.E.	0.54	0.76	0.90	0.29	0.34	0.55	0.39	0.74	0.49	1.03	0.53	0.44	1.20	0.45	0.25	0.39	0.55	0.58	0.91
Δ 2003-2015	:	-7.4	9.8	0.9	1.4	:	:	4.9	3.1	8.2	:	:	14.0	4.0	:	:	3.9	:	5.4
S.E.		1.42	1.20	0.18	0.35			1.00	0.57	1.28			1.38	0.43			0.80		1.26
Δ 2003-2018	:	-4.8	11.5	1.5	1.7	:	:	4.8	4.7	10.0			14.9	5.5			5.1		5.2
S.E.		1.49	1.17	0.30	0.40			1.07	0.54	1.25			1.39	0.50			0.77		1.17
Δ 2015-2018	:	-4.9	2.6	1.7	0.6	0.2	0.4	2.3	-0.1	1.6			0.9	1.6	1.1	1.4	1.1		-0.2
S.E.		0.74	0.98	1.31	0.33	0.44	0.62	0.60	0.97	1.48			1.69	0.58	0.35	0.52	0.81		1.37

Δ Разлика между конкретни референтни години

Източник: Евридика, въз основа на PISA 2018, 2015 и 2003 г.

Таблица 1: Процент на 15-годишните ученици, които основно говорят различен език у дома от езика на училищното образование, 2018 г. (данни за фигура A2) и разликите между 2003 и 2015 г., 2003 г. и 2018 г. и 2015 г. и 2018 г.

Обяснителни бележки

Данни, изчислени въз основа на въпрос от проучване на PISA „Какъв език говорите у дома през по-голямата част от времето?“ (ST16Q01(31) в PISA 2003 и ST022Q01TA в PISA 2015 и 2018 г.). Категорията „Език на теста“ се използва като пълномощник за говорене на същия език у дома, както в училище.

При разглеждане на разликите между 2003 и 2015 г., 2003 г. и 2018 г. и 2015 г. и 2018 г. стойностите, които значително се различават ($p < 0.05$) от нулата, са отбелязани с получер шрифт.

Вж. също обяснителните бележки за фигура A2 в глава А.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
A	6.9	11.7	14.4	9.9	0.7	2.9	5.4	13.8	1.3	8.8	4.8	6.1	6.5	0.7	5.9	8.0	1.0	0.5	41.5	:
S.E.	0.18	0.83	1.96	0.89	0.11	0.33	0.28	0.85	0.19	0.58	0.42	0.31	0.49	0.11	0.34	0.45	0.17	0.08	0.64	
B	5.6	11.1	11.2	4.5	:	1.2	5.2	8.3	9.1	9.0	6.9	6.1	7.8	8.3	4.1	6.7	3.4	1.1	13.4	2.2
S.E.	0.16	0.88	1.75	0.49		0.17	0.30	0.50	0.45	0.55	0.45	0.29	0.66	0.48	0.30	0.30	0.27	0.11	0.42	0.30
C	4.4	5.5	9.4	7.0	11.6	2.7	2.6	3.5	4.0	:	1.3	14.2	5.0	2.4	1.1	14.0	9.4	5.3	41.5	1.8
S.E.	0.12	0.36	1.33	0.68	1.13	0.30	0.24	0.29	0.32		0.23	0.69	0.39	0.24	0.13	0.33	0.66	0.42	0.61	0.23
D	83.1	71.7	65.0	78.6	87.2	93.2	86.8	74.4	85.6	81.8	87.0	73.6	80.8	88.5	88.9	71.3	86.1	93.2	3.6	95.6
S.E.	0.30	1.43	2.50	1.41	1.16	0.54	0.52	1.26	0.55	0.91	0.67	0.87	1.02	0.57	0.50	0.60	0.76	0.44	0.25	0.39

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	ME	MK	NO	RS	TR
A	5.7	7.6	16.7	:	1.9	:	6.9	:	4.3	13.9	:	:	21.7	4.6	1.0	:	7.8	1.0	:
S.E.	0.38	0.66	0.92		0.27		0.31		0.36	1.01			1.08	0.36	0.13		0.49	0.16	
B	3.0	6.2	6.0	:	5.0	:	1.9	0.7	1.5	6.5	:	2.3	12.2	1.0	4.8	1.2	4.6	8.3	0.6
S.E.	0.31	0.65	0.43		0.42		0.18	0.13	0.19	0.50		0.30	0.69	0.18	0.28	0.19	0.43	0.40	0.12
C	77.2	1.9	3.6	1.2	1.1	3.0	2.8	8.0	3.1	3.3	3.8	5.9	5.0	2.5	3.2	6.5	2.3	4.2	6.7
S.E.	0.57	0.25	0.27	0.18	0.14	0.65	0.31	0.73	0.38	0.25	0.52	0.43	0.43	0.28	0.22	0.40	0.21	0.50	0.89
D	14.1	84.3	73.7	98.2	91.9	96.3	88.3	90.9	91.1	76.2	95.6	91.3	61.1	91.9	91.0	91.9	85.3	86.5	92.5
S.E.	0.51	1.24	1.12	0.30	0.62	0.67	0.41	0.74	0.56	1.36	0.51	0.54	1.50	0.47	0.34	0.46	0.80	0.63	0.91

A Имигрантски ученици, които основно говорят различен език у дома от езика на училищното образование

B) Имигранти, които говорят предимно езика на образованието у дома

C Неимигрантски студенти, които основно говорят различен език у дома от езика на училищното образование

D Неимигрантски ученици, които говорят предимно езика на образованието у дома

Източник: Евридика, въз основа на PISA 2018.

Таблица 2: Процент на имигрантските и неимигрантските 15-годишни ученици по език, говорен у дома, 2018 г. (данни за фигура А3)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура А3 в глава А.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура А3 в глава А.

	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	E	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
%	13.3	21.8	41.4	20.5	16.6	3.1	4.5	25.8	2.6	4.7	3.7	27.8	10.8	:	6.4	18.1	10.8	6.6	96.2	:
S.E.	0.50	2.79	0.61	2.80	2.27	0.93	0.58	2.48	0.84	1.70	0.99	1.05	1.60		0.85	0.39	1.39	0.84	0.03	

	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	ME	MK	NO	RS	TR
%	98.0	10.1	29.0	:	:	2.0	10.5	11.0	7.8	22.5	1.8	1.6	4.83	1.2	0.0	5.1	6.1	3.9	8.9
S.E.	0.03	2.29	2.44			0.84	0.49	1.29	1.51	2.59	0.91	0.68	3.32	0.11		0.11	1.52	0.97	1.80

Източник: Евридика, въз основа на PISA 2018.

Таблица 3: Процент на 15-годишните ученици, посещаващи училища, в които повече от 25 % от учениците говорят предимно език у дома, различен от езика на училищното образование, 2018 г. (данни за фигура А4)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура А4 в глава А.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура А4 в глава А.

Глава В, раздел I

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
≥ 2 FL	7.2	00	X	00*	2.0	0.8	30.2	1.3	33.4	:	35.9	20.2	0.9	20.0	2.7	10.2	19.0	0.7	83.2	2.1
1 FL	78.9	47.3	X	26.7*	81.5	79.0	56.7	52.8	46.3	:	62.4	79.8	99.0	80.0	93.5	89.8	79.2	72.0	16.8	60.3
0 FL	13.9	52.7	X	73.3*	16.4	20.2	13.1	45.9	20.3	:	1.7	0	0.1	0.0	3.9	0.0	1.8	27.3	:	37.6

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	4.4	1.0	1.7	5.1	0.6	2.1	0.0	5.0	26.8	15.0	X	4.9	X	22.0	0.0	X	0.0	0.0	:	X
1 FL	95.6	43.6	98.1	94.8	68.1	97.7	81.2	83.4	59.9	79.6	X	69.9	X	53.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
0 FL	0.0	55.4	0.2	0.1	31.3	0.2	18.8	11.6	13.3	5.4	X	25.2	X	24.6	0.0	X	0.0	0.0	:	X

Източник: Eurodice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 4: Процент на студентите, изучаващи чужди езици (FL) в началното образование (ISCED 1), по брой езици, 2020 г. (данни за фигура B1a)

Обяснителни бележки

За обяснението относно изчисленията и данните вж. обяснителните бележки за фигури B1a и B1b в глава В. Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигури B1a и B1b в глава В.

%	BE fr	CZ	DE	EE	EL	ES	FR	IT	CY	LT	LU	NO	MT	AT	PL	PT	RO	SI	FI	LI	NO
7 години	6.8	50.3	13.7	33.2	97.4	100.0	99.8	100.0	100.0	3.2	100.0	44.8	100.0	99.8	100.0	0.5	99.7	99.3	65.3	100.0	100.0
8 години	33.6	75.0	58.4	45.1	98.6	100.0	100.0	100.0	100.0	93.9	100.0	51.3	100.0	99.8	100.0	83.8	99.8	99.1	56.5	100.0	100.0
9 години	38.6	96.6	94.1	83.5	98.7	100.0	100.0	100.0	100.0	98.3	100.0	70.7	100.0	99.9	99.9	98.6	100.0	99.1	99.2	100.0	100.0
10 години	90.9	98.6	95.6	98.2	98.9	100.0	100.0	100.0	100.0	98.6	100.0	92.3	100.0	99.9	99.8	99.7	100.0	98.8	99.6	100.0	100.0

Източник: Изчисления на Евридика въз основа на непубликувани данни от Евростат/UOE (последно актуализирани: 29 септември 2022 г.).

Таблица 5: Процент на учащите, изучаващи поне един чужд език в началното образование (ISCED 1), по възраст, 2020 г. (данни за фигура B1b)

Обяснителна бележка

За обяснението относно изчисленията и събирането на данни по възраст вж. обяснителните бележки за фигури B1a и B1b в глава В.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигури B1a и B1b в глава В.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
2020	86.1	47.3	X	26.7*	83.6	79.8	86.9	54.1	79.7	:	98.3	100.0	100.0	100.0	96.1	100.0	98.2	72.7	100.0	62.4
2013	79.4	50.0	X	28.6	82.9	71.9	56.9	67.9	77.0	:	75.5	99.6	98.8	99.9	99.7	100.0	73.1	74.9	100.0	59.1
%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
2020	100.0	44.6	99.8	99.9	68.7	99.8	81.2	87.6	86.7	94.6	X	74.8	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
2013	100.0	52.2	99.9	97.3	35.2	56.5	49.8	84.8	68.8	77.9	X	:	X	:	100.0	X	100.0	100.0	:	X

Източник: Eurymice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 6: Процент на учащите, изучаващи поне един чужд език в началното образование (ISCED 1), 2013 г. и 2020 г. (данни за фигура B2)

Обяснителни бележки

За обяснението относно изчисленията и данните вж. обяснителните бележки за фигура B2 в глава В.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B2 в глава В.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	59.2	0	X	65.7	12.0	65.5	85.1	36.9	95.2	7.8	95.7	45.0	75.5	54.6	97.0	83.7	73.0	77.4	100.0	7.4
1 FL	39.2	98.4	X	34.3	86.4	33.0	14.9	58.9	1.9	74.1	3.8	55.0	24.3	45.4	3.0	16.1	25.0	20.8	:	98.4
0 FL	1.6	1.6	X	0.0	1.6	1.4	0.0	4.3	2.9	18.1	0.5	0.0	0.2	0.0	0.0	0.2	2.0	1.8	:	2.2
%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	95.0	71.1	7.9	46.7	92.7	94.6	25.6	52.6	98.7	78.6	X	94.9	X	97.1	100.0	X	100.0	66.1	:	X
1 FL	5.0	26.3	92.1	53.2	3.3	5.4	74.4	45.2	1.0	21.4	X	4.6	X	2.3	0.0	X	0.0	28.6	:	X
0 FL	0.0	2.6	0.1	0.1	4.0	0.0	0.0	2.2	0.4	0.0	X	0.5	X	0.6	0.0	X	0.0	0.0	:	X

Източник: Eurymice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 7: Процент на студентите, изучаващи чужди езици (FL) в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), по брой езици, 2020 г. (данни за фигури C3 и C4)

Обяснителни бележки

За обяснението относно изчисленията и данните вж. обяснителните бележки за фигура B3 в глава В.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B3 в глава В.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
≥ 2 FL	58.4	:	X	49.3	17.4	43.1	81.7	37.1	95.6	8.5	95.0	41.6	54.0	52.4	98.5	91.6	71.8	81.0	100.0	6.0
%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2	96.5	73.7	9.7	93.6	86.8	95.6	53.9	79.8	98.3	78.2	X	:	X	97.5	97.2	X	98.1	69.9	:	X

Източник: Eurymice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 8: Процент на учениците, изучаващи два или повече чужди езици (FL) в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), 2013 г. (данни за фигура B4)

Обяснителна бележка

За обяснението относно изчисленията и данните вж. обяснителните бележки за фигура B4 в глава В.

Специфични за всяка държава бележки

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура В4 в глава В.

		%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
≥ 2 FL	Gen	60.0	72.1	X	100.0	72.6	98.8	45.0	58.7	97.6	122	0.9	27.4	99.6	94.3	24.7	38.8	82.6	38.3	100.0	74.9	
	Voc	35.1	16.0	X	69.7	42.0	33.9	1.2	1.3	22.6	:	2.8	0.2	32.1	30.0	48.1	32.2	54.4	6.5	77.4	4.5	
1 FL	Gen	37.1	27.9	X	0.0	27.1	1.2	39.6	41.2	1.9	66.9	88.8	70.3	0.3	5.7	74.8	55.8	16.1	60.4	:	23.5	
	Voc	44.9	70.2	X	30.3	53.1	60.1	14.8	38.3	35.2	:	72.4	45.1	66.7	64.7	51.6	63.3	31.3	54.3	15.2	88.6	
0 FL	Gen	2.9	0.0	X	0.0	0.3	0.0	15.4	0.1	0.5	20.9	10.3	2.3	0.1	0.0	0.5	5.8	1.3	1.3	:	1.6	
	Voc	18.0	13.8	X	0.0	4.9	5.9	84.0	60.4	42.2	:	24.8	54.7	1.3	5.3	0.3	4.4	14.3	39.2	7.4	6.9	
		%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	Gen	66	67.9	63.6	81.3	7.1	99.1	95.5	98.4	99.0	80.1	X	95.8	X	55.9*	91.9	X	56.6	100.0	:	X	
	Voc	1.4	12.4	21.6	76.8	7.3	97.4	29.4	31.5	89.3	3.8	X	28.2	X	5.2*	:	X	:	0.0	:	X	
1 FL	Gen	34.0	32.1	36.3	18.7	61.8	0.9	3.3	1.6	1.0	19.9	X	2.8	X	30.1*	8.1	X	43.4	0.0	:	X	
	Voc	98.6	58.4	77.6	23.2	72.6	2.4	64.4	68.2	7.9	96.1	X	68.3	X	19.0*	:	X	:	100.0	:	X	
0 FL	Gen	0.0	0.0	0.1	0.0	31.1	0.0	1.3	0.0	0.0	0.0	X	1.4	X	14.0*	0.0	X	0	0.0	:	X	
	Voc	0.0	29.2	0.8	0.0	20.1	0.2	6.2	0.3	2.8	0.1	X	3.5	X	75.8*	:	X	:	0.0	:	X	

Източник: Eurydice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 9: Процент на студентите, изучаващи чужди езици (FL) като цяло (ген) и професионално (гласово) средно образование (ISCED 3), по брой езици, 2020 г. (данни за фигури C5 и C6)

Обяснителни бележки

За обяснението относно изчисленията, обобщените данни за ЕС и данните за държавите вж. обяснителните бележки за фигура В5 в глава В.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура В5 в глава В.

		%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
≥ 2 FL	Gen	58.4	78.3	X	99.9	73.3	93.9	49.7	55.6	92.7	6.2	2.7	31.2	97.2	86.9	24.1	83.8	81.9	41.2	100.0	46.1	
	Voc	34.1	14.4	X	68.5	48.9	34.3	5.4	1.7	62.3	:	0.1	0.4	30.9	23.1	41.7	21.8	46.1	11.8	67.7	0.7	
		%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
≥ 2 FL	Gen	68.0	69.7	64.1	69.1	5.1	98.7	95.5	98.7	99.0	81.2	X	:	X	60.1	100.0	X	52.6	:	:	X	
	Voc	0.0	12.7	22.3	64.9	9.2	96.6	32.6	66.5	88.6	11.3	X	:	X	15.8	:	X	:	:	:	X	

Източник: Eurydice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang02] (данни, извлечени на 15 септември 2022 г.).

Таблица 10: Процент на учащите, изучаващи два или повече чужди езика (FL) като цяло (ген) и професионално (гласово) средно образование (ISCED 3), 2013 г. (данни за фигура В6)

Обяснителни бележки

Агрегираните данни на ЕС за професионално ISCED 3 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. За методологични бележки, свързани с данните, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/educ_uoe_enr_esms_an4.xlsx.

За обяснението относно изчисленията вж. обяснителните бележки за фигура В6 в глава В.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура В6 в глава В.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Средна стойност	FI	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED1	0.9	0.5	X	0.3*	0.9	0.8	1.2	0.6	1.1	:	1.3	1.2	1	1.2	1	1	1.2	0.7	1.8	0.7
ISCED2	1.6	1	X	1.7	1.1	1.7	1.9	1.3	2	0.9	1.9	1.5	1.8	1.5	2	1.9	1.7	1.8	2.5	1.1
ISCED3	1.4	1.5	X	2.1	1.5	1.5	0.9	1	1.6	:	0.9	1	1.8	1.5	1.5	1.4	1.7	1.2	2.6	1.3
Средна стойност	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED1	1.1	0.5	1	1.1	0.7	1	0.8	0.9	1.2	1.1	X	0.8	X	1.0	1	X	1	1	:	X
ISCED2	2.1	2	1.1	1.5	1.9	2	1.3	1.5	2.2	1.8	X	1.9	X	2.0	2.0	X	2.0	1.6	:	X
ISCED3	1.5	1.2	1.4	1.9	0.8	2	1.5	1.5	2.1	1.6	X	1.4	X	1.2*	1.9	X	1.6	0.7	:	X

Източник: Eurodice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang03] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 11: Среден брой на изучаваните чужди езици на ученик в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г. (данни за фигура B7)

Обяснителни бележки

За обяснението относно изчисленията, обобщените данни за ЕС и данните за държавите вж. обяснителните бележки за фигура B7 в глава В.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B7 в глава В.

Глава В — Раздел II

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	
ISCED 1	eng	ind	X	fra*	eng	eng	eng	eng	eng	:	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	deu	eng
	84.1	33.1	X	26.1*	77.2	79.1	86.9	57.4	72.6	:	98.2	99.6	96.6	93.3	95.5	100.0	96.9	72.4	100.0	45.9	
ISCED 2	eng	eng	X	fra	eng	eng	eng	eng	eng	fra	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	deu fra	eng
	98.3	49.7	X	100.0	91.2	98.2	100.0	100.0	95.7	49.2	99.2	99.2	99.4	98.0	100.0	100.0	97.5	97.8	100.0	74.6	
ISCED 3	eng	eng	X	fra	eng	eng	eng	eng	eng	(fra)	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	deu	eng
	88.1	77.6	X	94.4	87.8	93.5	54.1	68.6	81.5	(50.8)	78.3	83.0	99.0	92.4	99.8	99.9	92.4	86.8	86.3	79.4	

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	X	eng	X	eng	eng	X	eng	eng	:	X
	100.0	44.6	99.6	98.8	68.3	88.2	79.4	85.1	83.0	94.6	X	73.5	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
ISCED 2	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	X	eng	X	eng	eng fra	X	eng	eng	:	X
	100.0	97.4	99.8	98.8	97.3	100.0	99.8	97.0	99.5	100.0	X	100.0	X	99.4	100.0	X	100.0	94.7	:	X
ISCED 3	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	eng	X	eng	X	eng*	eng	X	eng	eng	:	X
	100.0	79.8	99.3	95.9	66.7	99.5	96.8	93.3	97.0	100.0	X	91.8	X	57.7*	100.0	X	99.9	42.5	:	X

Източник: Eurypdice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 12: Най-ученият чужд език и процентите на учениците, които го изучават в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г. (данни за фигура В8)

Обяснителни бележки

Когато става въпрос за езици, таблицата използва кодове по ISO 639—3.

Агрегатът на ЕС показва процента на студентите, изучаващи чужд език, от всички ученици на дадено ниво по ISCED. Тя се основава на референтното население на всички студенти в ЕС, с изключение на страната (или държавите), където даден език не се счита за чужд език.

Агрегираните данни за ЕС за 2020 г. за ISCED 3 бяха отбелязани като „определението се различава, вж. метаданните“. Ето защо вж. методологичните бележки, свързани с данните: категория:Автомобили.

Езиците, различни от английския, са засенчени.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат само общо гимназиално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура В8 в глава В.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
ISCED 1	84.1	13.3	X	0.0*	77.2	79.1	86.9	57.4	72.6	:	98.2	99.6	96.6	93.3	95.5	100.0	96.9	72.4	0.0	45.9
ISCED 2	98.3	49.7	X	65.7	91.2	98.2	100.0	100.0	95.7	:	99.2	99.2	99.4	98.0	100.0	100.0	97.5	97.8	54.3	74.6
ISCED 3	88.1	77.6	X	88.8	87.8	93.5	54.1	68.6	81.5	:	78.3	83.0	99.0	92.4	99.8	99.9	92.4	86.8	84.4	79.4

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	100.0	44.6	99.6	98.8	68.3	88.2	79.4	85.1	83.0	94.6	X	73.5	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	X
ISCED 2	100.0	97.4	99.8	98.8	97.3	100.0	99.8	97.0	99.5	100.0	X	100.0	X	99.4	100.0	X	100.0	94.7	:	X
ISCED 3	100.0	79.8	99.3	95.9	66.7	99.5	96.8	93.3	97.0	100.0	X	91.8	X	57.7*	100.0	X	99.9	42.5	:	X

Източник: Eurypdice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 13: Процент на студентите, изучаващи английски език в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г. (данни за фигура В9)

Обяснителни бележки

За обяснението относно агрегираните данни за ЕС вж. обяснителните бележки в настоящото приложение, свързани с данните за фигура В8.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B9 в глава В.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	
ISCED 1	fra	eng	X	00*	rus	deu	:	fra	est	:	fra	fra	deu	deu	deu	fra	rus	deu	fra	deu	
	5.5	13.3	X	00*	4.3	11	:	2.6	20.7	:	19.2	19.1	3.1	20.4	1.9	2.3	13.3	0.4	83.2	18.9	
ISCED 2	fra	nld	X	eng	rus	deu	deu	fra	rus	spa	fra	fra	spa	deu	fra	fra	rus	rus	deu	fra	deu
	30.6	47.3	X	65.7	10.1	47.6	16.5	23.1	64.7	21.3	47.8	41.3	54.6	44.1	60.4	82.7	58.1	59.3	100.0	29.1	
ISCED 3	deu	nld	X	eng	deu	deu	deu	spa	rus	(deu)	fra	fra	spa	deu	fra	fra	rus	rus	fra	deu	
	20.0	59.2	X	88.8	24.8	37.8	17.2	11.9	44.9	(19.0)	3.8	18.0	59.3	34.9	23.5	25.5	51.8	24.8	85.4	41.0	
%	MT	ML	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR	
ISCED 1	ita	deu	slv	deu	fra	fra	deu	slk	swe	spa	X	deu	X	dan	0.0	X	0.0	0.0	:	X	
	2.4	0.6	0.7	5.0	0.4	10.7	2.1	6.0	18.4	8.6	X	5.8	X	20.7	0.0	X	0.0	0.0	:	X	
ISCED 2	ita	fra	fra	deu	fra	fra	deu	deu	swe	spa	X	deu	X	dan	eng	fra	X	deu	spa	:	X
	55.1	55.3	3.8	40.6	71.2	80.3	21.3	32.3	92.5	45.9	X	16.5	X	95.7	100.0	X	59.6	31.2	:	X	
ISCED 3	ita	deu	fra	deu	spa	fra	deu	deu	swe	spa	X	deu	X	dan*	fra	X	deu	spa	:	X	
	25.4	21.4	15.2	62.9	7.2	85.0	37.0	36.8	89.4	28.6	X	38.1	X	24.9*	91.9	X	30.8	11.7	:	X	

Източник: Eurodyce, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 14: Вторият най-учен чужд език и процентите на учениците, които го изучават в началното и средното образование (ISCED 1—3), 2020 г. (данни за фигура B10)

Обяснителни бележки

Когато става въпрос за езици, таблицата използва кодове по ISO 639—3.

За обяснението относно агрегираните данни за ЕС вж. обяснителните бележки, свързани с данните за фигура B8 в настоящото приложение.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат само общо гимназиално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B10 в глава В.

%	BE fr	BG	CZ	EE	HR	LV	LT	MT	AT	PL	SI	SK	FI	IS	
ISCED1	nld	—	—	rus	est	—	rus	—	—	—	—	—	swe	dan	
	33.1	—	—	15.5	20.7	—	13.3	—	—	—	—	—	18.4	20.7	
ISCED2	nld	rus	rus	rus	est	ita	rus	rus	ita	—	—	—	rus	swe	dan
	47.3	10.1	13.4	64.7	22.0	10.6	58.1	59.3	55.1	—	—	—	12.9	92.5	95.7
Генерал ISCED3	nld	rus	rus	rus	est	ita	rus	rus	ita	ita	rus	ita	rus	swe	dan*
	72.7	24.2	11.4	67.0	18.1	22.7	56.7	29.9	34.6	15.0	11.5	10.6	18.1	91.9	32.4*

Източник: Eurodyce, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uae_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 15: Процент на студентите, изучаващи езици, различни от английски, френски, немски и испански (където най-малко 10 % от учениците изучават други езици) в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2020 г. (данни за фигура C11)

Обяснителни бележки

Когато става въпрос за езици, таблицата използва кодове по ISO 639—3.

Таблицата показва държави, в които най-малко 10 % от студентите (в поне едно образователно ниво) изучават чужди езици, различни от английски, френски, немски и испански. Други държави не се показват.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Специфични за всяка държава бележки

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура В11 в глава В.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

		%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
ISCED1	2020	84.1	13.3	X	0.0*	77.2	79.1	86.9	57.4	72.6	:	:	98.2	99.6	96.6	93.3	95.5	100.0	96.9	72.4	0.0	45.9
	2013	77.2	11.4	X	0.1	73.5	71.2	56.9	62.4	68.9	:	:	74.6	99.0	92.2	92.3	98.8	98.0	71.2	73.7	0.0	40.4
ISCED2	2020	98.3	49.7	X	65.7	91.2	98.2	100.0	100.0	95.7	:	:	99.2	99.2	99.4	98.0	100.0	100.0	97.5	97.8	54.3	74.6
	2013	96.7	42.5	X	49.3	86.8	96.5	100.0	97.8	97.1	:	:	99.0	99.4	98.4	97.6	100.0	99.7	95.8	97.1	53.2	68.5
Общ ISCED3	2020	95.7	90.7	X	100.0	90.3	99.9	78.0	97.0	98.5	:	:	80.6	97.3	99.9	99.8	97.3	100.0	98.0	97.0	100.0	89.1
	2013	93.8	91.1	X	99.9	90.6	95.1	82.8	86.8	96.0	:	:	93.5	98.1	99.7	99.4	95.9	91.4	98.6	94.4	97.1	81.8

		%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED1	2020	100.0	44.6	99.6	98.8	68.3	88.2	79.4	85.1	83.0	94.6	X	73.5	X	75.4	100.0	X	100.0	100.0	:	:	X
	2013	100.0	52.2	100.0	94.0	34.9	45.3	48.0	81.0	66.3	77.9	X	:	X	71.5	100.0	X	100.0	100.0	:	:	X
ISCED2	2020	100.0	97.4	99.8	98.8	97.3	100.0	99.8	97.0	99.5	100.0	X	100.0	X	99.4	100.0	X	100.0	94.7	:	:	X
	2013	100.0	96.6	99.9	96.3	93.4	99.2	100.0	94.9	99.4	100.0	X	:	X	99.8	100.0	X	99.9	100.0	:	:	X
Общ ISCED3	2020	100.0	100.0	99.8	98.4	62.3	99.4	98.5	98.7	99.7	100.0	X	98.6	X	72.7*	100.0	X	(99.9)	38.7	:	:	X
	2013	100.0	100.0	99.9	94.0	59.2	99.6	98.0	98.8	99.9	100.0	X	:	X	70.8	100.0	X	(98.4)	:	:	:	X

Източник: Eurypdice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 16: Процент на студентите, изучаващи английски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г. (данни за фигура B12)

Обяснителни бележки

За обяснението относно агрегираните данни за ЕС вж. обяснителните бележки, свързани с данните за фигура B8 в настоящото приложение.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат както общото образование, така и средното професионално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B12 в глава В.

		%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
ISCED1	2020	5.5	:	X	26.1*	0.8	0.1	:	2.6	1.4	:	:	19.2	19.1	:	0.6	0.8	2.3	1.4	0.2	83.2	0.3
	2013	3.6	:	X	28.6	1.2	0.1	:	3.7	1.6	:	:	14.8	5.4	:	0.6	0.9	2.0	0.8	0.2	83.8	0.3
ISCED2	2020	38.6	:	X	100.0	1.3	2.6	9.3	23.1	2.6	49.2	47.8	41.3	:	1.2	60.4	82.7	2.2	4.6	100.0	0.5	
	2013	33.9	:	X	99.6	3.1	3.3	9.1	24.4	2.7	61.6	49.4	38.7	:	1.4	68.7	90.0	1.0	3.4	100.0	0.5	
Общ ISCED3	2020	21.8	:	X	100.0	9.5	11.5	7.8	20.9	5.6	50.8	4.6	24.8	:	4.5	14.8	29.4	5.9	2.7	100.0	8.0	
	2013	23.6	:	X	99.9	12.2	17.5	15.0	24.2	6.4	58.9	4.6	28.7	:	3.6	17.7	37.2	5.8	3.2	100.0	5.8	
		%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED1	2020	2.2	0.5	0.1	0.4	0.4	10.7	0.0	0.2	2.1	3.0	X	0.0	X	0.6	0.0	X	0.0	0.0	:	:	X
	2013	1.1	:	0.3	0.2	0.1	10.8	0.0	0.1	2.0	2.2	X	:	X	0.6	0.0	X	0.2	0.0	:	:	X
ISCED2	2020	28.1	55.3	3.8	1.3	71.2	80.3	1.4	1.0	4.6	14.4	X	2.3	X	1.8	100.0	X	38.7	10.7	:	:	X
	2013	35.1	57.8	5.1	3.7	63.3	85.0	3.2	2.6	5.9	15.6	X	:	X	1.8	97.2	X	50.4	14.0	:	:	X
Общ ISCED3	2020	18.2	28.1	29.7	12.3	3.0	80.8	7.2	9.0	8.8	15.8	X	6.6	X	90*	91.9	X	(22.4)	7.4	:	:	X
	2013	23.1	32.7	35.5	8.1	2.6	84.9	11.2	14.8	12.0	18.3	X	:	X	11.3	100.0	X	(27.2)	:	:	:	X

Източник: Eurypdice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 17: Процент на студентите, изучаващи френски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3), 2013 г. и 2020 г. (данни за фигура B13)

Обяснителни бележки

За обяснението относно агрегираните данни за ЕС вж. обяснителните бележки, свързани с данните за фигура B8 в настоящото приложение.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат както общото образование, така и средното професионално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B13 в глава В.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

		%																			
		EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
ISCED1	2020	3.4	0.9	X	0.0*	2.2	1.1	:	:	3.2	:	16.7	1.2	3.1	20.4	1.9	0.0	5.0	0.4	100.0	18.9
	2013	3.7	1.0	X	0.0	2.6	1.3	:	:	3.9	:	12.0	0.6	5.7	20.2	2.0	0.0	4.7	0.6	100.0	20.4
ISCED2	2020	21.4	1.4	X	0.0	5.0	47.6	76.5	:	9.9	19.3	46.6	4.8	15.2	44.1	9.4	1.7	13.2	13.8	100.0	29.1
	2013	22.6	1.6	X	0.1	7.2	32.4	73.6	:	14.5	20.9	44.9	3.1	14.4	42.7	8.6	1.3	11.3	11.4	100.0	31.7
Общ ISCED3	2020	21.4	5.2	X	42.3	34.3	64.1	27.4	:	19.4	19.0	4.4	2.9	20.8	62.1	9.2	1.4	26.5	6.7	98.8	55.4
	2013	21.5	5.6	X	51.2	34.2	55.7	28.0	:	29.6	15.4	2.5	2.1	22.0	62.1	7.7	5.3	28.9	10.2	100.0	45.4
		%																			
		MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED1	2020	1.4	0.6	:	5.0	0.1	2.6	2.1	1.7	3.9	3.3	X	5.8	X	0.0	0.0	X	0.0	0.0	:	X
	2013	0.6	:	:	6.7	0.1	1.5	1.7	1.8	3.7	2.2	X	:	X	0.0	0.0	X	1.7	0.0	:	X
ISCED2	2020	13.7	49.4	:	40.6	1.3	13.6	21.3	32.3	9.3	18.4	X	76.5	X	1.0	0.0	X	59.6	24.0	:	X
	2013	9.1	51.7	:	69.0	0.7	10.3	19.1	57.7	10.5	19.3	X	:	X	2.5	0.0	X	44.9	24.4	:	X
Общ ISCED3	2020	9.2	42.2	:	53.9	1.4	16.3	66.2	57.6	14.6	19.6	X	78.1	X	20.9*	0.0	X	(30.8)	23.0	:	X
	2013	5.0	42.4	:	47.0	1.0	12.5	63.4	58.8	17.6	22.2	X	:	X	22.3	0.0	X	(22.5)	:	:	X

Източник: Eurodiscе, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 18: Проценти на учениците, които изучават немски език в началното и общото средно образование (ISCED 1—3, 2013 г. и 2020 г. (данни за фигура С14)

Обяснителни бележки

За обяснението относно агрегираните данни за ЕС вж. обяснителните бележки, свързани с данните за фигура В8 в настоящото приложение.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат както общото образование, така и средното професионално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура В14 в глава В.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

	%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
ISCED2	2020	17.7	:	X	0.0	2.1	3.0	:	6.2	0.1	21.3	0.1	:	54.6	0.1	25.0	0.5	0.5	0.2	0.0	0.2
	2013	12.6	:	X	0.0	1.5	1.7	:	3.7	0.3	14.4	0.1	:	37.0	0.1	21.3	0.9	0.0	0.0	0.0	0.1
Общ ISCED3	2020	26.8	7.4	X	2.2	10.6	14.0	17.9	22.5	4.0	18.3	0.0	:	73.1	4.5	15.3	4.0	2.5	0.9	5.8	6.1
	2013	21.9	0.7	X	2.5	9.6	11.9	20.5	18.9	4.1	14.0	0.1	:	70.0	3.2	12.0	18.7	1.1	0.8	5.4	2.9

	%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
ISCED2	2020	14.0	1.9	1.2	3.6	18.8	0.6	2.5	0.9	3.7	45.9	X	0.0	X	2.4	0.0	X	0.0	31.2	:	X
	2013	7.5	1.9	1.2	1.4	24.1	0.4	2.4	0.7	1.7	43.5	X	:	X	2.9	0.0	X	0.0	31.0	:	X
Общ ISCED3	2020	9.1	5.7	21.5	15.2	9.1	2.6	15.7	12.6	12.9	41.4	X	0.0	X	24.2*	0.0	X	(0.0)	24.1	:	X
	2013	5.3	4.8	15.7	3.3	8.4	2.5	12.3	10.0	13.4	39.9	X	:	X	21.7	0.0	X	(0.4)	:	:	X

Източник: Eurymice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 19: Процент на учениците, изучаващи испански език в общото средно образование (ISCED 2—4, 2013 г. и 2020 г. (данни за фигура C15)

Обяснителни бележки

За обяснението относно агрегираните данни за ЕС вж. обяснителните бележки, свързани с данните за фигура B8 в настоящото приложение.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат както общото образование, така и средното професионално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B15 в глава B.

%	EU	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	NO
Генерал	95.7	90.7	X	100.0	90.3	99.9	78.0	97.0	98.5	:	80.6	97.3	99.9	99.8	97.3	100.0	98.0	97.0	100.0	89.1
Професионално	89.2	59.9	X	79.7	85.4	91.1	75.4	38.8	56.3	:	73.5	45.3	96.9	89.1	100.0	95.6	83.6	56.2	76.9	69.7

%	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	AL	BA	CN	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
Генерал	100.0	100.0	99.8	98.4	62.3	99.4	98.5	98.7	99.7	100.0	X	98.6	X	72.7*	100.0	X	(99.9)	38.7	:	X
Професионално	100.0	68.9	99.2	93.7	73.6	99.6	96.1	90.6	95.0	99.9	X	89.8	X	20.9*	:	X	:	46.0	:	X

Източник: Eurymice, въз основа на данни на Евростат/UOE [educ_uoe_lang01] (данни, извлечени на 15 декември 2022 г.).

Таблица 20: Процент на студентите, изучаващи английски език в общ и професионален гимназиален етап на средното образование (ISCED 3), 2020 г. (данни за фигура C16)

Обяснителни бележки

Агрегирани данни за 2020 г. за професионално обучение по ISCED 3, обозначени като „определението се различава, вж. метаданните“. Ето защо вж. методологичните бележки, свързани с данните: категория:Автомобили.

За повече подробности относно агрегата за ЕС вж. обяснителните бележки, свързани с данните за фигура B8 в настоящото приложение.

Данните със звездички са от 2019 г. (вместо от 2020 г.).

Данните в скоби обхващат както общото образование, така и средното професионално образование.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура B16 в глава B.

Глава Г, раздел I

%	EU	BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV	
A Общ	25.4	28.2	34.0	26.5	16.4	36.8	27.8	29.5	12.0	24.6	26.3	48.0	33.0	
	S.E. 0.36	1.25	1.21	0.95	0.68	1.22	1.51	0.95	0.68	1.04	0.94	1.71	1.91	
B & 35 години	35.3	33.1	47.7	35.0	29.2	59.2	48.7	45.8	17.7	26.5	36.0	57.3	38.9	
	S.E. 0.79	1.76	1.85	3.35	1.97	3.41	3.11	2.88	1.50	1.71	3.21	4.70	3.26	
B ≥ 35-годишна	23.4	25.1	25.4	25.5	13.5	31.3	24.9	27.3	10.3	24.0	25.3	46.9	32.1	
Възраст	S.E. 0.38	1.68	1.28	0.97	0.80	1.35	1.57	0.89	0.68	1.23	0.94	1.54	2.07	
ΔB—C	11.9	8.0	22.2	9.5	15.6	27.9	23.8	18.5	7.4	2.5	10.7	10.4	6.8	
	S.E. 0.83	2.39	2.08	3.47	2.26	3.87	3.12	2.84	1.56	2.06	3.26	4.07	3.54	
	LT	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	NO	TR
A Общ	23.0	18.5	38.3	30.3	30.8	20.6	37.0	11.9	25.9	28.9	40.6	27.1	29.3	32.7
	S.E. 0.97	1.07	1.70	2.28	0.73	0.74	1.15	1.04	0.84	1.14	1.03	1.30	0.88	0.89
B & 35 години	29.9	26.9	52.3	36.7	52.9	37.9	42.3	16.9	26.6	49.2	52.3	47.1	54.2	35.6
	S.E. 2.61	2.58	2.29	2.67	1.54	4.61	2.84	2.81	2.07	2.76	2.52	4.17	1.99	1.42
B ≥ 35-годишна	22.4	17.5	26.1	27.7	23.1	20.2	35.6	11.2	25.7	24.7	38.5	24.2	21.6	29.7
Възраст	S.E. 0.99	1.07	1.53	2.63	0.86	0.73	1.23	0.98	0.95	1.18	1.11	1.36	0.75	1.19
ΔB—C	7.5	9.3	26.2	9.0	29.8	17.7	6.7	5.7	0.9	24.4	13.8	22.9	32.6	5.9
	S.E. 2.69	2.51	2.80	3.12	1.83	4.60	3.09	2.62	2.33	2.79	2.73	4.47	2.06	1.92

Δ Разлика между определени възрастови групи

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Таблица 21: Процент на учителите в прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2), завършили ITE, които включват преподаване в многоезична или мултикултурна среда, общо и по възрастови групи, 2018 г. (данни за фигура D3)

Обяснителни бележки

Данни въз основа на отговорите на учителите на втория въпрос „На колко години сте?“, и въпрос 6 (вариант е) от TALIS 2018 г. „Включени ли са следните елементи във Вашето официално [образование или обучение]?“. Отговорите на въпрос 2 бяха подредени по възрастова група. Когато се разглежда общият процент на учителите в прогимназиалния етап на средното образование, завършили ITE, които включват преподаване в многоезична или мултикултурна среда, статистически значимите разлики от стойността за ЕС са отбелязани с получер шрифт.

Когато се разглеждат разликите между двете възрастови групи (и 35-годишни и ≥ 35-годишни), стойностите, които са значително различни ($p < 0.05$) от нулата, са обозначени с получер шрифт.

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които са участвали в TALIS през 2018 г.

%	EU	BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV	
CPD	20.1	8.1	17.6	31.4	14.2	14.4	24.9	32.5	6.3	18.7	28.1	37.7	28.4	
	S.E. 0.32	0.86	1.28	1.47	0.95	1.46	1.60	0.84	0.74	1.25	1.27	2.15	1.79	
	LT	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	NO	TR
CPD	18.1	14.8	26.9	9.7	17.6	14.0	22.3	17.6	14.2	19.9	23.9	23.0	15.0	27.0
	S.E. 0.83	1.08	2.08	0.79	0.80	0.80	1.05	1.68	0.72	1.24	0.94	1.18	0.93	0.88

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Таблица 22: Процент на учителите в прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2), които са присъствали на дейности по CPD, насочени към преподаване в многоезична или мултикултурна среда, 2018 г. (данни за фигура D3)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура Г3 в глава Г.

Глава Г, раздел II

	EU	BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY
Учители по чужди езици	71.2	73.2	58.7	40.6	72.8	66.0	69.8	80.5	77.6	55.6	79.3	75.7
S.E.	0.72	2.55	2.32	3.09	1.70	2.02	2.12	1.60	2.38	3.01	1.77	3.71
Учители по групи теми	36.0	33.5	38.4	28.9	40.7	50.1	55.5	38.4	33.1	29.4	27.9	63.5
S.E.	0.48	1.27	1.36	1.29	1.24	1.84	1.46	1.10	1.30	1.43	1.03	1.97
	LV	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
Учители по чужди езици	76.2	62.1	54.0	85.5	55.6	39.3	69.2	55.3	66.3	63.9	85.8	20.7
S.E.	3.36	2.20	3.75	2.80	2.11	2.21	3.05	1.79	1.94	2.43	1.97	2.22
Учители по групи теми	55.7	31.4	29.3	56.5	33.9	32.0	47.3	28.7	48.7	39.0	80.1	8.9
S.E.	1.76	1.33	1.37	1.81	1.07	1.82	1.65	1.18	1.73	1.66	1.86	0.71

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Таблица 23: Процент на учителите в прогимназиален етап на средното образование (ISCED 2), които са били в чужбина за професионални цели, 2018 г. (данни за фигура D6)

Обяснителни бележки

Данни въз основа на отговорите на учителите на въпроси 15 и 56 от TALIS 2018: „Преподавате ли следните категории предмети през текущата учебна година?“, и „Имали ли сте някога да сте били в чужбина за професионални цели в кариерата си на учител или по време на обучението/обучението на учители?“

Учителите по чужди езици са тези, които са избрали вариант д) за въпрос 15. Преподавателите по други предмети са тези, които не са избрали вариант д) за въпрос 15 и са отбелязали всяка друга(и) опция(и) (а)—и). Мобилните учители са тези, които са отговорили с „да“ на поне една от ситуациите на мобилност (варианти а)—д).

ЕС включва респонденти от всички държави в ЕС, които отговориха на свързаните с мобилността въпроси на TALIS през 2018 г.

	Average 17	BE nl	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT
2018	72.2	58.7	72.8	66.0	69.8	80.5	77.6	55.6	79.3
S.E.	0.74	2.32	1.70	2.02	2.12	1.60	2.38	3.01	1.77
2013	57.6	43.0	53.3	45.1	54.2	73.7	63.3	36.8	61.7
S.E.	0.82	2.77	1.96	2.27	2.08	2.02	2.07	2.03	2.33
Δ2018–2013	14.6	15.8	19.5	20.9	15.5	6.8	14.2	18.8	17.6
S.E.	1.11	3.61	2.59	3.04	2.97	2.58	3.16	3.64	2.92
	CY	LV	NL	PT	RO	SK	FI	SE	IS
2018	75.7	76.2	85.5	55.6	39.3	55.3	66.3	63.9	85.8
S.E.	3.71	3.36	2.80	2.11	2.21	1.79	1.94	2.43	1.97
2013	58.6	62.0	59.5	35.1	30.0	39.6	56.2	57.1	71.6
S.E.	3.79	3.04	3.24	2.23	2.26	1.76	2.20	1.86	2.65
Δ2018–2013	17.1	14.2	26.0	20.5	9.3	15.7	10.0	6.7	14.2
S.E.	5.30	4.53	4.28	3.07	3.16	2.52	2.94	3.06	3.30

Δ Разлика между конкретни референтни години

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018 и 2013 г.

Таблица 24: Разлики между 2018 и 2013 г. в процента на съвременните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са били в чужбина за професионални цели (данни за фигура D6)

Обяснителни бележки

„Средно 17“ се отнася за 17-те държави (или образователни системи) с респонденти за въпросите относно транснационалната мобилност в TALIS 2013 и 2018 г.

Вж. също обяснителните бележки за фигура Г6 в глава Г.

	Average Δ	BE nl	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT
2018	36.3	38.4	40.7	50.1	55.5	38.4	33.1	29.4	27.9
S.E.	0.51	1.36	1.24	1.84	1.46	1.10	1.30	1.43	1.03
2013	20.0	21.1	21.2	30.4	35.5	24.1	15.3	10.4	13.2
S.E.	0.37	0.94	1.20	1.54	1.26	1.06	0.78	0.72	0.89
Δ 2018–2013	16.3	17.4	19.4	19.6	20.0	14.2	17.8	18.9	14.7
S.E.	0.63	1.66	1.73	2.40	1.93	1.53	1.52	1.60	1.36
	CY	LV	NL	PT	RO	SK	FI	SE	IS
2018	63.5	55.7	56.5	33.9	32.0	28.7	48.7	39.0	80.1
S.E.	1.97	1.76	1.81	1.07	1.82	1.18	1.73	1.66	1.86
2013	36.5	37.5	32.7	15.6	17.2	17.4	37.3	31.8	70.9
S.E.	1.35	2.43	1.78	0.96	1.21	1.25	1.36	1.40	1.49
Δ 2018–2013	27.0	18.2	23.8	18.3	14.8	11.3	11.4	7.2	9.2
S.E.	2.39	3.00	2.53	1.44	2.19	1.72	2.20	2.17	2.38

Δ Разлика между конкретни референтни години

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018 и 2013 г.

Таблица 25: Разлики между 2018 и 2013 г. в процента на преподавателите по други предмети в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са били в чужбина за професионални цели (данни за фигура D6)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки в предходната таблица в настоящото приложение, както и обяснителните бележки за фигура Г6 в глава Г.

	EU	BE fr	BE nl	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY
Програма на ЕС	27.4	20.1	13.7	35.2	37.6	26.9	51.8	33.3	16.6	25.0	16.7	34.2
S.E.	0.66	3.20	2.14	4.24	2.18	2.93	3.25	2.09	2.22	3.28	2.07	4.84
Национална или регионална програма	15.7	:	10.5	18.9	23.4	10.5	33.6	21.6	14.5	20.1	6.6	34.1
S.E.	0.64	:	2.00	3.42	1.59	1.60	2.19	1.55	2.11	2.41	1.27	5.76
	LV	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
Програма на ЕС	55.8	28.5	36.0	27.9	37.7	59.3	50.5	33.2	37.6	24.2	40.9	58.5
S.E.	5.63	2.73	4.66	3.69	2.45	3.40	4.40	2.36	2.55	2.43	3.19	6.27
Национална или регионална програма	29.1	24.6	:	13.2	17.5	24.8	17.9	15.3	17.0	8.2	15.1	:
S.E.	3.46	2.48	:	2.10	2.37	3.01	3.06	2.04	1.96	1.69	2.38	:

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Таблица 26: Процент на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са заминали в чужбина за професионални цели с подкрепата на програма за мобилност, 2018 г. (данни за фигура D8)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура Г8 в глава Г.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. специфичните за всяка държава бележки за фигура Г8 в глава Г.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

	Средно17	BE nl	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT
Програма на ЕС за 2018 г.	27.2	13.7	37.6	26.9	51.8	33.3	16.6	25.0	16.7
S.E.	0.71	2.14	2.18	2.93	3.25	2.09	2.22	3.28	2.07
Програма на ЕС за 2013 г.	25.1	17.1	37.5	24.3	41.1	35.2	9.3	12.7	15.2
S.E.	0.89	2.85	2.31	2.33	2.44	2.51	1.81	2.52	1.88
Δ2018–2013 г.	2.1	-3.4	0.1	2.7	10.8	-1.8	7.2	12.3	1.5
S.E.	1.13	3.56	3.18	3.74	4.06	3.27	2.86	4.14	2.80
Национална или регионална програма за 2018 г.	15.4	10.5	23.4	10.5	33.6	21.6	14.5	20.1	6.6
S.E.	0.67	2.00	1.59	1.60	2.19	1.55	2.11	2.41	1.27
Национална или регионална програма за 2013 г.	11.1	:	13.2	:	26.1	19.9	:	22.2	:
S.E.	0.53	:	1.43	:	2.59	1.76	:	2.75	:
Δ2018–2013 г.	4.3	:	10.2	:	7.5	1.7	:	-2.1	:
S.E.	0.86	:	2.13	:	3.39	2.34	:	3.66	:
	CY	LV	NL	PT	RO	SK	FI	SE	IS
Програма на ЕС за 2018 г.	34.2	55.8	27.9	37.7	59.3	33.2	37.6	24.2	40.9
S.E.	4.84	5.63	3.69	2.45	3.40	2.36	2.55	2.43	3.19
Програма на ЕС за 2013 г.	40.7	61.2	27.3	45.6	49.7	25.8	38.8	21.0	29.0
S.E.	4.64	3.10	3.92	4.56	3.97	2.24	2.78	1.93	2.24
Δ2018–2013 г.	-6.5	-5.3	0.6	-7.9	9.6	7.4	-1.2	3.3	11.9
S.E.	6.71	6.42	5.38	5.17	5.23	3.25	3.78	3.10	3.90
Национална или регионална програма за 2018 г.	34.1	29.1	13.2	17.5	24.8	15.3	17.0	8.2	15.1
S.E.	5.76	3.46	2.10	2.37	3.01	2.04	1.96	1.69	2.38
Национална или регионална програма за 2013 г.	:	22.6	:	:	:	12.7	13.5	:	20.1
S.E.	:	3.64	:	:	:	1.81	2.03	:	2.59
Δ2018–2013 г.	:	6.6	:	:	:	2.6	3.5	:	-5.0
S.E.	:	5.02	:	:	:	2.72	2.82	:	3.52

Δ Разлика между конкретни референтни години

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018 и 2013 г.

Таблица 27: Разлики между 2018 и 2013 г. в процента на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), които са заминали в чужбина за професионални цели с подкрепата на програма за мобилност (данни за фигура D8)

Обяснителни бележки

Данни въз основа на отговорите на учителите на въпроси 15 и 56 от TALIS 2018 и 15 и 48 от TALIS 2013: „Преподавате ли следните категории предмети през текущата учебна година?“ и „Вие някога сте били в чужбина за професионални цели в кариерата си на учител или по време на обучението/обучението на учители?“, вариант б) през 2018 г. и в) през 2013 г., „като учител по програма на ЕС“, и в) през 2018 г. и г) през 2013 г. „като учител по регионална или национална програма“. Учителите може да са използвали и двата вида програми.

Учителите по чужди езици са тези, които са избрали вариант д) за въпрос 15. Мобилните учители са тези, които са отговорили с „да“ на поне един от вариантите а)–д) във въпрос 56 през 2018 г. и б)–е) през 2013 г.

„Средно 17“ се отнася за 17-те държави (или образователни системи), като респондентите са отговорили на въпросите относно транснационалната мобилност в TALIS 2013 и 2018 г.

Когато се разглеждат разликите между 2018 и 2013 г., стойностите, които значително се различават (p & 0.05) от нулата, са отбелязани с получер шрифт.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE nl), Дания, Франция, Италия, Кипър, Нидерландия, Португалия, Румъния и Швеция: извадката е недостатъчна (по-малко от 5 различни училища или 30 учители) за категорията „национални или регионални програми“ през 2013 г.

	EU		CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
A	76.4		77.4	49.6	58.1	89.1	75.3	70.6	91.6	57.3	62.7
S.E.	0.75		1.78	2.72	2.63	1.36	2.69	2.92	1.35	5.68	3.89
B	68.4		56.0	54.8	70.3	80.0	58.8	38.7	83.1	77.1	44.4
S.E.	0.94		2.27	3.12	2.62	2.12	2.92	4.65	1.76	4.83	5.16
C	57.4		73.9	55.2	60.6	60.9	84.9	38.8	41.3	57.8	53.0
S.E.	1.01		1.80	2.89	2.92	2.07	2.17	3.94	2.16	6.47	4.41
D	40.8		45.3	40.3	61.2	46.5	34.3	37.6	25.2	33.5	61.4
S.E.	0.92		2.18	3.16	3.28	1.80	2.87	3.93	1.91	5.90	3.88
E	33.5		25.5	38.0	27.0	41.9	42.8	12.8	23.7	35.8	33.7
S.E.	0.94		1.62	2.14	2.51	2.08	3.05	2.20	2.03	5.31	3.68
F	21.9		33.7	15.4	19.1	30.3	12.0	11.4	15.7	44.4	:
S.E.	0.75		1.88	1.62	2.19	2.40	2.11	3.61	1.95	6.12	:
	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
A	82.2	68.7	59.0	51.4	36.9	68.7	70.9	62.3	59.5	33.1	:
S.E.	2.05	3.32	4.95	2.39	3.42	3.59	2.45	2.20	2.80	3.15	:
B	70.8	62.5	63.1	47.7	56.6	41.9	62.5	54.5	66.0	38.6	36.4
S.E.	2.29	5.38	4.27	3.26	4.02	3.06	2.61	2.06	2.53	3.41	5.42
C	35.7	46.9	46.6	74.2	49.8	53.8	35.7	55.0	35.3	:	38.4
S.E.	3.22	5.60	5.08	2.40	3.78	3.50	2.58	2.30	2.74	:	4.76
D	55.2	37.3	44.7	51.6	65.7	59.1	43.2	53.6	41.2	43.5	50.0
S.E.	3.00	4.73	4.07	2.18	3.90	3.20	2.53	2.18	2.73	3.01	5.77
E	27.0	25.6	26.2	10.3	68.3	30.7	23.4	22.4	33.2	31.6	32.7
S.E.	2.54	5.28	3.25	1.70	3.21	3.33	2.40	2.47	2.81	3.18	4.92
F	36.4	35.3	18.3	20.0	15.0	32.1	24.1	39.6	28.8	27.9	79.2
S.E.	2.50	5.30	3.00	2.41	2.04	3.83	2.43	2.43	2.57	2.76	5.05

A Изучаване на езици Б Обучение, като част от обучението на учителите C Придружаване на гостуващи студенти D Установяване на контакт с училища в чужбина E Преподаване F Изучаване на други тематични области

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Таблица 28: Процент на мобилните учители по чужди езици в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), по професионални причини за заминаване в чужбина, 2018 г. (данни за фигура D9)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура Г9 в глава Г.

Специфични за всяка държава бележки

Белгия (BE fr, BE nl) и България: въпросът не се прилагаше в тези страни.

Латвия, Исландия и Türkiye: една категория не се показва в таблицата поради недостатъчната извадка (по-малко от 5 различни училища или 30 учители).

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

	EU		CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
A	39.3		35.5	10.2	32.5	65.1	30.5	32.3	62.4	23.1	28.7
S.E.	0.75		1.71	1.62	1.49	1.72	1.74	2.04	1.66	1.41	1.84
B	39.3		32.0	48.3	63.9	48.5	21.6	28.8	50.5	64.0	20.4
S.E.	0.71		1.54	2.54	1.55	1.76	1.56	2.27	1.97	2.23	2.31
C	49.9		64.4	54.5	51.5	47.9	78.9	42.8	31.5	50.1	48.3
S.E.	0.76		1.80	2.64	1.64	1.72	1.85	2.78	1.96	2.24	2.42
D	34.9		44.5	36.2	60.7	30.8	24.0	45.0	18.4	35.6	55.1
S.E.	0.71		2.03	2.81	1.86	1.47	1.88	2.49	1.42	1.97	1.99
E	23.3		25.0	32.0	24.0	24.3	18.7	12.1	16.6	25.9	27.3
S.E.	0.59		1.69	2.73	1.39	1.69	1.75	1.28	1.28	2.41	1.48
F	22.3		37.0	15.2	20.6	28.5	4.9	15.5	26.9	40.2	15.2
S.E.	0.61		1.89	2.02	1.48	1.50	0.88	1.51	1.62	2.25	1.37
	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
A	42.4	13.3	9.3	20.9	30.2	29.3	25.6	18.7	13.7	10.1	29.3
S.E.	2.31	1.81	1.42	1.57	1.86	1.66	2.07	1.77	1.96	1.47	3.55
B	44.0	40.9	38.3	29.7	46.1	27.9	42.0	29.8	36.1	36.8	32.2
S.E.	1.76	2.76	1.86	1.60	2.09	1.93	2.58	2.00	2.17	1.99	3.96
C	24.8	41.6	35.1	66.4	45.8	55.3	29.1	50.9	39.0	7.2	37.5
S.E.	1.56	2.71	2.48	1.73	2.88	2.29	2.17	1.83	2.36	1.27	3.82
D	53.2	43.5	38.1	42.8	63.1	56.0	44.8	51.0	41.4	34.5	44.8
S.E.	1.87	2.97	2.33	2.00	2.41	2.36	2.31	1.89	2.19	2.05	4.13
E	17.5	36.1	22.5	10.2	52.7	19.9	21.1	24.2	41.6	38.2	35.2
S.E.	1.55	2.55	1.54	1.12	2.63	1.33	2.05	1.79	2.48	2.12	4.04
F	36.2	26.7	19.9	23.3	19.9	21.9	23.9	38.8	29.6	31.9	64.5
S.E.	2.31	2.05	3.31	1.60	2.67	1.45	2.14	1.85	2.60	1.86	4.06

A Изучаване на езици Б Обучение, като част от обучението на учителите C Придружаване на гостуващи студенти D Установяване на контакт с учители в чужбина Е Преподаване F Изучаване на други тематични области

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Таблица 29: Процент на мобилните учители по други предмети в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED 2), по професионални причини за заминаване в чужбина, 2018 г. (данни за фигура D9)

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура Г9 в глава Г.

Специфична за всяка държава бележка

Белгия (BE fr, BE nl) и България: въпросът не се прилагаше в тези страни.

	EU	BG	CZ	DK	EE	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Пъ-малко от 3 месеца	48.8	76.0	64.5	71.3	70.4	32.5	34.5	71.5	40.9	53.6	78.3
S.E.	0.90	0.00	3.86	1.65	2.33	2.60	2.89	2.60	4.10	2.27	4.80
Най-малко 3 месеца	51.2	24.0	35.5	28.7	29.6	67.5	65.5	28.5	59.1	46.4	21.7
S.E.	0.90	0.00	3.86	1.65	2.33	2.60	2.89	2.60	4.10	2.27	4.80
	HU	MT	NL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	IS	TR
Пъ-малко от 3 месеца	65.0	76.6	61.7	76.4	79.9	76.6	57.7	59.6	60.6	88.1	69.1
S.E.	2.47	3.66	3.33	2.72	3.13	2.69	2.53	2.37	2.64	2.18	6.52
Най-малко 3 месеца	35.0	:	38.3	23.6	20.1	23.4	42.3	40.4	39.4	11.9	:
S.E.	2.47	:	3.33	2.72	3.13	2.69	2.53	2.37	2.64	2.18	:

Източник: Евридика, въз основа на TALIS 2018.

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки за фигура Г10 в глава Г.

Специфични за всяка държава бележки

Вж. бележките по държави за фигура Г10 в глава Г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: CLIL В НАЧАЛНОТО И ОБЩОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Обучение на различни езици и съответните нива по ISCED			
	Състояние на езика	Езици	ISCED ниво
България	1 държавен език + 1 чужд език	Френски + английски език	1–3
	1 език на държавата + 1 друг език на държавата	Френски + холандски/немски	1–3
Дания	1 език на държавата + 1 друг език на държавата	Немски + френски	1–3
Германия	1 държавен език + 1 чужд език	Холандски + английски език	2–3
	1 език на държавата + 1 друг език на държавата	Холандски + френски/немски	2–3
	1 език на държавата + друг държавен език + 1 чужд език	Холандски + френски/немски + английски език	2–3
	1 език на държавата + други държавни езици + 1 други държавни езици + 1 чужд език	Холандски + френски + немски + английски език	2–3
Гърция	1 държавен език + 1 чужд език	Български + Английски/Френски/Немски/Италиански/Руски/Испански	3
Чехия	1 държавен език + 1 чужд език	Чешки + английски/немски	1–3
		Чешки + френски/италиански/испански	2–3
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Чешки + полски	1–3
Дания	1 държавен език + 1 чужд език	Датски + английски	1–3
Германия	1 държавен език + 1 чужд език	Немски + английски/чешки/холандски/английски/френски/гръцки/италиански/португалски/румънски/испански/турски	1–3
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Немски + датски/сръбски	1–3
Естония	1 държавен език + 1 чужд език	Естонски + немски	2–3
		Естонски + английски	3
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език без статут на официален език	Естонски + руски	1–3
	1 регионален/малцинствен език без статут на официален език + 1 чужд език	Руски + английски език	1
Ирландия	1 език на държавата + 1 друг език на държавата	Английски + ирландски	1–3
Естония	—	—	—
Испания	1 държавен език + 1 чужд език	Испански + английски/френски/немски/италиански/португалски	1–3
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Испански + баски/каталан/галисийски/окцитански/валонски	1–3
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език + 1 чужд език	Испански + баски + английски/френски/немски Испански + каталонски + английски/френски Испански + галисийски + английски/френски/немски/португалски Испански + арагонски (окцитански) + английски/френски Испански + Валенсия + английски/френски	1–3
	1 държавен език + 1 чужд език + 1 друг чужд език	Испански + английски + френски/немски/италиански	1–3
	1 регионален/малцинствен език със статут на официален език + 1 чужд език	Баски + английски/френски Каталонски + английски/френски	1–3
	1 държавен език + 1 чужд език	Френски + арабски/китайски/германски/холандски/английски/немски/италиански/японски/корейски/индонезийски/португалски/руски/испански/шведски Френски + белгийски	1–3 2–3
1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език без статут на официален език	Френски + алзаски/баски/бретонски/каталански/корокандски/креолски/гало/меланезийски/италиански/окцитански/полинезийски езици	1–3	
Хърватия	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Хърватски + унгарски/сръбски	1–2
		Хърватски + чешки	3

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Обучение на различни езици и съответните нива по ISCED			
	Състояние на езика	Езици	ISCED ниво
TOBAE	1 държавен език +1 чужд език	Италиански + английски/френски/немски/испански	3
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Италиански + френски/френски/немски/агдин/словенски	1–3
CY	1 държавен език +1 чужд език	Гръцки + английски език	1
LV	1 държавен език +1 чужд език	Латвийски + английски/немски	2–3
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език без статут на официален език	Латвийски + полски/руски/украински	1–3
		Латвийски + беларуски	1–2
		Латвийски + литовски	2–3
Латвийски + естонски	1		
LT	1 държавен език +1 чужд език	Литовски + английски/френски/немски	1–3
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език без статут на официален език	Литовски + беларуски/полски/руски	1–3
LV	1 език на държавата +1 друг език на държавата	Люксембургски + немски/френски	1–3
HU	1 държавен език +1 чужд език	Унгарски + английски/немски	1–3
		Унгарски + китайски	1–2
		Унгарски + френски/италиански/руски/словашки/испански	2–3
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Унгарски + Боян/Български/Хърватски/Немски/Гръцки/Полски/Румънски/Румънски/Сръбски/Словашки/Словенски/Малтийски +	1–3
MT	1 език на държавата +1 друг език на държавата	Малтийски +	1–3
NL	1 държавен език +1 чужд език	английски Холандски + английски език	1–3
		Холандски + немски	2–3
B	1 държавен език +1 чужд език	Немски + арабски/босненски/хърватски/сръбски/английски	1–3
		Немски + испански	1–2
		Немски + френски	1
		Немски + китайски/полски	2
	1 език на държавата + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Немски + хърватски (Буренландски)/унгарски/словенски Немски + чешки/словашки	1–3 1–2
PL	1 държавен език +1 чужд език	Полски + английски/френски/немски/италиански/испански	2–3
		Полски + руски	2
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Полски + каубски/немски	1–2
		Полски + украински	1–3
		Полски + руски	2
Полски + беларуски	3		
PT	1 държавен език +1 чужд език	Португалски + френски	2–3
		Португалски + английски	1–2
RO	1 държавен език +1 чужд език	език Румънски + английски/френски/немски/италиански/португалски/ Испански	3
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Румънски + български/хърватски/чешки/немски/гръцки/унгарски/италиански/полски/ руски/руски/сръбски/словашки/турски/украински Словенски + унгарски	2–3
SI	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Словенски + унгарски	1–3
SK	1 държавен език +1 чужд език	Словашки + английски/френски/немски/италиански/руски/испански	1–3
	1 държавен език +1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Словашки + немски/румънски/Русин	1–2
		Словашки + украински	1–3

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Обучение на различни езици и съответните нива по ISCED			
	Състояние на езика	Езици	ISCED ниво
FI	1 държавен език + 1 чужд език	Фински + английски/френски/немски/руски	1–3
		Финландски + китайски/естонски/испански	1–2
	1 държавен език + 1 неитериториален език със статут на официален език	Финландски + Самми	1–2
	1 език на държавата + 1 друг език на държавата	Финландски + шведски	1–2
SE	1 държавен език + 1 чужд език	Шведски + английски език	1–2
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език със статут на официален език	Шведски + финландски	1–2
	1 държавен език + 1 неитериториален език със статут на официален език	Шведски + Самми	1
AL	1 държавен език + 1 чужд език	Албански +	3
	1 държавен език + 1 регионален/малцинствен език без статут на официален език	италиански Албански + гръцки/македонски	3
BA	—	—	—
P	1 държавен език + 1 чужд език	Немски + английски език	3
		Френски + английски език	3
	1 език на държавата + 1 друг език на държавата	Френски + немски Немски + френски Италиански + немски Романши + немски	1–3
		Френски + немецки/италиански Немски + романски	3
E	—	—	—
LI	1 държавен език + 1 чужд език	Немски + английски език	1–3
AZ	1 държавен език + 1 чужд език	Черна гора + английски език	1 и 3
	1 регионален/малцинствен език със статут на официален език + 1 чужд език	Албански + английски език	1
MK	1 държавен език + 1 чужд език	Македонски + английски/френски	3
HR	1 държавен език + 1 чужд език	Хърватски + английски	2–3
		Хърватски + френски/немски	3
RS	1 държавен език + 1 чужд език	Сръбски + английски/немски/френски/италиански/руски/испански	1–3
TR	—	—	—

Обяснителни бележки

Вж. обяснителните бележки към фигура Б12.

В рамките на една държава един език може да бъде част от различни програми CLIL (вж. Италия, Унгария, Австрия, Полша, Румъния и Словакия).

Специфични за всяка държава бележки

Италия: от 2010 г. всички ученици в последната година на гимназиалния етап на средното образование трябваше да научат един неезиков предмет чрез чужд език. Тези, които са на „езикова пътека“, трябва да научат един неезиков предмет чрез чужд език от 16-годишна възраст и втори неезиков предмет чрез друг чужд език след 17-годишна възраст.

Люксембург: всички инструкции се провеждат на език, различен от люксембургски, най-вече на френски или немски език.

Унгария и Полша: няма разпоредби относно езиците за CLIL. Данните се отнасят до действителното предоставяне на CLIL през учебната 2021/2022 година.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Словакия: регламентите относно езиците за CLIL обхващат само началното образование. Данните за равнищата на образование над началното образование се отнасят до действителното предоставяне на CLIL през учебната 2021/2022 година.

Швеция: регламентите относно езиците за CLIL обхващат само началното и прогимназиалното образование. Данните се отнасят само до тези две нива. CLIL в гимназиалния етап на средното образование може да съществува, но не е регламентиран.

Черна гора: данните се отнасят до пилотен проект CLIL.

ПОТВЪРЖДЕНИЯ

ЕВРОПЕЙСКА ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

Платформи, проучвания и анализи

Място на провеждане du Bourget 1 (J-70 —
отдел А6) В-1049 Брюксел

([HTTPS://eurydice.ec.europa.eu/](https://eurydice.ec.europa.eu/))

Управляващ редактор

Питър Бърч

Автори

Натали Байдак (координация), Изабел де Костер и Даниела Коканова

Участници от други институции на ЕС

Отдел F.5 на Евростат: Образование, здравеопазване и социална закрила: Malgorzata Stadnik и Marco
Picciolo (подкрепа с базата данни на Евростат за изучаването на чужди езици)

Външен експерт

Christian Monseur, University of Liège (извлечения и изчисления на данни от PISA и TALIS)

Графики и оформление

Патрис Брел

Координатор на производството

Жизел де Лел

НАЦИОНАЛНИ ЕДИНИЦИ „ЕВРИДИКА“

АЛБАНИЯ

Единица „Евридика“
Министерство на образованието и спорта
Rruga e Durrësit, бр. 23
1001 Тиран
Принос на отдела: Егест Gjokuta

АВСТРИЯ

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung
Това е АБТ. Bildungsstatistik und — Мониторинг
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Принос на отдела: Alexandra KristinaR-Wojnesitz (външен експерт)

БЕЛГИЯ

Unité Eurydice de la Communauté française
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Администрация Générale de l'Enseignement
Avenue du Port, 16 — Бюро 4P03
1080 Bruxelles
Принос на отдела: съвместна отговорност

Евридика Влаандерен
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15
1210 Брюксел
Принос на отдела: съвместна отговорност

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Fachbereich Ausbildung und Unterrichtsorganisation
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Принос на отдела: съвместна отговорност

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Министерство на гражданските въпроси

Сектор на образованието
Трг БиХ 3
71000 Сараево
Принос на отдела: съвместна отговорност

БЪЛГАРИЯ

Единица „Евридика“
Център за развитие на човешките ресурси
Отдел „Научни изследвания и планиране в областта на образованието“
Ул. „Граф Игнатиев“ 15
1000 София
Принос на отдела: Марчела Митова и Николета Христова

ХЪРВАТИЯ

Агенция за мобилност и програми на ЕС
Франкопанска 26
10000 Загреб
Принос на отдела: Мая Бален Бекета и Ана Драгичевич

КИПЪР

Единица „Евридика“
Министерство на образованието, културата, спорта и младежта
Кимонос и Тикидиду
1434 Никозия
Принос на отдела: Christiana Haperi;
експерти: Д-р Angeliki Constantinou-Charalambous (инспектор по английски език, Министерство на средното общо образование), д-р Sophia Ioannou Georgiou (главен служител по образованието, отдел „Основно образование“, Министерство на образованието, спорта и младежта)

ЧЕХИЯ

Единица „Евридика“
Чешка национална агенция за международно образование и научни изследвания
D-m zahraniční spolupráce
На Поричи 1035/4
110 00 Прага 1
Принос на отдела: Яна Халамова, Радка Топинкова;
експерти: Ева Тучкова, Мария Черникова

ДАНИЯ

Единица „Евридика“

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Министерство на висшето образование и науката

Датска агенция за висше образование и наука

Haraldsgade 53

2100 Копенхаген Ø

Принос на отдела: Министерство на висшето образование и науката и Министерството на децата и образованието

ЕСТОНИЯ

Единица „Евридика“

Министерство на образованието и научните изследвания

Мунга 18

50088 Тарту

Принос на отдела: Inga Kukk, Pille Põiklik, Министерство на образованието и научните изследвания

ФИНЛАНДИЯ

Единица „Евридика“

Финландска национална агенция за образование

Пощенска кутия 380

00531 Хелзинки

Принос на отдела: Представителите на финландското национално звено: Tiina Komppa (старши специалист); Janne Loisa (старши специалист); Petra Paskalén (старши съветник, образование)

Специалисти по темата EDUFI: Minna Bálint (старши съветник, образование); Kati Costiander (старши съветник, образование); Nina Eskola (мениджър на проекта); Ану Халвари (старши съветник, образование); Annamari Kajasto (старши съветник, образование); Катри Куука (старши съветник, образование); Olli Määttä (старши съветник, образование); Ивон Нумела (старши съветник, образование); Сузана Раджала (старши съветник, образование)

ФРАНЦИЯ

Unité française d'Eurydice

Дирекция за оценка, прогнозиране и мониторинг на изпълнението (DEPP)

Министерство на училищното образование и младежките въпроси

61—65, Rue Dutot

75732 Париж Cedex 15

Принос на отдела: Françoise Parillaud (експерт), Anne Gaudry-Lachet (Eurydice France)

ГЕРМАНИЯ

Eurydice-Informationsstelle des Bundes

Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)

Ул. „Хайнрих-Конен“. 1

53227 Бон

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der Kultusministerkonferenz

Taubenstraße 10

10117 Берлин

Принос на отдела: Томас Екхарт

ГЪРЦИЯ

Отдел „Евридика“ на Гърция

Дирекция „Европейски и международни въпроси“

Генерална дирекция „Международни и европейски въпроси“,

Гръцка диаспора и межкултурно образование

Министерство на образованието и религиозните въпроси

Улица Андреа Папандреу 37 (Офис 2172)

15180 Amarousion (Attiki)

Принос на отдела: Джорджия Фермели (съвет А на науката) и Талия Чацигианоглу (съвет по чужди езици), Институт по образователна политика

УНГАРИЯ

Унгарска единица „Евридика“

Образователен орган

Ул. „Марос“ 19—21

1122 Будапеща

Принос на отдела: Róza Szabó (експерт, образователен орган); Сара Хатони (NU)

АЗСЕЛАНД

Единица „Евридика“

Дирекция „Образование“

Викурхварф 3

203 Копавогур

Принос на отдела: Хулда Скогланд

ИРЛАНДИЯ

Единица „Евридика“

Министерство на образованието и уменията

Международна секция

Марлбъроу Стрийт

Дъблин 1 — DO1 RC96

Принос на отдела: Мария Лориган и Падраиг МакФланчада

ИТАЛИЯ

Unità italiana di Eurydice

Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e Ricerca Educativa (INDIRE)

Agenzia Erasmus+

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze

Принос на отдела: Симона Багиани;

експерт: Диана Сакардо (Dirigente tecnica, Ministero dell'Istruzione e del Merito)

ЛАТВИЯ

Единица „Евридика“

Държавна агенция за развитие на образованието

Улица 1 (5-ти етаж)

1050 Рига

Принос на отдела: Рита Курсита

ЛИХТЕНЩАЙН

Информация за Евридика

Schulamt des Fürstentums Лихтенщайн

Austrasse 79

Postfach 684

9490 Вадуц

Принос на отдела: Belgin Amann, отдел „Евридика“, Службата за образование, Лихтенщайн; Барбара Оспелт-Гейгер, експерт, Службата за образование на Лихтенщайн

ЛИТВА

Единица „Евридика“

Национална агенция за образование

Ул. „К. Калинауско“ 7

03107 Вилнюс

Принос на отдела: Eglė Petronienė и Beata Valungevičienė (външни експерти)

ЛЮКСЕМБУРГ

Unité nationale d'Eurydice

ANEFORÉ ASBL

eduPôle Walferdange

Раздел 03 — étage 01

Маршрутът на Дикирх

7220 Walferdange

Принос на отдела: Claude Sevenig (Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse (MENJE) — Service des Relations internationales), Невена Желязкова (MENJE — Service de coordination de la recherche et de l'innovation pédagogiques et éducationnelles) и Annick Bartocci (MENJE)

L'enseignement secondaire (ES)

МАЛТА

Министерство на образованието, спорта, младежта, научните изследвания и иновациите

Голям обсаден път

Флориана VLT 2000

Принос на отдела: Жанин Васало

ЧЕРНА ГОРА

Единица „Евридика“

Vaka Djurovića bb

81000 Подгорица

Принос на отдела: Дивна Палевич от Изпитния център и Фадила Каевич от Бюрото за образователни услуги

НИДЕРЛАНДИЯ

Евридика Нидерландия

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Directie Internationaal Beleid

Rijnstraat 50

2500 VJ Den Haag

Принос на отдела: съвместна отговорност

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

Национална агенция за европейски образователни програми и мобилност

Булевард Kuzman Josifovski Pitu, № 17

1000 Скопие

Принос на отдела: съвместна отговорност

НОРВЕГИЯ

Единица „Евридика“

Дирекция „Висше образование и умения“

Postboks 1093,

5809 Берген

Принос на отдела: съвместна отговорност

ПОЛША

Полска единица „Евридика“

Фондация за развитие на образователната система

Aleje Jerozolimskie 142A

02—305 Warszawa

Принос на отдела: Beata Płatos-Zielińska; национални експерти: Agata Gajewska-Dyszkiewicz, Katarzyna Pączuska (Образователен изследователски институт)

ПОРТУГАЛИЯ

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Португалски отдел „Евридика“

Генерална дирекция „Образование и статистика на науката“

Аз съм AV. 24 de Julho, 134

1399—054 Лисабон

Принос на отдела: Isabel Almeida и Margarida Leandro, в сътрудничество с Генерална дирекция „Образование“; външни експерти: Елена Пералта и Йоана Виана (Институт по образование към Лисабонския университет)

РУМЪНИЯ

Единица „Евридика“

Национална агенция за общностни програми в областта на образованието и професионалното обучение

Universitatea Politehnică București

Biblioteca Centrală

Splaiul Independenței, № 313

Сектор 6

060042 București

Принос на отдела: Вероника — Габриела Киреа, в сътрудничество с експерти: Manuela Delia Anghel (Министерство на образованието), Родика Диана Черчу (Министерство на образованието) и Ciprian Fartușnic (Национален център за политика и оценка в образованието — звено за научни изследвания в образованието)

СЪРБИЯ

Отдел „Евридика“ Сърбия

Фондация Темпус

Zabljaska 12

11000 Белград

Принос на отдела: съвместна отговорност

СЛОВАКИЯ

Единица „Евридика“

Словашка академична асоциация за международно сътрудничество

Крижкова 9

811 04 Братислава

Принос на отдела: Марта Чурайова

СЛОВЕНИЯ

Министерство на образованието, науката и спорта

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in sport

Отдел „Развитие и качество на образованието“

Евридика Словения

Масарикова 16

1000 Любляна

Принос на отдела: Саша Амброжич Делея

ИСПАНИЯ

Instituto Nacional de Evaluación Educativa (INEE)

Ministerio de Educación y Formación Profesional

Paseo del Prado 28

28014 Мадрид

Принос на отдела: Ева Алкайде Гарсия, Хуан Мезонеро Гомес и Хайме Вакеро Хименес. Принос на автономните области/градове: Мануел Саез Фернандес (Андалусия); Хосе Калво Домбон и Оскар Санчес Естела (Арагон); Carlos Duque Gómez (Канария); Мария Пилар Мартин Гарсия и Клара Санчо Рамос (Кастилия и Леон); Мария Изабел Родригес Мартин (Кастила-Ла Манча); Монсерат Монтагут Монтагут (Каталуня); Роберто Ромеро Наваро (Comunidad Valenciana); Мария Гуадалупе Доносо Морсильо и Мириам Гарсия Санчес (Екстремадура); Iván Mira Fernández (Галисия); David Cervera Olivares и Gretchen Dobrott Bernard (C. de Madrid); Cristina Landa Gil (C.F. de Navarra); Майте Руис Лопес (Паис Васко); Антонио Коронил Родригес (Сеута).

ШВЕЦИЯ

Единица „Евридика“

Universitets- och högskolerådet/

Шведски съвет за висше образование

Клетка 4030

171 04 Солна

Принос на отдела: съвместна отговорност

ШВЕЙЦАРИЯ

Единица „Евридика“

Швейцарска конференция на кантонските министри на образованието (EDK)

Speichergasse 6

3001 Берн

Принос на отдела: Александър Герлингс

TÜRKİYE

Единица „Евридика“

MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)

Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat

B-Blok Bakanlıklar

06648 Анкара

Принос на отдела: Осман Йълдъръм Угур; експерт: Проф. д-р Джем Балчиканли

Връзка с ЕС

ЛИЧНО

В цяла Европа има стотици местни информационни центрове на ЕС.

Можете да намерите адреса на най-близкия до вас център на адрес: [категория:Автомобил](#)

ПО ТЕЛЕФОНА ИЛИ ПО ИМЕЙЛ

Europe Direct е услуга, която отговаря на вашите въпроси за Европейския съюз. Можете да се свържете с тази услуга: --- чрез безплатен телефон: 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори могат да таксуват за тези разговори),

— на следния стандартен номер: + 32 22999696, или

— по електронна поща чрез: [категория:Автомобил](#)

Намиране на информация за ЕС

ОНЛАЙН

Информация на всички официални езици на Европейския съюз е достъпна на уебсайта Европа: europa.eu

ПУБЛИКАЦИИ НА ЕС

Можете да изтеглите или поръчате публикации на ЕС на цени от EU Bookshop на адрес: [категория:Публикации/публикации](#).

Множество копия на безплатни публикации могат да бъдат получени, като се свържете с Europe Direct или с вашия местен информационен център

(виж https://europa.eu/european-union/contact_en).

ПРАВО НА ЕС И СВЪРЗАНИ С НЕГО ДОКУМЕНТИ

За достъп до правна информация от ЕС, включително цялото законодателство на ЕС от 1951 г. насам, във всички официални езикови версии, посетете EUR-Lex на адрес: [категория:Автомобил](#)

ОТВОРЕНИ ДАННИ ОТ ЕС

Порталът на ЕС за свободно достъпни данни (<https://data.europa.eu/en>) предоставя достъп до набори от данни от ЕС. Данните могат да бъдат изтеглени и повторно използвани безплатно, както за търговски, така и за нетърговски цели.

Основни данни за преподаването на езици в училище в Европа — издание 2023 г.

Доклад на Евридика

В изданието за 2023 г. на „Ключови данни за преподаването на езици в училищата в Европа“ са представени основните образователни политики, свързани с преподаването на езици в училищата в 39 европейски образователни системи. Той отговаря на въпроси за броя и обхвата на изучаваните от студентите чужди езици, времето за обучение, посветено на преподаването на чужди езици, езиковата подкрепа, предоставена за новопристигналите студенти мигранти, транснационалната мобилност на преподавателите по чужди езици, както и много други теми.

Докладът съдържа 51 показателя, организирани в пет различни глави: Контекст, организация, участие, учители и процеси на преподаване. За изготвянето на показателите бяха използвани различни източници, сред които мрежата „Евридика“, Евростат и международните проучвания PISA и TALIS на ОИСР. Данните от „Евридика“ обхващат всички държави от Европейския съюз, както и Албания, Босна и Херцеговина, Швейцария, Исландия, Лихтенщайн, Черна гора, Северна Македония, Норвегия, Сърбия и Тюркие.

Задачата на мрежата „Евридика“ е да разбере и обясни как са организирани различните образователни системи в Европа и как работят. Мрежата предоставя описания на националните образователни системи, сравнителни проучвания, посветени на конкретни теми, показатели и статистика. Всички публикации на „Евридика“ са достъпни безплатно на уебсайта на „Евридика“ или в печатен вид при поискване. Чрез работата си Euridice има за цел да насърчава разбирателството, сътрудничеството, доверието и мобилността на европейско и международно равнище. Мрежата се състои от национални звена, разположени в европейски страни, и се координира от Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA).

За повече информация относно Евридика вижте: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/>

ISBN 978—92—9488—107—6

doi:10.2797/529032